ION VINEA

LUNATECII

II

1965

EDITURA PENTRU LITERATURĂ

Capitolul 14 *

...În vestibul dădu peste o damigeană pîntecoasă, se poticni pe întunerec de coşuri mari de răchită, cusute la gură cu pînză de sac, şi se repezi în hol cu un strigăt de bucurie :

— *Maman !*

Aretie Silion se arătă în pragul camerei din fund. Purta cu eleganţă străvechea ei pufoaică de mătasă — halat veştejit şi ros de vremi, ca o potecă de frunze putrezite de toamnă : darul de nuntă al răposatului Gabriel. Înaintară unul spre celălalt, se îmbrăţişară cu emoţie. Niciodată nu mai fuseseră despărţiţi atîta vreme. Se priviră îndelung. Nimic nu-l mişca mai mult pe Lucu decît acel chip sfielnic de fată pe care-l străvedea, ca într-un filigran, prin trăsăturile expresive şi în privirile uşor întristate ale mamei sale. Era ca şi cum ar fi auzit o melodie nostalgică şi depărtată, cîntată cu stînga la pian,

* Textul acestui volum reprezintă versiunea definitivă a manuscrisului elaborat de scriitor în decursul a mai mulţi ani. Moartea prematură a împiedicat scriitorul să dea un titlu fiecărui capitol, ca în volumul I.

cînd acompaniamentul trece la mîna dreaptă. Arăta palidă şi obosită.

— Cum a fost drumul, *maman*? Nu cumva eşti bolnavă?

Aretie îl linişti cu un surîs. Nu. Nu a fost bolnavă. E bătrîneţea şi alt nimic. Lucu uită mereu că are o mamă bătrînă.

— Eşti minunată, *maman*. Nu-ţi dă nimeni vîrsta. Sînt ca un frate mai mare pe lîngă tine.

— Ba chiar ca un tată! De ce nu spui tot?

Lucu nu luă în seamă întreruperea.

— Spune, *maman*, ai venit de mult?! Trebuie să-ţi fie foame. Ţi-a fost urît singură, desigur.

Încă o dată, cu acelaşi surîs placid pe care-l opunea veşnic împrejurărilor, Aretie îşi linişti fiul. Da, au trecut vreo cinci ore de cînd sosise, dar şi-a folosit bine timpul. A făcut un duş, s-a îmbrăcat mai comod, a mîncat ceva, dar nu de la frigider, ci din proviziile aduse de ea de la ţară. A luat apoi din bibliotecă o carte de Somerset Maugham, nişte nuvele „adorabile", şi era gata să aţipească, dar i-a auzit glasul. Iar acum e rîndul ei, al Aretiei, să întrebe. Îşi dă seama că are foarte puţin de întrebat, cu toate că el are multe de povestit. Foarte multe lucruri, şi încurcate.

— Să lăsăm pe mîine, *maman*, e tîrziu... am să mă spovedesc mîine. Sper să fim multă vreme împreună de rîndul ăsta, adăugă Lucu, însoţind-o în salonaş.

Se opriră lîngă o masă rotundă de tisă, dar rămaseră în picioare.

— Să fie însă o spovedanie, şi nu o pledoarie, insinuă cu acelaşi zîmbet Aretie.

— Las' pe mine, *maman*. Nici nu ştii ce bine mă simt de cînd ai venit. Am să dorm ca într-un cărucior sau ca într-un leagăn. N-am să mai visez urît la noapte.

Aretie îl privi cu înţeles.

— N-ai să mai iei femeile în serios, *mon fils*. Dar nici n-ai să-ţi mai baţi joc de ele.

— N-ai ghicit, *maman*. Nu mi-am bătut joc de nimeni pe lume. Niciodată.

Părea convins de ceea ce spune. Aretie clătină din cap :

— Sînt aliată cu tine, nu cu ele. Am să te ajut.

Ridicase o mînă, cu palma întinsă în aer, ca o paletă care oprea din calea lor, abătîndu-le, desfăşurările fatalităţii.

— *T'en fais pas !* [1] Am venit ! Noapte bună, bietul meu copil.

Şi Aretie se retrase spre camera din fund, hărăzită ei cînd venea de la vie.

A doua zi, luau masa împreună la Esplanade. Lucu era mîndru de mama sa, de aceea o condusese în localul în care-l cunoştea mai toată lumea. Prinseseră boxa din vitrină, cu vederea înspre grădina Episcopiei şi piaţa care, prin două străzi lăturalnice, o luau în braţe. Lucu băgase de seamă că tot timpul Aretie atrăgea privirile curioase şi admirative ale trecătorilor. Vedea, poate, în tinereţea tardivă a mamei sale o făgăduială a destinului şi pentru urmaşii ei. Oberchelnerul Niculaie îi servea tăcut şi respectuos. Nici o clipă nu încercase să înjghebe un crîmpei de conversaţie.

— *Maman*, ştii că ai succes ?

Aretie se roşi.

— Şi nu numai bărbaţii se uită cu admiraţie la tine, ceea ce n-ar fi mare lucru. Dar şi femeile întorc după tine capul, să te mai măsoare o dată, şi asta spune mult.

— E pentru că sînt demodată şi bătrînă. O biată provincială.

---

[1] Nu-ţi face sînge rău !

Lucu se uită la ea. În părul ei des, strîns sub o pălărie uşoară de fetru, firele albe dispăreau într-o luminoasă puzderie solară.

— Cîţi ani ai, *maman ?*

— Cincizeci şi patru, *hélas !*

— Ai semnat pactul cu diavolul, într-un miez de noapte...

— Ah, de s-ar putea una ca asta !

— La cincizeci şi patru de ani am să arăt ca un arac înnegrit şi putred.

Spre uimirea lui, doamna Silion nu protestă, nici nu-i adresă complimente.

— *Mon cher fils,* îi zise, cu viaţa pe care o duci, n-ar fi de mirare.

— Ce ştii tu de viaţa pe care o duc, *maman ?*

— Crezi oare că-i atît de greu de ghicit ?

Privirile li se întîlniră ca pentru a se înfrunta. Dar amîndoi izbucniră într-un rîs prietenesc şi cuminte.

— Şi pe urmă, continuă Lucu, eu nu cred în virtuţile conservative ale castităţii... Nici chiar cînd am sub ochi o pildă vie cum eşti tu, *maman ;* tinereţea ta miraculoasă o datoreşti castităţii.

— Fireşte că nu, întări cu un zîmbet în doi peri Aretie, cîte un mic păcat ici şi colo...

— E un stimulent, completă Lucu ; de unde o ştii, *maman ?*

Aretie îşi lăsă pleoapele în jos, cu un aer mironosit :

— Îmi închipui.

Peste masă, Lucu îşi puse mîna lui încăpătoare peste mîna de ctitoriţă a mamei sale :

— Te lauzi, Aretie, sau îţi place să te ponegreşti.

— Copiii îşi închipuie că mamele lor au fost nişte sfinte. Dar bagă de seamă, rîse Aretie, în privinţa asta n-am declarat nimic.

— Cît despre păcatele mele mari sau mici, reluă Lucu stăpînit de demonul mărturisirilor, ce sînt eu de vină că voi femeile luaţi veşnic amorul în serios ?

— Poate că eşti de vină, oftă Aretie ; nu totdeauna ştim unde începe răspunderea noastră.

— Dacă e aşa, răspunderea e numai a ta, *maman !*

Ochii ei verzui şi oblici se făcură rotunzi şi mari.

— Răspunderea mea ?

Degetul lui Lucu o punctă acuzator, de la distanţă :

— Farmecul tău, *maman.*

— Farmecul meu ?

— Se transmite, pare-se, din mamă-n fiu.

Un suspin de comică deznădejde :

— Nu m-am aşteptat ca fiul meu să devină un încrezut. *Un fat,* preciză ea şi mai spuse : dublat de un cinic.

— Simplă proză, mamă scumpă, se apără Lucu, altminteri ar trebui să-mi iau lumea în cap.

Toate acestea n-aveau decît un singur înţeles : Lucu vrea să se destăinuiască, dar nu ştie cum să înceapă. Are să înceapă ea.

— Nu vreau să mă amestec în viaţa ta, Luc, dar cu vîrsta devin curioasă ca babele. Ce-ai făcut cu Laura ?

— Mă străduiesc să o vindec. Atît deocamdată.

— O iubeşti ?

— E singura femeie pentru care mi-aş da viaţa.

— Hm ! Cine dă prea mult, vrea să răscumpere ceva... Sau să se răscumpere. E un păcat dedesubt !

— Niciodată n-am să mă despart de Laura. Ce s-ar face ea fără mine ?

Vorbise pe două tonuri diferite, aşa cum li se întîmplă unora cînd spun o minciună. Dar adevărata pricină stă în efortul făcut de a nu fi solemn şi melodramatic, lucru de care Aretie nu-şi dădu seama. Gîndul ei se întorcea mereu la ultima scrisoare a lui Lucu şi care o înspăimîn-

tase : „mă paşte sărăcia şi boala şi, pînă la urmă, azilul de noapte". Îl întrebă :

— Cine a fost doamna de astă-noapte, Lucu ?

— Ce doamnă ?

— La telefon, astă noapte, stărui Aretie ; am decroşat maşinal receptorul cînd a sunat. Eram buimacă de somn. Te-am auzit vorbind cu o doamnă care nu putea fi Laura. Mi s-a părut cam exaltată. Nu fi îngrijorat, n-am fost indiscretă. Am închis numaidecît şi am adormit din nou.

Un suspin de uşurare.

— Bine ai făcut, *maman ;* ai fi auzit nişte „propouri" nu tocmai ortodoxe.

— Nu căuta să mă amăgeşti, Luc ; tonul doamnei era mai curînd patetic, aproape tragic, nu părea de loc pusă pe glume. O victimă, nu o parteneră.

— Aici e miezul conflictului, *chère maman ;* femeilor nu le place să le consideri partenere. Preferă să fie călăi sau victime. Îşi asigură astfel stăpînirea lor asupra noastră.

— Dacă este aşa, atunci tu eşti o femeie, Luc, nu un bărbat : călăul celei de astă-noapte şi victima celei de totdeauna. Pierdut, în orice caz.

— Cu alte cuvinte, interpretă Lucu, sînt victima Laurei !

— Eşti victima lipsei tale de voinţă, *mon enfant ;* nu ştii ce vrei !

De cîte ori ataca, glasul Aretiei se făcea mai duios şi mai blînd.

— Ce lucru vulgar e voinţa, *ne trouves-tu pas, maman ?* [1] Bun pentru arivişti de toate categoriile. Un paner plin cu raci care se zbat să răzbească la suprafaţă e numai voinţă. (Lucu făcu un gest de dispreţ.) Nu-i de

---

[1] Nu eşti de aceeaşi părere, mamă ?

mine. Prefer să aştept. Eu cred că totul vine de la sine, cînd eşti bine plasat.

— Trece viaţa, Luc ! îl avertiză Aretie.

— Timpul dezleagă şi jurămintele şi situaţiile, răspunse Lucu, sentenţios. Şi întrebarea care pîndea în conştiinţa lui izbucni deodată : Crezi oare că Laura şi Ana mă vor iubi la infinit ?

— Nu cunoşti femeile, Luc ! În tot cazul, n-ai voie să le minţi la infinit.

Tăcură. Niculaie se apropie şi le aduse umede felii de portocale tăiate rotund şi în care praful de zahăr se absoarbe îndată, ca picăturile de ploaie într-un pămînt flămînd.

— Spune-mi, mamă, la ce te gîndeşti ?

— Poate că ar fi bine să facem o pauză, zise Aretie, răsfăţîndu-şi privirea pe suprafaţa însoritelor şi suculentelor rotocoale.

Cu două degete mate şi lungi duce o ţigaretă la gură şi aşteaptă foc. Uşor încruntată părea că se străduieşte să-şi adune gîndurile. Umbra ce i se adîncea între sprîncenele subţiri, vădind şi mai mult frumuseţea trăsăturilor, vorbea de la sine de suferinţi nedesluşite şi şterse de trecerea anilor, suportabile, dar fără vindecare.

Pentru Lucu momentul devenea solemn. Aştepta de la el o desluşire pe care o căuta de mult, ca pe o cheie părăsită în praful unei firide, o desluşire, în sfîrşit, despre sine însuşi. Bănuiala că dezbinarea din sufletul său se obîrşeşte din cine ştie ce faptă întîmplată în trecutul părinţilor îl hărţuie din nou şi-i dă speranţe neîngăduite. Ar fi preferat totuşi, pentru ceasul destăinuirilor care i-aduc vindecarea, o mai desăvîrşită singurătate cu maică-sa decît această izolare precară în boxa de catifea din furnicarul unui restaurant de lux. Dar după ce Niculaie veni încă o dată şi aduse în două filtre de lut ars

licoarea grea și neagră a cărei aromă străbate pînă la izvorul gîndurilor, agerindu-le, Lucu luă iarăși mîna Aretiei într-ale sale și o îndemnă :

— Haide, mamă, te rog, spune-mi tot, spune-mi tot.

Iar Aretie, care știe că în clipele grave fiul ei nu-i mai spune „*maman*", ci numai „mamă", îi dădu ascultare și îi povesti tot.

— Nu-mi place că te eschivezi, începu ea ; mă faci să vorbesc eu în loc să vorbești tu. Vrei să cîștigi timp. Fie !

Și romanul Aretiei se desfășură pe acest suspin.

*

...Lucu nu află decît ceea ce bănuise de mult : că vina o purta în mare măsură bunică-sa, coana Petruța, mama lui Gavril. Rea și pizmătareță, întruchipare desăvîrșită a soacrei infernale, coana Petruța era geloasă pe frumusețea unei nurori peste care dăduse norocul să fie aleasa nemaipomenitului ei fiu, un copil excepțional, un băiat cu dare-de-mînă, viitor deputat și ministru, o minune a neamului, iar în ceea ce o privește pe Aretie, o pleașcă. Și de vreme ce nu putuse să împiedice căsătoria, că bietul Gaby, îmbrobodit cum era, amenințase să-și zboare creierii dacă nu se însoară cu fata sărăntoacă — numai ifose și pretenții — Petruța și-a propus să vegheze asupra soartei lui. Să stea pe lîngă el. Măcar atît. Și ea, mîndra Petruța, temută ca un tăiș, semeață cu oamenii — că înalta ei statură îi îngăduia să privească lumea de sus — se făcea mîngîioasă ca o pisică și tremurător de sfielnică, dacă se apropia de vreunul din fiii ei. Înfățișarea ei de bătrînă falnică și miloasă, cu zîmbetul moale și roșu încă, cu părul strîns deasupra urechilor mici, ca un coif de imaculat argint, cu obrazul întins și trandafiriu, din care ochii se aținteau cu două puncte intense de scrobeală al-

bastră, cum au copiii în ilustrațiile din *Jugend* — aspectul acesta de stareță războinică și cuminte, al cărei glas legendar conținea rafale de clopote scufundate — îi înlesnea și mai mult mironoselile ei siropoase și blajine. Părea că spune : iată cît sînt de blîndă și roabă ție tocmai eu, care, dacă mi-ar abate, te-aș putea tăvăli și călca în picioare, prin simplul drept de forță și de statură. Era de ajuns, spunea Aretie, să o auzi cum rostea cuvintele „Gaby măicuță“, cu care își începea neschimbat insinuările, ca să-ți dai seama de prefăcătoria de care o maternitate tiranică și perversă e în stare. Chiar în timpul logodnei, acel timp pe care, în așteptare, toate soacrele îl respectă înăbușindu-și fulgerele în poșetă, Aretie a avut de suferit de pe urma necurmatului ei amestec, totdeauna mieros și împănat de suspine, în viața lor neîncepută încă. Era o meșteră a cuvintelor în doi peri, stăpînindu-le cum stăpînesc unii slujbași referatul, și unii diplomați raportul confidențial, așa încît Aretie nu mai știa cum să le mai ia și să le facă față.

Cît despre Gavril, el părea că nu bagă de seamă nimic. Dar privirea lui de cîine bătut, speriată și rugătoare, îl arăta cît se simțea de hărțuit. În orice clipă vicleniile piezișe ale Petruței puteau să se preschimbe în mînie fățișă. Iar răbdarea îngerească a logodnicei sale avea o margine și ea.

De patru ori pe săptămînă, la prînz, o ducea pe Aretie să ia masa în sînul viitoarei ei familii. Venea de o lua cu măreața lor trăsură de casă, sclivisită și înaltă pe roate — numai lac, velur și cauciuc — și trasă de cai albi împărătești, iar pe capră cu un vizitiu în joben și livrea și gătit ca un ambasador într-o seară de recepție. Totdeauna, la venire, îndrăgostitul Gaby i-aducea Aretiei un buchet de flori comandate la București, cu care ea pogora pe peronul arătoasei locuințe a Silionilor. Astfel

își plimba Aretie zilnicul tribut de orhidee la masa Petruței, printre mătuși și alte rubedenii, apoi, după un repaos obligator pe divanul din salon, la promenada orașului, înainte de a fi petrecută, în același echipaj, înapoi în casa încăpătoare și dărăpănată în care se mai adăposteau ai săi.

Într-o zi, pe cînd în trap solemn se apropiau de locuința lui, Gavril prinse a da semne de neastîmpăr. Își dregea glasul, tușea, își mușca buzele, își frămînta mîinile. Părea că are ceva de spus și nu îndrăznește.

— Vreau să te rog ceva, începu el, într-un sfîrșit, dar mă tem să nu mi-o iei în nume de rău... Aș dori...

Se opri și înghiți în sec. Aretie îl asculta, ascunzîndu-și uimirea. Nu înțelegea nimic. Gavril se răsucea în perne. Nu-și mai găsea loc. Zîmbea silit și încurcat.

— Dar ce se întîmplă ? întrebă Aretie, mai mult curioasă decît speriată.

Echipajul încetini, intră în curte pe sub porțile deschise și opri la scară.

— Te rog, lasă florile în trăsură, bîigui Gavril, înghițindu-și cuvintele, am să-ți iau altele mult mai frumoase.

— Dar sînt minunate, protestă Aretie, mie îmi plac foarte mult.

— Lasă-le, te rog, am să-ți explic, insistă Gavril înfrigurat. Și repetă : am să-ți iau altele, mai frumoase.

Aretie înălță din umeri, nu fără dispreț :

— E absurd, zise ea, dar fiindcă vrei tu...

Și cu aere de regină ofensată, fără să ia mîna întinsă a lui Gavril, care o aștepta palid și crispat, pogorî.

— Nu te supăra, îi șopti el pe cînd urcau treptele de piatră ale scării, dar nu vreau să le mai vadă mama... nu știu ce are, e geloasă... Știi tu cum sînt mamele... Altă dată ar fi mai bine să lași florile acasă.

Aretie se opri şi-l măsură cu privirea. Ca să nu se încrunte, îşi ridicase sprîncenele.

— Dar să te ţii de cuvînt, îi zise, să-mi cumperi altele: mai multe şi mai frumoase. Numai aşa ai să ştergi impresia pe care mi-ai făcut-o.

Şi, fără să-i dea timp să mai răspundă, se întoarse cu repeziciune şi intră în casă.

Nenorocul în ziua aceea se ţinu scai de Gaby. La sfîrşitul ospăţului, tocmai cînd încordarea spiritelor se mai potolise, răsună prelung soneria de la poartă. Ce să fie oare? Servitoarea se ivi în prag cu un buchet în mînă. Vorbi către coana Petruţa, care trona la capul mesei:

— A venit vizitiul şi a adus florile astea... spune că domnişoara le-a uitat în trăsură.

Mai trecu o vreme. Aretie aştepta mereu ca Gavril să-şi vie în fire. Credea că îndelunga lui criză de laşitate filială va avea un sfîrşit. Cînd însă îşi dădu seama că florile ei sînt sortite să rămînă veşnic în pernele trăsurii, îi spuse cît putu mai blînd:

— Te rog să mă scuteşti de aceste daruri simbolice: e păcat de bani.

De-abia acum Gaby se hotărî să schimbe ora buchetului: i-l trimise dimineaţa, mult înaintea prînzului.

Linişte un răstimp.

Dar într-o zi în care, ca de obicei, logodnicul venise să o ia la masă, Aretie găsi la poartă, în locul echipajului de lux, o banală trăsură de piaţă. Nu-l întrebă pe Gaby nimic şi se feri să se uite la el, să nu-l silească să mintă. Gaby tăcu şi el, iar pe drum îi vorbi de viitor, fireşte.

Data următoare la fel: în loc de landou, un fiacru, în loc de vizitiu, un birjar. Ochii verzi ai Aretiei îşi împlîntară fulgerele în cei albaştri, spălăciţi ai lui Gavril şi care căutau zadarnic o scăpare: întrebarea îi trăsnea din toate părţile.

— Ni s-a îmbolnăvit vizitiul, făcu el, cam sugrumat, l-am internat în spital : o hernie.

„Nu știe să mintă“, gîndi Aretie. Totuși nu se aștepta la ceea ce avea să mai urmeze.

Drumul care ducea de-a dreptul la locuința Silionilor fiind barat, birjarul fu nevoit să facă iarăși un ocol. Trecînd prin piața de fructe, un echipaj binecunoscut le tăie calea și pentru o clipă logodnicii se găsiră aproape față în față cu coana Petruța, foarte demnă și statuară în pernele nou-nouțe ale trăsurii. Petruța întîmpină cordial și corect salutul nurorii sale, dar chipul i se lumină dînd ochii cu fiul. Cu mîna lui înmănușată în alb, vizitiul sănătos tun se descoperi cu respect, închizînd pe cap în cuprinsul jobenului său o cantitate de aer proaspăt. Trapul întins și avîntat al cailor îi răpi într-un soi de triumf și i se păru Aretei că sub potcoavele lor caldarîmul scotea scîntei. Se uită la Gaby. Gaby îngălbenise.

*

Astfel se apropiau ei de ziua nunții. Aretie o aștepta cu resemnare. Nici astăzi, după treizeci și patru de ani, nu-și dă seama dacă, măcar la început, l-a iubit sau nu pe Gavril. Poate că da. Era timid și drăgăstos, și mai ales devotat și bun. De o bunătate care te înduioșează. Femeile îl găseau bărbat frumos. Moștenise statura Petruței și chipul ei de Minervă germanică. Aretie se străduia să uite această asemănare. Pe atunci nu se socotea încă nenorocită. Au mai fost fete de neam, silite să se mărite cu bărbați dintr-altă lume decît a lor. Unele au nimerit bine, altele au dat peste bădărani boccii, neîngrijiți și brutali, sau peste bătrîni matofiți și vicioși. Gaby nu se categorisea nici cu unii, nici cu alții. Gaby merita să fie iubit, cu toate că e cap tăiat coana Petruța. Asta pune dragostea

Aretiei la grea încercare. Şi pe urmă, logodna durează prea mult. Zi cu zi, ca într-o vîltoare, Aretie e tîrîtă în viaţa de familie a Silionilor. Tocmai ceea ce n-a vrut. Suferă. Nu se poate împăca, de pildă, cu felul lor de a vorbi. Silionii vorbesc totdeauna prea tare. Parcă au de-a face numai cu surzi. Le place să-şi audă glasurile, se strigă unul pe altul, prin casă, ca de la o stînă la alta : între baia din fund şi terasa dinspre grădină, sau între mansardă şi subsol. Încep să-şi vorbească încă de la poartă, din stradă. Ca nişte tragedieni de periferie pun un fel de patos în tot ce rostesc, ceea ce nu înseamnă totuşi că nu sînt veseli, prea veseli chiar, şi nu izbucnesc în hohote de rîs la tot pasul. Nu se iubesc cine ştie cît, dar sînt fără de greş în păr la fiece prilej de solidaritate de clan : botezuri, logodne, nunţi, înmormîntări, parastase şi toate felurile de aniversări de familie. Firesc a fost ca şi nunta lui Gavril să dea loc unui chiolhan de care s-a dus vestea în tot judeţul şi la care mîncăi şi băutori faimoşi s-au războit pe întrecute, făcînd să dispară în burduhanele lor cu înfăţişări diferite, movile şi burdufuri de bucate şi brînzeturi şi conţinutul unui număr respectabil de sticle şi balerci de şampanie şi vin.

...Orchestra de ţigani intonase tradiţionalul „zorile de dimineaţă", iar prin ferestrele deschise năvălea o larmă asurzitoare de clacsoane în uruit de motoare şi roţi, pe cînd turma îmbulzită a trăsurilor şi automobilelor se perinda prin faţa peronului plin de lumea care pleca. În sala ospăţului, ultimii oaspeţi aplaudau în picioare, soacra, cu nasul înroşit de plîns, îşi ştergea lacrimile, iar Aretie, căreia naşa îi scosese voalul de mireasă, se lăsa sărutată ca nişte moaşte de noile ei rubedenii, iar la sfîrşit, de părinţii ei foarte mişcaţi, şi în cele din urmă de sora ei mai mare, Marta, tăcută şi întunecată în hainele ei de călugărie.

— De ce or fi plîngînd cu toţii ? se întreba Aretie, stingheră şi înstrăinată pînă şi de ai săi — poate că aşa trebuie să fie, şi fără plîns nu se poate... Era uşor ameţită de şampanie, de muzică şi ovaţii şi parcă îi părea bine că nu are nimic de făcut, că a devenit o arătare feeric împopoţonată — toată seara s-a legănat pe un murmur de admiraţie — o arătare care zîmbeşte şi dă din cap, pe cînd valsurile şi tangoul o poartă de colo pînă colo, ca pe un puf de păpădie printre oglinzi. Aburii aceştia ireali dar parfumaţi, care îi plutesc dinaintea ochilor, îi luau minţile şi vederile, în jurul ei s-a încins o horă finală, în care s-au prins duduind nu numai femeile şi bărbaţii, dar şi mesele, scaunele şi cele două bufete, zidurile, candelabrele şi arborii din grădină — ar dori să respire niţel aer curat, dar poate că paşii nu vor izbuti să o poarte, în rochiile ei de păpuşă.

Pe urmă un fel de cortină de pîslă a despărţit-o de zgomote şi oameni. Dar nici acum n-are aer. O învăluie o mireasmă deasă de flori închise. Linişte grea. S-a apropiat anevoie de fereastră şi a privit, printre draperii, ziua spălăcită de afară. Atunci şi-a dat seama că se afla în camera lor de culcare. Ar rămîne aşa, pînă ce zorile s-ar limpezi pe încetul, s-ar face lumină, s-ar trezi vrăbiile toate. Ca o rămăşiţă a necuratei nopţi, frînturi dintr-un cîntec tărăgănat de beţie se tîrau alene pînă aici : e un ultim careu hotărît să reziste pînă la ziuă. Auzea respiraţia lui Gavril pe aproape, o respiraţie căznită : e din pricina gulerului prea ţeapăn şi îngust, sau poate prea multele cupe de şampanie sînt de vină... ţinuta de gală nu-i prieşte şi nici nu-l prinde, e prea voinic şi zdravăn să poarte fracul. Îl vede prin geam : stă într-un fotoliu prea scund, genunchii îi sînt prea sus şi se uită cu de-amănuntul prin încăpere, să vadă dacă nu lipseşte ceva. Parcă se teme să se mişte. S-ar apropia desigur de ea, dar

nu cutează. E o priveliște penibilă, atîta putere și atîta sfiiciune în același om. Aretie s-a întors și l-a privit în ochi. Nu vrea să pară nici victimă, nici mironosiță. El s-a ridicat, i-a pus mîinile pe umeri și i-a surîs.

— Te simți bine ? a întrebat. Și fără să mai aștepte răspunsul : să scot florile, i-a propus, n-ai să poți dormi cu atîtea lalele și crini în odaie.

Aretie consimți cu un semn din cap.

— Trebuie să fii foarte obosită, i-a mai spus, culcă-te și dormi. Eu am să mă întind pe sofaua din salonaș. Sînt alături. Mîine suni.

Aretie era uimită. Rostise tocmai cuvintele la care se aștepta mai puțin din partea lui. Un val de recunoștință o năpădi. Și cum el îi săruta mîinile și-i ura noapte bună :

— Nu pleca încă, îi zise, stai și cu mine puțin.

Se așezară pe o canapea îngustă, cu spatele la cămin. Se țineau de mînă, fiecare cu gîndurile lui. În fața lor sta patul baroc și alb, cu sculpturi în relief, numai lebede și îngerași, cu spătarul înalt și îmbrăcat în romburi palide de atlaz, cu imensa lui plapumă desfăcută, cu dantelele lui imaculate în revărsare rigidă pînă pe parchet. Privindu-l, Aretie se înfioră. Îi va fi frig, desigur, singură, în acele cearceafuri polare.

Atunci bătu cineva la ușă. Două bătăi pe care le-a mai auzit apoi ani de-a rîndul, pe care le mai aude încă și astăzi : două bătăi discrete, rare, dar pline de hotărîrea unui gînd viclean. Ei se alăturară mai strîns unul de altul, ca în așteptarea unui vrăjmaș. A fost clipa în care s-au simțit mai uniți ca niciodată în toată viața lor. Au tăcut. Bătăile s-au repetat.

Glasul coanei Petruța s-a auzit apoi, tremurător de blîndețe și discreție :

— Gaby puiule, sînt io măicuța ta... V-ați culcat ?

Amîndoi tresăriră. Glasul de afară reluă :

— Iartă-mă că deranjez taman acu. Dar trebuie să-ţi spun negreşit ceva.

Aplecîndu-se la urechea Aretiei, Gavril şopti :

— Ce-o fi vrînd ?

Aretie pălise. Mîna îi tremura în mîna lui Gaby.

— Deschide-i, îl îndemnă ea, tot în şoaptă.

Se auziră iarăşi cele două bătăi, apăsate, rare, cuprinzînd parcă, în spaţiul dintre ele, o hotărîre care trecea peste propria-i sfială. Apoi Petruţa vorbi din nou, cu acelaşi tremolo de mioară răzgîiată şi dulce :

— Vino, te rog io, măicuţa ta, numai o clipă ; Aretie n-o să se supere că te iau de lîngă ea un minut.

— Du-te, îl îndemnă încă o dată Aretie, la ureche.

Gaby se ridică în silă, îi sărută amîndouă mîinile, să cîştige timp, şi se îndreptă, fără grabă, la uşă. Aretie se duse să încuie după el, de două ori. Rămase singură, în aşteptare. Lumina lămpilor o supăra, timpul i se părea mai lung pe lumină. Stinse cîteva din ele. Se plimbă în lung şi-n lat prin încăpere. Din cînd în cînd se oprea. E prizonieră între patru pereţi. E ceva nespus de ciudat : cum a ajuns aici ? E o străină printre lucruri străine, pe un loc străin. De undeva tictacul ceasornicului umple tăcerea, măsurînd un timp care nu e al ei. Aretie aşteaptă. De ce trebuie să aştepte ? Pe cine ? Ridică din umeri şi surîde. De s-ar putea regăsi într-altă parte, fără nimic din ce vede acum în jurul ei, poate acasă, poate în odaia ei de copil, dar nu, s-ar simţi prea mică, i-ar fi teamă. Undeva unde să poată simţi că trăieşte. Să nu mai fie un manechin care se mişcă fără rost. Obosi deodată. O nesfîrşită oboseală. Căzu încet într-un fotoliu. Unde sînt ?

Auzi paşi. O bătaie în uşă. Una singură, o poruncă. E Gavril, e Gaby. Cine e Gavril, cine e Gaby ? Ce caută

aci ? Încearcă ivărul uşii. E la el acasă, trebuie să-i deschidă. Aretie se ridică.

Cu chipul tras şi palid, cu fălcile încleştate şi respiraţia oprită, Gavril o cerceta, fără un cuvînt. Stăteau în picioare, faţă în faţă, şi se priveau.

— Nu-mi spui nimic ?

Cu glasul sugrumat, dar blînd, Gavril o întreabă :

— De ce te sacrifici ?

Aretie văzu în ochii lui o mare tristeţe.

— Nu înţeleg ! îi răspunse.

— De ce nu-mi spui adevărul ? Ştiu tot : nu e nevoie să mă cruţi. (Rostise aceste vorbe întretăiat, cu o grea sforţare.)

— Să te cruţ ? cum adică ? Şi, fiindcă privirile lui Gavril cerşeau un răspuns, adăugă : Ţi-am mai spus, nu înţeleg nimic.

Gavril îşi trecu batista peste frunte. Glasul îi era înecat cînd îi spuse :

— Nu eşti sinceră : te prefaci.

Aretie îşi înălţă fruntea :

— Să mă prefac ? Eu ? În ce scop ?

O jignise. Vorbi repede şi încet, un şir de şoapte arse de chin :

— Sora ta Marta a povestit totul unei prietene. I-a povestit în biserică, în timpul slujbei.

— Sora mea, repetă Aretie pe gînduri. Uimirea luase în ea locul mîniei. Ce-a povestit ? Care prietenă ?

— Mama n-a vrut să-mi spună cum o cheamă. Dar a auzit toată convorbirea. A şi vorbit cu acea prietenă, care la început s-a cam codit. Dar pînă la urmă i-a repetat şi i-a confirmat totul.

Gavril tăcu. Îşi simţea gîtlejul uscat. Înghiţi anevoie şi reluă :

— M-a jurat să nu-ţi spun nimic... Nu m-am putut stăpîni. Iartă-mă, te rog. Nu-ţi mai cer să-mi răspunzi. Noapte bună.

Dar Aretie era cu mîna pe ivărul uşii :

— N-ai să pleci încă. Am dreptul să ştiu tot.

Gavril se întoarse încet şi se îndreptă cu paşi mărunţi şi rari spre un colţar alcătuit dintr-o canapea unghiulară pusă la perete, iar în faţa ei cu o măsuţă de santal situată în deschizătura unghiului. Merse cu capul în piept, ca un osîndit, cu mîinile inerte de-a lungul trupului. Se aşeză, îşi rezemă coatele pe masă şi-şi lăsă fruntea grea pe ele. Aretie îl urmă în tăcere şi luă loc, fantomă albă, vaporoasă, lîngă el. Nu-i era milă. Sta cu ochii pironiţi pe creştetul lui Gavril : un rotocol mic de sidef, ca o tonsură, în buclele lui blonde ; un început de chelie. Printre draperiile de catifea şi perdeaua de ceaţă a ferestrelor pătrundea fulguirea zorilor alburii. Afară, nici un zgomot. Ultimul vehicul plecase de mult.

În sfîrşit, Gavril îşi ridică de pe masă capul răvăşit, arătîndu-şi faţa cărămizie şi buhăită. Cu ochii lui de metal spălăcit şi pleoapele uşor înroşite, îi păru Aretiei un beţiv trezit din somn. Din răsuflarea lui se alegea un iz acru de şampanie. Să fi băut în odaia Petruţei ? se întrebă Aretie. Acest fel de a-şi stinge focul n-ar fi nepotrivit cu firea Silionilor. Dar ce l-o fi îndemnat oare ? Pentru ce ? În clipa aceea, Gavril vorbi. Rar şi căutîndu-şi cuvintele ; cu opriri fără rost, răguşit, sincopat, şi vorbind ca de unul singur.

Deci, în biserica plină de lume, cînd Gavril şi Aretie se găseau la altar, Petruţa, rezemată de o coloană de piatră, a aflat, fără voia ei, ceea ce a numit ea „tristul adevăr". A surprins, adică, o convorbire între Marta, călugăriţa, sora Aretiei, şi o fostă a lor colegă de şcoală, venită la nuntă întîmplător. Vorbeau destul de tare, cu

toate că pe șoptite. Poate că accentele puternice ale corului bisericesc le silea să-și întețească glasurile. Petruța și-a dat seama că era vorba de o taină și ar fi preferat să se arate, ca să le întrerupă, sau măcar să plece. Dar nu i-a fost cu putință din pricina prea marii înghesuieli. A fost silită să asculte toată povestea, povestea sacrificiului Aretiei. Că, hotărîndu-se să se mărite cu Gavril, Aretie se sacrifica. Se mărita, dar nu de dragul lui, ci de al părinților ei : să-i scape de o povară și de neliniștea lor de a o ști nemăritată. Li-era prea de-ajuns că fata lor cea mai mare se făcuse călugăriță. Că Aretie nu-l iubea pe Gavril o știau toate rudele și toți prietenii ei. Nici nu putea fi vorba de iubire între ei. Nici acum, nici mai ales în viitor. Prea multe lucruri îi deosebeau. Mai întîi, vîrsta : o diferență de cincisprezece ani. Apoi, rangul, creșterea, gusturile : fiecare, din alt aluat, fiecare, din altă lume. Și fizicul, atît de diferit ; n-ai decît să te uiți la ei și să-ți dai seama. Uită-te și la neamurile mirelui : sînt în biserică. Niște țoape. Sărmana fată. Ce lung calvar o așteaptă.

Sfîrșind, Gavril își stăpîni un fel de horcăit.

Aretie protestă. E o minciună. Își cunoștea bine sora. Ea n-a putut spune asemenea lucruri. Niciodată. Convorbirea pe care mama lui Gavril pretinde că a auzit-o e o născocire, e o intrigă josnică. Și nu e cea dintîi. Au mai fost și altele pe care nici n-a vrut să le ia în seamă. Și jigniri destule. Gavril n-are decît să-și aducă aminte de comedia cu buchetele de flori, de minciuna penibilă și umilitoare cu trăsura de casă. Dar cele ce s-au petrecut în noaptea asta pun vîrf la toate.

Vorbeau încet, să nu fie auziți, se plimbau și se opreau prin odaie, în hainele lor de sărbătoare, punînd în cuvîntul lor izbucniri de patimă și vehemențe stăpînite. În indignarea ei, Aretie îl învinui pe Gavril că numai dra-

gostea oarbă pe care o păstra doamnei Petruţa Silion şi supunerea lui caraghioasă faţă de o femeie de calitatea ei a încurajat răutatea ei criminală şi meschină şi înclinarea patologică pe care o avea pentru intrigă şi fărădelege. Numai slăbiciunea lui a încurajat agresiunile sale. Aretie nu poate îndura o astfel de existenţă. E chiar mai bine că în noaptea asta s-a întîmplat ce s-a întîmplat. În felul acesta ea va fi fost cruţată de cine ştie cîte umilinţe.

Şi Aretie îi spuse lui Gavril hotărîrea ei neînduplecată de a pleca.

Gavril căzu în genunchi. Îl privi uimită. Nu se aşteptase din partea lui la manifestări de acestea. La picioarele ei, un om în toată firea, un munte de om o implora, ca un copil, să nu-l părăsească. Îi spunea că nu mai poate trăi fără ea. Dacă Aretie pleacă, el îşi face seama. Plîngea. Îl sili să se ridice. Îl linişti. Îi propuse să caute împreună o dezlegare, să vadă ce e de făcut.

O rugă să mai aştepte, să-l păsuiască, să rămînă. Va găsi o „soluţie". Deocamdată e legat de mîini şi de picioare. Să aibă încredere în el. Poate că Aretie se înşală. Nu de tot, dar măcar în parte. Petruţa nu poate fi atît de rea. A fost minţită desigur de vreun răuvoitor şi e vina ei că a dat crezare acelor spuse viclene. În dragostea ei de mamă...

— Mamă ? întrerupse Aretie ridicîndu-se. Nu, femeia asta nu e o mamă. Şi fiul ei să nu-şi facă iluzii. Petruţa îl minţise cu dinadinsul, îşi ticluise îndelung infama poveste, premeditase totul din gelozie şi din ură. N-a avut decît un singur scop. (Aretie se opri o clipă, ca şi cum ar fi ascultat. Se făcu mai palidă încă, un zîmbet straniu îi schimonosi chipul armonios şi clătină din cap ca şi cum ar fi înţeles. Dar continuă cu mai multă hotărîre :) Un singur scop ! Să-i despartă. Să învenineze şi să lovească. Şi a nimerit bine : Aretie are să plece — şi imediat !

— Nu !

A fost un răcnet de om înjunghiat. Gavril îşi dăduse seama că greşise cînd a trecut la apărarea, fie cît de sfioasă, a Petruţei. Îşi împreună mîinile în faţa Aretiei şi o imploră din nou. Încruntată şi necruţătoare, Aretie îl apucă de mînă şi cu puterea subită a indignării îl trase spre uşă :

— Vino, îi zise, vreau să-ţi arăt ceva. Pe buze îi reapăruse zîmbetul rătăcit de adineauri. Vino.

Gavril şovăi. Buzele îi tremurau, figura lui plînsă era zgîlţîită de ticuri. O roşeaţă întunecată o acoperea pînă la rădăcina părului.

— N-ai să mă părăseşti, nu e aşa ? Jură-mi !

— Vino, îl îndemnă Aretie iarăşi şi, trăgîndu-l doi paşi încă, deschise brusc uşa dormitorului şi o dădu cu pocnet de perete.

Un ţipăt uşor de femeie speriată.

— Mamă ! fu strigătul de uimire al lui Gavril.

Statura înaltă a Petruţei, în rochie de ceremonie încă, parcă stăvilea coridorul obscur ce trece de-a lungul odăilor. Îşi acoperise faţa cu mîinile într-un gest spontan de spaimă şi ruşine. Se gîrbovi. Dar îşi reveni imediat :

— Gaby măicuţă, nu te supăra, mi s-a părut că m-ai chemat. Parcă te-am auzit strigînd şi am venit. Dar n-am bătut la uşă, mi s-a părut că vă certaţi şi pînă să iau o hotărîre...

Ca trăsnit, Gaby se prăbuşi pe covor, dintr-o bucată. Parchetul răsună sub el. Aretie se repezi şi aplecată asupră-i desfăcu cravata şi gulerul tare.

— Apă ! îi porunci ea Petruţei, şi cu înfrigurare începu să-l plesnească pe Gaby repetat şi din ce în ce mai înteţit cu palmele pe obraji.

Petruţa însă nu se mişcă. Izbucni în bocete deznădăjduite :

— Băiatul meu, aoleu, băiatul meu.

— Lasă plînsul ! Ajută-mă să-l duc în pat !

— Aoleu, băiatul meu, pe pătuțul lui de nuntă să-l duc pe băiatul meu.

Dar se strădui zadarnic dimpreună cu Aretie să urnească acel trup masiv și greu. Gîfîiau. Renunțară.

— Cheamă pe cineva ! porunci din nou Aretie. Și adu apă ! Mai repede !

Și iarăși se porni cu palmele pe obrajii celui leșinat.

Ascultătoare deodată, Petruța se depărtă, împiedicîndu-se în rochia ei lungă de ceremonie și țipînd patetic de-a lungul culoarului :

— Un doctor ! Să vie un doctor ! Aoleu, băiatul meu !

*

Din leșinu-i năprasnic Gavril se trezi, dar nu se ridică.

De a doua zi căzuse la pat, galben la față ca șofranul și cu ochii năclăiți într-o umoare de chihlibar topit care bătea în verzui. Scuturat de friguri, vorbea în somn — un somn aproape neîntrerupt — și printre vorbele lui fără șir se deslușea necontenit numele Aretiei. O chema.

La căpătîiul lui, mama și soția făcură cu rîndul. Petruța se îmbrăcase în negru. În mintea ei, doliul acesta preventiv avea darul vrăjitoresc de a preîntîmpina, printr-o realizare simbolică, nenorociri adevărate și fără leac. Arunca în jurul ei priviri tragice, care luau de mărturie pe toți prietenii casei de nemărginita ei suferință. Dar, neînstare de cel mai mic serviciu, se ținea țeapănă și nemișcată ca o sentinelă a destinului. Se mărginea să fie de față, veșnic de pază, între cei doi soți, dezbinați și ferecați laolaltă de noaptea înveninată a propriei lor nunți. Compresele reci, masajele, doctoriile și ceaiurile date cu lingurița rămăseseră pe seama Aretiei.

În zilele următoare, Gavril fu mutat într-o cameră mai mică, dar luminoasă şi sumar mobilată, pe acelaşi coridor. O soră de caritate, adusă de la Bucureşti, se aşeza în chip de înger berc de aripi, oxigenat şi scrobit la căpătîiul bolnavului. Petruţa o lămuri că trebuie să aibe grijă mai mult de sufletul decît de trupul băiatului ei, căci boala lui e numai sufletească. Prea mari şi neaşteptate dezamăgiri l-au doborît în pragul unei căsnicii în care se avîntase cu încrederea şi nădejdile tinereţii. Petruţa făcea aluzie la ciudatele zvonuri care umblau privitor la neaşteptata îmbolnăvire a fiului ei, zvonuri şoptite cu clipiri din ochi şi zîmbete cu tîlc, numai la urechile prietenilor încercaţi şi a rubedeniilor pînă la a şaptea spiţă. Sora de caritate a clătinat din cap în semn de înţelegere şi compătimire. Înlocuia la vreme o Aretie slăbănoagă şi vlăguită.

Astfel deci începuse pentru Gavril şi Aretie o despărţire care i-a ţinut totuşi laolaltă întreaga lor viaţă. Poate că dacă ar fi avut tăria, în clipa cînd simţise că Petruţa ascultă la uşă, să renunţe la o izbîndă şi să nu o dea de gol — existenţa ei ar fi luat o altă cale. Ar fi plecat sau l-ar fi silit pe Gavril să caute o altă locuinţă, cît de modestă, numai pentru ei doi.

Mai tîrziu, l-au avut pe Lucu. Semăna la chip cu Aretie, dar ea n-a fost înduioşată de această asemănare. Cîtă vreme nu avusese un copil, speranţele ei tainice, visurile ei romanţioase mai găseau, la urma urmei, o îndreptăţire. N-ar fi fost cu neputinţă ca din spiralele unui vals, din undele lungi ale unui tango să se işte vîrtejul unei dezrobiri, ca în romanele ce se citesc în tren. Din roiul curtenilor ei de provincie, care îi îmbiau în fel şi chip adulterul, să se aleagă zburătorul nebunatec, dar bogat şi de neam bun, care să o răpească în slăvile unei nunţi împărăteşti. Dar micul Lucu pusese capăt acestui

film conspirativ şi, cu variante sărace, îl tăiase ca pe un simplu cordon ombilical, răpindu-i Aretiei tot ce-i mai rămăsese : speranţa. Şi Aretie s-a resemnat la rolul ei de mamă exemplară, în vreme ce dispreţuitul Gavril devenea din ce în ce mai mult un vînător de jivine şi de femei de duzină.

Ascultînd astăzi romanul Aretiei, Lucu a înţeles că în ochii mamei sale el n-a fost, pentru o bucată de vreme, decît lanţul care a încătuşat-o pe butucul căsniciei. Un temnicer în scutece, şi mai apoi un temnicer cu chip de heruvim, cu guler de dantelă şi pantalonaşi de catifea, un gingaş temnicer gălăgios, care-şi face datoria în neştire... Pînă ce în singurătate, din monotonie şi renunţare s-a născut, în sfîrşit, în inima cenuşie a mamei sale, dragostea pentru singurul ei fiu.

Şi Lucu îşi continuă gîndul cu glas tare :

— Bănuiam eu, mamă, că am venit pe lume nepoftit. Acum o ştiu. De aceea poate nu mă împac nici cu lumea şi nici cu mine însumi. N-am încotro.

Aretie nu răspunse. Părea că nici nu-i păsa. Tăcea.

— Ştii tu ce m-a urmărit ca un blestem în toată povestea asta ? N-ai cum să ştii. Nici nu-ţi dă prin gînd.

Aşteptă o clipă şi urmă :

— Află că Petruţa a avut dreptate. A minţit, dar a avut dreptate. A născocit cu neruşinare convorbirea din biserică a sorei mele, o născocire infamă, dar adevărată. E adevărat că nu-l iubeam pe Gavril. E adevărat că, mărităndu-mă cu el, mă sacrificam : pentru mine şi pentru ai mei.

Tăcu, şi apoi adăugă :

— Şi dacă totuşi n-am plecat în noaptea nunţii şi nici în zilele şi-n săptămînile care au urmat a fost desigur din oboseală... dar şi din laşitate... şi poate şi din calcul. Da, din calcul.

— Ce fel de calcul, *maman* ?

Limpede şi simplu, răspunsul nu zăbovi :

— Calculul oboselii şi al laşităţii, Luc. E aşa de greu de înţeles ?

Şi pentru că Lucu se uita lung la ea, îi mai spuse fără să plece ochii, fără să coboare glasul :

— Nu vreau să-ţi par numaidecît o martiră, Luc. Nici o eroină... necum o sfîntă. O femeie ca toate femeile, Luc.

El ar fi vrut să-i spună ceva care s-o liniştească. Se simţea, în virtutea împrejurării, oarecum judecător. Dar Aretie nu părea neliniştită, nici măcar turburată. În cugetul ei, toate lucrurile erau de mult lămurite, aşezate. Iar el nu găsea în mintea şi în inima lui decît neantul. Se uita deci în jurul său, ceru din privire Aretiei o încuviinţare :

— Niculaie, fă, te rog, plata !

În întunericul orb Lucu deschide ochii mari. E treaz. Visuri încîlcite îl purtaseră prin lumea lor vagă. Tăcerea umple beznele troienite în juru-i. Nu-şi aduce aminte unde se află. Îşi aţinteşte auzul. Ţăcănitul unui ornic obosit i se desluşeşte în ureche : îl însoţise aşa în tot lungul nopţii. Ca o jivină, Lucu adulmecă prin aerul captiv. Se aştepta la mireasma demodată şi stăruitoare de mosc din casa Feraru. Dar parfumul capitos şi ameţitor al dormitorului Anei îl pătrunde, cu un îndemn dulce, la leşin. Parfumul ales de el. Botezat de el la Paris, la un concurs al casei Guerlain la care a ieşit învingător. El a deprins-o pe Ana cu acest parfum. A fost mai întîi parfumul Matildei. E deci aici şi nu dincolo. Regăseşte cu întreg trupul, cu fiece por, cu fiece fibră atingerea cu aşternutul ei proaspăt, cu greutatea de umbră a plăpumii de puf. Mîinile lui pipăie pernele, lunecă de-a lungul şi de-a latul cearceafului. Nimeni lîngă el. E singur. Trebuie să fi dormit mult. E odihnit şi întremat cum nu s-a mai simţit de mult, dar parcă ar mai dormi niţel, numai de răsfăţ.

Caută lampa de la căpătîi, apasă şi aprinde. Ca un abur uscat, lumina electrică se tălăzuieşte între covor, plafon şi perdele, înlocuind taina de pînă atunci cu o melancolică izolare.

Un suspin. Şi-aminteşte de toată existenţa lui, la care se obişnuise a nu se mai gîndi. O vede ca într-o veche gravură în lemn, în care, cu trăsături subţiri şi uscate, regimente încremenite alcătuiesc spectrul unei bătălii. Viaţa lui e încremenită la fel. Mereu aceeaşi. Nu mai ştie de cîtă vreme nu mai face altceva decît asta. Da, asta numeşte el viaţă. A trecut iarna, s-a topit zăpada şi s-au pornit vînturile umede de sfîrşit de martie. Cînd ieşea din casă îl învăluia un aer jilav în care plutea mireasma mugurilor cleioşi, a ierbii crude abia răsărite. Au trecut alte săptămîni. Vara e la începutul ei şi are să izbucnească tot mai bogată, cotropind cu frunzare oraşul. Iar el, ca un halucinat, o să gonească mereu pe aceleaşi drumuri. Între timp, buzunarul lui se îmbogăţise cu încă o cheie. Are două chei acum, şi cu a lui, trei. Laura, Ana şi el. Trei chei, trei locuinţe... Zilele şi nopţile lui sînt ca un fuior încîlcit.

În fiece seară lua masa cu Laura, după vechiul obicei. Fiece seară, la fel cu cea din ajun şi cu următoarea : cărţi şi discuri, lectură, muzică şi ţigări. Şi pauze mari, ca nişte ochiuri de apă într-o privelişte lacustră, umpleau siestele lor vesperale. Nu mai vorbeau nimic nici despre doctorul Barbu, nici despre sănătatea Laurei. Tacită înţelegere. Cuvintele deveneau de prisos, gîndurile se lipseau de ele, se întîlneau de la sine, în tăcerile lor pline de o extatică aşteptare şi care uneori se încheia aşa cum era firesc să se încheie. Atunci Lucu mai zăbovea niţel peste ceea ce era hotărît.

Dar nu totdeauna lucrurile se petreceau , [illegible] după orele zece, Lucu de-abia mai stătea locului. Cu sforţări care i se păreau supraomeneşti, izbutea să nu-şi trădeze nerăbdarea. Minutele se perindau anevoie, ca nişte reptile de lînă. Într-un sfîrşit, după întîrzieri prelungi şi socotite, şovăind ca unul care numai cu părere de rău se îndură să plece, dar n-are încotro, Lucu ajungea să-şi ia rămas bun. Sosirea Aretiei la Bucureşti îl scutea de sarcina de a născoci, iară şi iară, minciuni căznite şi cusute cu aţă albă. Despărţirea lor din fiece seară se desfăşura după acelaşi tipic făţarnic şi amoros, care îşi avusese cîndva prospeţimea lui, dar se teşise cu vremea, ca efigia de pe un ban de argint prea mult umblat. Îmbrăţişări, priviri ochi în ochi, întoarceri din pragul uşii pentru încă un ultim sărut, un suprem gest de adio, fără patetism, cu măsură şi discreţie. Apoi, străbătea curtea pustie, pe sub salcîmii uriaşi şi gîrbovi, fără grabă, alene, cu regret, ca un osîndit, dar strivind în el nerăbdarea chircită ca un resort ce sta să-l năpustească. Şi remuşcarea, făcută ghem în el. Ajungea la poartă cu aceiaşi paşi înceţi, puşi la cale ca să înşele, şi tot astfel se depărta pe trotuar de-a lungul grilajului : ochii Laurei, desigur, îl urmăreau cît timp mai putea fi urmărit. Cînd se socotea ieşit din raza privirii ei, o rupea deodată la fugă, fără să se sinchisească de rarii trecători ai acelei ore şi care puteau să-l ia drept un răufăcător. Gîfîind ca un fugar, dădea buzna şi se înfunda într-unul din taxiurile staţiei din colţul străzii. Şoferii îl cunoşteau şi nu-l mai întrebau de adresă. Prins în vîrtejul magnetic al dublei lui existenţe, nici nu simţea oboseala care, ca o apă vicleană, îl fura treptat. Aşa a fost desigur şi aseară... Dar Ana ? N-o găsea mai niciodată, cum n-a putut-o găsi nici azi. Se dezbrăca în grabă şi se strecura în aşternutul ei,

pregătit. A început îl mîna un fel de neastîmpăr înfrigurat. Acum, profita de întîrzierile ei, ca să mai fure o oră, două de somn. Somnul devenise marea grijă a vieţii lui. Pîndea jumătăţile şi sferturile de oră, să poată aţipi, ca Napoleon între două biruinţe. El şi Napoleon, ha ! Lucu se saltă, cu ciudă, în perne.

...Unde o fi Ana ? Ca de obicei, întîrziase. Dar niciodată atît. Şi niciodată nu o aşteptase aşa. Somnul lui nu fusese decît o aşteptare, o întrerupere a vieţii lui, ca să se trezească la deşteptare faţă în faţă cu Ana. De ce întîrzie oare ? Cine ştie pe unde o fi şi cu cine. Numai nerăbdarea îi dă astfel de gînduri. Ştie prea bine cu cine anume şi cam pe unde se găseşte Ana. E mereu tot aceeaşi poveste. Şi el şi ea îşi trăiesc viaţa lor oarecum tăinuită şi se mint unul pe altul cu băgare de seamă să nu alunece în preciziuni. Ea e la restaurant, în grădină, cu Arghir şi cu banda lui. Aşa îi place. Toate au aceleaşi gusturi. „Ador viaţa de noapte, îi mărturiseşte şi ea, mor după restaurantele de lux, după preţurile lor neruşinate, după lumea lor în haine scumpe şi elegante, după luminile, orchestrele şi «aura» lor..." Cine o învăţase oare să vorbească aşa ? Mai auzise el astfel de cuvinte, dar spuse cu alt glas de o altă femeie, cu acelaşi accent pătimaş, mai autentic însă şi cîtuşi de puţin ciudat. De unde o fi prins Ana cuvîntul „aura" ? Nu face parte din glosarul ei. Ana evoluează... E cu Arghir mai tot timpul. Cu Arghir, cu Resch, cu toţi cei din clica lui. Poate că dumnealor se ocupă acum şi de educaţia ei literară. Prea e necitită şi provincială, vor să o mai subţieze. Se socot culţi şi rafinaţi. Arghir e unul din ultimii cititori ai lui Paul de Kock, dar baronul Resch l-a săltat, prin împrumuturi din biblioteca lui personală, pînă la Pitigrilli şi Dekobra. L-a descoperit singur pe Georges Simenon. Cincantenarul se ţine în

pas cu vremea. Iar la masa lui mai vin tot felul de fețe simandicoase, cu ifose de boierie și pretenții de intelectualitate. Și cu toate că manșetele lor sînt scămoșate și cravatele obosite, mai toți se împăunează cu nume cronicărești și poartă inele groase de aur, cu inițialele săpate în ele în așa chip, încît să slujească și de pecete. Dar bineînțeles că n-au ce sigila cu ele. Niște porci cu sîngele albastru ! Dar Ana închină un respect duios boierimii decavate. S-ar părea că prețuiește mai mult o avere pierdută decît o bogăție actuală. Ascultă totuși cu luare-aminte încîntată parantezele baronului Pelopide Resch, financiarul binecunoscut. Cum de a ajuns Arghir la soțul lui Trude, iar acesta cum de l-a descoperit pe Arghir ? Ce-a putut găsi interesant baronul la acest soitariu amărît, sonor și găunos ? Cine e Arghir ? De unde are banii ? Ce învîrtește acest boier scăpătat, cu mutra vînătă ca un ficat, cu aerele lui de pașă mofluz, care se ține în dîra de parfum a doamnei Ulmu, se ține în ritmul orchestrelor vesperale, de-a lungul unui asediu erotic de o medievală lungime, și dus cu temporizări de strateg răsuflat ? El, Lucu, nu poate fi gelos pe acest berbant iernatec și care noapte de noapte își găsește fericirea însoțind-o pe Ana pînă la poartă, ca să-i sărute mîinile, cu o plecăciune plină de praf. Părăginitul cavaler are totuși simțul sacrificiului. Lucu aflase chiar de la Ana că Arghir, pretextînd o dietă severă, nu consuma serile decît iaurt, ca să-și poată ospăta invitata. Pe Lucu amănuntul acesta îl înduioșase. Era urît din partea Anei că primește acest sacrificiu, știind totodată că, în vreme ce Arghir își frămîntă mintea cu socoteli de plată, pe ea, acasă, o așteaptă amantul, gol ca un gușter, pitulat în cute de mătasă și puf.

Dar încă o dată, prietenia asta mult prea ciudată, dintre Arghir şi Resch, ce temeiuri poate să aibă? Trebuie să fie ceva la mijloc, dar ce anume? Nu cumva?... Hm! Hîde bănuieli îi trec din cînd în cînd prin minte, şi înţelesul lor nedesluşit nu-i face cinste, ci mai degrabă ruşine. De aceea poate, într-o discuţie aprinsă pe care a avut-o mai demult cu Ana, el l-a făcut pe Resch maimuţoi bătrîn. Da, cu ochii aceia rotunzi, duşi în fundul orbitelor subţiri şi osoase, ca nişte chenare ascuţite, pe care se taie o piele gălbuie de mumie, da, cu ochii aceia ale căror gămălii umede şi în perpetuă mişcare nu scapă nimic din ce se petrece împrejur, da, cu ochii aceia punctaţi în hîrca lui spînă, scofîlcită şi dinţată rar şi tare, baronul Resch seamănă leit cu un maimuţoi bătrîn. Un gibon apelpisit care se căzneşte să-şi convertească rînjetul în zîmbet. Dar Ana atunci s-a revoltat. Şedea pe pat lîngă el. Tocmai sosise cine ştie de unde, şi mai să sară în sus de revoltă. Cum? Maimuţoi? Gibon? Un bărbat aşa de bine! Şi care nu e bătrîn de loc. Şi plin de haz pe deasupra. Nu-i oare el omul, care, la cîteva minute numai după ce i-a fost prezentat, i-a spus, potrivindu-şi monoclul şi întorcîndu-se spre ea, ţeapăn şi încorsetat ca un cavalerist prusac din husarii morţii, şi măsurînd-o cu o respectuoasă impertinenţă (ah, ce bine dozat era totul!): „Observ, doamnă, că ţiam plăcut. Sînt dispus, dacă ştii cum să mă iei, să-ţi cedez. Mă dau, dar cu o condiţie: să nu-mi strici reputaţia. Şi să nu cauţi ca delicioasa noastră aventură, fiindcă va fi delicioasă! să degenereze într-o mezalianţă." „Mezalianţă?" tresare Ana, uimită şi încruntată. Dar Resch i-a surîs împăciuitor, ajustîndu-şi iarăşi monoclul.

„Există o ierarhie în lume, trebuie să ţinem seamă de ea. (Avea un glas sfios şi sugrumat, ca de adolescent care

se dezvinovăţeşte.) Sînt cămătar de lux şi autor de cărţi rare. Şi pe lîngă toate mai am şi nevastă şi copii. Nevastă-mea mă înşală, dar o respect. Sărmana Trude ! Copiii, totuşi, sînt ai mei. Nu rîde. Mai bine ajută-mă să mă răzbun. Sînt cam obraznic, ştiu. Dar în schimb — făcu o pauză suspensivă — generozitatea mea e proverbială... Într-adevăr, doamnă, sînt departe de a fi un ingrat."

Privindu-l întrebător pe Lucu :

— Hei, ce zici ? nu-i aşa că e epatant ? Şi fiindcă Lucu tăcea posomorît, ea urmă : Ţi-am mai spus, mi se pare, că Oltea, nepoţica lui Arghir, e nelipsită de la mesele lui unchi-său. Nici n-a împlinit bine şaptesprezece ani şi o sileşte să-şi piardă nopţile cu noi, numai aşa, ca să avem un aer ca în familie. Biata fetiţă. I se lipesc ochii de somn, dar tutorele ei e un egoist, nu vede nimic. Resch a remarcat-o din primul moment. S-a aplecat spre ea şi i-a vorbit în surdină. Am tras cu urechea. Ţin minte vorbele lui, una cîte una. I-a spus : „Ador, domniţă, nevinovăţia, cu toate că are un anume iz. Dar pe mine nu mă deranjează : aş putea spune chiar dimpotrivă. Mă ofer să te iniţiez şi să te instruiesc. Se petrec între pămînt şi ceruri lucruri la care nici cu gîndul nu gîndeşti. Domniţă ! E bine să le cunoşti cu un ceas mai devreme." Şi în şoaptă, apoi, către mine : *„Une poule d'essai, épatante !* [1]

După acest citat, Ana se opri din nou şi căută zadarnic pe chipul lui Lucu un semn de aprobare.

— Nu spui nimic ?

— Spun că toate mîrlăniile astea fac parte dintr-un repertoar. L-a învăţat pe de rost şi-l debitează la ocazii.

---

[1] O tîrfă grozavă, cu care să-ţi încerci puterile !

— Degeaba ! îl înfruntă Ana.

Şedea mereu pe marginea patului. Cu mişcări atente şi gingaşe îşi scotea ciorapii de fir de păianjen, punînd în această operaţie toate precauţiile unui florar care mînuieşte orhideele.

— Degeaba ! N-ai să mă convingi, întări ea, isprăvind cu această gravă preocupare. Ar trebui să-l auzi vorbind. E numai spirit, vervă şi fineţe.

— Nu eşti de loc pretenţioasă.

— Ai tot dreptul să crezi aşa ceva : iubesc pe unul ca tine.

— Iubesc ! repetă Lucu, imitînd-o. Ştiu că mi-ai rezervat un anume rol în viaţa ta... Nu îndrăznesc să pretind mai mult.

— Se vede că aşa îţi convine.

— Ce vrei să fac ? N-am nici comorile lui Arghir, nici talentele lui Resch.

— Comorile lui Arghir ! îl dojeni Ana. Nu e frumos să-ţi baţi joc de un om sărac şi onest !

— Are o prietenă în floarea frumuseţii şi o nepoţică pe cale de a înflori... Nu e asta o comoară, un capital ?

— Vrei cu dinadinsul să mă jigneşti. Dar cuvintele tale nu mă ating. Eşti gelos. Şi schimbînd deodată tonul : Mai bine încălzeşte-mi picioarele !

Şi, stăruind în tonul unei fetiţe răsfăţate, adăugă :

— Uite, pune mîna : sînt îngheţate, na !

Erau într-adevăr îngheţate. Dar Silion continuă, înciudat :

— Cît despre talentul baronului, să fim serioşi !

— Eşti ros de gelozie. Eşti invidios !

— Mai întîi nu e baron nici cît negru sub unghie. M-am interesat. Tat-su a fost bancher, dar e nepotul unui cîrnăţar. Şi-a cumpărat baronia de la Papă. A fost în audienţă la Vatican. Papii vînd astfel de titluri

de nobleţă cum vindeau pe vremuri indulgenţe. Poţi deveni orice vrei : baron, conte, marchiz — numai să plăteşti. Depinde de tarif. De ce nu-i ceri lui Resch să te facă şi pe tine contesă ?

Ana făcu o schimă dispreţuitoare :

— Mă trag din Rucăreni. Sînt boieroaică.

— Pardon, uitasem. Credeam că pot să-ţi dau o idee.

— Nu te obosi ! reteză Ana. Nu eşti în stare să-mi cumperi un biet parfum şi-mi propui să mă faci contesă : pe banii altuia. Resch, cel puţin, poate să cumpere tot ce pofteşte : şi pentru el, şi pentru semenii săi.

— Plăteşte bine. Ţi-a şi spus-o.

— *Noblesse oblige !* Am o idee : nu vrei să te fac „ban“ ? Am să-l rog eu. Banu Lucu Silion. Ţi se potriveşte. Rîse şi bătu din palme : Ar fi singurul mijloc să ai şi tu un ban. Fals şi ăla, ca şi tine.

Lucu strîmbă din nas !

— Lasă-te de calambur. E vulgar şi ieftin. Cît despre Resch, e adevărat că-şi poate cumpăra orice. Aşa cum îşi cumpără şi gloriola. Cred că ştii că toate cărţile lui i le scrie un secretar al său, un anume Felix. Un evreu foarte învăţat... şi poate şi înţelept. Poate că l-ai zărit şi tu pe la Esplanade.

— Aşa vorbesc invidioşii şi rataţii.

Lucu înălţă din umeri şi urmă :

— Un martir, secretarul ăsta. Nu pentru că nu-şi iscăleşte operele, dar pentru că mai trebuie să-l şi convingă pe baron că nu altul, ci dumnealui în persoană îşi scrie „opurile“ pe care le semnează. Felix e silit să-l asculte cînd i se spovedeşte. Felix ăsta e numai urechi, la propriu şi la figurat. Tipul intelectualului descărnat şi al şoarecelui de bibliotecă : miop şi scofîlcit, palid, chelbos şi urecheat, cu spatele cobiliţă şi pieptii înfundaţi, şi veşnic cu sticlele ochelarilor şi

cu nasul în cărţi. Şi ce nas! Înmugurit şi noduros ca o rădăcină de mătrăgună, şi purpuriu ca soarele cînd asfinţeşte în lacul de la Techirghiol. Resch îi povesteşte amorurile lui. Are aventuri pe toate cărările, mai cu seamă în lumea mare, printre boieroaice. Cum să nu aibe, dacă plăteşte ? Din cînd în cînd scoate la iveală şi cîte o reflecţie, cîte o maximă de o rară originalitate : de pildă, despre caracterul capricios şi schimbător al femeii. Secretarul îşi extrage numaidecît catastiful din buzunar şi ia însemnare după cugetările patronului. Peste o zi, două, Resch le regăseşte intercalate în transcrierile franţuzeşti ale secretarului şi rămîne convins că e autorul întregului op. Cu Resch însă nu poţi fi niciodată sigur pînă la ce limită se lasă înşelat şi în ce măsură se înşală pe sine. Ştii numai de ce grozavă dibăcie dă dovadă cînd fură căciula altora.

— Astea toate sînt răutăţi. Eu am aflat că îşi dictează cărţile. E metoda lui de lucru. Scrisul îl plictiseşte. Aşa i-a ieşit vorba că secretarul îi scrie şi el iscăleşte.

— Precum văd, îl aperi cu foc.

— N-are nici un rost să faci pe gelosul...

Şi, deodată, fără nici o legătură aparentă cu cele vorbite pînă atunci, Ana, cu o voce scăzută şi calmă, dar care se întețea în pofida hotărîrii ei :

— Eu nu te-am întrebat niciodată ce e cu domnişoara Laura Feraru, nici cum o duce cu sănătatea. Poate n-o fi aşa de „prăpădită" cum o găseşti tu. Nu e prima femeie care se face interesantă prin suferinţă.

— Uşor de zis, cînd eşti o bestiolă gingaşă şi sănătoasă.

— Nu e nevoie să fie cineva neapărat beteag ca să inspire sentimente delicate.

Lucu nu răspunse. Cînd convorbirile lor ajungeau aici, își compunea un chip nepăsător și spoit cu o vagă plictiseală, dar totodată amuzat de atîta neînțelegere a situației. Se socotea un meșter în jocurile de fizionomie, dar se temea ca Ana, nu atît prin pătrunderea ei femeiască, ci prin simpla și neobosita ei vorbărie, va străbate pînă în taina vieții lui, numai pentru că va fi parcurs toată gama presupunerilor cu putință. O simțea și o auzea cum se apropie, ca într-un joc de-a v-ați ascunselea, de cele mai ferite unghere ale existenței lui cu Laura.

— Fără doar și poate, spunea Ana, e ceva necurat în legătura voastră. Cine știe ce crimă, sau ce minciună mîrșavă (e tot aia) vă ține așa laolaltă. Lipiți ca niște gemeni siamezi. Vă leagă o remușcare. Numai păcatul leagă așa. Păcatul, sîngele amestecat, incestul. Să vă fie rușine.

Lucu ține minte că își trecuse mîna peste obrazul schimonosit. Își potrivea parcă trăsăturile clintite din loc.

— Aiurezi ! Pune-ți termometrul.

Cu ochii scînteietori și obrajii în flăcări, Ana dădu iureș :

— Am ghicit. Am pus degetul pe rană. Uită-te în oglindă : arăți ca un ucigaș prins asupra faptului.

Lucu încercă un oftat adînc și plictisit. Gura i se strîmbă într-un surîs :

— Ce păcat că n-ai făcut tu conservatorul... Ai fi fost o excelentă tragediană.

Ana însă :

— Lasă-te de șiretlicuri. Eu nu sînt Laura. Am să aflu tot. Am să fac o cercetare la fața locului. Tresari ? Fii liniștit. N-am să vă profanez altarul. Ți-ai băgat în cap că Laura nu poate trăi fără tine. Ești pentru ea

izvorul vieţii şi al tămăduirii. Se prăpădeşte dacă o laşi. Moare ! Cu asta te ţine. Ha-ha ! Naivule ! Că pe lîngă toate, mai eşti şi naiv !

Sarcasmul ei însemna începutul sfîrşitului. Criza, care se desfăşurase ca un discurs şi culmina într-un patetism vehement, se potolea acum, cu răbufniri tot mai rare şi mai obosite.

— E tîrziu, Ana, e foarte tîrziu. Să ne culcăm.

— Să ne culcăm, da ! E tot ce ne mai rămîne de făcut. Să ne culcăm, iubitule, ai dreptate. Nu vreau să mai scormonesc în secretele voastre. Mi-e silă. Sîntem liberi să facem fiecare ce vrem. Fiecare face ce vrea, ai înţeles ? Dar să nu mă înşeli. Aflu eu totul. Să te ferească Dumnezeu. Atît îţi spun.

— Mă dor ochii, Ana. Stinge, te rog.

— Bietul băiat, îl dor ochii. Ochişorii lui negri cu gene de viţel. E obosită, canalia. Vrea nani acum.

Şi zbuciumul ei se topea treptat în furtuna care se pregătea prin întunerecul mărginit.

...Lucu nu poate să uite insolenţele lui Resch. Îl urmăresc, îl scot din sărite. E de neconceput ! Cum îşi putea îngădui cineva să-i vorbească Anei în acest fel, de-a călare, într-un fel pe care el, şi tocmai aci e marea lui durere, nu-l va putea imita niciodată... Dar unde să fi avut loc o asemenea convorbire ? Lucu nu şi-o închipuia la restaurantul Sărindar, locul n-ar fi fost prielnic. Adeseori, mult după ultimele cupe de şampanie, cînd orchestra lui Dinicu se pregătea de plecare, Arghir şi Ana şi comesenii lor porneau în maşini la şosea, pe sub castanii poleiţi de lampadare. Ana da semnalul. Cu veşnicul ei buchet de sezon în mîini,

își făcea loc printre scaunele și mesele dezertate de clienți. În fiecare seară Ana își însușea, fără formalități inutile, cîte un șervet al restaurantului, să-și ferească mîinile de buchetul ghimpos și umed. Șervetele se înmulțeau în coșul de rufe de acasă. Arghir le plătea în tăcere. Ana nu știa nimic. Lincolnul de nichel și crom, de piele și cristal, mașina fostului cadet din husarii morții, ajuns general în marea finanță bucureșteană, îi aștepta la trotuar. Arghir se așeza lîngă șofer, iar în fund, Ana, baronul și cîte un oaspete suplimentar luau loc în întunerecul promiscuu. Străbăteau noaptea feerică, pe urma snopilor de lumină ai farurilor holbate, se lăsau în voia nopții ospitaliere și viclene și ascultau ca și atunci, într-o noapte la fel de amețitoare, propunerile cinice ale bancherului Resch, atenuate de molcoma lunecare a roților de gumă pe drumul de bitum. Nu e grăbită să se întoarcă, ea știe că Lucu o aștepta, prizonierul unei pijamale de mătasă și al unei plăpumi de atlaz. Îl ținea aici, la îndemîna ei : e soarta lui cea nouă, așa cum i-a hotărît-o ea. Asta e realitatea. Și de ciudă, Lucu izbește cu pumnul în pernele care se înfundă cu un zgomot mat. Ce înseamnă el pentru ea ? Cît are s-o mai aștepte ? Și la ce bun ?

Mai e puțin și se face ziuă. Încă puțin și va trebui să plece. Chiar dacă în clipa asta Ana ar intra pe ușă, el va mai zăbovi nițel și va trebui să plece. Iar Ana o să rămînă în pat pînă la amiază. Nici n-are să treacă el bine pragul și Ana își va închide pleoapele obosite, pe cînd el va rătăci prin orașul zăvorît, printre storurile și obloanele trase... Ca un străin, ca un spion, printre prostituatele întîrziate.

Un gînd : ce-ar fi să se îmbrace în grabă, să se strecoare afară, să plece, să fugă ? Să găsească Ana locul gol. Ar fi o pedeapsă. Să o lipsească de acele

îmbrăţişări care îi dezleagă nopţile, priponite altminteri de piatra albă a insomniei. Nopţile pe care ea le aşteaptă ca pe o jerbă de suspine, oferite în fastul catifelatelor bezne, spectral luminate de trupurile lor. Cum s-ar uita cu ochii ei mari la patul desfăcut şi deşert, în camera pustie. N-ar crede. L-ar căuta şi n-ar înţelege. S-ar mînia, s-ar întrista şi pînă la urmă ar podidi-o plînsul, poate. Să plece, deci, da, asta e mişcarea cea bună, strategia care nu dă greş. Dar n-are să o facă. N-are curaj, nici demnitate nu are. Cel ce iubeşte cu adevărat nu duce grija demnităţii. Demnitatea e o poză, un cabotinaj, o pelerină uzată. Pe cînd o dragoste, oricum ar fi ea, îţi împlineşte viaţa.

Oricum ar fi, el singur este aci stăpînul. Aci, unde nu mai pătrunde nici o fiinţă vie, aci se află altarul vieţii lor secrete, la care slujesc numai ei doi, ca doi preoţi bezmetici, închinaţi unui cult păgîn şi absurd. Iar între ei doi, ea e cea nevinovată şi fără prihană, fiindcă e numai a lui, e sigur de asta. E oare atît de sigur ? Dar nu se opreşte mult asupra întrebării. E o întrebare ce nu porneşte din gelozie, ci dintr-un fel de laşitate vicleană. Să nu-şi mai scormonească adîncurile. Să nu se ruşineze de sine însuşi.

Lucu sare în picioare pe covorul de lîngă pat şi dă să se îmbrace, dar un zgomot surd i se strecoară în auz. Ca printr-un gang, un vuiet de furtună se înfundase în stradă şi amuţise la poartă.

Lucu dibuie comutatorul şi stinge. Pe întunerec înaintează la fereastră şi se uită hoţeşte printre draperii. Vede în faţa casei, Lincolnul alb al lui Resch, luminat pe dinăuntru de un felinar. În spatele acestuia, ca o cenuşăreasă, cernită şi vetustă, e o maşină de piaţă, în umilită aşteptare. Lucu îşi apropie mai tare draperiile, ca pe o mască, în jurul ochilor. Nu-şi dă seama

de zădărnicia gestului. Din odaia de alături îl ajunge prin perete un zvon înăbuşit. Un duduit de călcîie goale pe parchet. E desigur eternul Jean Baudat care, trezit din somn şi el, şi credincios năravului său vechi, s-a repezit, avid, la geam.

Jos, pe trotuarul de dincolo de grilajul curţii, zăreşte un grup omenesc, scund, pestriţ şi agitat, iar în mijlocul grupului, cu un maldăr de flori pe braţ, iat-o pe Ana. Cu pălăriile în mînă, cîţiva bărbaţi o înconjură cu plecăciuni repetate. Sînt negri, mărunţi şi încetiniţi, ca o adunare de pinguini. De la înălţimea şi depărtarea de la care îi priveşte, îi par cu toţii înfundaţi în asfalt sau infirmi, ca şi cum s-ar fi mişcat de-a dreptul pe genunchi. Cu ochiul ascuţit al antipatiei şi al nerăbdării Lucu ghiceşte că un lucru neobişnuit se petrece acolo, sub lampadarul pălit de mijirea zorilor. Acolo jos, un fel de exagerare solemnă şi voioasă însufleţea ceremonialul despărţirii, care de data asta se prelungea neobişnuit de mult. În spatele lor, depăşindu-i cu mai bine de o palmă, Lucu îl ghici pe Androne, palid, supt şi cambrat, şi cu veşnica lui guriţă roşie sub mustăcioara bine înnegrită. Îşi ţinea rîndul la sărutatul mîinilor. Ana zîmbea cu gura deschisă, arătîndu-şi dinţii, ca un prepelicar însetat, şi uitîndu-se în toate părţile în jurul ei, nu cumva să rămînă domn sau cucoană neîmpărtăşită din darul acelui surîs de o demonstrativă fericire. Terorizată de grija de a fi drăgăstoasă şi egală cu toată lumea, nu ştia cum să se mai împartă. O descoperi pe Oltea, care, firavă ca un vrej, se pierdea sfioasă printre gătitele doamne, se smulse din încleştarea lui Resch, înaintă spre ea şi ca spre un crucifix mîntuitor, o cuprinse într-o îmbrăţişare extatică şi ocrotitoare şi-i strînse la

sîn capul sumbru cu tîmplele înguste. Într-o clipă cercul întreg se realcătui și rămase în nemișcare, ca în jurul unei duioase scene de familie. În mijlocul grupului, și nu fără uimire, Lucu o recunoaște pe Trude Resch. O recunoaște după casca metalică a părului ei de cruciat și după nibelungica sveltețe a trupului. Venise pesemne să-și dea seama de cele ce se întîmplă cu soțul ei. Curiozitatea ei leneșă și lăsătoare se trezea ori de cîte ori baronul stăruia prea îndelung în cîte o întreprindere galantă mai nouă.

Dar îmbrățișările nu țin o veșnicie. Ana și Oltea se despart, în sfîrșit, șovăind ca două fîntîni extenuate de vînt. Și rupînd chenarul, domnii și doamnele trecură la asalt printre ele. Ana e prizonieră. Cu mîinile întinse pretutindeni, ca pentru o apărare disperată, ea strînge cu înfrigurare mîini de bărbat, mîini de femeie, mîini goale, mîini înmănușate, mîini puternice sau duioase, mîini galante, mîini de bun rămas, loiale sau mincinoase, încleștate, sfielnice sau obosite. Ana schimbă sărutări roată în juru-i, se înclină ca la curte, se desprinde din încercuire și, retrăgîndu-se de-a-ndaratelea spre poarta casei, face semne supreme de adio cu mănușile. Pornește în sfîrșit prin curte spre ușa de la intrare, pe cînd însoțitorii degajați se îmbarcă zgomotind din portiere trîntite cu energie inutilă. Plecarea.

Singur Arghir a rămas pe trotuar, înalt și nițel adus, cu fața trasă și gălbejită, cu priviri imense de neagră melancolie și care cerșesc un ultim salut. Dar Ana nu întoarse capul. Arghir se depărtă încet, gîrbovit deodată.

Lucu lasă draperiile să atîrne la loc și se repede în pat. Aude liftul suind în colivia lui de sticlă și fier.

Îşi duce mîna la inimă să-i astîmpere bătăile repezite.

— Iată-mă !

Ana i se iveşte într-o exorbitantă revărsare de lumină.

Lăsase pretutindeni uşile deschise, aprinzînd în urma ei toate lămpile. În centrul acestei feerii domestice, caracatiţa de foc a lui Scafa strălucea fantastic din duzinele sale de braţe. Lucu se uită la Ana cu ochii mici, sub chiciura de scînteieri.

— Ţi-a fost dor de mine ? întrebă ea. Şi fără să mai aştepte răspunsul : Să nu minţi : ai dormit ca un paşă.

Glasul ei parcă devia. Dar se ţinea dreaptă şi trufaşă în cadrul uşii. Purta un fel de teacă de argint cu răsfrîngeri verzui din care ţîşnea trupul subţire şi înalt cu gîtul lung şi chipul îngust, cu acei ochi magnetici şi aţintiţi, care îl duceau cu gîndul la o stranie şi sacră reptilă, aşa cum şi-o închipuia că va fi existat în templele de altădată. „Aşteaptă un compliment, îşi zise Lucu. Dar n-am să i-l fac. Mi-ascunde ceva. Tăcerea mea o s-o turbure."

— Aşa mă primeşti ? Nu-mi spui nimic ?

— Mi se pare că tu eşti aceea care ai ceva de spus.

— Eu ? Ana făcu o schimă de nedumerire, apoi, ca şi cum s-ar fi întors la ceea ce părea că o preocupă. Cum îţi place noua mea toaletă ? Toată lumea a găsit-o superbă.

— Şi pe drept cuvînt.

— Să ştii că da, întăreşte Ana, descumpănită niţel de ostilitatea lui Lucu. Dar după o clipă : Să-l fi văzut pe Arghir : mă mînca din ochi ! Uitase cît l-a costat, o avere !

— Ce vorbe ! Ce gînduri !

— Purul adevăr !

Cu un gest al mîinilor de-a lungul şoldurilor îşi descrise gătelile :

— Tot ce vezi pe mine e de la el.

Lucu sări din pat, se apropie de ea cu vioiciune şi-i puse mîinile pe umeri.

— Spune-mi, o imploră el, spune-mi cine e bărbatul care are dreptul să-mi zboare creierul, în casa asta ?

Îşi închipuia că întrebarea lui, rugătoare şi glumeaţă — rostită parcă în genunchi, pe marginea răbdării — o va scoate pe Ana din acea linişte suverană, în care se drapa ca un înger, ori de cîte ori o furtună mijea la orizont. Ana însă, în rochia ei scînteietoare şi în condurii de fir ai dansurilor nocturne, rămînea neturburată în mijlocul norului de parfum care o însoţea.

— Sînt liberă, ţi-am mai spus-o. Sînt chiar mai liberă decît ai fi dorit.

— Cum adică ?

Glasul de răsfăţ al Anei Ulmu, glasul ei uşor zgîriat sună răguşit şi sarcastic :

— Ai vrea să mă faci să cred că nu-ţi convine ?

Lucu se simţi ca un spadasin atins sub crucea pieptului :

— Fireşte că nu-mi convine : nu eşti de capul tău pe lumea asta !

— Atunci eşti singurul meu stăpîn... Îţi iei răspunderea ? Şi după o scurtă pauză, îi hohoti în obraz : Ha-ha !

Nemişcată ca un manechin, şi cu o intonaţie mecanică şi rece, pronunţase acest „ha-ha" ca şi cum ar fi

silabisit ceva, sau ar fi repetat la un examen medical „treizeci şi trei".

Lucu nu se dădu bătut :

— Dacă e aşa, de ce-mi impui acest orar de strigoi ? De ce nu mă primeşti la începutul sau la sfîrşitul nopţii ? Aş mai putea să dorm şi eu cîteva ore. Chiar şi la oaste „schimbul doi" e cel mai greu.

Ana îl măsură cu dispreţ. Gelozia şi cuvintele lui i se păreau vulgare şi agresive, menite doar să-l apere de un ridicol eventual.

— Vrei să ne ştie vecinii ? Să mă vorbească rudele lui Lambe ?

Tonul ei evoca un întreg venerabil clan, o galerie de portrete cu ochii aţintiţi asupra lor.

— Află totuşi, îi spuse Lucu apăsînd silabele, că avem un martor ocular. De cîte ori vin şi plec la orele mele de fantomă, domnul Baudat mă pîndeşte nelipsit prin perdele. Îi simt privirea ca pe un pumnal în ceafă.

Ana înălţă din umeri :

— Ce vrei să fac ?

— Nu înţeleg de ce nu concediezi un chiriaş atît de indiscret.

— Nu mă incomodează cîtuşi de puţin.

— Îţi place să-l ştii mereu cu urechea la perete ? numărîndu-ţi suspinele ?

— Ce imaginaţie ! Pfui !

— De unde vii ? întrebă Lucu, brusc.

— Din lumea largă, rîse Ana. De vreme ce nu vrei să mă crezi.

— Istoria cu logodna ? Găseşte altceva !

Cu acelaşi gest al mîinilor, pe care Lucu îl socoate destul de vulgar, Ana îşi descrise din nou gătelile :

— Tot ce vezi pe mine e de la el.

Lui Lucu îi zvîcnesc tîmplele. Se stăpîneşte, hotărît să aleagă în minte cuvintele care să doară ca un harapnic de plumb :

— Nu te felicit. Cu frumuseţea ta, puteai să-ţi găseşti un elefant mai acătării. Un Resch, un Androne, un Gună... Aşa elefant mai înţeleg. Dar oamenii ăştia preferă să lucreze acoperit, fără riscuri : prin comanditar.

Ana e roşie la faţă şi nările îi tremură. Şovăie între deznădejde şi mînie. Îşi drege glasul. E un răsunet de tristeţe şi durere la început. Şi treptat, o înfruntare resemnată în care mai dăinuie, parcă, o rămăşiţă de speranţă :

— Un elefant, da... Poate nu unul, ci zece. Dar un logodnic, nu. Un soţ, nu. Şi rochia asta e un dar de logodnă şi de nuntă. De la viitorul meu soţ, ai aflat totul acum. El îmi dă totul. Fără nici un partaj. Iată !

Lucu o scrutează, neîncrezător :

— Teatru ! Şi nu de cea mai bună calitate.

— Nu ţi-am spus decît adevărul.

— Comedie !

— Ştiu de mult că nu-ţi convin situaţiile clare, răspunde Ana. Mai bine ajută-mă să mă dezbrac.

Şi, întorcîndu-se, îi lasă pe mîini mica mantilă de vizon care îi acoperea umerii :

— Află totuşi că ţi-ai atins scopul : ai scăpat de „schimbul doi", cum îi zici... Ai să poţi dormi toată noaptea, somnorosule !

Îi vorbise ca un copil răzgîiat. După o clipă, se depărtă pe tocurile ei înalte în odaia de baie, învecinată.

Rămas singur, Lucu pare că înţelege, în sfîrşit.

Un şipot puternic umplea cu zgomot cada de faianţă de alături.

— Ana ! strigă el, ca trezit dintr-un vis urît.

— N-aud nimic, aşteaptă niţel.

— Ana ! vin' odată !

Şipotul încetează. Ana scoate pe uşă un cap de meduză :

— Ce porunceşte stăpînu ?

Ca să nu-şi piardă cumpătul, Lucu îşi aţinteşte ochii în tavan :

— Care va să zică, recită el, doamna era logodită şi nici măcar nu mi-a trimis un *faire-part.*

— Logodită ? Desigur, m-am logodit chiar în seara asta la restaurant. Cum era să-ţi trimit un *faire-part ?* Am primit felicitările chiar în local.

Ana înaintă de-a binelea pe prag, înfăşurată într-un vast prosop de baie :

— Toată lumea, urmă ea, a prins de veste că la masa noastră se petrece ceva deosebit. S-au ridicat cupe şi de la mesele vecine, de către necunoscuţi. O adevărată manifestaţie. Maestrul Dinicu a pus orchestra să cînte „Mulţi ani trăiască !". A fost superb !

Înşirase toate acestea pe nerăsuflate, cu aceeaşi nevinovată şi comică uimire. Parcă îşi luase o grijă. Răsuflă uşurată şi se retrase în sala de baie. Şipotul fremăta din nou.

— Prin urmare, a fost o hotărîre neaşteptată ! rînjeşte Lucu, mereu cu ochii în tavan.

Glasul Anei străbătu ca un tăiş pînă la el :

— N-aud ce spui. Vin imediat.

Fu nevoit să aştepte. Îşi adună gîndurile, cum şi-ar fi pregătit armele. Ana se întoarse într-o hlamidă episcopală, de culoare ametist, vîrstată cu aur, nou-nouţă. Dar dibuise nişte papuci de mătasă cu fir, cam uzaţi şi care contrastau cu luxul proaspăt al halatului.

— Şi nota la croitoreasă tot la restaurant a fost plătită ? atacă Lucu.

Punea mult preţ pe această întrebare. Răspunsul Anei fu dezarmant de naiv şi de simplu, răspunsul nevinovăţiei înseşi :

— Arghir a venit să mă vadă după-masă pe la şase. Eram în salon cu fata care tocmai îmi adusese rochia de la croitoreasă. Nu mă aşteptam la vizita lui, am crezut că vine să se scuze pentru diseară. Mi-a spus că are de vorbit cu mine ceva important. Părea grăbit, aşa că am rugat-o pe fată să mă aştepte în hol. Nici n-am apucat să rămînem singuri şi m-a şi cerut în căsătorie !

— Emoţionant !

— Mai degrabă comic decît emoţionant. Tremura ca un băieţandru care nu-şi găsea cuvintele. Şi o lua mereu de la început. Nu pot spune că era dezagreabil.

— Mai cu seamă că profitînd de acest moment solemn i-ai prezentat şi nota croitoresei.

Ana nici nu clinti :

— Ai darul ghicirii. Numai că lucrurile nu s-au petrecut chiar aşa.

— Înţeleg. Trebuia mai întîi niţică poezie.

Ana îl privi cu ochi mari şi nemişcaţi ca de statuie. Îi vorbi cu buzele nemişcate ca de statuie.

— Nu cauţi decît să mă loveşti. Nu înţelegi nimic.

Lucu se îndreptă în culcuşul său, se aplecă spre ea, în afară, şi continuă cu o înverşunare duşmănoasă şi plină de satisfacţie :

— Şi după scena consimţămîntului, parcă te aud spunînd un „da" cu o şoaptă tremurată şi cu genele tale plecate şi mironosite spînzurînd o lacrimă în ele, a urmat scena rochiei festive... O văd : era întinsă pe un fotoliu, ca la o expoziţie de mode. Moş Arghir şi-a

mărturisit admiraţia lui pentru această minune vestimentară... Din vorbă în vorbă s-a ajuns nu numai la costul rochiei, dar şi la amănuntul că nu e încă plătită şi că fata care a adus-o aşteaptă să i se numere gologanii. Atunci moş Arghir a implorat pe proaspăta sa logodnică... fiindcă ce poate fi mai proaspăt decît o logodnică de un sfert de oră ? — a implorat să i se acorde favoarea de a achita... Logodnica însă nu s-a lăsat înduplecată cu una, cu două, a refuzat categoric, a opus viitorului ei stăpîn o rezistenţă îndîrjită, dar, vai ! orice rezistenţă are un sfîrşit... Şi cînd moş Arghir, ca un adevărat fiu al secolului trecut, s-a arătat gata să pună un genunchi la pămînt, doamna Ulmu s-a dovedit o femeie de gust şi a consimţit să i se achite nota.

Lucu privi zîmbind în ochii victimei, căutînd în ei efectul tiradei sale. Îi văzu plini de lacrimi. Îşi plecă fruntea în pămînt.

Ana :

— Te rog să pleci. Imediat.

— Nici nu mă gîndesc.

Ana :

— Eşti o canalie. Dacă n-ai fi o canalie, m-ai ucide sau măcar m-ai bate. Sau ai pleca şi nu te-ai mai întoarce. Dar nu poţi pleca, nu poţi bate, nu poţi ucide. Insulţi. Şi nu poţi decît să aştepţi să treacă momentul cel greu, vrei ca lucrurile să se taseze... şi să continue.

— Aştept, răspunse Lucu privind-o iarăşi în faţă, să văd pînă unde mergi cu cinismul sau cu inconştienţa.

— Aştepţi, pentru că nu poţi renunţa la mine. Nu te-ai săturat încă. De durut, sigur că te doare, dar te gîndeşti că la urma urmei căsătoria mea te scoate din încurcătură şi-ţi dă dreptul să te împarţi, aşa cum mă

voi împărţi. O, nimeni nu te cunoaşte mai bine ca mine, eu nu sînt Laura, ţi-am mai spus.

— Care va să zică, rînji cîineşte Lucu, a mea e vina ! A mea e vina că te-ai logodit cu lăutari într-un local de noapte şi...

— Nu e vorba de vină, îl întrerupse Ana, ci de socoteala pe care ţi-o faci. Ai scăpat de mine, tocmai în măsura care ţi-a convenit. Mă mărit cu Arghir şi te poţi consacra scumpei tale infirme. Fără teama că am să te pun să alegi între mine şi ea. Nu mai pot să-ţi cer asta, sînt măritată. Ai să te mai întîlneşti cu mine, dar numai din cînd în cînd. Războiul pe două fronturi te cam obosise *à la longue* [1]... din fericire pentru tine, nu mai sînt liberă. Te iubesc şi nu mă pierzi de tot. Mărturiseşte că îţi convine !

— Nu pot fără tine, Ana, izbucni Lucu, te iubesc.

— Ca o canalie ! încheie Ana, cuprinzîndu-l cu braţele de după gît într-o pornire de patimă şi de mînie.

Rămaseră înlănţuiţi, să stăpînească împreună durerea care creştea din ei ca un foc mocnit care răsufla.

— Mă doare, gemu Ana.

Glasul ei suna răguşit.

— De ce ai făcut asta ? De ce ?

— Nu se mai putea altfel. E mai bine aşa.

Îşi auzeau inimile cum băteau înăbuşit într-un ritm de îngropăciune. Se ştiau prizonierii unui destin vrăjmaş pe care nu l-au vrut şi nu-l pot înlătura decît uitîndu-l şi ferecîndu-se vremelnic în cătuşele suspinelor lor.

...Tîrziu, Ana se ridică din pat, se duse la ferestre. O dimineaţă tristă se strecoară printre perdele. Feţele lor palide şi trase strălucesc în penumbra din odaie.

---

[1] În cele din urmă.

— Ştiu, îi spune Lucu, trebuie să plec... Ca întotdeauna.

Ana ridică din umeri :

— Aşa ai vrut tu. A depins numai de tine...

Şi, privind speriată la lumina care se înteţea între pereţii obscuri, adăugă :

— Îmbracă-te repede... trebuie să pleci... trebuie...

— Eşti ca un temnicer care vine să anunţe ora supremă. Ora călăului. La noapte...

— La noapte, iubitul meu, tu n-ai să mai vii.

Ana se apropie de el, se aşeză şi îi trecu mîinile prin păr, cu o mîngîiere înceată, stăruitoare şi dureroasă. Îl priveşte cu privirea care se desparte greu de un bolnav pe care ar vrea să-l mai ţină în viaţă. Un cîntec de bun rămas ca un suflu de noiembrie în glasul ei uşor zgîriat, glasul ei de vaier şi de răsfăţ, de totdeauna.

— La noapte nu mai viu, îngînă Lucu, noaptea care vine nu mai e a mea, nu mai e pentru mine.

Ana clătină din cap. Şuviţele ei inelate se împărţiră pe umeri.

— Nu, iubitule, nu, călăule. La noapte nu vine încă nimeni. Nimeni nu are încă acest drept.

Tăcere.

— N-am să i-l dau acest drept, n-am să i-l dau cît se va mai putea încă. Vreau să mai fiu încă a ta, un răstimp atît de greu, cu toate că nu meriţi. E urît ce fac, dar sînt prea slabă ca să mă lupt cu mine însămi. Şi pe urmă, adăugă ea după o clipă de şovăire, sînt o păcătoasă : dar ţin eu la asta.

Cîteva minute mai vorbiră aşa, mînă în mînă, ochi în ochi, gînd în gînd, ca doi osîndiţi cărora li s-a năzărit o supremă întrevedere. Încet, sufletele lor istovite se ridicară, vrînd-nevrînd, la întîlnirea cu ziua cea

nouă care crescuse, care creştea străină şi rece în jurul lor.

În pragul plecării, Lucu luă cunoştinţă de condiţiile vieţii lor celei noi, pe o durată nehotărîtă încă. În luminile care se limpezeau treptat, Ana îi vorbi potolit şi cuminte, ca o femeie trăită care se gîndeşte pentru toţi şi la toate, ca o mamă al cărei copil e bolnav şi obosit. Un surîs trist îi sprijini cuvintele. Cîte un suspin abia stăpînit i le despărţea.

...Din poartă, Silion se mai întoarse şi o mai privi. Ferestrele dormitorului Anei rămăseseră oarbe, acoperite ca de un linţoliu. Dar la geamul de alături, între perdele, zări figura gălbejită a veşnicului Jean Baudat.

„Iată unul care a scăpat de mine definitiv", îşi zise Silion.

Şi aproape fără să-şi dea seama ce face, îşi trase batista din buzunarul de la piept şi i-o flutură stăruitor în aer, în chip de bun rămas.

Jean Baudat dispăru, spulberat.

Lucu porneşte.

Pe drum, prin oraşul care se trezise, cuvinte răzleţe îl urmăresc, ca un roi de ţînţari, şi îi sună tomnatec în minte :

„Aşa trebuie, dragul meu... Iubitul meu, aşa a fost să fie... Să ne spunem mereu că aşa a fost să fie, că nu se mai putea altfel. Şi e mai bine aşa, preaiubitule..."

Niciodată pînă în această din urmă noapte, în această noapte de la capătul tuturor nopţilor, ea nu-l mai numise astfel... Grav şi duios, solemn şi nesigur, glasul ei, ca un tremur, glasul ei, ca un copil care intră singur în biserică, îi umple, îi chinuie şi mîngîie sufletul.

„Iubitule, iubitul meu“, această chemare banală, străveche i-a sunat în inimă toată noaptea : ca o talangă răguşită, prin ploi, prin neguri, prin bezne. „Iubitul meu, îi spunea, să nu mai fim trişti. Să nu ne luăm în serios : nu e voie ! Să fim cum ai vrut tu, asta e fericirea noastră. Să ne facem datoria, ce cuvînt urît, ce cuvînt ursuz, datoria faţă de alţii. Altfel se întîmplă o nebunie şi ar fi mai rău. O nebunie, şi nu sîntem la înălţimea ei. Nu vei avea curaj să o duci pînă la capăt, şi eu nu vreau să am curaj pentru doi — te-aş dispreţui prea mult. Nu. Tu eşti mai mare decît mine, dar eu sînt mult mai bătrînă, pentru că mă gîndesc la toate şi prevăd ce nu e încă. De-acum încolo ai să mă aştepţi la tine acasă, ziua-n amiaza mare. Poţi să răsufli nopţile, în sfîrşit, sînt numai ale tale. Am să vin şi eu la tine, acolo pe unde au trecut toate celelalte ; ce sînt eu, ce-am fost eu mai mult decît ele ? La mine se mută Arghir. Logodnicul, viitorul meu soţ, bărbatul meu, Arghir. Apartamentul e destul de mare pentru amîndoi. Peste un ceas m-apuc să scot lucrurile din camera de lîngă hol, o ţii tu minte : camera de naftalină. Acolo îl instalez. Mi-a fost atît de teamă atunci să nu ţi se facă rău, să nu orbeşti : se zice că naftalina orbeşte. Iubitul meu ! Eu şi cu Arghir ne-am făcut socotelile burghezeşte : ar fi păcat să mai plătească el chirie la garsoniera unde stă, încă pe un trimestru. Săptămîna care vine îşi trimite valizele şi lichidează. Din fericire îşi vinde mobila toată. Am oroare de troace. Facem căsătoria civilă peste trei săptămîni. De ce tresari ? Eu n-am să-i fiu soţie adevărată decît după ceremonia religioasă. Nu zîmbi, iubitul meu, nu fi cinic, cel puţin în noaptea asta. N-am hotărît încă data ceremoniei. Am s-o amîn cît s-o putea mai mult. Să mai fiu o vreme numai a ta.“

Ca un sunet de talangă glasul răgușește și se îneacă, o talangă rostogolită în ierburi muiate de toamnă și lovită și tîrîtă în pașii fără de număr ai turmelor seculare. Și ultimele ei tresăriri se pierd, spulberînd înțelesuri grave, gemete și blesteme prin hăurile unui suflet pustiu.

Mergea cu fruntea în pămînt, istovit și îngîndurat. Se atingea fără voie de zidurile caselor, dar pașii îl duceau în neștire înainte. Rare mașini treceau în goană pe lîngă trotuar, vestind iureșul de mai tîrziu. Miresme de cîmp ploios, boarea dulceagă a ghioceilor se amestecă în văzduhul străzilor înalte, aduse de vîntul proaspăt și cenușiu. Lucu ajunse mașinal în fața cafenelei Esplanade. O găsi pustie și deschisă. Globurile electrice, mate și enorme dinlăuntru alungau umbra stătătoare din ungherele uriașei încăperi. Terasa era pregătită, mesele în găteală matinală, cu fețe de in vărgate cu galben, așteptau clientela. Un chelner ras și coliliu căsca plictisit în ceața rară însăilată vag de soare.

Lucu pătrunse în cafeneaua aproape goală, se așeză și ceru o cafea filtru. Își aprinse o țigară și răsfoi teancul gazetelor puse la îndemînă pe un portjurnal. Niciodată dimineața nu întîrziase atît de mult la Ana. Se uită la ceas: trecuse de șapte. Se simțea ușor și la voia întîmplării, ca un convalescent. Treptat, în tristețea lui se strecura o îmbărbătare. Poate că Ana Ulmu avea dreptate. E mai bine așa. Viața lui de nopți albe și împărțite între două femei, minciuna pe două portative, cacofonia crescîndă în el trebuie să înceteze.

Adevărul ar fi ieșit la iveală și cine știe ce s-ar fi ales din Laura. Acum totul are să se dezlege de la sine,

fără sforțări, fără chinuri. S-o ia fiecare pe drumul lui, și cît mai banal și mai simplu să și-l dorească. Ana Ulmu o să-și refacă viața, e o măiastră femeie. N-a dovedit-o oare, obținînd de la Resch să-l numească pe Arghir avocat și consilier la una din numeroasele întreprinderi pe care le finanțează ? Cu o privire și un surîs, Ana Ulmu obține orice, numai să vrea — cu atît și nimic mai mult. *Avocat-conseil* — o astfel de sinecură i-ar conveni și lui. Cum de-a uitat de acest amănunt ? *Avocat-conseil,* alt cadou spontan de logodnă și care ar fi meritat o mică discuție de limpezire : dar e prea tîrziu, nu-l mai privește nimic de aici înainte.

Se uită din nou la ceas ; plăti și se ridică să plece. Dimineața cenușie prinsese a se polei cu soare. Se vestea o zi călduță și umedă, un fel de moină primăvăratecă. Nu se hotăra încotro să apuce, era și prea devreme ca să se poată duce undeva.

Ar fi trebuit să treacă poate pe la oficiu. De cînd cu noul orar stabilit în conferința cu Albinosul, mandarinii de acolo semnează la opt în registru. Niște lipitori, niște rîme... Slugi ipocrite. Fumează trabucuri și citesc romane polițiste sau fac ochi dulci dactilografelor, așteptînd ora liberării, cum așteaptă elevii la școală sau soldații la cazarmă să sune clopotul. Desigur că de la vicepreședinte pînă la portar, toată lumea știe de somația care i s-a trimis.

Apariția lui acolo, oricît de fugară, ar fi socotită ca o capitulare. Și pe urmă nici nu e pregătit să-și înfrunte colegii. De cîteva săptămîni nu mai citise nici *„Aux Écoutes“*, nici *„Le Crapouillot“*, nici *„Simplicissimus“*, nici *„Punch“*, așa că nu se afla în măsură să-și distreze colegii și superiorii cu anecdote și intimități din marea politică și finanță internațională. Pe

lîngă toate nu se simţea în vervă cîtuşi de puţin. Mai bine ar fi să se ducă acasă. Ar mai putea să doarmă vreo patru ore şi să se prezinte apoi în faţa Laurei cu un chip mai omenesc. (Îşi zărise într-una din marile oglinzi ale Esplanadei chipul palid şi nebărbierit.) Şi pînă va adormi o să recapituleze întîmplările nopţii şi ale dimineţii. O să-şi mai amintească din cele ce-i spusese Ana pe întunerec. Cîntecul ei nocturn nu-l va uita niciodată : „Tu, iubitule, ai să te cam simţi singur la ziuă. Mi-e milă de tine, te văd rătăcind ca pe un cîine fără adăpost. Ai să te strecori prin cafenele şi prin localuri şi n-ai să-ţi găseşti nicăieri locul. Lasă-mă să-ţi dau un sfat, cu toate că mă costă să ţi-l dau. Dacă ai să te simţi prea trist, să nu şovăi, să nu lupţi. Iubitul meu, tu nu eşti făcut pentru luptă. Du-te la Laura şi stai la ea. Nu-i spune nimic, ea va şti că ai nevoie de mîngîiere şi nu-ţi va pune întrebări, e prea şireată şi prea laşă ca să vrea să descopere totul. Poţi rămîne la ea chiar şi noaptea. Dar să nu mă uiţi. Că pe mine n-are cine să mă mîngîie şi să-mi ţie de urît."

Lucu apropie scaunul de masă şi dădu să plece. Dar o mînă amicală îl apăsă pe umăr, îl sili să se aşeze iar. E Filip, trandafiriu şi ras cu perdaf, turnat în hainele lui închise, care îi scot pectoralii de cocoş sub cămaşa imaculată. Duhneşte şi îmbălsămează a paciuli, apă de păr şi lavandă.

— Ce încîntare, începu el, să-mi deschizi localul chiar tu. Dar eşti verde la faţă, amice. Ai făcut-o lată iar. Dramă de amor sau indigestie ?

Filip îşi trase cu satisfacţie un scaun lîngă el şi luă loc. Se pregătea să savureze confidenţe noi. Dar Silion se ridică brusc şi, fără o privire, fără un salut, se depărtă ca un obsedat.

Filip se uită după el buimăcit. Peste o clipă îl ajungea, îl depăşea, îi tăia drumul :

— Ce e cu tine, faci pe nebunu ?

Lucu îl aţinti cu nişte ochi fără priviri, orbiţi de scîntei de mînie.

— Nu FAC pe nebunu, mormăi el, sînt nebun. Nebun, ai înţeles ?

Şi părea totuşi că nu-l vede, cu ochii lui aţintiţi şi furioşi.

Filip l-ar fi lăsat bucuros în plata domnului, dar nu trebuia să pară intimidat.

— Ce tot te lauzi, mă băiete, eşti turmentat : ţi s-a suit şampania la cap. Uiţi că prostu nu-şi poate pierde minţile. Cum o să piardă ce n-are.

— Dă-te la o parte şi slăbeşte-mă cu familiarităţile, îl somă Lucu ; ia mîna de pe mine, continuă el cu un glas înăbuşit şi duduind ca o conductă de apă într-un zid, ia mîna că n-am păscut porcii împreună.

Stăteau nemişcaţi faţă în faţă. Filip aruncă o căutătură în jurul său, apoi îl scrută din nou pe Lucu. Spera încă într-o glumă proastă. Dar citi în ochii lui o pornire ucigaşă.

Cum stăteau nemişcaţi şi corecţi faţă în faţă, nimeni din puţinii clienţi şi chelneri ai acelei ore n-ar fi bănuit schimbul lor de cuvinte.

Lucu îl aţintea mereu, cu pupilele micşorate. Nările îi tremurau, muşchii feţei îi tresăriră :

— Scuteşte-mă azi, îi spuse el pe un ton schimbat, dar încă ameninţător, dispari cu mutra ta cu tot, fă-mi loc, te rog.

Şi înaintă spre el.

Filip dădu înapoi cu un pas, cu doi, fără a-l pierde din ochi, şovăind între nedumerire şi frică. Îi întoarse deodată spatele, aruncîndu-i în grabă :

— Ai să regreţi... ar trebui să vezi un doctor.

Cu paşi mărunţi şi nesigur, Lucu se îndreptă spre cartierul Sărindar. I se părea totuşi că merge ţeapăn şi ferm ca un automat. În calea lui obloanele se ridicau cu zgomot. O lume tînără, funcţionari şi vînzătoare de magazin, în trenciuri şi fulgarine, avocaţi cu serviete sub braţ, cotropise centrul oraşului. Cu ruşine, Lucu izgoni din minte scena proaspătă dintre el şi Filip. Ce-a fost asta ? O criză de nervi, fireşte. Din nimic sau din oboseală. Dar n-a mai putut suferi făptura sfătoasă a lui Filip. S-a comportat ca un copil răzgîiat, ca o femeie isterică. Iată la ce i-au servit Exerciţiile Spirituale din cartea dată de Fane. *Je dirige mon corps et mon esprit* [1]. Într-adevăr. Îşi dăduse o faimoasă dovadă de stăpînire de sine. Nu-i mai rămînea decît să urmeze sfatul Anei. Şi fără ezitare se întoarse din drum şi o luă grăbit spre casa Feraru.

[1] Îmi conduc corpul şi spiritul.

Holul casei Feraru îl primi în plasa lui de penumbre în care dăinuia, ca o amintire, mireasma pătrunzătoare de mosc. Nimeni nu-l auzise intrînd. Lăuntrul părea pustiu şi părăsit. Se adînci într-o aşteptare fără scop. Din tapetele obosite, din covoarele şterse, din draperiile prăfuite, din atmosfera închisă, nimic nu se desprindea să-l odihnească şi să-l întremeze. Ce greşeală, să renunţe la cele cîteva ore de somn la el acasă şi să vină aci unde va fi nevoie din nou să se prefacă, să născocească vrute şi nevrute, ca să nu deştepte bănuielile Laurei. Căutase un adăpost şi găsise un fel de zid al plîngerii la care soarta îl îngenunchea zilnic, dar în zadar. E ca într-un turn întunecat: afară a rămas lumea care-l uită şi Ana pe care a pierdut-o pentru că a jertfit-o poate unui gînd născut din închipuirea lui rătăcită. N-a avut curajul, un anumit curaj... Iar el se afundă în tăcerea casei Feraru, ca un văduv osîndit să vegheze cît i-a mai rămas de trăit lîngă două pleoape care s-au stins. Deznădejdea sporea în el, încet, cum se desluşeşte un vaier în noapte. I se

părea că a făcut, de bunăvoie, un tîrg în care a schimbat un surîs pe o lacrimă, în care a vîndut iubirea unei ființe în carne și oase pe apropierea de gheață a unei fantome. Trăia un vis bolnav de necroman în care tînjește după atingerea unui trup neînsuflețit. Îi e groază și rușine. Dar nu mai știe ce gîndește, nu mai e răspunzător de gîndurile lui, mintea lui veghează ca o flacără orbitoare și uscată într-un labirint de azbest. Nopțile nedormite și frămîntarea ultimei nopți îl mistuie pînă la istovire. Nu mai poate rămîne aici. Se ridică să plece așa cum venise, fără să-l simtă Laura, care desigur încă doarme în camera ei. Să plece de aci. Afară poate că-l mai așteaptă o speranță sau numai o amînare, poate că mai e ceva de făcut. Pas cu pas se apropie de ieșire. Parchetul vechi trosnește urnit din albia lui. De fiecare dată Silion se oprește cu auzul ațintit îndărăt spre dormitor. Nici un semn. E gata să treacă în vestibul, cînd își dă deodată seama că în casă domnește ceva neobișnuit. Tăcerea e parcă altfel decît întotdeauna. Se uită de jur împrejur. Faldurile grele ale draperiei, care în timpul verii înlocuia ușile și despărțea dormitorul Laurei de hol, tresăreau încet de un suflu ce nu izbutea să le agite. Un tremur abia simțit. Era ciudat, pentru că niciodată nu se deschideau ferestrele în dormitor la ceasul acesta. Vru să se încredințeze că Laura e în patul ei și doarme încă. Se întoarse tiptil pe parchetul sonor. Un pat desfăcut și ferestrele deschise larg, ca într-o cameră în care a murit de curînd cineva. Nimeni. Salcîmii trecutului încă despuiați de frunze tremurau, negri în umbra pe care înaltele ziduri vecine o păstrau aci răcoroasă ca într-o fîntînă. Respiră adînc. Camera era pătrunsă de răcoarea dimineții. E aproape un ceas de cînd a deschis și a plecat, socoti el. Trezit din beția uscată a nesomnului, cutreieră neliniștit prin încăperi.

„Laura !" Nici un răspuns. Trecu prin culoarul din fața oficiului și a bucătăriei și se opri uimit pe terasa îngustă de lemn din dos. În adîncul curții, văzuse pe Laura, într-un peniioar somptuos și vătuit, șezînd pe singura bancă din fund. Cu fruntea ridicată părea că ascultă cu supunere spusele unui bărbat străin, care sta în fața ei în picioare. Silion îl vedea din spate : scund, uscățiv și cambrat, cu umerii înguști și gesturi încete, dar autoritare. Privirile Laurei îl priveau atît de intense, că păreau din depărtare o panglică albastră plutindu-i pe pleoape. Părul, îmbelșugat și greu, adunat în graba dimineții, îi făcea un coif de metal. Pe buze, îi înflorise un surîs sfios. Lucu se ascunse după una din grinzile de susținere ale terasei și asculta, avid. Nu-și putea lămuri cum ajunsese și ce căuta Laura în fundul curții. Fără îndoială că necunoscutul din fața ei o ajutase. Nu se auzea ce vorbeau. Laura făcea din cap semne de înțelegere. Străinul tăcuse. Mîna îi rămăsese ridicată în aer. Lucu văzu surîsul Laurei crispîndu-i-se pe figură, ca și cum ar fi înghețat. Era surîsul de mărgean al călăreței de circ suită cu picioarele pe șa și pregătindu-se pentru saltul mortal în arenă. Cu palmele apăsate pe marginea băncii și cu o exagerată sforțare a întregului trup, Laura dădu să se ridice, păstrîndu-și zîmbetul, ca pe o floare mototolită pe gura dureroasă. Dilatați, ochii îi sticleau. În sfîrșit, fu pe picioare.

— Ce-i asta ? Așa ne-a fost vorba ?

Laura se frînse și se așeză, dintr-o bucată.

Străinul își împreună mîinile a descurajare. Făcu cîțiva pași, ocoli banca și se opri în fața Laurei, ca mai înainte. Silion îl recunoscu. Era doctorul Barbu. Îl auzi din nou :

— Ești în toane rele azi. (Îi vorbea răspicat, dar blînd.) Știu unde ți-e gîndul. Dar ne-am înțeles o dată

pentru totdeauna că gîndul dumitale cel mai de seamă e sănătatea. Lasă dragostea şi fericirea. Ele vin numai pe urmă. Vin singure, vin sigur, dacă eşti sănătoasă şi voinică. Dacă mă asculţi, am să te fac bine. Ţi-am găsit leacul. Dar nu ajunge, trebuie să mă şi ajuţi. Haide, încă o dată. Nu te mai codi. Copăcel.

Surîsul de călăreaţă de circ reînflori maşinal pe buzele Laurei. Palmele în care ţinuse tot timpul marginea băncii se încordară o clipă, tresări şi se ridică deodată în picioare ca o statuie cu ochii în gol.

Doctorul biciui văzduhul cu o cravaşă nevăzută.

— Nu e bine. La loc mişcarea.

Din nou, Laura se frînse şi se aşeză, cu zdruncinătură. Surîsul i se stinse. Ca iedera, privirile i se agăţară de Barbu.

— De ce atitudinea asta de tragediană în actul al cincilea ? (Demonstrativ, doctorul luă o poză exagerată, ca şi cum ar fi vrut să iasă din propria piele.) Ai un fel de a te ridica şi a te opri plin de efect, dar care trădează nesiguranţa interioară. Te temi să nu cazi, te înţepeneşti toată. Fă cum ai făcut ieri, ţi-aduci aminte ? A mers de minune ieri.

— Nu mai pot.

— *Allons, allons !* Ai să aprinzi o ţigară şi ai să vii spre mine, uşor, natural, cu graţie. Se apropie, îi dădu o ţigară, i-o aprinse, făcu doi paşi înapoi : Atenţiune, porneşte !

Arborîndu-şi surîsul poruncit şi cu ochii mai larg deschişi în albastrul lor, Laura se dezlipi de pe bancă ; se înălţă...

„Ce frumoasă e şi ciudată, gîndi Lucu, nici o femeie nu-i seamănă."

— Fără aere de fantomă, interveni doctorul aproape răstit (cum îndrăzneşte cineva să-i vorbească pe tonul acesta ?). Nu te clătina, mai trage un fum, aşa, acum porneşte.

Laura făcu un pas sfios şi brusc, ca şi cum la capătul lui ar fi redescoperit pămîntul sub picior.

— Înainte, înainte, porunci Barbu.

Un al doilea, un al treilea pas. Pe mucegaiul verde al aleii Lucu văzu cum Laura e desculţă şi se gîndi că acest amănunt face parte din terapeutica doctorului.

— Nu depărta mîinile, observă doctorul, nu umbla ca pe sîrmă ; opreşte-te şi simte pămîntul sub tălpi.

Laura se oprea şi pipăia aleea de lichen cu tălpile, ca şi cum seva i s-ar sui pînă în creştet, colorîndu-i buzele, ochii şi părul.

— Aşa, o îndemna doctorul, mai trage un fum, mai repede, tot mai repede.

Ţinîndu-se pe marginea potecii, doctorul mergea de-a-ndăratelea, gata de ajutor. Silion urmărea cu teamă înaintarea Laurei. Cunoştea mersul ei sacadat printre lucrurile din casă şi era pentru el vădit că Laura se mişca ceva mai uşor şi mai iute cu toate că nu mai avea nici un punct de sprijin. O văzu întinzînd mîna spre mîinile doctorului pe care îl depăşea în înălţime, dar acesta feri contactul :

— Nu te înţepeni, nu te gîndi la picioare, mergi, mergi, mai repede, mult mai repede, scoate ţigara din gură, nu te opri.

Inima lui Lucu bătea repezit. În faţa lui, viziunc de o clipă, se ivise o altă Laură, cum numai în vis cutezase să o vadă.

Din mers, Laura dădu să-şi ia ţigara înfiptă în surîsul ei ţeapăn — o spaimă i se lărgi din ochi pe tot

chipul, cu o umbră de apă, bătu cu mîinile în jurul ei şi căzu deodată cu faţa în jos. Silion se repezi. Cu braţul întins, doctorul îi tăie calea, îl sili să se alinieze la marginea potecii fără măcar să se uite la el şi se întoarse spre Laura ale cărei plete înflăcărate se împrăştiară în jurul capului prăbuşit.

— Iar îmi faci de-alde astea, o dojeni el, ca şi cum nimic nefiresc nu s-ar fi întîmplat. Fă bine şi ridică-te singură.

Laura începu să se ridice mai întîi în coate, apoi în mîini, cu trunchiul întreg. Cît a zăcut, păruse o uriaşă pasăre abătută din zbor şi care îşi aduna aripile anevoie. De teamă să nu fie certată, sau de ruşine, ţinea capul în jos. Părul îi şerpuia pînă în pămînt, izolînd-o într-o umbră de aur. Rămase în odihnă, ca o salcie.

— Nu zăbovi, stărui neînduplecat doctorul, care cu o mînă hotărîtă îl prinse din nou pe Silion de braţ şi-l ţinu pe loc. Sfîrşeşte, te rog, adăugă el, cu această poză de *mater dolorosa.*

Sub ondulările de metal topit ale pletelor ei, capul şi umerii Laurei fură scuturaţi de cîteva ori, ca de un fior, în tăcere. În turburarea lui, Silion nu ştia dacă e un semn de plînset sau de multă ilaritate.

— Uite, îi şopti doctorul şi îi arătă spre picioarele ei, dezgolite în cădere pînă peste genunchi.

Prin pielea de culoarea grîului însorit, muşchii coapselor şi ai pulpelor se arcuiau subţiri şi viguroşi, se pierdeau lin în scobitura gleznelor. Avea dreptate doctorul, dar gîndul acesta Silion îl gîndise mult mai mult. Cinci ani de zăcere izbutiseră să vatăme picioarele Laurei în aspectul lor de forţă şi frumuseţe. Schimbară amîndoi o privire care îi lega laolaltă într-un complot al speranţei.

Lăsată acum în cotul stîng, Laura se ajuta cu mîna liberă să-şi strîngă genunchii lîngă trup. Se ghicea în tăcerea ei că sforţarea pe care o făcea era foarte grea şi obositoare. Părul i-acoperea mereu faţa.

— Trebuie să te căzneşti, o încurajă doctorul, prea te-ai deprins cu renunţarea, cu lenea voinţei şi a trupului. E aşa de comod să te declari neputincios, cînd are cine să te răsfeţe şi să nu mai vrei nimic, cînd cei din jur îţi preîntîmpină toate dorinţele. Cu vremea boala devine un sclav care-ţi ţine de urît, te leagănă, te bîntuie, te linguşeşte, îţi spune basme...

De jos, continuîndu-şi efortul, Laura îl întrerupse :

— Literatură, doctore, şi nu din cea mai bună.

— Mulţumesc, te prefer aşa.

Între timp, Laura izbutise să stea într-un genunchi. Se odihnea după fiece mişcare. Dibui cu degetele în jurul ei ca o oarbă şi Barbu găsi cu cale să-i întindă mîna. Se sprijini din răsputeri. În clipa următoare, o clipă dureros de lungă, Laura smulse pămîntului genunchiul rămas, se înălţă, se îndreptă în toată statura ei. Răsufla greu. Părul i se împărţise în două coame bogate peste umeri. Silion se desprinse din paza doctorului şi făcu un pas, să vadă mai bine. Laura privi în jurul ei, dădu cu ochii de Lucu, îşi duse mîna la inimă, se îndoi de la genunchi. Doctorul Barbu o prinse în cădere de subsuori. Trupul inert al Laurei îl copleşea. Capul blond i-atîrna moale, revărsîndu-i-se în plete peste umăr.

— Mişcă-te, Silion !

Era un accent de mînie în chemarea doctorului. Silion sări şi cuprinzînd-o pe Laura o ridică pe braţe. Faţa şi pleoapele i-erau galbene.

— Bagă de seamă : îi calci pe plete.

— S-o ducem în casă, propuse Silion.

— Du-o unde vrei, îi răspunse și îi aruncă o privire rea.

Se grăbiră împreună spre intrare. Doctorul îi adună părul și-l ținu ca pe o beteală.

— Cine te-a pus să te arăți ? De două ori te-am împins, credeam că ai înțeles. Trebuia să te dau afară. Ah, unde mi-a fost capul !

— Crezi că e grav ? întrebă Silion pocăit și gîfîind. Oboseala și emoția îi turburau mințile. Se aștepta să se întîlnească pe sine pîndind ca adineauri pe după coloanele peronului.

— Nu pot să știu nimic.

O întinseră pe divan în odaia ei. Fruntea și obrajii de ceară, picioarele palide, tălpile mînjite verde-cenușiu. Doctorul o privi cercetător.

— Nu-i iei pulsul ? îndrăzni Silion, aproape șoptit.

Barbu îi disprețui sfatul.

— Peste cîteva minute își vine în fire.

Silion s-ar fi prăbușit cu fruntea pe gleznele Laurei și ar fi oftat. Dar nu îndrăzni.

— Poate că nu-i va fi mai rău, nu-i așa, doctore, sînt și emoțiuni salutare ?

— Emoțiuni salutare, repetă doctorul rar și cu o voită plictiseală care sublinia neghiobia întrebării — emoțiuni salutare, în împrejurarea de astăzi ?

Silion se lăsă pe un fotoliu, își rezemă coatele pe genunchi, își luă capul între mîini. Abătut.

— Două luni, exclamă Barbu, mai mult pentru sine, m-ai dat înapoi cu două luni. Noroc că am realizat și progrese care rămîn cîștigate definitiv.

Tăcu. Silion îl privi rugător.

— Vorbește, doctore.

— Am scos din sîngele ei toate gunoaiele pe care i le-au băgat doctorii, an cu an. Nu știu cîte zeci de

feluri de fiole și tablete, cînd pe gură, cînd pe sub piele, toată producția laboratoarelor moderne. Așa, ca să fie. Cum de a rezistat la atîta știință și industrie, e de mirare. Încă șase luni de asemenea experiențe și nu mai era nimic de făcut. Medicii de astăzi urmează moda lor științifică, la fel cu croitoresele și modistele pe a lor proprie. Pe socoteala și pe spinarea pacienților. Am înlăturat și așa-zisele mijloace mecanice cu ajutorul cărora îi gîdilau pînă la exasperare centrii nervoși, am aruncat pe fereastră lămpile cu cuarț, lumînările ultra și infra, vibratoarele electrice — și pe lîngă ele faimoasele vitamine A pînă la Z, sulfamidele, extrasele glandulare mascule și feminine, și hepatrații și cerebrinele, într-un cuvînt toată farmacopeea. Acum trupul ei e curat pe dinăuntru ca al unui copil și gata să reacționeze la remediul bine ales pe care cred că i-l voi administra. Bine ales : nu un ghiveci medical, ci un singur element care ca un proiectil să nimerească tocmai în camera de muniții. Fără să mă laud, cred că am găsit. Nu e mare ispravă. Nu mi-a fost greu să constat, cînd am examinat-o și observat-o după atîta vreme, că bolnava noastră e victima unei greșeli de diagnostic. Oricare medicastru ruginit ar fi făcut aceeași descoperire, dacă și-ar fi dat osteneală să examineze problema sau măcar pacienta din nou. Dar în asemenea materie există și la noi medicii, autoritatea lucrului judecat. O dată stabilit de un sanhedrin medical oarecare, diagnosticul capătă o putere de tradiție, și cu cît trec anii devine mai sacrosanct. *Perseverare medicalum.*

Silion se ridică turburat.

— Cum ? Nu e ce s-a crezut ? Urmările unei poliomielite ?

— În ruptul capului ! Dar nu mă legăn cu gîndul că e un simplu proces nervos. Și chiar așa de-ar fi, în

cinci ani de zăcere paralitică se petrec în organism modificări care te duc la depărtări astronomice de punctul de pornire. Nu mai poate fi vorba de un șoc emoțional care să o vindece. Ceea ce nu înseamnă că un șoc emoțional nu-i poate da lovitura de grație. De data asta cred că a scăpat. Bagă de seamă. Porți o răspundere grea.

— Știu, suspină Silion, dar tratamentul ?

— E secretul meu, nu țin să-l discut cu nimeni. Un tratament e o chestiune de credință, se știe. Trebuie să creadă în el atît bolnavul, cît și medicul. Orice discuție, orice comentar, un gest, o privire sînt în stare dacă nu să-mi zdruncine, cel puțin să-mi vatăme credința.

— Ai spus că port o răspundere grea. Pot să-ți fiu de vreun folos ?

Privirile lui Barbu zîmbiră de după ochelari.

— Numai dacă mi-ai face rost de un caz acut de poliomielită.

Tonul lui punea capăt discuției. Silion nu se dădu bătut :

— Să sperăm atunci într-o mică epidemie ?

— Căile Domnului sînt nenumărate...

— Cum rămîne cu știința, doctore ?

— Să afle care sînt căile Domnului și să ne îndrume pe ele. Asta e tot, și e enorm de mult. O rețetă nu e decît o adresă, zîmbi doctorul, gînditor.

— Zi mai bine căile naturii, îl sîcîi Lucu.

— Zi-le cum vrei, concedă Barbu și trecînd pragul se opri din nou. Am ajuns, continuă el, la o concepție unitară a patologiei integrale. Există o singură boală pe lume, una și aceeași, sub miile ei de aspecte. Autointoxicația ! Ea și numai ea, accentuă doctorul, restul nu e decît un carnaval, sau dacă preferi o comparație muzicală, variațiuni pe aceeași temă. Microbul, și prin

urmare diagnosticul, nu exprimă decît alegerea pe care o face organismul autointoxicat, în vederea unei crize liberatoare. Remediul, deci, trebuie să fie un auxiliar al acestei crize. Doctorul nu e, în ultimă analiză, decît un soi de mamoş al frămîntărilor organismului autointoxicat.

Ultimele cuvinte le scandă clătinîndu-şi ameninţător arătătorul în aer. Apoi cu acelaşi arătător ţintui fruntea lui Silion, ca şi cum ar fi vrut să facă loc cuvintelor sale spre creierul acestuia. Şi se apropie de divanul pe care zăcea Laura. După cîteva clipe ea deschise ochii, îşi aminti şi surîse.

— Mi se pare că pot să plec, anunţă Barbu. În acelaşi timp Laura tresări violent, genunchii i se îndoiră uşor. Reflexele se trezesc. Ameliorarea se menţine. Cu unghiile lui tari şi aduse doctorul o zgîriase la tălpi şi zîmbea uşurat. Acum vă las.

Singuri.

— Ce rău îmi pare, Luc. Credeam că am să-ţi pot face o surpriză. L-am chemat pe Barbu fără să-ţi spun, m-am înţeles cu el să nu afli nimic pînă mă fac, poate, niţel mai bine. Nu de tot. Numai niţel, să pot veni o singură dată să te văd la tine acasă. Să stau numai un ceas. Pe urmă să mă duc înapoi, aici, şi, dacă trebuie, să zac din nou. Văd însă că n-am să pot. Şi ştii totul. Să nu fii supărat pe mine că ţi-am ascuns ceva !

Aplecat ca de atîtea ori peste patul ei de suferinţă, Silion se străduia să o liniştească. Nu găsea însă cuvîntul şi mîngîierea care să-i redea speranţa. În zadar o încredinţa că a văzut-o în răstimpul a cîtorva clipe mergînd ca un om sănătos, clipele acelea aduceau dovada că vindecarea e cu putinţă, Laura tăgăduia îndărătnic, şi ceea ce părea că o chinuie mai aprig era că

în toată scena din fundul grădinii fusese ridicolă și demnă de compătimire.

— E penibil, e de nesuferit. Inspir milă, stîrnesc ilaritate. Dar sînteți prea buni cu mine să mi-o spuneți.

Poate că Silion ar fi găsit ceva s-o mîngîie, dacă n-ar fi fost atît de obosit. Acum cînd știa că Laura nu se va îmbolnăvi mai rău pe urma spaimei din grădină, nu mai găsea puteri să lupte cu noaptea care-l pătrundea de pretutindeni. Simțea un gol negru sub frunte, mintea i se oprea ca o roată peste un iaz secătuit, ochii deschiși cu de-a sila nu mai vedeau. Icoane fantastice și gînduri fără șir se împleteau cu realitatea de care se agăța cu o sforțare deznădăjduită a voinței și a simțurilor.

— Mi-e somn, exclamă el răzbit, nu vrei să ne odihnim nițel împreună ?

Laura crezu că îi vorbește ca unui bolnav care a trecut printr-o spaimă, că o minte.

— Dar mie nu mi-i somn de loc, nu sînt obosită. Nu mă înțelegi, Luc, gîndurile astea nu-mi vin din întîmplarea de azi, nici nu sînt de ieri, de alaltăieri.

— Numai un sfert de oră, continuă Silion, care simțea că gîndul i-alunecă în imagini halucinante, și graiul i se împleticește. N-am închis ochii toată noaptea, am studiat un dosar, nu te pot urmări, să tăcem cîteva minute.

Ca și cum l-ar fi ghicit și și-ar fi propus să-l chinuie, Laura îl întrebă :

— Ai vreun proces ? Și mie nu-mi spui ?

Din prăpastia în care se prăbușea și revenea mereu la suprafață, ca un înotător istovit, el rosti întretăiat :

— La Jurați : o femeie... Ana... adică Ada... a ucis... pe amant... Ada Fulga...

— Aiurezi ?

Întrebarea îl smulse întunericului, se trezi, şi-aduse aminte ce-a spus, surîse prosteşte :

— Nu aiurez. Nu ştii cine e Ada Fulga ? Am să-ţi povestesc mai tîrziu... să dormim niţel.

O mai auzi pe Laura întrebîndu-l, cu cea mai argintie dintre melodiile ei :

— Rămîi cu mine azi, Luc ? Toată dimineaţa ?

Şi înţelese că fericirea e uneori doar un tremur muzical de cuvinte risipite în auz.

— Rămîn pînă-n prînz... toată seara... toată noaptea.

Braţele Laurei îl încercuiră.

Şi-aminteşte că s-a mai trezit între timp. Somn greu din care se deşteptau pentru a luneca împreună pînă în marginea morţii. Şi adormeau din nou. I se părea lui Silion că Laura îl veghea. Cîteodată i se făcea o lumină orbitoare în cap, îndărătul ochilor, o caracatiţă de scînteieri i se legăna înăuntrul craniului său mărit în proporţii uriaşe, ca o ocnă : e candelabrul lui Scafa, îl recunoştea surîzînd în vis şi lumina stăruia, îi lua vederile.

S-au ridicat pentru dejunul în doi. Apoi somnul s-a reîntors, l-a pîndit numai pe el, a aruncat din nou asupră-i zăbranicul lui negru, ca pe o plasă. Ce minunată e frumuseţea Laurei şi ce adînc îi e sărutul. Cade, fără zguduiri, cade la infinit, se trezeşte cu ea în braţe, pe un ţărm efemer, necunoscut. Şi-aminteşte de o taină care e numai a lui, nu trebuie împărtăşită nimănui, mai ales Laurei : parcă i-a făgăduit cîndva să nu-i spună nimic, să nu-i facă rău. Se trezeşte din greu, i-e teamă să nu se trădeze. Să nu mai vorbească. Nu cumva să vorbească în somn. Cineva îi pune întrebări şi el fără voia lui răspunde, dar răspunsurile nu se potrivesc, prea sînt închipuite ca să fie crezute, îşi dă seama de asta

după uimirea Laurei pe care nu o vede, dar o simte. Să nu se trădeze, să doarmă. În somn nu-l mai urmărește nimeni, e numai liniște, nu se aude nici un pas. Doar semnalul de alarmă izbucnește deodată, se împrăștie în bănuți de argint în toate cutele nopții. De zbîrnîiala lui se cutremură și candelabrul lui Scafa, se aprinde, scînteiază. De ce nu vrea să adoarmă semnalul de alarmă în loc să stea de vorbă în toiul nopții cu Laura ? Silion se ridică brusc, tocmai cînd candelabrul se rostogolea cu zgomot peste el, împrăștiind cu țăndări de stele domul nopții, o mînă i s-a înfipt în umăr, îl stăpînește, îl trage înapoi în realitate. E seară adînc, e întunerec. Laura e lîngă el și-i întinse receptorul.

— E o femeie la telefon, îi spune ea, și insistă să-ți vorbească. Nu vrea să-și spună numele, zice că știi tu de cine e vorba, că e femeia care e în stare de o crimă, am impresia că nu e în toate mințile. Cine e, Luc ? Ce să-i răspund ?

Luc se ridică în așternut, își trecu o mînă pe frunte. o bănuială îi dădu un fior pe șira spinării, într-o clipă fu leoarcă de apă. Să nu se trădeze. Aproape smulse receptorul din mîna Laurei.

— Alo.

Ghicise. Era glasul Anei Ulmu. Se încumetase să-l cheme aci, la locuința Laurei. Pesemne că îl chemase mai întîi acasă, în mai multe rînduri, în zadar. N-a mai putut răbda și i-a telefonat acolo unde se află. Da, a avut această îndrăzneală. Nu s-a întîmplat nimic deosebit, atîta doar că e singură. Arghir nu s-a putut muta încă, l-a amînat cu o zi și acum Ana e singură. S-a gîndit să-l cheme la ea, să fie împreună această cea din urmă noapte a lor. Să nu o părăsească în noaptea asta, să facă ce o ști, numai să vină fără zăbavă. Nu există piedici pentru cine iubește adevărat.

Silion sări din pat, își căută hainele.

— Trebuie să mă duc, Laura. Mă odihneam așa de bine, era așa de bine împreună. E păcat, dar trebuie să mă duc.

Se îmbrăcă alergînd de colo pînă colo sub privirile neliniștite ale Laurei.

— De mult nu m-am mai odihnit așa de bine, n-am mai dormit de mult la ora asta. Îmi pare rău că trebuie să plec, știu că ți-am promis să stau cu tine toată noaptea... Nu se poate, mă cheamă... E clienta mea. Ana... Adică Ada Fulga... Am să-ți povestesc altă dată... Un caz complicat. Eu i-am lăsat numărul tău de telefon, pentru cazuri urgente, eu însumi, ca s-o liniștesc. Ai dreptate, Laura, ești o femeie deșteaptă. A făcut o mare greșală... De aceea mă cheamă... Mă întreb cum am să dreg situația. Și îmi pare atît de nespus de rău, n-am încotro, noapte bună, Laura.

. . . .

Privirile de friguri, șoapta arsă și întretăiată, gura lacomă, crîncenă :

— Iubitule, ce dor mi-a fost de tine. Să nu mă cerți că te-am chemat. Iubitul meu adorat și scump, sînt nebună, ajută-mă, nu mai puteam îndura singurătatea. De ce te-ai dus la ea, în loc să vii la mine ? Nu mai pot răbda să te împart cu alta. De ce n-ai trecut peste toate piedicile, de ce nu ești în stare de o nebunie ? De ce te-ai dus la ea, canalie ? Trebuia să suferi ca un cîine, să urli ca mine în singurătate. Dar nu ești în stare, canalie iubită. Nu mă iubești destul.

Capitolul 17

Minciuna „aruncată“ de Lucu la întîmplare, într-o noapte, ca să justifice chemarea Anei, crescuse ca o buruiană între el şi Laura şi ameninţa să strice toată încrederea, cu atîta trudă înfiripată. De fiecare dată, citea o întrebare nerostită în privirile Laurei, care-l aţinteau cu un fel de curiozitate nouă, plină de neastîmpăr. Ocolise mereu explicaţiile.

Pînă într-o zi, cînd, pe negîndite, a început să vorbească.

Se găsea la Laura pe înserat, după cîteva ceasuri minunate petrecute cu Ana la el acasă. Acum se schimbase rînduiala. Pe Ana o vede ziua, iar Laurei îi închină nopţile. Se apucase, chipurile, să recîştige timpul pierdut. Ideea i-a venit deodată, pe nepregătite, i-a suflat-o cineva nevăzut, ascuns, ca pe Tabor, între două spaţii misterioase — a fost ca o inspiraţie.

Mai mult ca oricînd arăta ca un noctambul înverşunat. Mina lui veştedă şi scofîlcită o îngrozise pe Laura. Îl primise ca totdeauna, cu linişte şi nerăbdare, cu mîinile şi cu privirile, cu acea mişcare în care i se

dăruia trup şi suflet, în clipă şi în veşnicie. O fi citit ceva pe chipul lui palid şi tras, sau în ochii lui mai mari, mai negri ca de obicei.

— Ce e cu tine ? l-a întrebat, pipăind ca o oarbă în însăşi viaţa lui, spune-mi ce s-a întîmplat ?

Silion a crezut că Laura aflase totul, aşa cum se temea el necontenit şi din capul locului şi că sosise acum clipa de neocolit în care teama lui superstiţioasă îşi găsea împlinirea : Laura aflase tot, cum află o ghicitoare care ar citi cele mai ascunse gînduri ale cuiva, prin simplă ascultare lăuntrică. Laura creştea în faţa lui ca o sibilă, ca o urnă fermecată în care existenţa lui, cu amănuntele ei cele mai primejdioase, se deşerta torenţial, aşa cum luna pe o dîră îşi revarsă lumina în cioburile unui fluviu.

— Spune-mi, Luc, îl îndemna iar, şi, ca de atîtea ori, pe buzele ei palide şoaptele cele mai obişnuite tremurau de o aşteptare înfrigurată.

Silion nu răspunse numaidecît. Ar fi vrut să pătrundă gîndul Laurei, să mai smulgă un cuvînt.

— Ştiu, Luc, urmă Laura încet, ştiu că mi-ascunzi ceva.

În apărare, Silion înălţă din umeri. Se pregătea de o împotrivire îndoielnică, fără speranţe, ca un inculpat încolţit. Ochii aceia cu lumini violete, aţintiţi fără umbră de bănuială asupra lui, vedeau totuşi dincolo de ceea ce se vede. Ar fi poate mai bine să spună tot, pe nerăsuflate. Nu va mai fi apoi eroul din poveste, ci un om ca toţi oamenii, despovărat şi odihnit, şi, după cîteva frămîntări, viaţa lor se va potoli într-o dulce banalitate.

— Da, Laura, îţi ascund ceva.

Laura păli uşor. Surîse cu amărăciune şi resemnare. Silion se înspăimîntă de propriile lui cuvinte. Cine oare i le rostise? Vorbise parcă altul decît el. Se aşeză domol pe marginea divanului, îi luă mîinile şi i le sărută. Sub privirile flămînde ale Laurei, căuta să cîştige timp cu fiece mişcare, dar numai atît: nu era în măsură să gîndească alt nimic.

— Am pledat! zise el, cu un surîs liniştit şi simplu, care parcă ar fi vrut să adauge: iată secretul meu în toată grozăvia lui.

Se minuna el însuşi de liniştea şi limpezimea cu care răspunsese. Ştia doară că, din teama de a fi prins, mintea i se oprise în loc mai dinainte, aşa încît nici n-ar fi putut premedita şi nici să născocească ceva n-ar fi fost în stare. Dar atunci de unde oare îi venise gîndul salvator, cînd nici măcar nu auzise glasuri, ca Jeana d'Arc? A fost, da, o inspiraţie, într-adevăr.

Faţa Laurei, însufleţită de o fericire neaşteptată, se înălţă spre el ca o mîngîiere.

— Ai pledat? repetă ea, într-un cîntec.

Era gata să creadă orice, chiar şi acest miracol în care de mult renunţase să spere.

— Închipuie-ţi, întări Lucu, calm şi privind-o fără înfruntare drept în ochi, s-a întîmplat şi asta: trebuia o dată! şi adăugă: *Mieux vaut tard que jamais.*[1]

Dar Laura îi frămînta mîinile, cu nerăbdare.

— Spune, Luc, ai avut succes?

— Cel puţin aşa pretind colegii, răspunse el cu modestie. Unii afirmă că a fost chiar un mic triumf... o revelaţie... după şedinţă m-au felicitat şi procurorul şi preşedintele. „Ar fi mai mult decît păcat, mi-a spus procurorul (care mi-a fost adversar în proces), să nu

[1] Mai bine mai tîrziu decît niciodată.

perseverezi : ar fi o crimă. Unde te-ai ascuns pînă acum ?" Eh ! își încheie Lucu povestirea cu un surîs pieziș, plin de dispreț pentru aceste deșertăciuni, sînt exagerările unui adversar care a vrut să-mi arate că are spirit sportiv : *fair play*.

Laura îl cuprinse cu brațele pe după gît.

— Ce bine-mi pare, Luc ! Dar de ce nu mi-ai spus mai demult ?

În îmbrățișare, Silion regăsi, ca pe un ecou, fiorul și emoțiile vii de totdeauna. Ca la un semn, nopțile cu doamna Ulmu se depărtară într-un haos de uitare. Gîndul se opinti cu deznădejde să găsească un răspuns. Trebuia să mintă mai departe :

— Nu ți-am spus nimic. Doar ți-am mai vorbit o dată de procesul acela...

O cuprinse de mijloc. În legănarea lor căuta un răgaz, o amînare. Laura însă își desfăcu brațele, îl luă de mîini cu vioiciune.

— Vreau acum. Vreau să știu cum s-a petrecut.

El își stăpîni un suspin. Își da seama că nu mai are încotro.

Dacă trebuie neapărat să vorbească de el însuși și de acea întîmplare neînsemnată care a trecut și care nu merită nici o luare-aminte, se va supune, vrînd-nevrînd.

— Să nu-ți închipui cine știe ce, continuă el cu resemnare. Isprava mea n-o să treacă în analele proceselor celebre. Nici public numeros, nici fotografi, nici reporteri, nici defilare de martori, nici ședințe de noapte.

Arunca vorbele în golul ascultării ei, cu disperarea unui vînător urmărit de lupi și care, întors în sanie spre ei, deșerta în calea lor tolba cu vînat, bucată cu bucată, să-i mai întîrzie... Avu dinaintea ochilor acest

tablou de cromo, văzut cîndva pe peretele de arme din casa părintească.

— E o întreagă poveste cum am ajuns eu să pledez la Juraţi. Îl cunoşti pe avocatul Tima? Parcă ţi-am mai vorbit de el. (Ştia bine că nu-i mai vorbise de el niciodată, de vreme ce acest Tima nici nu exista. Şi în acelaşi timp, îi şi găsea un nume de botez: Mircea, da, Mircea Tima suna bine de tot. Acest fel de a înfăţişa lucrurile dădea mai mult adevăr povestirii.) L-am întîlnit la Tribunal, acum cîtăva vreme, continuă el fără să-i mai aştepte răspunsul: era galben şi scofîlcit, mai să nu-l recunosc. A venit la mine cu mîna întinsă, cu cealaltă îşi ţinea servieta, care îi spînzura greu de vîrful degetelor. Avea ochii turburi şi stinşi, un glas şovăitor şi vorbea atît de repede, că nici n-am avut răgaz să-l întreb cum îi este. „Fă-mi un mare serviciu, m-a rugat, trebuie să mă duc să mă bag în pat; de-abia mă ţin pe picioare. Am un proces la Juraţi, nu mă pot ocupa de el. Ţi-l trec dumitale." Mi-a dat cîteva lămuriri descusute, cu glas întretăiat, fără să mă mai întrebe dacă accept. Se agăţase de nasturele pardesiului meu, ca un înecat de un colac de salvare, şi nu m-a slăbit pînă nu şi-a terminat darea de seamă. M-a lăsat locului deodată şi s-a depărtat, parcă ne-am fi jucat de-a v-aţi ascunselea. M-a uluit, pur şi simplu. Cînd am vrut să mă reped după el, prin furnicarul de lume, dispăruse. M-am îndreptat *„à contre coeur"* [1] spre grefă, ţineam în mînă o ţidulă cu numărul dosarului cu pricina şi l-am cerut, fără tragere de inimă şi fără curiozitate. Nu mă legasem prin nici o făgăduială, îmi spuneam, pe cînd răsfoiam şi pe alocuri descifram nişte file pălite, cu scrisul şters şi plictisit. Cazul era

---

[1] Împotriva voinţei.

destul de interesant şi m-am văzut silit să recitesc d-a capo şi cu atenţie aproape filă cu filă. Să-ţi mai povestesc ?

— Mă mai întrebi ? Gîndeşte-te că eu n-am fost de faţă... că niciodată n-am să pot fi de faţă la vreun succes de-al tău, îl imploră Laura.

Lucu se opri. Era un candidat în plină eclipsă de memorie şi care caută cu deznădejde să-şi amintească de un text învăţat cîndva. Încrederea din ochii Laurei îi străbătea cu un fior inima. Tot astfel l-au privit, de mult, blînzi şi credincioşi, ochii lui Ajax, bătrînul cîine de vînătoare, în ziua cînd l-a fluierat ca să-l împuşte pe la spate. Trădarea nu e un joc atît de simplu cum şi-l închipuise.

— De ce te-ai întristat deodată ?

— Puţină oboseală, minţi el. Şi urmă : Un caz destul de neobişnuit de crimă din gelozie. Andu Fulga, moşier din Bărăgan, şi-a ucis cu focuri de puşcă prietenul... pe Puşi Istrati, bănuit a fi fost amantul nevestei lui Fulga, Ada Fulga. (Găsea numele, la întîmplare, pipăind cu mintea într-un haos de necunoscuţi.)

— De ce n-a ucis-o pe soţie ?

— Ca s-o păstreze numai pentru el.

Răspunsese cu vioiciune. Se socotea salvat. Povestea se închega de la sine. Parcă se afla de mult în apele turburi ale subconştientului. Îşi amintea de ea cu un fel de cazně obscură a memoriei, ca un lucru de sapă, de arheologie. Trebuia numai să-şi fixeze bine în minte numele eroilor, să nu se încurce. Aşa-dar Andu Fulga, soţul, Ada, soţia, Puşi Istrati, amantul şi victima...

— Iar ai căzut pe gînduri, Luc.

— Fulga şi Istrati s-au cunoscut în timpul războiului. Fulga a luat parte la şarja de la Robăneşti, din care n-au scăpat decît cîţiva inşi, îi numeri pe degete.

Fulga fusese rănit la cap şi a zăcut luni de zile într-un spital din Moldova. O vindecare miraculoasă. Acolo se împrietenise cu tînărul intern Istrati. Cînd a intrat în convalescenţă, Istrati nu-l părăsea o clipă. Îl încuraja cu prezenţa. Astfel de amintiri te leagă pe tot restul vieţii. Nu s-au mai văzut cîţiva ani. S-a întîmplat ca Istrati să fie trimis şef al spitalului chiar în reşedinţa de plasă de care ţinea moşia lui Fulga. S-au întîlnit, s-au îmbrăţişat şi Istrati a devenit prietenul nelipsit al casei. Venea adesea cu maşina în conacul primitor de pe Bărăgan. Locuiau într-un arman fără pereche în mijlocul unui parc de salcîmi şi de pini... Ai fost vreodată în Bărăgan, Laura ? ! Casele acelea de piatră pline de umbră şi răcoare. Trăieşti acolo ferecat, cu storurile şi perdelele trase, în timp ce afară, cît vezi cu ochii, e numai o văpaie...

— Şi Puşi Istrati a devenit pe dată amantul romanticei doamne Fulga, care se plictisea cumplit la ţară ?

— Nu chiar atît de simplu.

Nu e nimic dovedit. La interogator doamna Fulga a tăgăduit că ar fi fost amanta lui Istrati. Întrebate şi ele, slugile n-au putut spune decît că umblau într-adevăr vorbe despre vizitele lungi, aproape zilnice, ale „domnului inspector“, cum i se zicea lui Istrati în casa lui Fulga. Nimeni însă nu ştia nimic, — singurul fapt care îndreptăţea aceste şoapte erau convorbirile nesfîrşite dintre Puşi Istrati şi Ada Fulga. Chiar şi la convorbirile acestea, Andu se afla mai totdeauna de faţă, afară de puţinele ceasuri cînd pleca pe moşie, cu noaptea în cap. La ţară însă nu e lucru decît la răstimpuri, aşa încît soţia şi prietenul casei n-aveau prea mult prilej să rămînă singuri. Şi totuşi Fulga a tras în Istrati. A condamnat şi a executat !

O eroare judiciară a unui soţ gelos: nu prea e extraordinar.

Lucu şi-a aprins o ţigară. Laura îi întinse o scrumieră.

— Fulga nu era de tot sănătos, cu vremea începuse să sufere de urmările vechii sale răni. Mai ales după-mesele. O toropeală grea, un somn de neînvins care-l cuprindea treptat, ca după o digestie copioasă, chiar pe fotoliul pe care se afla, un fel de dare la fund îl făcea să piardă amintirea locului şi a oamenilor, cu toate că rămînea cu ochii deschişi, dar albi, fără vedere. Fulga pretinde că nu dormea în aceste clipe, că numai capul i se golea de orice gînd şi nu mai vedea şi nu mai auzea în jurul lui nimic. Cădea într-un fel de gol, cădea din ce în ce mai iute, pînă uita. Cu vremea, pierderile acestea de conştiinţă i se întîmplau de două şi chiar de trei ori pe zi, dar numai cînd sta locului şi se odihnea, niciodată cînd se îndeletnicea cu ceva. Se obişnuise cu stările acestea, le presimţea după toropeala şi adormirea simţurilor şi se aşeza de bunăvoie într-un fotoliu confortabil de lîngă soba din sufragerie, căutînd să ia parte la convorbirea cu Puşi Istrati şi cu soţia sa, cît mai mult cu putinţă. Le aştepta cum te pregăteşti de somn. Cu toate sforţările sale de luare-aminte, nu-şi dădea seama de clipa în care se petrecea trecerea lui în viaţa cealaltă, în nesimţire. Se trezea dintr-o dată, ca şi cum şi-ar fi amintit de ceva care-l făcea să tresară şi se afla din nou între ai săi, între Ada şi Puşi, a căror convorbire se desfăşura mai departe pe acelaşi sunet molcom, care uneori îi înlesnea lui lunecarea în somn. Ca să nu-l stingherească, ei se prefăceau că n-au observat nici pierderea, nici trezirea lui, nu-i dădeau mai multă însemnătate ca unei sieste de fiece zi, ceva mai prelungite, mai adînci şi

mai grele. Starea lui Fulga se agrava mai ales la schimbarea vremii, cînd bătea vîntul, şi pe ploaie şi furtună. Din înfăţişarea lui nu se putea ghici nimic şi, dacă medicul de plasă n-ar fi răspîndit zvonul prin vecini, nimeni n-ar fi bănuit că lui Fulga îi merge prost cu sănătatea.

Istrati venea mai ales la masa de seară şi rămînea pînă tîrziu. De multe ori cînd Fulga se trezea în fotoliul său de letargie, nu mai găsea de veghe lîngă el decît pe Ada. Prietenul plecase. Trecînd pe lîngă el, Istrati îi punea o mînă pe umăr şi-l apăsa cu dragoste. Fulga nu simţea sau nu-şi amintea nimic. Era unul din riturile prieteniei lor acest fel de a se despărţi pe un hotar ciudat, în lunile din urmă.

Într-o seară tîrzie de toamnă, Fulga tresărise în fotoliul său din sufragerie. Poate că a deschis ochii şi a văzut, poate că ochii săi erau deschişi ca de obicei şi s-au umplut de vederi de-abia atunci. A şi auzit. A auzit un suspin. A vrut să-şi ridice capul prăbuşit în piept, dar n-a izbutit. Simţea pe umăr, ca pe ceva rămas, apăsarea prietenească a mîinii lui Istrati, şi, ca într-un vis, îl ajunse glasul doamnei Fulga pe tonul de totdeauna : „De ce nu mai stai ?“ şi răspunsul lui Istrati : „E trecut de miezul nopţii şi mîine am treabă foarte devreme“. Paşii lor se depărtară spre ieşire. Fulga se trezise de-a binelea. Era singur acum. Auzi vuietul vîntului, arborii care îşi spulberau frunza şi o fereastră uitată deschisă care se zbătea, fără ritm, undeva. Încercă să se ridice, dar parcă trupul său cîntărea mii de tone. Nici glas n-avea ca să cheme. Îl apucă groaza. Nu i se mai întîmplase aşa ceva. Nu cumva paralizase ? Cineva întorcea în lacăt cheia greoaie a porţii din tindă, la ieşire. Despărţindu-se, Ada şi Istrati vorbeau încă. Fulga trase cu urechea.

Şi fu izbit deodată de schimbarea bruscă şi misterioasă care se făcuse în glasurile lor. Nu erau şoapte, era numai o scoborîre de ton, mult mai jos, ca pentru o taină, sau ca şi cum s-ar fi îngînat unul pe altul, grăbiţi şi singuri, ei între ei. Ce puteau să-şi spună atît ? Fulga se căzni să se smulgă din fotoliu. Izbuti chiar să-şi ridice fruntea. Greutatea de plumb a trupului îl ţintui pe loc, istovit. Capul îi căzu în piept. Îi ardeau tîmplele. Gulerul cămăşii îl strîngea, rece şi ud. Tăcere. Apoi din nou glasurile se înălţară scurt şi nelămurit, recăpătîndu-şi tonul firesc o dată cu respiraţia. Auzi cum se deschise şi se închise poarta. „Pe mîine", spuseră ei într-un glas. Paşii lui Istrati se depărtau prin curte. Ada zăbovea. Îl urmărea cu auzul. În sfîrşit, se întoarse în sufragerie. Cînd l-a văzut pe Fulga treaz în fotoliu şi cu obrazul întors spre ea, a tresărit. O tresărire vădită, neîndoielnică, asupra căreia Fulga insistă în declaraţiile sale. Tresărise, ca şi cum ar fi vrut să stea locului. În aceeaşi clipă lui Fulga îi căzură cătuşele. S-a silit să o întrebe în felul cel mai firesc cu putinţă, dar fără să-şi poată ascunde nemulţumirea : „Ce-aţi mai avut să vă mai spuneţi pe întuneric" ? Ada însă n-a mai fost surprinsă. N-a vrut decît să-l înduplece pe Istrati să vie a doua zi la masă la prînz ; ca să nu mai vie seara. Serile acestea prelungite îl obosesc şi pe el şi pe ea, nu-i aşa ? Dar Istrati s-a lăsat greu şi a făgăduit cu jumătate gură.

În aceeaşi noapte, Fulga, împins mai mult de gelozie decît de dorinţă, a vrut să se apropie de Ada. Dar a fost respins. S-a întors singur şi turburat în patul lui. Nu se mai îndoia că e înşelat. Nu putea să adoarmă. Mînia îi rostogolea prin minte fel de fel de planuri de pîndă şi de răzbunare. Se zvîrcolea. Anevoie se linişti. Dar somnul nu venea cu una, cu două. Se trezi

de mai multe ori. În răstimpuri visa un vis curios care nu semăna cu celelalte vise, ci mai degrabă cu amintirea unor vise de care nu mai ştia cînd le-a visat. Vedea şi auzea pe Ada şi pe Istrati în salonul din sufragerie, seara. Seară de furtună. Seară de lună. Mereu altă seară, dar toate amestecat. Stăteau de vorbă. Se ridicau să plece. El zăcea toropit în berjeră. Simţea mîna lui Istrati apăsîndu-i-se pe umăr. Treceau în spatele lui. Se depărtau amîndoi vorbind, prin săli, spre ieşire. Şi o dată ajunşi, tăceau. Şi acum vorbeau mult mai încet. Clipe după clipe. Ada se întorcea singură. Ocolea o dată fotoliul în care zăcea Fulga. Se aşeza pe o canapea să-l aştepte. Filmul acesta i se perindă de mai multe ori în acel somn întretăiat de aţipiri, cu mici schimbări de amănunte. Se făcu lumină în capul lui Fulga : nu visa. Era convins că îşi amintea. Îşi amintea de mai multe lucruri întîmplate pe cînd lui nu-i era bine şi care semănau toate cu întîmplarea de urmă de care îşi da seama prea bine.

A doua zi, pe la amiază, Istrati sosi la conac. Fulga tocmai ieşea. „Trebuie să plec, îi spuse el, Ada e în salon. Să nu i te potriveşti, să vii serile ca totdeauna". „Ce vrei să spui" ? l-a întrebat Istrati. „Te-a rugat Ada să nu mai vii serile, că să ne putem culca mai devreme. Nu sînt de aceeaşi părere". Istrati se încruntă. „A, da, mi-aduc aminte". Era vădit că nu-şi aducea aminte de nimic. „Să vii ca şi pînă acum, serile, adăugă Fulga, nu văd de fel de ce să ne schimbăm tabietul". Şi plecă.

Ada l-a primit pe Istrati în sufragerie. Ferestrele mari şi uşile dădeau printr-o terasă de-a dreptul în grădină.

Fulga se întoarse de-abia peste vreo două ceasuri. Intrase peste pragul din faţă, opus terasei. S-a oprit

în cadrul uşii. De data asta avea o puşcă pe umeri. Ada croşeta liniştită la un capăt de divan, la celălalt şedea Istrati şi fuma. Lîngă el o scrumieră făcută dintr-o jumătate de grenadă de mînă, un suvenir din război. Fulga holba ochii la tabloul acesta familial, ca şi cum ar fi vrut să priceapă ceva. Încremenise. Istrati a vorbit cel dintîi, în franţuzeşte: *„Eh quoi,* i-a spus arătîndu-i cu degetul înspre puşcă, *tu veux donc nous tuer"* ?[1] Drept răspuns Fulga l-a luat la ochi şi a tras. Prea repede. Încărcătura de alice mari s-a împroşcat mai toată în perete. Cîteva însă l-au nimerit pe Istrati. Însîngerat, Istrati a luat-o la fugă prin terasă, clătinîndu-se greoi spre grădină. Fulga s-a năpustit după el, l-a luat la ochi încă o dată, mai cu grijă, şi a tras din nou, de aproape. Istrati s-a prăbuşit lîngă un arbore. Palid ca un mort, Fulga s-a întors în sufragerie, a scăpat puşca pe covor, a căzut într-un fotoliu şi n-a mai luat parte la nimic. Ada nu leşinase. S-a repezit spre locul unde căzuse Istrati, a strigat, a dat alarma, s-a căznit să-l ridice, i-a luat capul între mîini. Au venit slugile, au îndepărtat-o şi l-au ridicat de acolo, în stare disperată. Apoi au venit jandarmii şi l-au luat pe Fulga, care s-a lăsat dus fără să spuie un cuvînt. Nu mai ştiu din ce pricină judecata s-a ţinut la Bucureşti, instrucţia n-a avut prea mult de lucru. Singurul amănunt nelămurit şi totodată cel mai însemnat era vinovăţia doamnei Fulga. Nici o clipă n-a vrut să mărturisească ce i se cerea, cu toate că o asemenea mărturie ar fi uşurat hotărîtor situaţia lui Fulga. Ciudată femeie, care ţine mai mult la reputaţia ei decît la libertatea bărbatului în pragul ocnei. Nici un indiciu mai elocvent n-a putut fi cules pe seama ei. Trăia ca o

[1] Ascultă, vrei să ne omori ?

pustnică în casa lor de la moşie, nu ieşea niciodată, vizite alte nu primea decît pe ale lui Istrati, şi acestea mai totdeauna faţă cu soţul ei, care susţine morţiş că a fost totuşi înşelat. Improvizat şi incomod adulter desfăşurat pe apucate sub stare de veşnică alarmă. Scena nevăzută din tindă, în noaptea din ajunul crimei, schimbarea neaşteptată a glasurilor pe întunerec nu-i ieşea din minte şi alcătuiesc pentru el dovada vinovăţiei. Şi e încredinţat cu atît mai mult, cînd şi-aminteşte că în aceeaşi noapte Ada Fulga şi-a îngăduit capriciul de a-i respinge dezmierdările.

— Odios argument ! exclamă cu femeiască indignare Laura.

— De altfel, acest lucru nu i se întîmpla pentru întîia oară : soţul se plînge că în vremea din urmă a fost aproape neîntrerupt lipsit de drepturile sale, că soţia lui se înstrăinase cu totul de el şi-l privea ca pe un bolnav. Toate acestea nu ajung însă pentru a dovedi vinovăţia doamnei Fulga.

— Dar e negreşit nevoie ca femeia să fie vinovată ?

— Fără vinovăţia ei, Andu Fulga riscă sigur cinci ani de muncă silnică, pentru că faţă de judecătorii de azi, gelozia fără temei nu ajunge să uşureze vina, iar felul cum Fulga s-a îngrijit din vreme de puşcă şi cum şi-a încărcat-o cu alice mari dovedeşte premeditarea, cu prisosinţă. Autorităţile au scotocit cu luare-aminte locuinţa soţilor Fulga şi deopotrivă locuinţa victimei, au răsturnat sertarele, au răsfoit bibliotecile. Nici urmă de corespondenţă amoroasă, nici un bilet, nici un portret, nici o panglică, nici o buclă. Prudenţă de amanţi maturi, care simplifică şi reţin esenţialul.

— Eşti nedrept !

— Purtarea Adei Fulga după săvîrşirea crimei a fost de asemenea scrutată de aproape. Slugile au au-

zit-o cutreierînd ca o bezmetică prin odăi, în nopţile de nesomn de la început, au văzut-o, ziua, izbucnind deodată în plîns, cînd se afla singură la masă şi se căznea să mănînce : dar abia se atingea de bucate. De mai multe ori pe zi se ducea cu flori, de ea însăşi culese, la copacul lîngă care se prăbuşise Istrati. Pusese acolo, într-o scorbură, o icoană şi o candelă care ardea neîntrerupt, şi în faţa ei cădea într-o adîncă tăcere şi tristeţe ceasuri întregi. Ţi-am spus mi se pare că trunchiul copacului fusese stropit de sîngele nenorocitului. Ada Fulga a fost văzută cum pipăia cu degetele, cum atingea urmele acestea şi cum în mai multe rînduri le-a sărutat cu evlavie, poate cu patimă, bolborosind în neştire cuvinte pe care nu le-a auzit nimeni. Într-o dimineaţă, după o grozavă furtună de noapte, Ada n-a mai găsit nici un vestigiu din aceste urme sfinte. Le spălase ploaia cu nepăsare. A rămas locului, încremenită, cu ochii mari, cu lacrimi şiroaie, parcă nu-i venea a crede că nu-i mai rămînea nimic din ce-i mai rămăsese.

În pledoaria mea, urmă Silion, scurtînd vitejeşte povestirea, m-am folosit cu dinadinsul tocmai de acest amănunt. Procurorul s-a străduit să demonstreze că purtarea doamnei Fulga după crimă n-avusese nimic nefiresc, că nervii ei erau zdruncinaţi de scena groaznică a omorului, că inima ei de femeie a fost zdrobită de sfîrşitul tragic al lui Istrati, împuşcat fără vină şi mai ales împuşcat din pricina ei. I-am admis tot ce a vrut, ca să nu prelungesc discuţia în jurul candelei, a crucii şi a rugăciunilor în lacrimi la copacul funebru. Dar m-am agăţat de unicul amănunt al petelor de sînge de pe trunchiul arborelui, petele acelea de care Ada Fulga îşi lipea buzele tremurate de şoapte neînţelese, desigur numele iubitului repetat cu disperare,

petele de sînge pe care le săruta şi le ştergea în lacrimi. Numai o amantă, am susţinut eu, numai o femeie care s-a dat şi cu sufletul şi cu trupul unui bărbat iubit, ar putea să facă un asemenea lucru : să sărute urmele de sînge pe un copac, ale mortului. Poate chiar şi o mamă, am susţinut eu, ar fi fost oprită în loc de o firească reţinere faţă de asemenea resturi — poate chiar şi o mamă — şi numai o amantă, în pasiunea ei oarbă şi care şi-aminteşte şi de alte clipe, nu poate şovăi. Bineînţeles că înainte de asta am avut cîte ceva de spus şi în privinţa înstrăinării soţiei de soţul ei şi am avut norocul că procurorul, cu toate că e o inteligenţă de temut şi un mare talent oratoric, să fie un om cu foarte puţină experienţă în ceea ce priveşte dragostea şi femeile. Nu aci a fost pentru mine tot greul, ci pentru că a trebuit să trag toate consecinţele unei situaţii, să o înfăţişez în toată goliciunea ei fără să scandalizez o duzină de burtă-verzi cumsecade pe care un tablou prea realist al celor întîmplate, vreau să zic o reconstituire a unui adulter anevoios, i-ar fi pus pe goană. A fost nevoie de mult tact şi de un vocabular care nu e la îndemîna oricui, ca să dau a înţelege că boala misterioasă a lui Andu Fulga făcea din el un martor comod şi neştiutor, un n-aude n-avede, ba chiar un alibi al întîlnirilor, extrem de precare — e drept — ale celor doi amanţi. Dar argumentul meu măciucă a rămas, cum ţi-am spus, sărutarea sîngelui închegat, pecetea tragică depusă pe hrisovul unei taine de iubire. Şi i-am convins pe domnii juraţi, pe onorabilii, că Ada Fulga a fost amanta lui Istrati. Restul era o jucărie : eroismul de război al lui Fulga, şarja de la Robăneşti (un tablou *à la* Delacroix), decoraţiile, rana mortală la cap, iresponsabilitatea, da, iresponsabilitatea... Nu mai ţin bine minte tot ce am spus, am învins pe toată linia, şi Andu

Fulga a fost achitat cu șapte la cinci, proporția nu importă. Au urmat felicitările, ca la o teză de doctorat. Tu ce zici ?

Laura îl îmbrățișă.

— Sînt fericită, Luc... Dar puteai s-o cruți pe Ada Fulga.

Avea lacrimi în ochi.

— Spune-mi. E frumoasă, întrebă Laura cu o nestăpînită curiozitate.

— Da, desigur ! spuse cu avînt Lucu, prins de propria lui povestire. E o femeie înaltă...

— O văd... îl întrerupse Laura, să-ți spun eu : E palidă, cu un aer ciudat și puțin sălbatec, cu ochi migdalați de Șeherazadă și plete negre fluturînd.

Laura traduce în cuvinte întocmai prima lui impresie cînd a întîlnit-o pe Ana.

„Ce ticăloșie“, se rușină Silion : nici nu-și închipuise că poate minți cu atîta șir, se întrecuse pe sine. Dar minciuna lui nu făcea nici un rău, dimpotrivă : scopul scuză mijloacele, mai ales în dragoste, în acest imperiu al anarhiei totale, unde totul e permis. Liniștea Laurei merită în ochii lui Silion sacrificiul de a minți.

— Fleacul acesta de proces, spuse el tare, m-a scos din nepăsarea mea, m-a pus pe lucru. Mă simt un altul. Trebuie să mă ajuți să mă țin de treabă.

— Vreau să te afirmi, să cîștigi, să te impui. Ce păcat că nu sînt secretara ta. Ce să fac ? Am timp destul.

— Poți mult mai mult decît atît. Altul e rolul tău. Să mă îndemni, să mă stimulezi, să mă gonești cînd huzuresc lîngă tine. Să nu mă cruți, să nu fii niciodată mulțumită.

— Să lucrăm împreună, Luc, exclamă Laura ! Îți fac biroul în odaia din fund : ai la îndemînă cărțile

de drept ale tatii. Am să învăţ maşina de scris. Am să-ţi redactez...

— Numai asta nu, se împotrivi el, căruia sinceritatea şi avîntul Laurei îi pricinuiau un fel de neajuns în toţi nervii şi în plexus, ca şi cum acolo s-ar fi cuibărit în el conştiinţa şi onoarea. N-am să te fac dactilografă. Şi nu vreau ore de consultaţie aici, nici clienţi, nici sonerii, nici telefoane. Aici, la noi, gîndeşte-te : ar fi o profanare.

— Ai să vii mai rar pe la mine, Luc ? Glasul îi tremură.

— Ca mai înainte. Nimic nu se schimbă. Poate că am să-ţi par mai preocupat, mai obosit. S-ar putea, cîteodată, dar în mod cu totul excepţional, să lipsesc. Promite-mi că ai să mă suporţi. Altminteri, mă las păgubaş. Dragostea, mai presus de toate. Prefer să ratez la picioarele tale, decît să birui mai departe de ele.

Silion se aplecă şi îşi apăsă faţa şi buzele pe picioarele Laurei. Încă o dată avu prilejul să vadă că femeile, cînd sînt îndrăgostite, cred tot ce le convine, mai ales cînd li se pare că li-e dat să transforme viaţa cuiva. Pe Laura, refuzul lui Silion o încîntă, în loc să-i dea de bănuit.

— N-ai să rămîi toată viaţa un paj, protestă ea. Prefer un bărbat obosit unui adolescent întîrziat. Lucrează. Am nevoie de tine, încheie Laura, încredinţată că acest din urmă apel trezeşte în Lucu instinctele de ocrotire şi energiile latente ale bărbatului.

Îşi strînseră mîinile ca doi logodnici noi şi ca doi aliaţi. Silion găsea că pentru el totul se petrecuse neaşteptat de bine. Şi mai ales i se părea că a fost chiar fără premeditare, totul fusese atît de spontan, era cu sufletul mai împăcat. Avea acum cu Laura un legămînt care-i va îngădui să se mişte liber, să o poată

vedea cît mai des pe Ana Ulmu, să poată fi distrat şi lenevit fără să mai născocească alte explicaţii şi mai ştia că Laura e dintre acele firi care îşi ţin legămintele.

— Ţi-am adus ceva, îi spuse el cu oarecare sfială.

Laura îl întrebă din ochi şi aşteptă.

— Numai un moment : l-am uitat la vestiar.

Şi dispăru.

Cît se poate de nimerit, această din urmă idee îi venise în ultima clipă, în acea zi care fusese, neîndoielnic, a inspiraţiilor fericite şi a improvizaţiei.

Se întoarse în iatac şi îi întinse flaconul de parfum, refuzat mai demult de Ana Ulmu. Îl luase cu sine să i-l ofere Laurei. Între Ana şi el trecuse momentul răsfăţurilor mărunte.

Laura luă darul şi-l cuprinse în mîinile ei de orhidee. Închise ochii, genele îi tremurară. Cît era de fericită că Silion se gîndise la ea în ziua cînd şi-a primit cel dintîi onorar de avocat pledant.

...De atunci, născocirile lui Lucu au tot desfăşurat în auzul ei mărunţişurile sublime ale unei cariere eroice : nu e nimica toată să răscumperi prin sforţări supraomeneşti şi prin răsunătoare succese la bară cincisprezece ani de lene şi nepăsare. Imaginaţia lui, pusă la grea încercare, se hrănea cu întîmplările zilnice din tribunal şi cu anecdotele auzite în parloarul avocaţilor. Acolo zăbovea el către prînz, cînd avea de împlinit unele vagi formalităţi pentru contencioasele de la care prevala un tribut amical o dată pe lună. Din tot ce afla, îşi sporea romanul în care el însuşi era eroul. Dacă şi-ar fi făcut bine socotelile, Silion şi-ar fi dat seama că elaborarea acestui foileton biografic

vorbit îi cerea mai multă vreme şi muncă decît dacă s-ar fi pus pe lucru cu adevărat. Imaginea unui Lucu Silion pălind nopţi întregi peste dosare pentru ca ziua să-şi răpună adversarii în lupte retorice se întreţinea foarte cu greu. Era mare efortul ca să-şi schimbe năravurile, obiceiurile. Totuşi, cu povestea carierei lui reînviate izbutise să-şi libereze zilele şi nopţile de tirania Laurei, care pentru un atît de nobil scop îl vedea aproape cu plăcere plecînd. Din perne, se mulţumea cu o patetică sărutare de bun rămas. Hm. Nici Hector despărţindu-se de Andromaca, înainte de luptă, nu primise asemenea sărut. Un sărut viu şi agresiv, menit să trăiască în el, ca o binecuvîntare, de-a lungul nesfîrşitei nopţi de departe de Laura. Dar nu trăia. În el pîndeau milioanele de săruturi ale celeilalte, îl cutreierau ca globulele roşii, în raiul vieţii.

De-abia sosit lîngă Laura şi era nevoit să-şi stăpînească nerăbdarea care-l îndemna să plece cît mai repede, oriunde, numaidecît. Şi numai gîndindu-se la Ana se putea stăpîni. „E pentru ea !" îşi repeta, ca să rămînă. Timpul trece anevoie, se tîrăşte între el şi Laura, greoi şi leşios ca o apă stătută. Nu va povesti nimic azi. La tribunal e acalmie. Numai mărunţişuri. Puzderie de mărunţişuri plictisitoare. Nu face să i le mai spună. Simpla lor amintire şi e de ajuns să-l mai obosească încă o dată pe atît. Aşa e în avocatură, cînd în sus, cînd în jos, ca în foile de febră. Cum regretă orele de odinioară cînd nu aveau nimic de făcut. Să se bucure cel puţin acum de acest repaos trecător, să se bucure împreună.

Mîna Laurei se răsfăţa într-a lui. Îi pipăia palma, se cuibărea în ea, căuta să-i transmită căldura ei stăruitoare. E o dorinţă, un apel insidios, un ordin. Mîna lui Silion rămîne inertă. Nu vrea să simtă, necum să

răspundă. Dorința Laurei e mereu trează. Se întețește din chiar nemișcarea ei. De cîte ori sînt împreună, Lucu încearcă să o evite. E greul acestor seri cu ea. Și astăzi, ca întotdeauna de la un timp, o dorește lîngă el ca pe o soră. *„Calme un peu tes transports fiévreux, o mon amante."* [1] I-ar spune-o dacă nu l-ar opri banalitatea citatului, iar el nu mai e în stare să găsească ceva la înălțime. Cum s-ar schimba totul în bine, dacă ea l-ar înțelege, dacă ar renunța. O privește cu coada ochiului. Se străduiește prin toate mijloacele să amîne ora somnului, care de cele mai multe ori însemna ora sacrificiului, și se simțea umilit în demnitatea lui bărbătească. „Sînt ca fecioarele de odinioară care se măritau fără să le fi cerut cineva părerea. Și tot era mai bun destinul acestor mirese, își spunea el, nimic nu le silea să-și iasă din pasivitatea pe care le-o dicta starea lor de femeie și de nevinovăție... pe cînd eu..." Muncit de aceste preocupări, Lucu se căznea să mai găsească ceva de povestit. Dar doi amanți care se văd în fiecare zi nu mai au multe să-și spună, iar Laura, spre marea neliniște a lui Lucu, se afla într-una din acele stări lirice care îl intimidau. Nimic din cele pămîntești, nimic din lumea dinafară nu o mai interesa pe Laura. Nimic, în afară de iubire și de iubirea lor îndeosebi, și totul pe tonul cel mai pătruns de o adîncă emoție și pe cît cu putință într-o vorbire nouă, plină de nuanțe, de constatări și descoperiri care arătau dragostea lor mai diferită, mai perfectă, și mai ales eternă. Uneori a vorbit și el în acest fel, a fost chiar nevoie să vorbească așa. Și a crezut în vorbele sale. I-a și plăcut să încerce puterea cuvîntului și a imaginației sale pe o temă atît de folosită și

[1] Calmează-ți puțin pasiunea ta febrilă, amanta mea.

să-şi dea seama de exaltarea care îi cuprindea pe amîndoi, dar nu totdeauna putea fi la înălţime. I-era cu neputinţă să nu repete mereu aceleaşi lucruri, oricît de numeroase i-ar fi fost variaţiunile. În zadar îşi constrîngea mintea să mai născocească ceva, în zadar apela în memoria lui la poeţii dragostei, de la sanscriţi pînă la contemporani, trecînd prin toate şcolile, nu mai găsea nimic neexplorat. Şi atunci se vedea nevoit să recurgă la veşnicul gungurit care în clipele de oboseală îl făcea să se asemene cu o doică aplecată peste leagăn. În acea seară nici o diversiune n-a mai fost cu putinţă. Nici ziarul, nici cartea, nici radioul, nici controversa. Şi Silion trebui să se culce ca o cîntăreaţă întreţinută care plăteşte în felul ei o datorie de recunoştinţă sau de caritate.

Capitolul 18

Silion se închidea în hotărîrea lui de acceptare resemnată, i se părea că își ucide sufletul o dată cu dragostea. Pentru că în ziua de neocolit în care, cu știința și învoirea lui, Ana va fi a lui Arghir, atunci i se va veșteji sufletul. Din ziua aceea, în care Ana se va fi prostituat cu binecuvîntarea lui, el se va simți un alt om, mult mai puțin decît a fost, cel din urmă dintre oameni. Va fi mai rău decît un mort între vii și poate că Laura, lîngă care se va refugia ca în dimineața de după logodnă, are să-i simtă putreziciunea.

Într-o după-amiază dintre cele din urmă, Ana i-a spus :

— Știi că nu se mai poate tărăgăna, trebuie să plec la noi acasă la Ulmeni să-mi văd pe ai mei și să-mi aduc actele necesare. Vroia să vină cu mine (el, Arghir, dar Ana îi rostea numele cît mai puțin cu putință). Mi-a fost foarte greu să-l conving să mă lase să plec singură. Am invocat sănătatea mamei și a sorei mele. În zadar. A trebuit să-i spun, Ana ezită, să-i spun că trebuie să le pun în fața faptului împlinit, că altfel

n-ar consimţi iarăşi la o căsătorie cu un om mult mai în vîrstă decît mine. Săracu! Ai să mă însoţeşti. Nu vreau să ştiu nimic. Vom fi două zile singuri. Nu ne vom vedea mult, îţi dai seama cum e în provincie. Dar te ştiu al meu, în oraşul meu, la mine acasă. Şi mai ales departe, ai să fii departe de Laura. Aş vrea să n-o mai vezi pînă la despărţirea noastră. Măcar atît. Ah, o urăsc.

După-amiezele, Ana găsea mijlocul să se mai repeadă pînă la el, într-un suflet. Nu zăbovea. Nu era totdeauna drăgăstoasă. I-a spus, nu o singură dată:

— Te chinuiesc, îmi dau bine seama. Ai clipe în care eşti sătul de mine. Trebuie să-ţi faci timp să te mai duci şi pe la Laura, să o mai minţi, să o linişteşti cu prezenţa. Aştepţi să vie noaptea, să fii liber, să fii cu ea. Noaptea nu te mai pot găsi. Îţi continui viaţa ta de sacrificiu şi de infamie. Uneori mă întreb care din noi e mai laş şi mai infam. Ah, dacă te-aş urî destul, dacă te-aş urî fără întrerupere, ţi-aş dori să fii numai o clipă în pielea mea.

Într-o tresărire de energie Silion crezu că a găsit ideea salvatoare, compromisul ingenios care va face tuturora viaţa cu putinţă.

— Ce-ar fi să mă mut eu în locul lui Jean Baudat? Logodnicul tău mă cunoaşte prea puţin. Ne vom face străini unul de altul. Vom fi mereu aproape, vom găsi mult mai lesne mijlocul să ne vedem. Dă-l afară pe maimuţoi şi totul se aranjează.

Ana nu-i răspunse numaidecît.

— Mă dezguşti, îi zise.

Silion o privi ca un cîine bătut.

În sfîrşit, Ana îi dădu de ştire:

— Fii gata. Mîine dimineaţă plecăm. Spune-i Laurei că ai un proces piramidal în provincie. Du-te la gară

foarte devreme şi ascunde-te în tren. Să nu te arăţi, va fi şi el în gară. Pleacă şi el, dar înspre Moldova. A primit o telegramă că mama sa a murit. Închipuie-ţi, la vîrsta lui mai avea mamă.

*

Urmînd îndreptările Anei, o luă pe jos spre unicul hotel al tîrguşorului. Un amestec de casă romînească şi de vilă elveţiană cu storuri de lemn şi grinzi castanii aparente, cu un foarte larg pridvor, o clădire hibridă care îl surprinse totuşi plăcut.

I se dădu o cameră la etaj, cu ferestrele deschise spre munţii tălăzuiţi, spre depărtări nostalgice. Spaţiul însorit se întuneca în fund, într-un albastru păgîn. Încăperea era potopită de soare tînăr, metalic şi uşor, de începuturi de lume.

Mobilierul fusese refăcut în întregime şi de curînd, dulapul, patul şi masa de brad ars miroseau a proaspăt, iar marginile cuverturii şi perdelele de creton înflorat şerpuiau în cute neofilite. Cu un gest maşinal de călător obişnuit, Silion dezveli patul. Înfăţişarea imaculată a aşternutului îi alungă cele din urmă nelinişti, poftindu-l, după oboseala călătoriei, la un repaos virginal şi neîntîrziat. O chiuvetă de faianţă şi nichel şi rufăria de zăpadă a patului se armonizau într-un alb imaculat. Silion întoarse robinetul. Şipotul umplu încăperea cu freamătul lui de izvor, care i se păru atît de răcoros după funinginea şi praful trenului.

Îşi aminti că e ora prînzului. Văzuse, alături de intrare, prin geamul larg, restaurantul rustic, care-şi aştepta muşterii absenţi, cu feţele de masă vărgate şi de culori crude, totul de o înfăţişare sumară şi curată. Nu vroia să renunţe la liniştea şi armonia care-l des-

părţeau şi de timp, şi de lume, şi de locul în care se găsea, şi de Ana Ulmu, cu care venise.

Se tolăni cu capul în perne, cu ochii deschişi la priveliştea imensă şi luminoasă din cadrul ferestrelor. O adiere primăvăratecă de flori şi de răşină tremura la răstimpuri în perdele.

Hotare infinite şi vagi se interpuneau cu un miraj fără contururi între el şi întreaga lui viaţă şi i se părea că niciodată nu fusese atît de stăpîn pe el însuşi şi pe destinul său, limpezit de această singurătate între pereţii de curînd văruiţi şi de faţă cu spaţiul scînteietor şi sprijinit de piscuri. Îi sta în putinţă să pună oricînd capăt farmecului clipei, să cheme în gîndul lui tot ceea ce a vrut să uite, să pogoare pe pămînt, să reînvie chipul Anei Ulmu, să-şi aducă aminte de Laura Feraru. Dar preferă să se piardă în această legănare fără trup, prin care i se risipea întreaga fiinţă, dilatată de la sine prin întretăierile imateriale şi fulgerările străvezii ale oglinzilor amiezei.

S-a trezit din somn în plină lumină şi a strigat maşinal: „Intră!“ S-a gîndit că nimeni alt nu putea bate la uşă decît Ana, că Ana va trece peste temerile ei exagerate şi sfidînd opinia provinciei natale a suit pînă la el scările hanului. La invitaţia lui o mînă nevăzută apăsă pe ivărul uşii, în zadar. „Oare cît să fi dormit?“ se întrebă Lucu, amintindu-şi că la despărţire Ana îi spusese că va trece să-l ia la plimbare pe la orele patru.

— Intră, repetă el nerăbdător şi cu intensa şi tainica dorinţă să o vadă pe Ana pătrunzînd în dupăamiaza răcoroasă în care el a pogorît, întremat din visu-i extatic, pe pămînt.

— E încuiat, îi răspunse un glas străin de femeie, doamna Ulmu vă aşteaptă jos, vă rog să poftiţi imediat.

Se îmbrăcă în grabă. O senzaţie de gol în stomac. Era nemîncat din ajun.

Ana îl aştepta pe trotuar la distanţă prudentă de intrarea hotelului prin faţa căruia trecătorii se arătau ici şi colo, rari, ca stîlpii de telegraf. Purta un pachet legat cu sfoară — darul pentru maica Varvara, lămuri ea. Lucu i-l luă din mîini. Văzu şi un mănunchi de lumînări puse în poşeta ei de pai împletit.

— N-ai fost la masă ? se interesă Ana cu un accent consternat, ştii că la ora asta nu se mai găseşte nicăieri nimic : şi avem mai bine de o oră de drum pînă la schit.

— Nu mi-e foame, minţi Lucu, şi parcă niciodată o minciună nu-i fusese mai dureroasă, dar la care schit mergem ?

— La schitul nostru, răspunse Ana, a fost săpat în piatra muntelui acum mai bine de două sute de ani.

Spuse acestea cu o voce importantă şi voit comică, imitînd mimica serioasă şi speriată a unei şcolăriţe care spune ceva pe de rost. Vroia să atingă, fără aere grave, efectul urmărit, să pară că nu a vrut să atragă atenţia lui Silion că îl duce să vadă o ctitorie a strămoşilor ei şi că ea e departe de a se mîndri cu asemenea deşertăciuni.

— Schitul din stîncă, adăugă Ana Ulmu, e la doi paşi, adică la vreo cinci kilometri de aici. Nu e o zidire propriu-zisă, ci o simplă scobitură în munte, totul e scobit şi cioplit în piatră, altarul, stranele, stîlpii, catapeteasma... Ai să vezi.

Lucu măsură din ochi distanţa care, în pantă suitoare pierzîndu-se de-a lungul străzii principale, îl despărţea de nevăzutul schit.

— Ştii să umbli ? îl întrebă Ana.

— Ca Sfîntul Petru.

— Dacă vrei putem lua o birjă pînă la o troiţă, de-acolo începe urcuşul.

În propunerea ei desluşi dispreţul uşor al oamenilor de munte, care-şi închipuie că numai lor li-i dat să ştie să umble.

— Să mergem, hotărî Silion.

Foamea îi smulgea accente eroice.

Înaintau de-a lungul unui bulevard larg, tradiţionala promenadă, croit pe dreapta şi pe stînga unei alei de pămînt granulos, străjuită, în chenarul ei de granit, de platani patriarhali şi destinată unor călăreţi ipotetici. Din loc în loc, aleea îmbrăţişa chioşcuri albe de mesteacăn cojit. Într-una din aceste construcţii Lucu recunoscu inevitabilul chioşc de muzică al oraşelor de vilegiatură.

— Cum îţi place ? îl întrebă Ana.

— Mi-aminteşte o mulţime de lucruri...

Şi el cînd era copil ascultase, la marginea trotuarului, cuibărit pe o bancă dintre brazi, orchestra militară. Vîntul legăna globurile albe ale luminii electrice în ritmul valsurilor de Strauss. Mulţimea în culori de vară forfotea pe două rînduri, despletindu-şi şuvoaiele potrivnice de-a lungul promenadei. Din cînd în cînd cîte o birjă spărgea, cu semnale stridente de clopot, carnavalul paşnic şi fără măşti care se întrunea în fiece seară, treptat, ca o conspiraţie a unui cult secret, fără parole şi fără catacombe. Micul Lucu se înfrupta şi el din acea atmosferă de fericire colectivă, o ieftină fericire burgheză, de repaos între două sezoane, un

roi de vieţi printre talazurile moi ale întunericului albastru, lîncezit de orchestre. Unde, în care orăşel din Carpaţi, cum e şi acesta, s-au petrecut toate — şi cît a trecut de cînd doamna Silion-mama lua premiile de frumuseţe ale sezonului şi era proclamată regina tuturor balurilor, spre inutila încîntare a soţului ei fericit ? Vilele printre care acum, în exaltarea solară, trecea dimpreună cu Ana semănau cu toate vilele de odinioară, ca şi bulevardul fără trecători ; ca şi ocolul tăcut al munţilor pe treptele lor de smarald. Poate că a fost chiar pe aci. Orăşelul Anei îi dădea sentimentul de *déjà vu*. Îi era sete. Cu fusta ei simplă, cu un tricou vărgat alb cu albastru părea o şcolăriţă în vacanţă, tot farmecul ei ciudat şi misterul i se risipise, Lucu nu i-ar fi dat mai mult de optsprezece ani. Intrară într-una din multele cofetării ale căror mese rotunde se încingeau pe trotuar la soare. În interiorul de umbră, pe rafturi de foiţă, putinici de brad şi borcane etichetate ofereau zadarnic recoltele de şerbet de smeură şi de dulceaţă de vişine ale anilor trecuţi.

— Apa noastră e minunată, se lăudă Ana.

Era grăbită să o pornească numaidecît. Dar Lucu îşi astîmpără foamea cu un pahar înalt de şerbet de smeură în care chelneriţa îndesase zăpada multicoloră, lucioasă şi aburită a mai multor feluri de îngheţată, aşa cum i se ceruse.

Suiau acum pantele în serpentină de dincolo de barieră. De o adiere uşoară se îmblînzise pojarul văzduhului şi stîncile toride. Ana se opri pe o înălţime. Vedeau în vale oraşul încercuit de munţi, culcat ca un balaur cu solzi roşiatici şi verzi, de ardezie şi de metal şi cucuiat de clopotniţe rare.

— Uite acolo între brazi, acoperişul acela, e casa noastră, îi zise Ana, totdeauna m-am oprit aci să o

privesc. Chipul ei palid se aprinsese de o însufleţire curată. Coana Tanţi trebuie să fie în grădină acum, urmă ea : taie trandafirii şi se gîndeşte la noi... e necăjită că mă ştie cu tine la drum : cu tine !

Şi-l învălui în privirea ei de bucurie că şi-a primit iubitul pe locurile copilăriei ei. Ana plimba priviri de fericire şi de posesiune eternă, ca un latifundiar beat de sentimentul de proprietate. Porniră din nou.

— Şi de ce să fie necăjită cînd te ştie cu mine ? se interesă Lucu. Ana îl privi surprinsă.

— Nu poţi îndura gîndul că poate fi pe lume o femeie care să-ţi reziste. Fie chiar o femeie vîrstnică şi retrasă cum e mama.

Rîseră amîndoi.

— Cine ştie ce i-ai spus de mine !

— Nu te-am poetizat de loc. Cu toate că e din alte vremuri, mama înţelege totul, nu se scandalizează de nimic, dar judecă fără cruţare. Îmi pare rău : nici nu vrea să te vadă, spune că te cunoaşte îndeajuns ca să renunţe la curiozitatea de a sta de vorbă cu tine.

— Coana Tanţi, cum îi spui tu, trebuie să aibe o vastă experienţă de viaţă.

— A fost o cucoană mare şi o mare cochetă. Dar a iubit un singur om : pe tata.

— Aşa cred toate fiicele din lume despre mamele lor. E felul lor de a-şi răscumpăra propriile păcate : eu sînt o păcătoasă, în schimb mama a fost o sfîntă.

— Tata o făcea să sufere, era un tip misterios şi fluşturatec, cam în felul tău, care mai eşti pe deasupra şi cinic. Chiar coana Tanţi mi-a confirmat această asemănare şi mi-a spus că tu vei fi nenorocirea mea.

— Aşa cum coana Tanţi a fost nenorocirea soţului domniei-sale. Ce meserie avea tatăl tău ?

— Colonel. A murit de un accident la manevre, comanda regimentul de aci din garnizoană. Eu nu l-am cunoscut. Era un bărbat foarte frumos şi coana Tanţi, care-l bănuia, îl urmărea pas cu pas.

— Avea timp, constată Silion : tu n-ai răgazul să mă urmăreşti.

— Nu te culca pe urechea aia... Şi eu n-aş putea să fac ceea ce făcea mama. Într-o zi, cînd tata întîrziase de la masă, s-a urcat într-o trăsură şi s-a dus să-l caute la patru kilometri de oraş, la Dumbravă. L-a găsit la restaurantul de acolo, liniştit şi singur la o masă, în faţa unui aperitiv. Cînd a văzut-o, căpitanul Ulmu s-a înfuriat, a plătit birjarul şi l-a gonit, iar el s-a dus. Mama a fost nevoită să se întoarcă singură pe jos, aşa cum era : încorsetată ca pe atunci, cu turnură şi brasiere de volănaşe, cu umbreluţă de soare şi tocurile înalte ; înalte, pe drumul de bolovani, care suie la oraş. Parcă o văd. Ana rîdea cu multă poftă de păţania coanei Tanţi, umilită şi furioasă, pe drumul de întoarcere pe care-şi scîlcia pantofii, căutîndu-şi echilibrul, în arşiţă, cu parasolul.

Ajunseră pe un fel de nod uriaş, printre care potecile se întretăiau adîncite ca tranşeele, şi de unde se zăreau locuinţe risipite ca nişte zaruri de var la oarecare distanţă de cupola unei stînci despărţite de grupul de case printr-o cărare lăturalnică. Brazi rari întunecau pe alocuri peisajul străveziu.

— Mă aştepţi acolo, îi preîntîmpină Ana întrebarea. Mă duc cu pachetul la mătuşa Varvara, numai cîteva minute. Sprintenă, se depărtă pe un urcuş de granit. Şoldurile ei zvelte jucau în fusta strîmtă de in. Se opri şi se întoarse în drum să-i strige : Să nu

intri în schit pînă nu viu şi eu. Şi îl ameninţă cu degetul.

În faţa peretelui de granit în care se încadra poarta de stejar ferecat a schitului, Lucu fu ispitit să treacă peste consemnul sever al Anei. O luă pe un urcuş lunecos şi scurt ca un crîmpei de paloş şi poposi pe o platformă ovală şi acoperită de muşchi. Neaşteptata lui sosire trezi un sfîrîit de guşteri puşi pe fugă prin iarba deasă şi aspră. Se afla chiar pe cupola schitului săpat în bolovanul rotund pe care el se odihnea ca o furnică pe un ou de vultur.

Într-o tăcere solemnă, soarele se lăsa spre apus. Silion tresări dintr-o scurtă visare în care auzise paşii Anei apropiindu-se pe drumul sonor şi dur, apoi, pornind de jos, glasul oprit sub el, răstit şi plin de nerăbdare.

— Hai ! vino jos, repede, repede, e tocmai momentul.

O bătaie din palme, cu ecoul ei repercutat de stînci, accentuă acest apel a cărui nerăbdare Lucu nu şi-o putea tălmăci. Poarta ferecată a schitului era dată de perete, un perete masiv de cetăţuie ciclopică.

Ana se aşeză în prag. Îi tăia intrarea.

— Te-am adus într-un loc sfînt şi prielnic mie, îi zise, cu un surîs plin de înţelesuri şi cu un glas misterios. Bagă de seamă, urmă ea pe acelaşi ton ciudat, cine mă minte aici îşi pierde norocul.

— N-am ce pierde, nu l-am avut niciodată.

— Dar s-ar putea să-ţi meargă şi mai rău decît înainte.

— Ce trebuie să fac ? întrebă Lucu, imitînd-o.

Ana ridică un deget sentenţios şi ironic :

— Ai şti prea bine ce ai de făcut, dar n-ai curajul să-ţi pui singur întrebarea : intră şi te vei lumina poate.

Lucu făcu un pas. Se opri orbit de torentul de foc care cădea pieziş înlăuntru prin singurele două ferestre cioplite dreptunghiular sus în dreapta altarului. O atmosferă de pivniţă rece îi umplu respiraţia. Cînd se obişnui cu revărsarea incendiară din ferestre şi cu penumbrele dese din unghere, Lucu desluşi interiorul unei capele de cremene boltită, în care, aşa cum îi spunea Ana, stranele, catapeteasma şi sfeşnicele grele şi nemişcate, totul era săpat şi cioplit în piatră. Ana înfipse cîteva lumînări în sfeşnice şi le aprinse, închinîndu-se cu evlavie de fiecare dată. Încăperea înaltă, fusese, pesemne, o simplă grotă, pe care dalta şi tîrnăcopul o amplificase pînă la dimensiunile unui schit, de forma hexagonală a locaşurilor de rugăciune. Formele şi conturul icoanelor erau cioplite şi zugrăvite în culori mate, înnegrite de timp, dar îmbibate adînc în grăunţele stîncii.

La flacăra şovăitoare a lumînărilor, Lucu zări o icoană de ctitori : ca o cunoştinţă veche, străbunica doamnei Ulmu, aceeaşi din copia picturii în ulei din apartamentul Anei, îi surîdea veşted din firida seculară. Ana Ulmu îi urmărea mişcările şi părea că scrutează chipul lui Lucu, efectul descoperirilor lui. Ana continuă să sădească în tăcere lumînări prin sfeşnice şi năsălii, însoţindu-şi fiecare închinare cu aceeaşi reverenţă deprinsă pe vremuri la călugăriţe. Lucu cercetă cu atenţie pereţii pictaţi, din care emana răcoarea muntelui. Icoana cea mare a ctitoriţei îl atrăgea prin asemănarea ei în trăsături cu Ana Ulmu.

— E Sfînta Ana, patroana schitului şi din două în două generaţii a femeilor din neamul nostru, îi spuse Ana Ulmu.

— Eşti mai frumoasă, răspunse Lucu. Ar fi vrut-o strînsă de el, măcar o clipă. Cît suiseră pînă aci, nici

nu-i dăduse mîna pe furiş. Terorizată de ochii nevăzuţi ai orăşelului natal, Ana îl ţinea cu stricteţe la o distanţă de protocol.

— Bagă de seamă, îi spunea ea, nu mă compromite. Iar acum, în acest adăpost inexpugnabil, privirile ei severe îi impuneau respectul datorit locului. Între timp, cele două fulgere încremenite ale asfinţitului revărsat în capelă se abătură imperceptibil din înclinarea lor, şi snopii de lumină se răsfrînseră cu dinadinsul pe chipul întunecat al Sfintei Ana. Întreaga încăpere fu cotropită de flacăra orbitoare şi rece în care lumînările păliră uimite. O linişte de glorie şi de reculegere pluti între pereţii aspri din oasele muntelui. Ana păruse a fi aşteptat această clipă. Lucu îi simţi degetele reci încleştate pe mîna lui, cu înfrigurare. Îl privi cu ochi măriţi şi întunecaţi.

— Vino!

Îl trase cu un pas mai lîngă icoană, sub privirile sfintei, de un albastru uitat. Mişcările Anei trădau o premeditare ciudată, un neastîmpăr. Un surîs rătăcit îi flutura pe buze.

— Roagă-te Sfintei Ana, îi zise, roagă-te să binecuvînteze dragostea noastră. Roagă-te în gînd, îl sfătui ea. Păstrară o clipă de tăcere în faţa icoanei. Lipită de braţul lui, Lucu o simţi pe Ana vibrînd de o intensitate lăuntrică. Imperioasă, înfiorată, şoapta ei se ridică din nou. Jură, îi zise, jură că mă iubeşti: Ridică mîna şi jură că mă iubeşti numai pe mine.

Cu toată solemnitatea accentului, scena se desfăşură simplu, fără gesturi. Lucu Silion şovăia. Îşi amintise de Laura Feraru. Era, ca şi cum ar fi uitat-o de mult. Acum se ivise din nou între ei.

— De ce nu juri?

Lucu ridică mîna încet. Trebuia să jure. Poate că n-ar fi minţit jurînd dragoste numai Anei. Exaltarea momentului acestuia singuratec era, la urma urmei, numai al ei. Ana se strînse de el, cutremurată.

— Uite, strigă ea gîtuită de emoţie, şi mîna stîngă, cu arătătorul întins, vru să săgeteze înainte. Dar mişcarea i se lenevi, legănată, neputincioasă. Uite... Lucu îi urmări gestul şi privirile halucinate. Nu vezi ? întrebarea ei era o şoaptă pierdută, uite, plînge !

— Cine plînge ? întrebă Lucu nedumerit şi simţindu-i, prin veşminte, bătăile inimii, o adăposti în braţe, ca pe un copil.

În aceeaşi clipă văzu şi înţelese. De uimire îşi desfăcu îmbrăţişarea şi rămase aţintit la icoană. Un fior îl străbătu. Era vădit că ochii albaştri ai Sfintei Ana se umeziseră, şi acum, sub privirile lui înmărmurite, se umpleau de lacrimi, străluceau tot mai tare în bătaia razelor, se prelingeau în tăcere pe obrajii galbeni de piatră. Nemişcată în veşnicia ei, Sfînta Ana plîngea. Lucu întinse mîna să pipăie în izvorul lor de granit acele mărgele de apă, dar Ana i se încleştă de braţ.

— Nu te atinge de ea, îi porunci ea, sugrumată de plîns şi spaimă, e păcat. Şi adăugă într-un hohot : e semn rău... o să mi se întîmple o nenorocire.

— Nu e nimic, o îndemnă Lucu, linişteşte-te, şi ca să o smulgă din vraja locului o împinse încet spre ieşire, să mergem, îi zise.

Cu părere de rău Ana se lăsă în voia lui. Cu paşii rari şi înfrînţi, cu spinarea încovoiată, se mai întoarse o dată din prag, ca în vis, şi privi înapoi cu frică, dar cu setea de a mai vedea o dată. Lucu se uită şi el. Sfînta nu mai plîngea. Ochii ei de cremene arătau seci, de un albastru mineral, sub poleiala lichidă a asfinţitului.

Afară, Ana se lăsă pe un bloc de piatră şi îşi ascunse faţa în palme. Tremura. Lucu, lîngă ea, o cuprinse cu braţele peste umăr, încurcat şi neîndemînatec.

— Ana, o mîngîie el, fii cuminte... nu trebuie... nu s-a întîmplat nimic extraordinar... nu trebuie...

Cu un gest pierdut, Ana spulberă tot ce ar fi putut să mai urmeze.

— Lasă ! glasul sleit cerea cruţare.

Lucu înţelese că Ana refuza nu atît consolările, cît mai ales tălmăcirile cuminţi ale întîmplării. Ana tăcu îndelung. Uitase de Lucu. Se însera.

Într-un tîrziu se îndreptară spre orăşelul înflăcărat. Pe drum, văzînd-o mai liniştită, Lucu găsi nimerit să încerce a-i explica fenomenul. Ana îl asculta cum se ascultă lucruri ştiute, cu o cuviincioasă şi plictisită răbdare.

— *Merci, merci,* îl întrerupse ea, dar cum ai să mă faci să înţeleg de ce un fenomen atît de natural, o minune atît de simplă se întîmplă tocmai într-un anume moment şi nu într-altul ?

O privi întrebător.

— Adică tocmai cînd se întîmpla ceva deosebit de solemn.

— Anume ce ?

— Cununia noastră ! izbucni Ana, şi glasul îi tremură, solemn, iar ochii i se înecară în lacrimi.

Lucu se opri, uimit. Erau singuri în amurg şi în tăcerea munţilor. Ana îl apucă de umeri şi îl zgudui :

— A fost nunta noastră, asta, îi spuse, cu un accent deznădăjduit, triumfal şi sălbatec, nunta noastră fără nuni şi fără martori. Eşti mirele meu, urmă ea, glasul i se înălţă din nou, sul, ca un vîjîit de vînt, noaptea care vine e noaptea nunţii, e adevărata noastră noapte : eşti mirele meu în faţa lui Dumnezeu şi a Sfintei Ana.

Tremura. Lucu o strînse la piept ca într-un adăpost în care ar fi ferit-o de propriile ei gînduri. Ana se desprinse uşor şi îl privi în faţă cu spaimă :

— Ai să vezi, Luc, că tot se va întîmpla o nenorocire, fiindcă sacrilegiul se pedepseşte, iubitul meu, pentru că eu voi săvîrşi o nelegiuire cînd mă voi duce la altar cu acel om, după cele întîmplate azi. De două ori a mai plîns Sfînta Ana şi de două ori s-a întîmplat moarte de om : cînd mi-am pierdut soţul şi mai de mult, cînd a murit tata. Şi ai să vezi acum, încheie ea îndărătnică şi întunecată. Numai să mi se întîmple numai mie, atîta cer, numai şi numai mie. Îl privi cu dragoste, ca pe un copil. Numai mie, iubitule : îmi iau asupră-mi tot păcatul.

Păru mai liniştită. Se rezemă de braţul lui. Se mai opri o dată :

— Ştii de ce a plîns Sfînta Ana ? Mă prind că n-ai să ghiceşti ! rîse, şi ochii îi sticleau ciudat. Pentru că ai minţit ! Adineauri, în faţa ei, ai minţit.

Biciuit, Lucu protestă :

— Nu-i adevărat ! Pe tăcerea asta a munţilor, îţi jur că nu e adevărat.

Dar sprîncenele admirabil încruntate ale Anei şi privirile ei atît de hotărîte în sumbra lor tristeţe îi arătară că orice tăgadă e de prisos.

— Lasă tăcerea munţilor, Luc. E soarta mea : să mă mulţumesc cu ce poţi tu să dai... tu, mirele meu iubit. Se opri cu ochii ţintă la el, plini de o lumină neagră, şi repetă cu glas solemn, pătruns de adevăr şi de patimă : Bărbatul meu, în faţa sfintei lui Dumnezeu.

„Iată femeile, gîndi Silion, care încerca să-şi ţie cumpătul. Are un logodnic la Bucureşti, cu care se va mărita, după legile oamenilor. Ceea ce nu o împiedică să se mărite, prealabil, după rituri mistice, în faţa Sfintei

Ana cu mine. Mă crede mincinos, dar mă pune să jur la icoane şi se pregăteşte să jure în faţa altarului credinţă lui Arghir."

Ar fi fost inspitit să discute cu Ana toate aceste contradicţii, dar a doua zi plecau la Bucureşti şi nu vroia să strice noaptea făgăduită lui, mirelui secret, cu aceste amănunte lucide, realiste.

La întoarcere îşi lăsară valizele în gară şi luară un taxi.

Drumul fusese searbăd şi posomorît. O întoarcere fără sfîrşit la viaţa de toate zilele, după o rătăcire voioasă prin soare şi stînci, după noaptea înalt luminată, a nunţii lor. În vecii vecilor n-are să uite Lucu şoapta de friguri de dragoste a Anei, şoptită în întunerecul înflăcărat :

— În noaptea asta uit tot ce a fost şi tot ce va fi... Eu mă nasc şi mor în noaptea asta... De ce nu putem muri împreună ?

Şi totuşi acum se întorceau. Se ţineau de mînă, tăcuţi, în taxi. O singură dată, Ana rupse tăcerea :

— Parcă venim de la cimitir !

Lui Lucu, dimpotrivă, i se părea că e avocatul care, în trăsura unei temniţe, îşi însoţeşte clientul la potoul de execuţie. Nici un cuvînt. La un colţ de stradă opriră şi o luară pe jos spre locuinţa doamnei Ulmu. Nu trebuia să poposească amîndoi în taxi la poarta casei. Fără glas merseră unul lîngă altul parcă rostind cîte

o rugăciune în gînd. Iar Lucu luă acum locul duhovnicului care-l duce pe osîndit pînă la locul supliciului. Se întunecase uşor cînd cotiră pe strada doamnei Ulmu.

— Rămîi cu bine, Luc. Trebuie să ne despărţim.

— Te urmez la trei paşi, se împotrivi Lucu, să nu piardă nici o clipă din puţinele cîte le mai puteau trăi împreună.

Ana i-o luă înainte. Pasul ei sprinten, portul ei uşor şi mîndru nu se potriveau cu întunecarea din suflet. Înaintau unul după altul, ca doi străini. În dreptul porţii de fier, ştiute, o umbră masivă şi înaltă se desprinse.

— Mă aşteptai ? întrebă Ana.

— Ce surpriză ! răspunse Arghir. Nu credeam că vii în seara asta. Altfel, veneam la gară.

Un glas mîngîios de tenor răguşit. Trecînd pe lîngă Arghir, Lucu văzu că e palid şi tras la faţă şi poartă o cravată de doliu. Îi simţi privirea, ca păcura, care îl scruta, care desigur îl recunoştea. Un talaz de vrăjmăşie îi sui spre inimă. Fără îndoială că amîndoi au simţit în acea clipă la fel. I se păru lui Silion că privirea lui Arghir ar fi vrut să-l ţie în loc, să-l descifreze. Şi, ca şi cum ar fi apărat-o pe Ana de uneltirile acelui necunoscut care părea că o urmăreşte, îi petrecu o mînă imensă pe după umeri şi o îndreptă spre casă, învăluind-o cu înălţimea lui mătăhăloasă şi impertinentă, ca un stăpîn care-şi ia în primire ceea ce îi aparţine.

Lucu îşi văzu de drum.

Cînd ajunse acasă, o găsi pe doamna Silion.

Se feri să-i arate cît de mult îl încurca sosirea ei neaşteptată. „Unde se va întîlni cu Ana ?“ Se aflau la ultimele lor întîlniri, tragice întîlniri care nu în-

găduiau un adăpost întîmplător. Poate că le-a fost dat să se despartă în acest fel, fără îmbrățișări sfîșietoare.

Se duse în iatacul ei să-i sărute mîna și o dojeni că nu se culcase pînă la ora aceea.

— Te-am așteptat, zîmbi Aretie, știam că te întorci.

Își urară noapte bună. Telefonul rămase în hol. Să-l lase să sune dacă o suna în timpul nopții. (Își aduse aminte de Laura.)

— Pentru nimeni pe lume nu vreau să-mi stric somnul, mamă. Sînt foarte obosit. Pentru nimeni, orice s-ar întîmpla. Să sune pînă o răgușí. Noapte bună.

Aretie se uită lung în urma lui și oftă.

„Așa a fost Luc totdeauna, gîndi ea. Urmărit, hăituit de iubire. Ca și tatăl lui."

Doamna Silion nu-și putu stăpîni o schimă de dezgust. Începu să se dezbrace încet, adîncită în gînduri.

*

Telefonul zbîrnîi prelung, făcînd-o să tresară. Îl lăsă să sune pînă osteni. Dar după cîteva clipe, se porni iar să zbîrnîie, îndărătnic. Doamna Silion se temu că zgomotul îl va trezi pe Lucu și se duse să ridice receptorul.

O voce de femeie care se înălță agresiv, îmbufnată, cînd auzi glasul doamnei Silion :

— Vreau să vorbesc cu Lucu. Cine ești dumneata ?

Doamna Silion își declină identitatea cu răbdarea și bună-cuviința pe care le deprinsese la călugărițe. Necunoscuta stărui să-l cheme pe Lucu, însă Aretie se arătă neînduplecată. Atunci femeia amenință că va veni acolo, că e vorba de viața ei. Oftînd, Aretie se îndreptă spre dormitorul lui Lucu.

Singur, pe întunerec, Lucu nu adormise încă. Îi păru rău că n-a telefonat Laurei că s-a întors. Măcar atît, celeia care veşnic îl aşteaptă şi care doarme acum în desăvîrşita ei încredere în el : un bun găsit, rostit din depărtare, să acopere uriaşa minciună a trei zile de absenţă, petrecute cu Ana în munţi. Nu-i mai rămase acum decît să născocească, pentru a i-l povesti, procesul imaginar pe care l-a pledat în provincie. Poate că în Curierul Judiciar va găsi o temă. Pe mîine, însă. Oboseala îl sorbea ca un mormînt. Cu un suspin înlătură toate aceste griji, ca un copil care se dezbară de temerile de a doua zi. Gîndul că doamna Silion e aci aproape îl umplea de o linişte de mult uitată. Nu, nimic rău nu se va întîmpla. E absurd să creadă că Laura Feraru are să afle odată şi odată, totul. Îşi face spaime fără de rost. Căzu în veacuri de somn.

— Mamă, de ce m-ai trezit ?

În jurul lui, tăcere şi întunerec. Amintirile, luate de apa neagră a somnului, unduiră anevoios la suprafaţă. Dincolo de prag e mama. De ce l-a trezit tocmai ea, pe care o făcuse paznica nopţii lui ? O rugase atît de stăruitor să nu-l trezească, întîmplă-se orice. Întunerecul abolise timpul şi i se părea că nici cînd nu se despărţise de mama lui, de vreme ce îşi îngăduia să-i impute că l-a trezit în ciuda consemnului. Glasul ei.

— Iartă-mă, Luc, dar e o femeie care plînge la telefon, a sunat atît de mult, că m-am dus să văd ce e, m-a implorat să te trezesc, spune că e viaţa ei în joc.

Sări din pat : să nu i se fi întîmplat ceva Laurei.

— Alo.

— Cine e femeia care e la tine ?

E vocea răguşită şi stranie a Anei.

— E mama, se dezvinovăţi el surprins, de asta m-ai trezit ?

Un rînjet de îndoială :

— Fie ! Să mă fac a te crede.

— A sosit aseară, întări Silion.

— Luc, reluă Ana pe un ton îngrozit, trebuie să vii numaidecît.

— Să vin la tine ? Bine, dar...

— Dacă nu vii, n-ai să mă mai vezi niciodată.

— Să nu-mi pierd capul, își zise, respirînd adînc. Ascultă, Ano... Dar ea trîntise receptorul.

Într-un *peignoir*, doamna Aretie îl privea cu neliniște și curiozitate.

— Ai auzit, mamă ? Trebuie să mă duc. Mă tem să nu facă vreo prostie.

Și trecu în camera lui, să se îmbrace.

— Că rău mai sînt încolțit ! suspină el, potrivindu-și bretelele în silă.

Totuși, nu putea să nu se ducă. Avea și acum în auz glasul Anei. Era în el o presimțire funestă care-i dăduse un fior de gheață. Cu Ana nu era de glumit. Din ce în ce mai mult se încredința că nu era de glumit.

Capitolul 20

După ce rătăci prin odăile pustii, strigînd-o de cîteva ori, Lucu o descoperi pe Ana în pernele de mătasa ale unui pat îngust, într-o cameră rotundă pe care o recunoscu numaidecît. Camera, pentru el faimoasă, în care veghease printre molii uscate şi ninsori de naftalină cînd îi trecuse pragul casei întîi şi întîi. Deci Ana nu-l minţise cînd i-a spus că şi-a cedat lui Arghir dormitorul ei şi se mutase aci. Palidă, cu cearcăne adînci şi abătută, Ana părea totuşi plină de hotărîre. Nu-i înapoie sărutul. Mirosea puternic a tutun : respiraţia ei, hainele, odaia. Pe măsuţa din apropiere o scrumieră încărcată de mucuri şi cenuşă arăta că petrecuse o noapte de frămîntări şi nesomn. Cu storurile trase, cu lămpile stinse, casa crepusculară părea în doliu. Afară, sub ultimele stele, zorile se sfîşiau cenuşii ca într-o dimineaţă de toamnă. Lucu se simţea stingherit. Pentru întîia oară intra ca un stăpîn aci. Pe scara de onoare. Nici un duşman nu-i disputa cîmpul de luptă. Servitoarea care i-a deschis nu l-a mai salutat cu graba şi tăcerea complice de mai înainte. I-a deschis

ca unui om care se întoarce la el acasă. Părea năucă şi speriată. În faţa Anei, care-l ţintuia cu privirea ei întunecată, Lucu se simţi stînjenit. Se plimba ca un actor care nu ştie ce să facă cu mîinile.

Ana se adîncise într-un mutism şi o nesimţire de piatră. O nesimţire aşa cum urmează după marile lovituri ale sorţii, o desprindere de viaţă aşa cum dă o văduvie adevărată. O rochie de casă, de catifea neagră, îi da cuvenita înfăţişare de văduvă inaccesibilă. Dar privirile ei de statuă culcată nu pierdeau nici una din mişcările lui. Îl cîntăreau. Lucu e ca un bănuit, ca o victimă. Tăcerea ei aştepta ceva din parte-i. Înţelegea că trebuie să vorbească şi să spună cuvinte hotărîtoare, cuvinte care leagă. E ceva grav la mijloc. Nu mai e o încheiere, e de-abia un început.

— Unde e Arghir ? rupse tăcerea.

Un surîs al buzelor închise, un surîs pieziş, plin de subînţelesuri, îi răspunse :

— Unde vrei să fie ? E la morgă. Nu te bucuri ?

— Cum ? Ce s-a întîmplat ?

Soarta lui Arghir nu-l mişca de loc. Parcă murise de mult. Murise într-un fel legitim, o moarte cum nu se poate mai firească, de vreme ce o găsea logică. Murise la cincizeci şi cinci de ani, adevărată vîrstă a sinuciderilor din amor, cînd cazi în greşeala de a te îndrăgosti la cincizeci şi cinci de ani.

Nu o întrebare aştepta doamna Ulmu din parte-i. Înaintă şi se aşeză lîngă ea pe pat, o înaintare care acoperea deruta, năzuinţa lui de fugă.

— Spune-mi ! S-a sinucis ? Ana făcu semn că da. N-a fost nimeni ? stărui el.

— A fost Jean Baudat... (Glasul ei suna plictisit, dar nu învins.) Apoi un doctor, autorităţile... mai

pe urmă Titus Androne, baronul Resch şi Viorica... Toată lumea, afară de tine.

Lucu primi acest ascuţiş cu o linişte de poruncealǎ.

— Dar rudele? rudele lui? (Se agăţase de amănunte.)

— Arghir nu avea rude: se întorsese de la înmormîntarea mamei lui: ultima rudă şi probabil cea mai apropiată... („E în vervă agresivă, totuşi!" gîndi Lucu.) Mai are un fel de nepoată de vară, internată într-o şcoală oarecare... Nici nu ştiu de unde să o iau. N-are importanţă: în lumea noastră, cine n-are bani n-are rude.

Silion asculta mulţumit că se depărtau cu vorba de preocuparea tacită şi spinoasă: ce e de făcut? În sinea lui se îngrijora la gîndul că această lipsă de emoţie faţă de atrocea taină pe care încă nu o cunoştea bine alcătuieşte pentru el un semn de secătuire. „Să fiu oare un om sfîrşit?" Epitetul şi-l mai dăduse în clipe de cochetărie solitară. Dar dragostea lui pentru Laura Feraru, devotamentul lui către ea îi stăteau dovadă că nu e un om sfîrşit.

— Spune-mi, Ana, reîncepu Lucu, aplecîndu-se şi apăsînd-o uşor pe amîndoi umeri, aţi avut vreo discuţie? Cum s-a întîmplat? Vorbeşte!

Tăcere. Ana însă nu-şi dădu seama cît de mult o ajuta tăcerea şi că, pentru a o umple, Silion ar fi spus orice, ar fi rostit cuvîntul hotărîtor. Vorbi:

— O discuţie? crezi oare că Arghir a fost fericit cît a locuit la mine?

— N-am zis asta.

— N-ai să ştii niciodată cum am izbutit să rămîn numai a ta pînă azi. De multe ori se făcea ziuă şi el era tot în genunchi pe pragul uşii mele. Alteori ameninţa să o spargă... sau pleca jurînd că nu se mai în-

toarce. Într-o noapte am strigat ajutor şi de n-ar fi sărit Jean Baudat, nu scăpam. N-am vrut să afli nimic şi n-ai fi aflat, dacă nu se întîmpla nenorocirea. Nici nu-mi dau seama cum a fost, continuă Ana coborînd tonul. Şi în cuvinte întretăiate, cu opriri şi înfiorări povesti groaza prin care trecuse.

...La întoarcerea de la gară, Ana îl urmase pe Arghir pe terasă.

În umbra străveche şi prielnică a serii se aşezară în jilţuri adînci. Chipul lui Arghir se desluşea foarte palid şi brăzdat, privirile-i străluceau obosite şi triste. Plînsese ? Ana căuta cu disperare în gînd un cuvînt de mîngîiere şi nu găsea. Îi era milă de acest fiu bătrîn şi de durerea lui, dar l-ar fi vrut cît mai departe de ea, în aceste clipe. Îi strînse mîna şi oftă, umilită şi ruşinată. Arghir se gîrbovi şi mai mult în întunerec.

— S-a dus, făcu el, resemnat. Cu mîna rămasă liberă îşi mătură cuvintele în neant.

— Ai ajuns la timp ? întrebă Ana, fericită că şi-a recăpătat graiul.

— Am găsit-o pe masa din salon între făclii. O veghea un rîndaş. Optzeci şi opt de ani ! De altfel — continuă el pe alt ton — e mai bine aşa : n-am fi avut mare lucru să ne spunem. Cred chiar că biata mama s-ar fi jenat să dea ochii cu mine. Ar fi fost să ne minţim unul pe altul. Amîndoi am fi ştiut la ce ne gîndim şi am fi vorbit de altceva. Ipocrizie *in articulo mortis*. Destinul a fost blînd cu ea. O să ne socotim pe lumea ailaltă.

— Dumnezeu s-o ierte ! exclamă Ana, ca să spună ceva. Vedea bine că pe Arghir îl durea mult moartea mamei. Şi înmormîntarea ? întrebă ea cu o feminină curiozitate.

— Grandioasă, bineînţeles! Cu atîtea rubedenii cîte avea, nici nu se putea altfel. A fost o cataractă de flori şi la biserică şi la cimitir. Şi bocete, de nu se mai auzeau clopotele. Mama era o sfîntă. Avea săracii ei pe care-i ajuta. Se ruinase făcînd binefaceri.

— Poate că durerea lor era sinceră! obiectă Ana.

— Ca şi a mea, desigur! oftă Arghir. Toţi aceşti nemîngîiaţi boceau de recunoştinţă că bocetul lor îi deosebeşte de oamenii de rînd din sat. Se simt viţă de boier, întocmai ca mine, fericitul herede! În ce mă priveşte, i-eram şi eu recunoscător cu ceva: scăpasem ieftin cu înmormîntarea. S-a adus atîta colivă, că-mi vine a crede că a rămas şi pentru porci.

— Arghir! exclamă Ana scandalizată.

— Şi să-ţi mai dau un amănunt, continuă Arghir fără să se turbure. Într-un plic, în birou, am găsit nişte bani. Scria pe el: pentru înmormîntarea mea. Mi-au prins bine. Cînd oi muri eu, continuase Arghir pe un ton lugubru, să mă îngropi cu dricul primăriei. Să nu vii la groapă: te dispensez. Personalul „tehnic" mi-ajunge. Tot ce te rog e să nu mă trimiteţi la crematoriu. Mi-e frică. Nimic nu-mi garantează că nervii unui cadavru recent nu-şi recapătă, cîteva clipe, sensibilitatea, sub acţiunea unei călduri de mii de grade. Promite-mi! insistă Arghir.

— Copilării!

— Ţi-am adus un cadou, suspină el, şi parcă se mai lumină la faţă. Din partea răposatei mele mame. E un obiect care i-a aparţinut. E darul ei de nuntă. E tot ce-am mai salvat din falimentul de familie. Ai să-l vezi în dormitorul tău după masă, nu înainte. Mă turbur cînd îl văd.

Ana tresări, ca o gazdă surprinsă în flagrant delict de neglijenţă.

— Ţi-e foame! exclamă ea. Unde mi-a fost capul.

Fericită că găsise un pretext să se depărteze, Ana se ridică şi pregăti masa. O aşternu chiar pe terasă şi aprinse o lampă albastră, să nu se adune ţînţarii şi fluturii. O cină improvizată din răcituri, cu vinul, însă, bun. Cu toată silinţa lui, Arghir nu izbuti să se dezbare de povara de tristeţe cu care venise. Bău mai mult ca de obicei, să-şi regăsească verva lui de om de lume, care domină eroic împrejurările. O întrebă pe Ana de felul cum şi-a petrecut timpul în provincie, la familie. Vru să ştie ce părere şi-au făcut de el viitoarele lui rude şi mai ales dacă Ana şi-a adus actele în vederea căsătoriei şi dacă nu lipseşte nimic. Nu. Nu lipseşte nimic, îl asigură Ana, privindu-l cu milă. Arghir surîdea în vag. Vinul îi colorase uşor obrajii căzuţi, îi aprinsese o scînteie în ochii melancolici, cu pleoapele grele. Lumina albastră poleia fruntea pleşuvită la jumătate şi tîmplele adînci, mărginite de departe în rare bucle cărunte. „Nu lipsea nimic, într-adevăr, gîndea Ana. Numai dragostea şi tinereţea lipseau şi, pe deasupra, şi speranţa vagă într-o problematică moştenire spulberată.“

Cu oarecare solemnitate şi mister Arghir o conduse în dormitor să-i arate darul. Înaintară pe întunerec pînă în mijlocul încăperii şi Arghir aprinse electricitatea. Cu o exclamaţie de plăcere, Ana se zări în apele verzui ale unei oglinzi de cristal de mărimea omului, încadrată în argint, cu picioare la fel şi stîlpi alcătuind ca un leagăn, un al doilea cadru, şi cu sertare în părţi, din argint masiv, de asemenea. În faţă, un fotoliu scund şi mic, de damasc uzat. Pe măsuţa de sub oglinzi se risipeau piesele unui *nécessaire* antic, perii, pieptęni, oglinzi de mînă, pudriere şi flacoane căptuşite cu aur. Era o mobilă de preţ făcută anume după gustul cuiva

de demult, într-un stil niţel baroc, scumpă şi bogată, cum nu se mai lucrează nicăieri, de aproape un veac. Într-adevăr nu se putea un mai nimerit dar pentru o femeie. Turburată, Ana se întoarse spre Arghir şi îi întinse mîna.

— Nu mă săruţi ? întrebă el. Ana se apropie şi-l sărută pe obraji. Arghir însă eschivă acest searbăd sărut şi-i prinse gura într-o îmbrăţişare care i se păru Anei indiscretă şi abuzivă. Duhnea a vin, iar firele bărbii, în vîrstă de o zi, îi rîcîiră obrajii. Plăcerea de adineauri, din faţa darului adus, pieri pe loc, stîlcită de o sărutare. În sfîrşit, Arghir îi dete drumul. Se aşeză pe o *causeuză* într-un colţ. Îşi trecu degetele între grumaji şi gulerul scrobit, ca pentru a-l lărgi. Răsuflă adînc de cîteva ori, să-şi recapete ritmul. Ana păru că nu observă. Se duse lîngă toaleta de argint, îi dădu ocol, luă în mînă fiecare lucru, ca pentru a-l cumpăni, şi îl cercetă cu admiraţie. Se aşeză în fotoliul plăpînd şi scund, se privi prelung în oglindă şi avu un rîs copilăresc cînd văzu că se poate învîrti cu fotoliu cu tot, pe o roată nevăzută, fără să-l deplaseze. Rămase aşa în faţa lui Arghir, care o mînca din ochi. Minutele trecură încete, din ce în ce mai încete. Ana se aştepta să-l vadă ridicîndu-se, să-i sărute mîna şi să plece, aşa cum cu o oarecare trudă îl deprinsese. Îi spuse că e obosită. Nici o mişcare. Că îi e somn. Arghir fuma. Ana căscă de cîteva ori, pe subascuns, să-i aducă aminte. Nimic. Încet, Arghir întinse mîinile spre ea. Crezînd că în sfîrşit vrea să-şi ia rămas bun, Ana îi dădu mîinile, amîndouă. Arghir o trase spre el. Ana vru să se aşeze alături, pe *causeuză*. El o sili să-i şadă pe genunchi. Ana nu se împotrivi : era mai bine să nu dea importanţă gestului. Arghir o înlănţui. Dar

cînd vru să o cuprindă, să o salte şi să şi-o cuibărească la piept, se zbătu delicat şi izbuti să se ridice.

— Mi-e somn, îi repetă. Vreau să dorm.

— Şi eu, şopti Arghir, cu respiraţia întretăiată.

— Atunci, noapte bună, îi ură Ana, cu mijlocul prins în braţul lui, şi frînt ca să-şi depărteze de el bustul şi faţa.

— Locul meu e aici ! îi spuse calm şi cald Arghir, fără să o lase.

Scena ştiută şi de care se temuse Ana se desfăşura fatal. Arghir îşi cerea drepturile de soţ, bătîndu-şi joc pe faţă de spusa ei că nu sînt încă soţ şi soţie.

— Toată lumea ne socoate ca atare, îi zise el în vorbirea lui avocăţească, toată lumea ştie că locuim împreună, crezi că e cineva care să creadă că trăim ca frate şi soră ?

— Nu-mi pasă ce crede cineva, replică Ana ; important e numai ce ştiu eu.

Mai auzise Arghir acest argument.

— Ţii mult să-mi pari uşă de biserică, rîse el înciudat, şi nu te înţeleg. Eşti văduvă. Ai avut o legătură cu Leonte. O ştiu precis. Prin urmare nu eşti uşă de biserică. Sau, dacă vrei, nu eşti uşă ermetic închisă. Ana tresări şi se desprinse de el. E altceva la mijloc, continuă Arghir, pe gînduri, cu privirile aţintite pe covor, e o dragoste la mijloc. Ştiu şi cu cine. Tipul acela brun, subţiratec, pe care l-am întîlnit de cîteva ori... Chiar în seara asta pe urmele tale. Nu te face... tipul acela de paj bătrîn... Ceva îmi spune că el e cu pricina. Cum îl cheamă ? Te faci că nu ştii. Răspunde. Ştiu tot : absolut tot.

— Dacă ştii, ce mă mai întrebi ?

O apucă de pumn şi o trase lîngă el.

— Spune-mi, stărui el, ştiu tot. E penibil să te văd, să te aud minţind.

— Aiurezi, răspunse Ana, turburată.

— Dacă-mi spui adevărul, te liberez de mine, îi propuse Arghir, sau dacă vrei altfel, uite, aştept pînă îţi trece dragostea : o lună, două, trei, cît ţine o dragoste... ca a voastră.

— Eşti nebun, protestă Ana cu o tărie regăsită, nu cunosc nici un tip. Mă jigneşti.

— Dacă e aşa, de ce mă respingi ? îi impută Arghir, de ce te încăpăţînezi să mă faci să cred că-ţi trebuie negreşit binecuvîntarea clerului şi a primarului ca să fii a mea ? Ştiu bine că ai fost a lui Leonte, ştiu bine. Am şi amănunte. De ce-ţi baţi joc de mine atunci ? De ce ?

Glasul îi tremurase adînc şi înecat.

— Nu-mi bat joc de tine, Arghir. Cu tine e altceva. Dacă ţiu la anumite lucruri e tocmai pentru că am vrut să fiu nevasta ta.

— Te înţeleg, dar te dezleg eu de toate astea. Eu, bărbatul tău. Ana, nu mai pot aştepta.

Din nou o atrase la el, o înlănţui. Ana se împotrivi.

— Nu încape dezlegare în asemenea lucruri... îţi cer aşa de puţin, se rugă ea, am nevoie de cruţarea asta pentru mine.

Arghir clătină obstinat din cap.

— Nu te cred... nu te mai cred... ai o dragoste... asta e !

O privi. Drept răspuns, Ana ridică din umeri. Dacă ar fi vorbit, ar fi trădat-o glasul.

— Poţi să mă convingi printr-un singur mijloc, declară Arghir, răsturnîndu-se în *causeuză,* ca şi cum s-ar fi pregătit de o tocmeală.

— Anume ?

— Să fii a mea.

Îndărătnică, hotărîtă, Ana făcu semn că nu. Încă o dată o apucă de pumni, o apropie atît de mult de el, încît păru îngenuncheat în fața ei. Capul și buclele lui cărunte se lipiră de rochia Anei, într-o mișcare de dezmierdare și răsfăț. Dar ochii ei căzură pe luminișul pe care anii i-l lărgiseră pe creștetul lui despodobit. „E un bătrîn", gîndi, e un om sfîrșit. Mîinile lui încăpătoare și puternice îi țineau în mîngîieri largi întreg trupul. Se simți ridicată de la pămînt și cumpănită pe brațe.

— Dă-mi drumul ! glasul i se schimbase.

Ca printr-o ceață Arghir îi văzu fața schimonosită pe cînd, cu pumnii sprijiniți în pieptul lui, se opintea să se elibereze.

— Ești a mea, gîfîi el, pătimaș și sfruntat totodată.

Ținînd-o mereu strînsă de el și ridicată de la pămînt, o duse și o întinse pe patul din fundul odăii. Se așeză lîngă ea. Respirațiile lor repezite se întretăiau.

— E grotesc ce faci.

— E grotesc să reziști. Arghir își petrecu stînga pe după mijlocul ei. Ana se zvîrcoli o clipă, în zadar. Părul i se răvășise, ochii îi scînteiau. Ești frumoasă.

— Dacă nu pleci imediat, s-a sfîrșit între noi.

Umerii și bustul lui Arghir o înăbușeau ca un mal între ea și lume. Ar fi vrut să-l împingă departe, dar îi luase amîndouă mîinile într-o mînă și se străduia să i le ducă încet, fără violență, la spate. Se aplecă și își alipi obrazul de al ei.

— Mi-e silă, pleacă ! îi porunci Ana. Cu un efort deznădăjduit se depărtă nițel, se trase anevoie în sus spre capătul patului ; înțelege că s-a sfîrșit, îi zise, nu mai ai nici un drept.

— Eşti a mea. O dogorea cu respiraţia lui scurtă, cu ochii înflăcăraţi ai melancoliei. O venă albastră, umflată îi şerpuia pe sub tîmplă, în zvîcniri înteţite. Buzele lui cărnoase şi uscate repetau : a mea, a mea.

— Mă dezgusti, nu înţelegi ? scrîşni Ana.

— Nu-mi pasă, eşti a mea, o sfida cu mînie Arghir şi adăugă : întîmplă-se orice s-o întîmpla.

Ana îşi răsuci mîinile încătuşate.

— Mă doare, se rugă, dă-mi drumul numai o clipă. Ochii i-erau plini de lacrimi. Arghir îşi slăbi încleştarea. Pe un ton schimbat, Ana continuă : Vii de la cimitir şi te porţi ca o brută ; de la groapa mamei tale şi eşti încă în doliu. Miroşi a cadavru, adăugă ea într-un hohot de plîns, ce fel de om eşti ?

Trupul întreg i se zgudui de lacrimi. Arghir păli îngrozitor.

— E mirosul meu natural, spuse cu un rînjet dement. Nu sînt eu Fiul Cadavrului ?

Se ridicase încet. Ţeapăn, se îndreptase spre uşă, şi, cu paşi de automat, ieşi din odaie.

*

Printre suspine, Ana îl urmări cu auzul, cum trece la el, cum se plimbă agitat în lung şi în lat o vreme. Îl auzi apoi cum se îndreaptă din nou spre uşa ei. Teama îi dădu puteri. Se repezi, încuie şi stinse. Fără să bată, Arghir a încercat clanţa. O întrebă dacă doarme. De cîteva ori îşi repetă întrebarea. De fiecare dată părea mai intimidat. Cu o voce ca şi cum s-ar fi trezit din primul somn, Ana îi răspunse că s-a culcat.

— Nu deschizi ?

— Mi-e rău, vreau să dorm, a răspuns Ana.

Se aştepta la scena obişnuită : are să o anunţe că se culcă pe prag pînă dimineaţa şi are să o şi facă, aşa cum a mai făcut-o. Cînd colo, a zgîlţîit clanţa cu violenţă. Încerca să forţeze uşa. Apăsa încet, cu stăruinţă. E de mirare că uşa n-a cedat sub umerii lui ciclopici.

— Nu vrei să deschizi ? glas înăbuşit şi tremurător de ameninţare.

— Nu.

— Sparg uşa !

— N-ai decît ! răspunse Ana, chem vecinii.

Vecinii, adică pe Jean Baudat. Arghir renunţă. Ştia din experienţă că Ana e în stare să se ţină de cuvînt.

— Ai să regreţi, îi spuse, noapte bună.

— Noapte bună.

Dar a mai aşteptat o clipă.

— Asta-i tot ? a mai întrebat el o dată.

— Vreau să dorm.

S-a depărtat cu paşi grei şi rari.

Ana crezuse că a scăpat. Dincolo de prag, nici un zgomot. Se gîndi la necazurile şi dezamăgirile lui Arghir : bietul om ! Sperase mult în moştenirea părintească şi primise o lovitură grea. Toate planurile i se năruiseră. Avea o leafă la banca Sturm, dar cu viaţa pe care o duceau, şi la care el ştia bine că Ana nu era înclinată să renunţe, n-o scoteau la capăt nici pe o săptămînă. Nu-şi dădu seama cît a stat aşa pe gînduri. Întunericul o apăsa ca o pădure. Obosise. Într-un tîrziu, aţipi. Cu o tresărire, se trezi. Auzise din nou uşa, pe urmă paşii lui Arghir. Călca cu băgare de seamă pe covor, încet şi rar să nu o trezească, se apropie de uşa ei, cu opriri prudente, parcă ar fi vrut să o surprindă. Nu aprinsese lumina, se mişca pe întunerec. Parchetul trosnea. Ana îşi ţinu răsuflarea. Îl simţi

la ușă o clipă. A foșnit ceva. Umbletul apoi s-a depărtat îndelung, așa cum venise. Deodată, pe sub ușă intră o dungă de lumină. Arghir aprinsese candelabrul din hol. Ana profită să-și aprindă și ea lampa de lîngă pat, fără ca lucrul să se observe de dincolo. Pe covor, cu un colț sub ușă, se afla o scrisoare. O luă și o deschise. „Începe șantajul cu sinuciderea", își zise Ana. Sau poate a renunțat și-i anunță despărțirea. Era mînioasă și dezgustată de-a binelea, plină de speranță și hărțuită de neliniști. Citi. Îi scria că știe tot, dar că a vrut să fie înțelegător. Spunea că sperase în lealitatea ei, că totul se va termina între ea și acel „individ" a doua zi după căsătorie. S-a convins însă că Ana nu-l va iubi niciodată și că nu mai are nimic de așteptat de la viață. Își lua adio de la ea pentru totdeauna. Ana stinse lampa și închise ochii. Mai primise ea asemenea scrisori. Chiar și de la Arghir, vreo două-trei. Dunga de lumină de sub ușă stăruia încă. Își da seama că Arghir lăsase deschisă ușa dintre dormitorul lui și hol și că trecea dintr-o încăpere într-alta, cu grija vădită de a nu face zgomot. Ana și-a zis că poate împachetează și pleacă. Gîndul acesta o ușură : întîmplă-se orice, dar nu aci la mine. Îi bate inima. Acum nu se mai îndoia că Arghir are să se omoare, nu mai credea într-un simplu șantaj. Felul tainic în care îi pusese scrisoarea sub ușă i se părea o destulă dovadă, pentru că Ana trebuia să o citească a doua zi. Dar ce putea ea face ? Ar trebui să se ducă în cameră la el, să-l certe, să-l roage, să-l zguduie, să plîngă poate... Gîndul însă că din nou va fi singură cu el o paraliza. I-era frică. Și mai ales frică să nu se omoare noaptea la ea în casă. Ca și cum moartea nu era tot moarte oriunde s-ar fi întîmplat ! Astea sînt gîndurile fantastice ale întunerecului, căută

ea să se îmbărbăteze. Tremura. Prinse să asculte din răsputeri, să desluşească fiece pas, fiece tresărire, în tăcerea din casă. Deodată se porni pe rîs. Ce proastă e. Cum de s-a mai îndoit de asta ? Arghir fuge. Îşi face bagajul şi o şterge în toiul nopţii, fericit că iese onorabil dintr-o încurcătură matrimonială. Renunţă la o căsnicie pe care n-o mai poate înjgheba şi pleacă izgonit, adică fără să poarte răspunderea rupturii. Asta e tot. Se răsuci pe culcuşul ei, căutînd să adoarmă. Neliniştea o cuprinse însă din nou. Arghir se mişca încet, ca o felină, trăia, îl simţea cum trăieşte, cînd la el în odaie, cînd în hol, la răstimpuri largi, infinite. Ana aşteaptă. Poate că dintr-o clipă într-alta o să audă un pocnet de pistol. Ştie că Arghir are un Steyer în sertar. Îşi grămădi toate pernele pe cap, să n-audă. Nu mai tremura. Încremenise. Şi totuşi fiece zgomot străbătea pînă la ea, cu toate că nu mai era decît un ghem ridicol, sub o movilă de perne, de pleduri şi de plăpumi. Un struţ într-o cameră de culcare. Auzea şi uneori îl şi vedea pe Arghir, galben şi tras, cum se plimbă prin încăperi, vînturînd costume, papuci, pijamale... Auzi desluşit cum trăgea un fotoliu : desigur ca să-şi aşeze o valiză deasupra. Şi are nevoie de lumina puternică din hol ca să lucreze mai lesne. Tresări : auzise o bufnitură, dincolo, pe covor, şi un clinchet aerian ca de clopoţei de sanie, depărtat, într-un vis de iarnă. Căzuse un fotoliu. Arghir e neîndemînatic ca de obicei. Ah, de s-ar isprăvi, de-ar pleca mai repede. Nici n-a mai ridicat fotoliul. A rămas locului să asculte dacă nu cumva a trezit-o pe Ana din somn. Asta era. Parcă îl vede, cu figura lui galbenă şi crispată, cu ochii speriaţi şi trişti, în ascultare. Ana se înăbuşă în reduta ei de lînă şi puf. Scoate capul şi vede lumina de sub uşă, care acum apărea şi dispărea într-un ritm de leagăn,

înaintînd uneori pe covor în odaie. Apoi s-a oprit din nou într-o dungă nemişcată. Îndărătul ei, tăcere. „Ce se petrece ?" se întreabă Ana. Anghir nu mai împachetează, nu mai pleacă. Poate că se odihneşte niţel şi fumează. Ar fi vrut să-l strige, dar n-avea glas. Încercă de cîteva ori. Dar numele lui se alcătuia numai în gînd, nerostit. Ana nu poate mişca nici buzele. Întinse mîna printr-un frig de gheaţă şi sună. Urmări cu auzul soneria, departe. Nimeni. Acum paşii de pîslă se aud din nou, parchetul trosneşte rar sub ei. Arghir e la pîndă. Are ceva de gînd. Şi deodată, dunga de lumină s-a urnit iar. Se insinuează tăcută şi se lungeşte în odaie. Ana îşi duse degetele la gură şi-şi înfipse dinţii în ele. Auzise din nou un clinchet scurt, o scuturătură de zurgălăi de cristal. Feeric, arpegii confuze cutreieră tăcerea. Şi dunga de lumină înaintează, se retrage, înaintează, vrea parcă să ajungă la Ana. Să fie însuşi Anghir care se strecoară pe sub uşă, aşa ? Ana s-a grămădit în fundul patului, ca în faţa unei reptile de foc. Îşi duce mîinile la tîmple să-şi astîmpere gîndurile. E candelabrul din hol care se leagănă şi cîntă din ţurţurii lui de cristal, e numai dunga lui de lumină care apare şi dispare sub uşă. Şi deodată cristalele toate au răsunat violent peste un bubuit înăbuşit de obiect greu în cădere. Concertul confuz de triluri şi arpegii s-a spulberat ca năpustit de o răbufnire de vînt şi s-a stins treptat în adieri line. Dintr-un salt, Ana e în mijlocul odăii şi ascultă încremenită. Dunga de lumină s-a întins pe covor, apoi a pierit de tot şi din nou s-a întors, ca o undă vicleană, tăcută. Mişcarea s-a potolit încet pînă a rămas numai linia de lumină între parchet şi uşă. „Doamne, îşi zise Ana, s-a întîmplat ceva. Luptînd cu leşinul care o sleia de puteri, Ana porni. Gîndul că e în toiul nopţii, în pu-

terea lui Arghir, care plănuieşte ceva, o îndemnă să ajungă la fereastră, să deschidă, să strige. Jean Baudat îi răspunse. Ca de obicei, era treaz şi aştepta.

— Vino să-mi deschizi, îi zise, culoarul e încuiat.

Glasul lui îi dădu curaj. Tot întrebîndu-se cine şi de ce o fi încuiat culoarul, dibui ceva pe întunerec, şi-l aruncă pe umeri şi cu hotărîre deschise uşa spre hol. Dar se opri în prag orbită. Ca un arbore de foc, cu coroana în jos, candelabrul scînteia din toate lămpile. Sus, între ramurile lui feerice, într-o orgie de lumină, atîrna Arghir. O privea nemişcat din apoteoză, cu ochii negri holbaţi spre ea, cu limba niţel vînătă ţinută între dinţi, ca la un copil idiot, cu mîinile atîrnînd, aduse ca nişte cobiliţe. Sub el un fotoliu trîntit pe covor. Şi candelabrul prinse a se învîrti ca un corp ceresc, înmulţind pe Arghir cu zece, douăzeci de trupuri, holul se prinse şi el în hora de foc, tot mai repede. Ana dădu un răcnet şi căzu. Aşa a găsit-o Jean Baudat. A trebuit să spargă uşa ca să pătrundă în casă.

Ana tăcu. Vreo cîteva clipe încă, Silion îi mai auzi glasul, răguşit, şoapte întretăiate, ferestruindu-i nervii.

— Nici o milă pentru Arghir, zise, prea multă răzbunare în moartea lui.

— Dar şi-a dat singur moartea, răspunse Ana.

— A stricat tot! susţinu Lucu, absolut tot; să fi făcut cum ţi-ai închipuit tu: să-şi fi luat catrafusele şi să fi plecat să se spînzure aiurea, nu aci în casă la tine. Să se împuşte, nu să se spînzure. Asta nu e amor adevărat, miroase a neurastenie, a boală incurabilă, ştiam doar că e nebun. E o necuviinţă de sinucigaş în gestul acesta; domnii sinucigaşi îşi închipuie că au dreptul să se călătorească lăsînd pe supravieţuitori să se descurce cu un cadavru, cu morga, cu cimitirul şi uneori cu poliţia. Arghir al tău...

— Tu n-ai fi în stare să te sinucizi pentru o femeie ! îl întrerupse Ana.

— Dar sînt în stare să trăiesc pentru una...

— Chiar pentru două ! rînji Ana, prinzînd prilejul să aducă vorba despre ceea ce o interesa mai mult, în cele cîteva ore de cînd se ştia singură pe lume.

Lucu amuţi. Plecă fruntea şi îşi ţinu răsuflarea, ca un înotător cînd vede talazul care o să-l acopere. Talazul nu veni.

Ca un orator politic care i-a precizat atitudinea faţă de adversar, Ana adăugă, liniştită, cu o uşoară ameninţare în glas :

— Mai vorbim noi... peste o zi, două... ai văzut, nimic nu depinde de noi. Numai sfînta a ştiut ce trebuie să se întîmple. Nu, n-ai vrut să crezi. Ce mai zici acum ?

Lucu nu găsi nimerit să-şi susţină punctul de vedere. Întrebarea îi fusese pusă cu un fel de triumf calm şi de mai înainte ştiut, care nu admitea replică.

— De-ar fi această nenorocire singura, urmă Ana, luîndu-l părtaş la restriştea ei.

Lucu fu străbătut de un fior.

— Ascultă ! îi zise Ana, ridicîndu-se încet într-un cot şi privindu-l sub frunte, trebuie să te limpezeşti ! Lucu dădu din cap. Ana se lăsă în perne. Sînt obosită, aş vrea să dorm. Du-te şi profită de libertatea care ţi-a mai rămas. Îşi însoţi îndemnul cu o privire ironică şi duioasă. Îl compătimea ca pe o victimă care nu-şi dă seama de fericirea de a fi pradă. Să nu mă uiţi ! fu cuvîntul ei din urmă.

Lucu se retrase cu destulă încetineală, ca să-şi ascundă graba de a se găsi o dată afară.

Respiră adînc şi cu nesaţ aerul provizor al libertăţii. Un ochi trandafiriu şi plîns se străduia sus printre

norii trenţuiţi şi repezi. „Nu încape îndoială, îşi zise, acesta nu e soarele de la Austerlitz." Gîrbov şi îngîndurat, ajunse la poarta de fier. Vechiul obicei al nopţilor spulberate îl făcu să se întoarcă. Storuri date la o parte la o singură fereastră. Palid ca un sfînt, Jean Baudat plutea în pervaz. Lucu tresări. Se întoarse de-a binelea. Jean Baudat nu dispăru ca odinioară. Nu se mai ascundea. Privirile lui umflate şi ceţoase îl măsurau din înălţime. Atunci Lucu îl salută larg, exagerat, vînturînd cu gestul şi pălăria un suveran sentiment de revanşă. „Iată-mă, spunea salutul lui, sînt tot eu cel de altă dată, n-ai scăpat încă de mine."

Ar fi fost în stare să-i strige înţelesul acesta, numai să şteargă impresia pe care spinarea lui încovoiată şi mersul obosit o făcuse. I se păru că Jean Baudat moţăie din cap de cîteva ori. „Da, da, tălmăci Lucu răspunsul, te recunosc, eşti omul zilei ; dar încă o biruinţă ca asta şi eşti pierdut."

Nu toţi morţii pleacă repede, constatase Lucu, după dispariţia lui Arghir. Formalităţi complicate, intervenţia medicului legist, ancheta l-au mai întîrziat printre vii. Murise în noaptea dinspre duminică, dar înmormîntarea n-avusese loc decît în după-amiaza de miercuri, pe o ploaie rece de primăvară vîntoasă.

Un mic convoi de trăsuri de piaţă cu burduful ridicat, cîteva umbrele desfăcute ca nişte monstruoase flori de doliu au urmat dricul pornit de la o biserică de pe lîngă morgă. Amănuntele şi alergătura căzuseră pe seama lui Baudat, care se îngrijise de bani. Arghir nu lăsase nici cu ce să fie îngropat. Cum se şi cuvine, Lucu n-a luat parte la nimic, şi n-a fost de faţă nici o clipă şi nicăieri în toate acestea.

Avu parte Arghir de un mic cortegiu. Pe lungul drum dintre biserica morgii şi cimitirul Bellu s-a legănat un dric de smoală şi argint, cu patru cai înveşmîntaţi în falduri negre, urmat de cîteva birje cu burduful ridicat. Burdufuri negre ce bat pe alocuri în cafeniu, ca pielea bivolilor plouaţi şi arşi din smîrcurile

Dunării, şi birjele se legănau ca o cireadă veche şi tristă spre abator. Ploua subţire, şi un vînt poznaş se lupta cu norii, cu umbrelele şi pălăriile întîlnite şi cu băltoacele din caldarîm.

Dintr-un avînt generos, desigur, Jean Baudat îşi luase asupră-şi cheltuielile funerare, un avînt menit să-l ridice în ochii văduvei neconsacrate. Îi luase înainte lui Titus Androne, care şi el ar fi fost bucuros să se înhame băneşte la carul lui Arghir. De ciudă, s-a răzbunat cu o strîmbătură din nas cînd a luat loc în birja străveche, cu pernele cu miros de umplutură de cîlţi udă, alături de doamna Ulmu, sobru îndoliată. (Cu mult gust s-a priceput Ana să cumpănească acest doliu, nici prea mult, nici prea puţin, tocmai cît trebuie.) Au schimbat doar o privire, în care însă s-au înţeles : francezii aceştia fac totdeauna lucrurile cu economie. Prea multă economie. Dacă în loc de şubrede birje, ar fi închiriat două-trei automobile, cortegiul nu s-ar fi tîrît amarnic prin ploaie, de-a lungul Dîmboviţei triste şi murdare, o veşnicie. Şi maşina lui Sturm se afla la reparat.

Între timp, Lucu Silion îşi făcea somnul de după-amiază, pe divanul Laurei Feraru, întins alături de ea. Se bucura de o pace neţărmurită în acest răgaz voluptuos care nu avea nimic jalnic pentru el, ba dimpotrivă ! Ar fi fost în stare să-i pară rău că nu se află o clipă la cimitir, ascuns printre îngeri de piatră, să arunce o ochire asupra ceremoniei care se desfăşura la locul de veci. O satanică satisfacţie îl încerca în faţa închipuitei privelişti a micului grup, adunat într-o prefăcută reculegere, deasupra raclei uriaşe în care odihnea, masiv, sculptat în ceară, adormitul Ar-

ghir. Întocmai ca Hamlet la înmormîntarea Ofeliei ar fi vrut să vadă şi el toate acestea.

Lucu a trăit cîteva zile libere, zile de vacanţă, pe care le-a împărţit cum s-a priceput între mama sa şi Laura.

A surprins-o cum umbla prin casă printre lucruri, fără să se ţie de ele, umbla domol, dar aproape ca toată lumea. Era în chiar dimineaţa funestei duminici. N-o mai părăsise de mult un timp atît de lung. Aproape că s-a repezit şi a luat-o în braţe. A privit-o. Mai tînără, dacă se poate, mai frumoasă ca înainte, mişcată că îl vede şi liniştită în aşteptarea ei. L-a primit cu o imputare :

— Te-ai întors azi-noapte şi nu mi-ai telefonat.

— N-am vrut să te trezesc din somn... Cum ai aflat ?

— Am vorbit cu mama ta la telefon. Mi-a spus că ai sosit. Ce mult aş vrea să o cunosc pe mama ta. Să n-o aduci la mine, adăugă ea, roşindu-se. Nu vreau să mă vadă decît cînd am să fiu bine de tot. Atunci am să mă duc să o văd... Spune-mi, ţi-a fost dor de mine?

Nu bănuia nimic. Pe faţa lui Lucu nu se citea nimic. Se temuse ; s-ar fi putut să aibă, măcar atunci, o faţă nouă : îşi încărcase cugetul cu încă o taină. Purta o oarecare răspundere în moartea lui Anghir. Şi acum mortul are să se răzbune pe el cu încetul. Soarta îl încolţea treptat. Într-o zi nu va mai avea încotro, va fi înghesuit şi prins, are să se afle totul. Trebuia să-şi încordeze atenţia, să nu facă un pas greşit, să nu se afle. Pînă atunci, e atît de bine lîngă Laura. E la el acasă aici. Ea nu-l întreabă ce are de gînd, ci aşteaptă şi primeşte cuminte poveştile lui una după alta. Îi plac poveştile şi o mulţumesc. Cu un singur lucru nu

se împacă Laura azi. I-a şi spus-o de mai multe ori. Cînd s-a întors noaptea de la drum, cum de nu i-a dat de veste numaidecît ? Mai ales că ea tot n-a dormit prea bine. Clienta care mai întrebase mai de mult de el în toiul nopţii a mai trezit-o şi de data asta în vreo două rînduri. Ea era. I-a recunoscut glasul. A trimis-o la plimbare. Dar mai bine o trezea el decît ea.

Nimicurile astea au o mare însemnătate pentru Laura, mai mare chiar decît lipsa lui în provincie. Dacă ar şti ! Lucu îşi îngroapă faţa în grumazul ei plin, să uite de adevăr, să rămînă singur cu ea. Înlănţuiţi, se apropie de vechiul divan şi i se pare o minune să vadă paşii ei noi, mişcările ei dezrobite.

— Mi-e mult mai bine, nu găseşti ? Pot să mă şi aplec din mers, ai să vezi. Dar obosesc repede.

*

...Pentru că şi-a jertfit Laurei Feraru după-amiaza de miercuri şi seara toată, de-abia către miezul nopţii ajunse Lucu la doamna Ulmu.

Nici nu intrase pe uşă :

— Văd că te-ai grăbit să vii, să-mi ţii de urît, îl întîmpină Ana fără să se clintească din încăpătoarea ei berjeră.

Păstra nemişcarea unei femei care voia să arate frumos. Trăsăturile i se însufleţiră însă, iar prin inelele părului ei de meduză parcă trecu un suflu războinic. Un zîmbet amar şi ostil îi crispa buzele aprinse, ochii îi străluceau cu o înteţire sporită de paloarea mortală a feţei. Schimbase portul îndoliat din zorii zilei. Purta hlamida ei episcopală şi aurită, darul de logodnă al lui Arghir, pe care se răsfrîngeau scînteierile jăratecului din cămin. Făcuse puţin foc : răcoarea se-

rii îi dăduse pretextul. În mireasma de lemn ars din odaie şerpuia fiorul unui parfum de preţ. Pe covor, la picioarele fotoliului, o carte. Totul părea ticluit dinadins, după estampe sau după descrieri. Dar paloarea ei, mînia mistuită în priviri şi ciudăţenia surîsului învăpăiat, apoi meşteşugita orînduială, acea grijă de punere în scenă, manifestată în împrejurările dramatice pe care Ana le trăia, cuprindeau ceva smintit şi îl nelinişitiră.

— De unde vii ? se porni aspru un început de interogator.

— De la club, minţi Lucu spontan.

— Ha, ha, eşti larg.

— Viu de-a dreptul de la Automobil Club, stărui el, sfios şi totdeodată iritat că nu i se acoperă minciuna. E singurul loc unde-mi pot întîlni şeful în afara serviciului. Altfel se uită. Şi n-ar fi bine.

Destul de judicios rostise acest „n-ar fi bine".

Ana luase o ţigaretă, o aprinsese la foc.

— Minţi, Luc, îi spuse ea blîndă şi prefăcut nepăsătoare. Vii de-a dreptul de la Laura. Tot timpul ai fost cu ea.

— Viu de la club, de ce nu mă crezi ? se miră Silion şi luă loc pe o *chauffeuse* de cealaltă parte a vetrei. Am fost fireşte şi la Laura, dar n-am stat decît foarte puţin. Uiţi că mai e şi mama în Bucureşti.

— Las-o pe „mama" ! reteză, îngînîndu-l, Ana. Pauză grea. Reluă, parcă înşiruind lucruri gîndite de mai înainte şi care trebuiau spuse. La Laura ai fost. E la ordinea zilei. Ai fost la ea să te odihneşti de grija pe care ţi-o fac. Am devenit o femeie plictisitoare. Pînă ieri, Laura era povara, eu libertatea şi plăcerea. Peste noapte s-au răsturnat rolurile. Dar eu nu sînt

femeia care zace şi aşteaptă, aşteaptă şi zace. Eu te întreb : Ce faci cu mine ?

— Te iubesc ! răspunse Lucu, care cunoştea virtuţile potolitoare ale acestui cuvînt. Îl folosi ca un jucător de şah care cu o mutare simplă, parează un atac primejdios.

— Mă iubeşti, rîse Ana, mă iubeşti ca să mă sacrifici unei femei de care nu te leagă decît mila...

În pornirea ei desluşi un tremur. Se temea oare de un adevăr pe care nu-l ştie şi ar putea să-l afle pe neaşteptate ? Mila, bunăoară, de care-i vorbeşte, pentru că tot pe el l-auzise vorbindu-i, s-ar putea să nu fie numai milă.

Sau fiindcă sosise momentul suprem al răfuielii, tremura, chiar în pornirea ei ?

Cum sta, răsucită aşa spre el şi adunată în fundul fotoliului, Ana părea întruchipată din văpăi. Nu trebuia să piardă o astfel de femeie. Răfuiala pe care ea o căuta nu trebuia să aibe loc. Dar nici să-i făgăduiască ceea ce încă nu se poate, nu se cădea. Totuşi întrebarea ei îl ţintuise ca pe un fluture într-un insectar.

— Ana, se zbătu el, îmi răsuceşti cuţitul în rană.

— Smulge cuţitul ! sună aspru sfatul ei neîndurat.

— Ştii bine că nu pot încă, se rugă Lucu.

— Dacă e aşa, renunţă la mine. Eu nu mai pot răbda. De ce să mă chinui ?

— Pentru că nu pot fără tine. Trebuie să mă înţelegi, Ana.

— Să mă chinui, să mă umilesc, ca s-o faci pe Laura fericită... cu minciuni... dacă sînt minciuni... „asta“ trebuie să înţeleg ?

Lui Silion îi fugea pămîntul de sub picioare.

— Să fii a mea. Să fii cu mine. Să mă asculţi, să mă asişti, să mă ajuţi.

— Pînă cînd? Şi în ce scop?

— Pînă cînd îi voi putea spune ce nu-i pot spune acum.

Ana hohoti. Un hohot de suferinţă şi dispreţ.

— Ca să nu moară de durere că iubeşti pe alta... mi-ai mai spus povestea; scorneşte altceva, caută ceva mai de crezut.

— Nu cunoşti starea Laurei, protestă Lucu, îngrozit la gîndul că s-ar putea să ajungă ceva la urechile Laurei tocmai acum, cînd o uşoară întremare îndreptăţea oarecare sfioase speranţe. Da, ar fi pentru ea o lovitură de moarte. „Pentru nimic în lume nu i-aş spune astăzi adevărul." Ana, trebuie să mă asculţi. Făcu o mişcare ca şi cum ar fi vrut să se apropie de ea în genunchi. Ana îl opri:

— Eşti gata, văd, să renunţi la mine, ca să nu moară Laura. A izbutit să-ţi inspire teama asta romantică şi absurdă. Am să-ţi dovedesc eu ceva, continuă Ana într-un crescendo ameninţător, dar stăpînit şi surd. Am să-ţi arăt că Laura nu moare... cunosc eu egoismul feroce al bolnavilor... dar moare în schimb altcineva, care nu ţi-a spus pînă azi nici o vorbă umflată.

O privea cu ochii măriţi.

— Ce vrei să faci? N-ai voie să te foloseşti de destăinuirile mele. Nu ştii nimic, nu cunoşti pe nimeni, nu poţi să ai de-a face decît cu mine.

Ana tresări ca în faţa unei sfidări.

— Mă jertfeşti pentru o biată infirmă, de teamă să nu moară, zici tu, şi în realitate mă ucizi pe mine, fiindcă am nenorocul să fiu validă, om ca toţi oamenii... Şi mă legi mai tare de tine, să-ţi ajut, să te mîngîi, să te îmbărbătez, zi cu zi, oră cu oră, să te ştiu lîngă ea şi să te aştept.

Se potoli deodată. Încet:

— Am să mor eu. Dar nu fără să afle şi ea cum şi ce fel. Am să-i trimit testamentul meu. Şi n-are să moară, ai să vezi ! Îşi va găsi o menire nouă : să te consoleze de pierderea mea.

— E un şantaj ?

— Nu cer nimic.

— Nu mă sili să ucid, Ana.

— Fii liniştit. N-ai s-o ucizi pe ea, ci pe mine.

Silion se ridică hotărît. Nu mai avea decît un gînd : cum să o păzească pe Laura. Să nu ajungă nimic pînă la ea. În ameninţările Anei nu credea decît pe jumătate. Că îi va scrie Laurei o simţea în stare şi îşi da seama că n-ar fi bine să mai caute să-i arate că n-are dreptul s-o facă. Ar fi îndîrjit-o mai rău.

— Noapte bună, Ana, îi ură el într-un suspin resemnat, sper că pînă mîine te vei răzgîndi.

— Petrecere frumoasă, rîse Ana palidă şi crispată, noapte bună în braţele Laurei.

Consternat, se opri locului.

— Ai ales de minune noaptea în care să mă laşi singură. Nu te jena, eşti liber !

Şi din fotoliu, îi făcu o plecăciune.

— Rămîn, se codi Lucu. Dacă nu mă goneşti, rămîn.

„...Cît de ciudate sînt femeile şi pline de voinţă şi credincioase rostului lor", gîndi Lucu aţipind în cîntecul de noapte al cocoşilor. Şi îşi cuibări faţa în pletele cu mireasmă de ambru ale Anei Ulmu. Îşi aminti că între timp Arghir zace neînsufleţit sub îngheţate bolţi, într-un sicriu. De vină că îşi amintise era izul bisericesc al parfumului de ambru.

Cînd se trezi era singur în pat. Ceasornicul pe cămin i-arăta chiorîş ceas tîrziu de nămiază. Se luptase în somn cu un zgomot surd, să mai doarmă. Desluşi paşi apăsaţi, glasuri bărbăteşti, răsuflul greu al unei

echipe de lucru, în hol. Parcă se făceau pregătiri de mutare. Din pernele din care nu se putea încă smulge, trase cu urechea. Paşii înăbuşiţi şi parcă respiraţii grele se amestecau cu un zornet muzical de cristale multe. Zornetul se repetă la răstimpuri, cu un sunet înţesat. „E candelabrul", gîndi Lucu. Îl străbătu un fior. Se sprijini într-un cot să mai asculte. Şi-aminti de Arghir, de noaptea de groază a Anei. Fără ritm, zornetul se lăsă în jos, se tîrî prelung şi spasmodic pe parchet. Lucu se cutremură. Un gînd de spaimă îl ridică în pat. Părul i se lipi de fruntea umedă şi îngheţată. Nu cumva ? S-ar fi repezit să vadă, dar nu putea nici să se mişte, nici să strige.

Se deschise uşa. Ana, în halat şi papuci brodaţi, cu şuviţele fluturîndu-i inelat peste faţă, cu ochii roşiţi de plîns, cu batista mototolită şi udă în mînă...

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Lucu, uşurat, dar gata să accepte noi nenorociri.

Buzele Anei tremurau.

— Au venit să-l ia.

Glasul suna răguşit.

— Pe cine ? întrebă Lucu nedumerit.

Nu putea fi vorba de Arghir. Îl ştia îngropat la Bellu.

— Candelabrul ! rosti încet Ana. Au venit să ia candelabrul lui Scafa. Îşi stăpîni un sughiţ de plîns şi urmă : Nu-l mai puteam ţine. Mi-am dat seama că l-aş fi văzut veşnic pe Arghir spînzurat de unul din braţele candelabrului. A trebuit să-l vînd. Şi acum, l-au luat. Parcă se rupe din mine.

Cu faţa în jos, căzu pe pat lîngă Lucu, într-un plîns hohotit. Singurul ei plîns în legătură cu moartea lui Arghir.

— Cui l-ai vîndut ? întrebă Lucu după un răstimp.

— Baronului Resch. Îi plăcea. Se oferise să-l cumpere de mult. N-a profitat de situaţie, mi-a dat preţ bun. Zice că o să-i poarte noroc.

Ciudată înlănţuire de fapte !... Lucu nu se putu opri să nu admire maliţiozitatea destinului, care făcea să treacă măreţul candelabru de la o iubită a lui la alta.

...Încă o dată paşii îl purtară în inima oraşului printre oameni, trăsuri şi vitrine. Asfaltul e umed. Vremea turbure se resfiră, se limpezeşte... Miresme de tei...

Lucu soarbe aerul adînc în plămîni. Să se simtă trăind. E în el un somn ce nu se risipeşte, cu icoane de vis care de-a valma-l urmăresc. Nu s-a trezit la viaţă de-a binelea. Laura, Ana, un colţ de cameră cu draperii întunecate, un foc metalic spart într-un cămin, altundeva. Trece prin locuri pe care nu le cunoaşte, pe sub faţadele unui cartier nemaivăzut pînă atunci. Ca şi cum ar fi rătăcit deodată. Priveşte şi nu recunoaşte, gîndul nu prinde lucrurile, se aţinteşte asupra lor cu deznădejde şi rămîne între ele, străin. Ceva neobişnuit se petrece. A văzut odată un cîine bolnav muşcînd aerul în jurul lui, nu muşca decît aerul. Aşa e şi gîndul lui acum, cu o gură care hăpăie zadarnic şi nu apucă nimic.

Intrarea cafeului Esplanade i se desluşi ca o amintire şi pătrunse înlăuntru prin uşa turnantă, ca dus de un scop anumit. O raită, numai o raită, să ia din nou legăturile cu lumea, legăturile pe care le-a pierdut. Într-un ungher, în faţa meselor goale, îl zări pe Filip. Trăgea liniştit din trabuc, aşteptînd pe obişnuiţii localului : era prea devreme încă. E confortabil instalat într-un fotoliu, la o măsuţă lîngă casă. Ţine capul ca totdeauna, dat niţel pe spate, ochii apăraţi de ochelari şi înfruntă existenţa cu nările lui trandafirii. Pri-

veliştea lui Filip îl face să arunce o ancoră pe pămînt. Legănarea de care ameţea se potoleşte. Totul e la fel cum a fost. Dar n-avea încă puterea să-l întîmpine pe Filip, să-i suporte glumele şi mai ales întrebările. Se dădu după o coloană şi aşteptă.

Un cunoscut îi trimise un salut, un altul i se opri în faţă şi îi strînse mîna. Lucu îl privi drept în ochi, cu o atenţie de hipnotizator, ca şi cum ar fi fost într-adevăr de faţă la fugara lor întrevedere. A şi uitat cum îl cheamă, nu pentru că i-a slăbit memoria, dar nu mai are nevoie să ştie nimic. L-a ascultat fără să-l înţeleagă şi totul s-a sfîrşit cu o strîmbătură de o parte şi de alta : un surîs. Tot ce vede şi întîlneşte e o alcătuire de umbre : e numai o părere ceea ce e în afară de el, în afară de Laura, de Ana şi de tot ce-l doare. Numai asta e viu şi adevărat. Sforţarea de a trăi şi cu ceilalţi îl oboseşte. E ca un bolnav care se mistuie de dorul unei otrăvi cu care s-a obişnuit. Să fie lăsat în pace.

...Încă unul : prea cunoaşte multă lume, într-adevăr. E unul care nu se lasă, îl descoase. Privirile lui Lucu fug în dreapta şi în stînga, răspunde în neştire, mulţumeşte, de-abia stă locului ; ar vrea să alerge la Laura, unde, nu ştie de ce, dar trebuie să se fi întîmplat ceva foarte însemnat, să afle ce anume, şi de-acolo să plece la doamna Ulmu, unde negreşit că e nevoie de el, sau poate să se închidă în casă cu el însuşi să caute ce e de făcut. Rămase nemişcat, ţintindu-şi călăul cu o văpaie de ură în priviri. Celălalt îl sîcîia prieteneşte. Era un calamburgiu nărăvit : „Ce e cu tine, Silion, tot amorezat ?“ Şi rîdea, mulţumit de sine. Un fel de pîclă roşie se învîrteji în minţile lui Lucu. Calamburgiul se depărtă. Pumnul strîns se destinse.

Teatrul lumii se realcătui, ca o searbădă născocire, cu mutre de ceară într-o înlănţuire fără început şi fără sfîrşit. Se perindară prin faţa lui. Fiecare ar fi vrut să-l mai ţină de vorbă, dar el se uita peste mese cercetător :

— Da, caut pe cineva.

O mogîldeaţă îi tăie cărarea :

— Te-ai mai gîndit la proiectul nostru, domnule Silion ? Recunoscu pe domnul Giuseppe. Întocmesc listele, continuă mogîldeaţa sacadat, listele de nume şi adrese, să ştii că o să facem treabă bună, numai să ne apucăm : aştept să dai semnalul.

— Da, caut pe cineva.

Giuseppe îi prinse mîna şi i-o scutură grăbit, ca şi cum el ar fi fost cel care se străduia să se dezbare de un pisălog.

— Nu vii la slujbă ? îl salută în treacăt un coleg de la Consiliu.

Ar fi avut timpul să se abată pe la Consiliu, ar fi fost chiar foarte nimerit. Dar la gîndul că ar fi trebuit să-şi iasă din adevărul lui, să salute, să surîdă, să întrebe şi să răspundă, să se poarte aşa ca şi cum ar crede că tot ce întîlneşte nu sînt nici păpuşi, nici stafii, nici vedenii, ci că există aievea, mînia îl cuprinse din nou, întocmai ca în prezenţa calamburgiului.

— Du-te singur !

Nu se va duce la forul cinstit, unde funcţionarii îşi fac plecăciuni între ei, îşi dau cu „domnule consilier" şi străbat culoarele spre closet, solemni ca ambasadorii Regelui Soare, şi unde şi dactilografele pînă n-au ieşit pe poartă au un ifos ţeapăn şi doctoral — e searbăd acolo şi trist ca un pahar cu apă sălcie.

Rătăci din loc în loc, dejună în neştire la Cina, unde n-avea prieteni şi putea fi singur ; între timp, soa-

rele biruitor încoronă primăvara. Lucu se duse în Cişmigiu, unde hrăni porumbeii şi vrăbiile. Adormi la un cinematograf.

Spre seară, Ana l-a căutat la telefon să-i dea de ştire sosirea surorii ei, Elena. Nu l-a găsit, fireşte, dar a vorbit cu Aretie, de la care a şi aflat vestea. Elena rămîne numai o noapte la doamna Ulmu. Sosise, adusă de moartea neaşteptată a lui Arghir, cumnatul necunoscut. Dar trebuie să fi fost moralul Anei minunat, de vreme ce nu zăboveşte, ci are de gînd să plece în zori, chiar a doua zi. Între timp Lucu e liber la noapte şi nu-i pare rău. E de mirare numai cum de n-a folosit Ana prilejul ca să-l prezinte pe Silion ca succesor. Hm ! cu felul ei galopant de a lua lucrurile, e într-adevăr de mirare.

— Alo, Ana, eu sînt.

— De unde vorbeşti ?

— De acasă.

— Închide, să te chem eu. Pauză. Alo, cum se face că n-ai minţit ? Te credeam la Laura. Te-am căutat acolo la telefon. Te poftesc să dormi acasă, numai acasă. Te mai chem eu în timpul nopţii.

Glasul Anei sunase aspru. Avea şi ceva şugubăţ în asprimea lui, dar Lucu nu mai era sigur de nimic. De cînd Ana începuse să-i telefoneze, trăia într-o necontenită alarmă. Vedea în asta o îndrăzneală repetată şi o intenţie rea. Are să vegheze mai mult ca oricînd să nu se întîlnească nici de aproape nici de departe gîndurile celor două femei. Necum să se şi vadă.

Capitolul 22

Ana nu se ţinuse de cuvînt. Nu-i dăduse de veste. Trezit de la nouă dimineaţa, Lucu ridică storul. Soare şi vînt. Zumzetul agresiv al aspiratorului electric pătrunse la el din încăperile vecine. E bătălia fără sfîrşit pe care doamna Silion o duce dintru început şi de oriunde s-ar găsi împotriva prafului. E lîngă el doamna Silion. Sînt din nou împreună. Ca odinioară. Se făcea mic. Avea nevoie de ocrotire. Pe vremuri, îşi spunea că atît cît unul din părinţi trăieşte, urmaşul lui se simte acoperit în faţa morţii, ca de o strajă. Acum însă moartea nu-l nelinişteşte. Nu l-a neliniştit adînc niciodată. Dar e în el o aşteptare de rău. Are să i se întîmple ceva. E o teamă care nu-l mai lasă, cu toate că se străduieşte să o scoată cu gîndul la lumină.

Visase urît şi nu putea să uite. În toiul nopţii se întorcea acasă, dar poarta era încuiată şi n-avea cum să o deschidă. Ploua mărunt, felinarele lăcrămau în bezne. În tăcere burlanele cîntau monoton, streşinile răpăiau nemărginit şi domol.

Silion apucă poarta cu zăbrele şi o zgîlţîi. Poarta cedă încet, se întredeschise, pieptănă umbrela şi se împotmoli. N-avu loc să intre. Pe lespezile de bazalt, lîngă treapta dintîi, zări un pachet legat cu sfoară. Îl împinse întinzînd piciorul şi poarta se dădu de perete. Ridică pachetul. Era lunguieţ şi uşor ca pachetele mari de vată şi învelit în pînză subţire şi dată cu ceară. Silion înlătură învelişul ceruit. Dar dedesubt dădu peste altul, alcătuit din tifon subţire, şi începu să-l desfăşoare ca de pe un mosor, pe cînd pachetul întreg se învîrtea cu tresărituri la fiece ocol. Faldurile tifonului se grămădeau moi la piciorul scării şi pe măsura desfăşurării lui arăta mai galben şi mai lipicios. Un miros dulceag îi stînjenea răsuflarea. De cîteva ori fu nevoit să se oprească să respire fiorul umed al tainicei nopţi. Mîinile tot mai obosite depănau pachetul care scădea, desfăşurîndu-se smucit şi mereu. În jurul lui, întunerecul se rărise, şi el sta într-un miez luminos care-l despărţea de noapte şi-i îngăduia să vadă ca într-o aureolă. Deodată pachetul se opri, smucind uşor. Ultimul fald se desprinse de sub o greutate care căzu pe treaptă de la o înălţime de o palmă, căzu cu un scîncet scurt. Un prunc gol şi pipernicit se reşchira sub ochii lui. „E născut înainte de vreme, îşi zise, dar cum de nu s-a înăbuşit oare ? Poate că e mort, cu toate că mişcă. O minune, fireşte."

Un tremur îl cuprinse, care nu era numai de frig. Se poate oare să-i fie frică de un prunc, de o lepădătură ? E respingător de urît şi numai asta îl face să tremure. Se plecă totuşi să vadă mai bine. Un boţ de carne roşie, vînătă, un obraz cît un ou, numai zbîrcituri şi opărit, un obraz cu pleoape închise şi umflate, un făt crud şi bătrîn totodată. Obrazul deschise o gură fără buze, într-un surîs de piele lucioasă,

obrîntită şi două mînuţe luminoase, de şobolan, se întinseră spre el. Tot trupul se frămînta, ca şi cum ar fi prins viaţă chiar atunci şi cîteva picături mărunte de ploaie se prelingeau pe suprafaţa lui aprinsă. Lucu înţelese că grozăvia ceea vrea să-l ia de gît şi să-l sărute, să rămînă lipită de el într-o îmbrăţişare pe veci. Se şi ridica încet de pe lespede, într-o plutire lină spre el. Ar fi vrut să fugă. E ţintuit locului. Ar fi răcnit de groază. N-are glas. Izbuti să dea înapoi, să se întoarcă niţel. Doctorul Barbu se afla lîngă el, în halat alb de spital, cu răsuflarea întretăiată, parcă venise în goană. De unde a răsărit aşa, nevăzut, neauzit? Lucu se ruşină, nu-i mai era atît de frică acum. „Tremur de frig, doctore, numai de frig, îi zise, şi ar fi vrut să adauge: îţi mulţumesc că te-ai deranjat pentru mine", dar nu izbuti decît să îngaime cîteva cuvinte fără rost; dîrdîia. Fiori reci îi curgeau prin trup, i se întîlneau pe şale, şiroiau şerpi de gheaţă şi tremura ca un mesteacăn. Doctorul Barbu îl privea pieziş prin ochelari, ridicînd spre el faţa lui de lapon, şi tăcea. „E un semn rău", izbuti să-i explice Lucu, istovit de sforţarea de a rosti cîteva vorbe. Arătă din ochi boţul de carne vie care plutea miraculos pe spate, frămîntat ca un gîndac răsturnat, şi care da să se înalţe spre el. „E un monstru, doctore", se văită Lucu şi i se muiară genunchii. Dar doctorul Barbu îl apucă cu braţele amîndouă, îl strînse: „Vino-ţi în fire, îi spuse, nu vezi că e numai un vis?"

Cuvintele doctorului îl luminară, îl liniştiră, frigurile îl lăsară, noaptea se îmblînzi în jurul lor. Streşinile sus răpăiau pînă departe, burlanele, la răstimpuri, îşi picurau cîntecul nostalgic şi monoton. Cerul de chinoros se apropia destrămat şi fără stele. Doctorul Barbu şi Lucu Silion se priviră, feţele lor se des-

luşeau palide în întuneric. Silion îşi da seama că faţa i se scofîlcise ca o mască pătrunsă de apă şi că i se vede pe obraz oboseala, restriştea şi bătrîneţea care îl pîndea. Şi amîndoi căutau unul în celălalt anii de altădată, chipurile de adolescenţi lăsate în urmă. Îndărătul lor pluteau timpurile apuse şi poate un alt trecut în care s-au mai întîlnit. „Ai visat urît, îi repetă liniştit şi zîmbitor doctorul, eşti niţel bolnav, şi boala ta te urmăreşte în somn. Uite o dovadă, adăugă el, şi dintr-un salt se înălţă fără zgomot, fără sforţare, pe treapta pe care se frămînta micul monstru în plutire, uite o dovadă". Şi cu călcîiul sili monstrul să se lipească de lespede şi îl strivi uşor, cu băgare de seamă, ca şi cum s-ar fi temut să nu-l vatăme. În aceeaşi clipă Silion gemu : trupul său fusese săgetat de o durere ascuţită. Doctorul Barbu dădu din cap, lămurit şi sfătos ; „*Quod erat demonstrandum*" zise, şi acum contraprobă : şi dădu din nou cu piciorul în fetus. Săgetat, Silion gemu din nou. „Iartă-mă, reluă doctorul Barbu, n-am vrut să te doară atît de tare, dar tu eşti Toma Necredinciosul şi numai aşa îmi apăr diagnosticul. Dumnealui, urmă Barbu pe un ton de ironie şi dispreţ, arătînd spre fătul ghemuit dureros în unghiul dintre două trepte, dumnealui nu e ce crezi sau ce nu crezi dumneata, dumnealui e ficatul dumitale, însuşi ficatul, ficatul dumitale, umflat şi plin de otrăvuri proprii. Ţi-ai visat ficatul, domnule consilier, ţi l-ai visat în formă de lepădătură şi te-ai speriat de el, de bietul dumitale ficat, roşu-vînăt, zbîrcit şi buget, suferind şi îndrăgostit. Dacă nu soseam la timp, ai fi rupt-o de fugă prin ploaie, părăsindu-ţi ficatul pe scară, ca o mamă denaturată care-şi leapădă pruncul pe prispa bisericii. Dar am sosit la ţanc, să te împiedic de a săvîrşi un sacrilegiu."

Zise, şi Barbu ridică pe braţe pruncul gol şi purpuriu şi pogorî treptele cu o preoţească măreţie, cu opriri solemne la fiece pas, iar halatul său alb strălucea ca un veşmînt de hermină, pe cînd noaptea umedă se înteţea în juru-i, mărindu-i strălucirea. Cînd ajunse pe ultima treaptă, adînc, la capătul scării fără sfîrşit, la care-l aştepta Silion, îi întinse acestuia, ca pe o ofrandă, pruncul trandafiriu şi fosforescent ca un sugiuc, cu faţa spintecată de zîmbetul lui deşert şi întunecat. I-l întinse cu o mişcare atît de poruncitoare, încît, cu toată groaza care-l cutremura din încheieturi şi-l trecea cu sudori reci, Silion se supuse şi-l primi în braţe. Simţi atingerea moale, umedă, caldă a vietăţii aceleia plăpînde şi pline şi, mai înainte de a-şi desface mîinile să-i dea drumul pe pămînt, pruncul se căţără de el ca un păianjen pleşuv şi fără să-şi deschidă pleoapele umflate, fără să-şi schimbe strîmbătura de surîs, se săgetă în sus, spre obrazul lui Silion. El făcu un pas deznădăjduit înapoi. „Lasă-l să te sărute, lasă-l, îl îndemna glasul doctorului Barbu", dar teama de muşcătură învinse şi Silion se trezi în picioare, lîngă patul lui, în mijlocul odăii.

Visul, aşteptarea nelămurită din el, presimţirea că se pregăteşte ceva rău — Silion căuta să se libereze şi chiar să rîdă de starea în care se afla. Dar îşi da seama că gîndul i se lenevise, că atenţia nu-i mai era trează, că într-unele clipe ar fi spus : întîmplă-se orice. Teama însă îl scotea ca dintr-un ascunziş, îl trimitea să fie de faţă, ca pe un ostaş istovit care se tîrăşte la locul datoriei.

Servitoarea îi spuse că doamna Ulmu e în pat și doarme încă: avea poruncă să nu-i turbure somnul. Iar coana Elena, cum spunea surorii stăpînei sale, e în oraș după cumpărături. El făcu ochi mari, servitoarea însă îl lămuri că Elena își amînase plecarea. Fericitul Arghir. I se părea lui Lucu că începuse a-l pizmui pe Arghir că trecuse în lumea drepților. Dar ce lungă și zadarnică întîrziere din partea acestuia, totuși. Ai fi zis că îi pare rău de ceea ce făcuse și că se împacă anevoie cu urmările necugetatului fapt. Îi părea bine lui Silion că Elena a însoțit pe Ana la înmormîntarea celui ce i-a fost logodnic. E o datorie de la care Ana nu putea lipsi tocmai din pricină că opinia publică alcătuită din rubedenii de a treia spiță, din colegi de club, camarazi din războiul cel mare, pe care curiozitatea îi adunase o clipă la catafalcul de lîngă morgă, îi era foarte neprielnică Anei. În ochii acestora, doamna Ulmu nu e decît o vampă (cum se zicea pe atunci) și o desfrînată care-și bate joc de cinstea oamenilor și, ca să-și facă interesele, calcă peste cadavre. Din această pricină a și zăbovit procurorul să dea învoirea de îngropăciune. Poate că a și vrut să se afle în treabă pe la doamna Ulmu. Frumusețea ei o fi fost de vină, sau poate, cine știe ce altă speranță, pe care, în cele din urmă, Androne, plictisit, i-o fi împlinit-o. Nimic nu e cu neputință. Ceea ce-l liniștește pe Silion e că în toate împrejurările din urmă, Titus Androne, dimpreună cu Jean Baudat, au fost alături de Ana. S-au și împrietenit cu acest prilej. E neîndoios că acești buni prieteni vor fi de față pînă la capăt. Silion nu-i poate suferi, cu atît mai mult cu cît măcar în gînd trebuie să le mulțumească. Ar fi însă un adevărat scandal să apară în locul lor el.

— La ce se gîndește domnul ?

Lucu rămase cu ochii în gol, urmărind gînduri și icoane, în fața veșnicului neg cu întreitul fir sîrmos de pe fața servitoarei.

— Mă duc în casă, făcu Lucu.

Socotea că zîmbetul răspunsese — la nimic.

În odaie, dimineața tîrzie se strecura cu greu printre storuri și perdele. Pe umbre plutea unda grea și dulce de *Vol de Nuit.* Inima, sîngele lui Lucu se înmuiară ca într-un leșin de noapte de mai. Ana : un trup ghicit sub învelișul de mătasă și puf, o revărsare de plete inelate și negre în pernele moi. Adîncită în somn, depărtată în spațiul lui misterios, Lucu se aplecă, se așeză, se întinse, îi trecu o mînă pe sub pernă și pe sub gît și o întoarse lin spre el. Ea căzu în îmbrățișarea lui fără să se trezească, dar părăsirea ei încrezătoare arăta că, în fundul somnului, îl primise. O îmbrățișă : gura moale și nemișcată, gură de sclavă. Pleoapele închise. Umerii goi, Lucu înlătură plapuma. Trupul se ivi, gol.

— De ce ai dormit așa ? întrebă Lucu blînd și înfiorat.

O strînse mai aproape. O tresărire în ea : poate că a încercat să se trezească, să răspundă. Somnul o despărți din nou, ca și cum ar fi luat-o de lîngă el. O pierdea. Mîna lui o apucă de ceafă, de umeri, lunecă pe coaste, pe coapse, îi cuprinse gleznele, îi pipăi picioarele reci. Se încredință că e a lui. O chemare neînduplecată se ridica din trupul de aur, adormit. Se împletea cu brațele și genunchii ei, se juca cu mișcările ei grele, neînsuflețite, pentru că porneau toate de la el. Își făcu o îmbrățișare din ele. Se supuneau. Apoi se desfăceau încet, luate de propria lor greutate. Numai picioarele Laurei sînt uneori atît de leneșe și grele.

Ana plutea între somn şi viaţă. Niciodată nu o văzuse dormind atît de adînc. O strînse la piept cu un fel de panică. O ridică uşor. Capul şi pletele Anei se lăsară încet, atîrnînd pe spate. O lăsă apoi în perne şi o scutură încet de umeri.

— Ana !

Deschise ochii. O privire fără lumină, plictisită, aburie. Genele lungi, negre se lipiră. O chemă din nou, nerăbdător şi mirat. Îl privi printre gene, vag.

— Ana !

— Vreau să dorm, îi zise, stîlcind cuvintele, ca beată. Era spre amiază.

— Dorm şi eu cu tine, propuse Lucu.

Privirea încercă să se aţintească asupra lui, dar era nepăsătoare, străină. Un rînjet scurt îi izbucni apoi pe buze :

— Vii de la ea, la mine... Nu se înţelegea dacă întreabă sau dacă afirmă.

— Vin de acasă, toată noaptea ţi-am aşteptat telefonul.

— Parcă te găseam, şopti ea şi rîse din nou rînjetul ei nesuferit.

(Zăcea goală lîngă el şi părea rece şi închisă în ea ca o lespede de piatră.)

— Am să mă răzbun, şopti ea încruntată şi dinţii îi sticliră în acelaşi rîs. N-am să-ţi mai dau de lucru cu mine... Lucu se aplecă mult spre ea ca peste un muribund, să-i prindă ultimele cuvinte. Am să vă las fericiţi pe amîndoi... cu amintirea mea. Rîse din nou ca în vis. Nu izbutea să se trezească de tot. Gîndul ei se desfăcea greoi din încîlceala somnului. Un gînd care n-o părăsea nici în somn. Lucu o înălţă uşor în perne, o ridică din nou spre el. Ca adineauri, faţa i se oferi întreagă, ceafa i se îndoi, capul căzu pe spate.

Pleoapele, tot întredeschise, nu mai aveau priviri. Numai ciudatul ei zîmbet trăia. Zîmbet de răzbunare. O să vedeţi voi, îngînă Ana. Am să-i scriu tot. Am să-i scriu... să ştie şi ea. Zîmbetul i se lărgi pe faţă.

— Aiurezi, îi şopti Lucu.

Îi puse o mînă pe frunte, îi pipăi grumazul, sînii, îi luă pulsul. Se lăsa nepăsătoare, retrasă în goliciunea ei şi în somnul care i se realcătuia ca o apă care, potolindu-se, se limpezeşte. Lucu o mîngîie : pielea e lunecoasă şi subţire ca de obicei. Se întinse din nou lîngă ea, îşi trecu o mînă pe sub perne şi cu dreapta o strînse, o lipi de el. Ana deschise ochii.

— Du-te, îi zise, du-te ; lasă-mă să dorm.

Glas răguşit şi dezgustat. Privirea cuiva care ştie numai ce are de făcut şi alt nimic. Lucu o lăsă încet în perne şi în somn. O acoperi cu grijă ca pe un bolnav. „De ce e aşa ?“ se întrebă şi nu găsea răspuns. Ameninţările ei îl urmăreau, le auzea în gînd. Părăsi încet camera plină de umbră. În curte se întîlni cu Jean Baudat şi nu-i răspunse la salut. N-a făcut-o dinadins, dar era adînc îngrijorat.

*

Afară vîntuia şi ploua. E atît de bine lîngă Laura, cum ştie ea să vorbească sufletului şi să-i mîngîie fiinţa ; de la o vreme a început să pregătească singură ceaiul sau filtrul, sau masa de seară, ca să-i arate lui că se mişcă mai uşor. Ce scurte şi fugare au fost zilele în care nu trebuia să uite de nimic şi de nimeni ca să fie fericit.

Către miezul nopţii a pornit spre casă. Străzi pustii, sonore şi reci, stele scrise adînc şi aprige în cerul de întunerec întins. Vîntul murise, o răcoare de primăvară

plutea printre felinarele rare, peste acoperişuri şi bariere, pînă departe peste movila de pămînt proaspăt sub care se destrăma răposatul Arghir. Cu pardesiul pe umeri, Lucu înainta din ce în ce mai întremat în codrul de umbre. Răsunînd pe asfalt, paşii lui îi ţineau de urît. Anevoie se ridicase să plece de lîngă Laura, orele de lene şi poezie îl moleşiseră. Şovăise. De atîtea ori a fost făgăduit Laurei că va rămîne, ca odinioară, o noapte întreagă lîngă ea, şi se legau de aceste făgăduinţi atîtea naive închipuiri de fericire comună şi era în Laura o atît de resemnată aşteptare, încît Lucu ar fi vrut să se ţină de cuvînt. Dar se temu că Ana îi va telefona acasă şi, negăsindu-l, are să-l caute la Laura, cum a mai făcut. Ar fi dat de-a binelea de bănuit această ciudată clientă care-şi caută mereu apărătorul la ore atît de neobişnuite. Nu era oare de ajuns prăpăstioasa poveste de proces pe care pe încetul a fost nevoit să o născocească pentru curiozitatea Laurei, o poveste de crimă ascunsă şi nelămurită — drama Adei Fulga — urmată la fel de o judecată cu zeci de iţe pe care trebuia să o păstreze limpede în minte, pentru a-i mai depăna, la răstimpuri, cîte un episod ? E uimitor, totuşi, cît e de încrezătoare Laura. Aproape bolnăvicios de încrezătoare. Cea mai de rînd dintre femei şi-ar fi dat de îndată seama de trudnicele lui scorniri, numai o fiinţă cu simţirea aleasă şi mintea deschisă a Laurei era în stare să asculte orbeşte toate născocirile. Se vede că femeile superioare cad victime iubirii. Proastele se apără mai bine. E adevărat însă că Laura e izolată. Vede lumea numai prin el. Uneori însă Laura îl priveşte atît de adînc în ochi, i se aprinde o lumină atît de stranie, încît Lucu poate bănui că a fost ghicit de mai de mult şi e lăsat dinadins să se desfăşoare ca să poată fi cercetat în toată

mişelia lui. Poate că a trezit în ea o curiozitate chinuitoare şi e urmărit pe îndelete, ca un monstru de prefăcătorie şi minciună. Asemenea gînduri îl străbăteau, ca un fier îngheţat. Dar fără zăbavă îşi recăpăta, ca şi acum, siguranţa de sine. Nu prea ştie cum, dar va izbuti el să o scoată la capăt.

Se opri să-şi aprindă o ţigară. Strada întunecoasă şi deşartă, cîteva umbre se perindau agale pe lîngă ziduri. În oprirea de o clipă i se păru lui Lucu că în spate i se ivise cineva. Cu coada ochiului desluşi o siluetă înaltă de femeie care se clătina uşor pe întuneric. Lucu porni. În urma lui se urni un mers sonor şi oarecum nesigur. Peste puţin, Lucu nu se mai putea îndoi că e urmărit. Desigur, îşi zise, că vreuna din prostituatele întîrziate s-a desprins dintr-un gang şi-şi încearcă norocul. Cînd altă dată i se mai întîmpla un asemenea lucru, se întorcea şi strecura în mîna femeii cîteva bancnote. Ştia să facă această milostenie ca un camarad, cu un surîs de înţelegere şi chiar de omagiu, fără jignire : în contul unei întîlniri care nu va avea loc. Acum însă nu-şi mai putea îngădui gestul. De la o vreme cheltuia mult, banii nu-i ajungeau şi îi mergea prost. Se gîndise chiar să apeleze la economiile doamnei Silion. Are să se lase deci escortat pînă la capătul trotuarului spart şi va coti spre cheiul gîrlei, singur, pe după colţ. Poate că în curînd are să o audă fredonînd ceva cum stă în obiceiul sfios al sirenelor de stradă. Nu auzi nimic. Nu rămase singur. Urmărirea se prelungea tăcută peste pavajul desfundat, printr-un mic scuar străjuit de salcîmi, în preajma cheiului. Pustietate. Îl străbătu un fior. Nu e totuşi cu putinţă, îşi zise. Izgoni gîndul ciudat, care îl cutremurase o clipă. O spaimă şi o speranţă fără temei. Mersul acela greoi şi silnic fusese de vină că asemenea

gînd îi dăduse prin minte. Acum însă știa că tocurile subțiri și înalte ale femeii avîntate pe trotuarul desfundat, numai gropi, pe marginea căruia zăceau lespezi de asfalt sparte și din loc în loc asfaltiere răcite, alcătuiau pricina mersului căznit și al pașilor sonori în timpul nopții. Trecură pe lîngă un coviltir de rogojini la răspîntia drumurilor. Lucrători înveliți în saci dormeau în jurul unui jar de scînduri, ca soldații în bivuac. Nimeni în jur. Mersul se ținea de Lucu într-un fel tainic și amenințător. Lucu se împotrivi ispitei de a se întoarce și de a-i face față. Îi plăcea să se răzbune nițel, îi plăcea să prelungească jocul viclean ieșit din toanele dragostei și ale geloziei. Acum știa, fără măcar să o fi văzut, că Ana Ulmu e urmăritoarea. Și-o închipuise dormind, după oboselile funebre ale zilei. Sora cea mare veghea asupra ei după ce o ajutase să înfrunte dușmănia ieftină a lumii. Și acum Lucu se găsea cu Ana pe urmele lui, pe străzi, în toiul nopții. Îl pîndise desigur pe întunerec încă din poarta casei Feraru și-l urmărise de la depărtare ca să nu o simtă. Pe străzile din centru însă se apropiase de el, să nu-l piardă printre lume, iar acum nu-l mai slăbea din pas, hotărîtă pesemne să-i facă o scenă. Dar de ce întîrzie? De vreme ce aflase tot ce a vrut să afle, că anume își petrecuse după-amiaza, seara și noaptea, pînă la jumătate, la Laura Feraru și că acum se duce neîndoios spre casă, la culcare, și nu aiurea. De ce nu-l apucă de braț și nu începe răfuiala? De cîteva ori Lucu iuți pasul, ca să-l încetinească din nou. Mersul trudnic al tocurilor înalte răsună mai repezit, sau mai rar. Cîteodată o simțea atît de aproape, încît i se părea că îi aude răsuflarea și că îi primește dogoarea în ceafă. Își aminti de somnul ei adînc și de puritatea ei suspectă din dimineața de ieri. „Poate

că ciudățeniile astea o ajută, își zise, sînt un fel al ei de a-și descărca nervii", cum de nu-și dăduse seama de la început cu cine are de-a face. Povestea neroadă cu Gîri-gîri gîscanul l-a păcălit și l-a făcut să creadă că e o provincială naivă și sfioasă și cel mult, în orele de dezlănțuire, o amantă pătimașă, dar atîta tot. Nu bănuia voința neînduplecată care îi străbate, ca o tulpină de foc, făptura mîndră și-i aprinde privirile de smoală sub fruntea scundă și îngustă, de năpîrcă femeiască. Suiau acum pe lîngă zidul vechiului Arsenal, treceau pe lîngă gheretele lui deșerte, singuri cu stelele perdeluite sus în scînteierile largului. Mersul acesta în doi se prelungea cu o înverșunare bolnavă. Întîmplări de fiece zi, banale și sinistre, povești de vitriol și de revolver îi trecură prin minte. Nu i-a spus ea oare, în somnolența de ieri, cu un zîmbet rătăcit și amenințător: „Am să mă răzbun" ? Poate că și-a schimbat hotărîrea. Nu pe Laura vrea să se răzbune, ci numai pe el. E mai bine așa. Lucu e resemnat. E atît de resemnat, încît cu greu își stăpînește nerăbdarea, dar e încredințat că, dacă i-ar vorbi, și-ar pierde moartea, totul s-ar topi într-un schimb de imputări și la urmă de jurăminte de amor. Numai din această neînduplecată și vrăjmașă tăcere poate izbucni lovitura de grație. Mai repede. Pașii ascuțiți ai Anei răsună în pustiul străzii adormite. Poate că totul se va sfîrși în felinarul spectral din colț. Poate că de-abia dincolo, în bezna din fața unui maidan. Lucu așteaptă. Se gîndește să-și ducă mîinile înainte și să cadă cu fața pe brațele întinse. Va avea oare vreme ? Cuib să-și facă din brațele adunate, capul sfărîmat. Ce-o fi simțind un om cînd îi zboară creierii un glonte ? Un fulger și atîta tot. Lovitura însă întîrzie. Numai tocurile ascuțite răsună în trotuar și-i ciocănesc tîmplele, rit-

mic şi fără ecou. Au luat-o acum pe strada care duce de-a dreptul la locuinţa lui Lucu. Fără voie mări pasul. Fără voie îl iuţi, simţind că Ana şi-l iuţeşte în aceeaşi măsură. Felinarele tot mai rare, storurile întunecate pretutindeni, cîte un cîine adormit lătra scurt de după uluci. Lucu grăbi pasul şi mai tare. Mersul lui avea aproape o repeziciune de fugă, dar îşi păstra înfăţişarea de mers. În spatele lui femeia alerga. În curînd îşi va pierde răsuflarea. Atunci, ca să nu-l piardă, are să tragă în el, în sfîrşit. Goneau de un minut şi totuşi Ana nu trase. Erau aproape de casa lui. Poate că lovitura îi va fi dată chiar în poartă. La zgomotul detunăturii, doamna Silion se va trezi. Are să-l găsească într-un lac de sînge în prag. Lucu îşi înteţi goana, cu mîinile ţinînd pulpanele pardesiului să nu fluture în vînt. În spatele lui, tocurile ascuţite băteau repezit şi grotesc trotuarul. Ca de o moară în mişcare, noaptea răsuna de bătăile lor. Din ce în ce, cu sforţări ascunse, viclene, Lucu se depărta de ele. E un vîrtej neînţeles în această fugă. O ruşine : Lucu fugea. Nu-şi putea sieşi ascunde adevărul : fugea, prefăcîndu-şi fuga într-un umblet alungit peste măsură, lunecat la faţa pavajului. Zidul, poarta casei lui. Cu cheia în mînă, Lucu se năpusti. Poarta zăngăni, izbită de perete şi trîntită înapoi. Soneria izbucni deodată în bezne. Cu o grabă năprasnică, Lucu vîrî cheia în broască şi încuie. Dincolo de grilaj, o mînă nevăzută zgîlţîia clanţa de fier. Auzi glasul Anei chemîndu-l pe nume, o singură dată. Se întoarse, se uită, dar nu văzu pe nimeni. Numai soneria, ca o grindină de argint, răpăia în noapte, mărunt, monoton. Se repezi pe scară, suind treptele cîte patru. Pătrunse în vestibul, în sunetul continuu al soneriei. Noaptea întreagă e ciuruită de alarma ei stridentă, metalică, în creştere

ca o constelaţie descusută în neant. O auzi pe doamna Silion în camera ei: se deşteptase. Se vor trezi vecinii. Aretie Silion, într-un halat de casă, apăru speriată în cadrul luminat al uşii:

— Ce s-a întîmplat?

— Nimic, *maman,* s-au atins nişte fire. Sub zbîrnîitul statornic al soneriei, Lucu făcu lumină, străbătu holul pînă în fund, se întoarse cu o foarfecă de birou şi reteză sunetului gîtul. Tăcere.

Singur în camera lui, pe întunerec, deschise ferestrele, trase cu urechea, scrută adîncul nopţii, ascultă. Nimeni. Nu mai înţelegea nimic. O teamă nouă îl cuprinse. Nu, Ana nu zăcea fără simţire în poartă. A plecat. Dacă a fost ea, a plecat. O părere de rău tîrzie, aproape o disperare îl sugruma. Un vaiet, fără glas, fără lacrimi. Socoti orele care îl despărţeau de ziuă. Un strigăt le-ar fi străbătut: Ana.

Pe panglica de asfalt care șerpuia între București și Giurgiu, Lincolnul încetinit al doamnei Trude Resch luneca fără zgomot, ca în vis: mers fără ritm: lin și surd ca însuși timpul, zvonul roților de cauciuc în neîntrerupt sărut cu păcura proaspătă și lipicioasă a șoselei.

Rezemați în pernele blonde și îndoldorate dinlăuntru, Trude Resch și Lucu Silion se lăsau, mînă în mînă, purtați pe nasturii prinși și cusuți anume, în petice și copci de piele și așternuți sub ei, spre folosința făpturii lor de lux. Mirosul de curelărie nouă pătrundea în gînduri, ca amoniacul, și le ținea treze. Un obicei rămas din vremurile cînd erau doi complici pătimași îi strîngea unul lîngă altul. Nu-i despărțea de șoferul de la volan decît un meterez de lumină. Dreptunghiul îngust de oglindă din dreptul parbrizului îi silea la o ținută cuviincioasă, nițel cam țeapănă, cum șade bine unor stăpîni. Cu toată tinerețea lui, șoferul își cunoștea meseria. N-avea ochi decît pentru priveliștea limpede, verde și însorită în care motorul

pătrundea cu un sforăit primăvăratec. Dealuri se ridicau în amfiteatru peste valea vastă a şuvoaielor de argint spumegat, resfirate printre ostroave de bolovani şi tufe de sălcii. Drumul se îndrepta spre un fel de curmătură dincolo de care goana lui pogora printr-un peisaj îngustat, spre un orizont avar, străjuit de codri. O cruce de granit înaltă domina colinele Negoiului peste mormintele spulberate ale unei bătălii de demult.

Cu glasul încetinit al mărturisirilor, Lucu povestea măruntele întîmplări care îi răscoleau existenţa cu un suflu de dramă.

— Am clipe în care mă îndoiesc dacă a fost ea, mi se pare că ţi-am spus asta... Da, ţi-am mai spus-o, adăugă el, surprinzînd un surîs trecător pe figura îngustă, energică şi obosită a Trudei Resch. Mulţumesc că ai venit, Trude... Nu mă îndoiam că ai să vii. Şi ce bine că ai luat maşina cea mare. Dacă ai fi venit cu cealaltă, trebuia să conduci. N-ai fi putut să mă asculţi. Da, ţi-am mai spus că mă îndoiesc, cîteodată, chiar şi acum, dacă femeia care m-a urmărit noaptea a fost Ana. Dar nu ţi-am spus că mă îndoiesc cîteodată că m-a urmărit într-adevăr cineva. Am momente în care cred că totul n-a fost decît o halucinaţie.

— Întreab-o pe Ana. N-are nici un interes să te mintă.

— Am fost la ea chiar a doua zi. Către amiază. Plecase în oraş cu soră-sa, Elena. Jean Baudat le însoţea. Nu înţeleg de ce nu mă prezintă soră-si şi de ce îl socoate pe Jean Baudat mai demn de această cinste. Un comis-voiajor în chimicale şi parfumuri, şi ele, cu ţîfna lor provincială-boierească. Moartea lui Arghir a operat această apropiere.

— E un francez, pentru ele e un început de titlu de nobleţă.

— Nu-i asta. E un tip care aleargă toată dimineața cu mostre și oferte, iar după-masa tapează la mașina de scris, l-aude prin perete. Mînuiește flacoane de parfum și cutii cu fiole de salvarsan și trimite prin poștă plicuri cu firma Roger-Gallet sau *Usines du Rhône*. Asta inspiră încredere unei femei, ca și cei treizeci de mii de lei cheltuiți cu înmormîntarea și pomenile lui Arghir. Jean Baudat e un om cu situație. Eu, nu. În ochii ei sînt un soi de aventurier : o legătură suspectă, o slăbiciune condamnabilă, pe care o cultivi pe furiș. Iată de ce nu mă prezintă Elenei. Mult ce-mi pasă. Mai ales acum, după sinuciderea lui Arghir, ar fi în stare să mă ascundă în bucătărie, ca pe un copil tîmpit.

— *En verité, dear*[1], întări Trude, întîmplarea cu Arghir a făcut mult zgomot. Au vorbit și gazetele. Nenorocitul a fost pe vremuri un personaj bucureștean. Frumos și bogat și om de lume. A răscolit o mulțime de amintiri. Prietenii care l-au părăsit, familiile care i-au închis ușa, femeile care l-au uitat, toți și toate i-au luat cu pasiune apărarea, cînd nu mai era nimic de făcut. Contra cui ? contra ta, firește, intrigantul din tragedie. *Tu avais le vilain rôle*[2]. Ai devenit antipatic ca orice erou de roman adevărat. Mă tem chiar să n-ai neplăceri : cariera ta. Cît despre Ana, nu mai vorbim. N-a suportat celebritatea. E compromisă, e nimicită.

Trude Resch își rostea sentința cu vocea ei șlefuită, în care r-eurile grase accentuau răsfățata ei nepăsare. Totul era precis și pus la punct în Trude Resch la acea oră. Glasul diamantin, profilul fin și dur, trupul zvelt și musculos, pletele metalice, arzînd în coiful lor ondulat. Purta o jachetă de culoarea jadului, care o

[1] De fapt, dragul meu.
[2] Aveai un rol netrebnic.

înrudea cu primăvara foilor, un pulover cafeniu, iar de sub corola de lînă a rochiei, izvorau picioarele sculpturale în ciorapi atît de străvezii, că păreau neîncălţate. Avea pantofi cu talpă de crep, mici şi trainici, de cutreierat lumea în lung şi-n lat. Chiar şi felul cum şedea în perne arăta o neîntrecută măiestrie, aşa cum o pasăre rară s-ar aşeza pe o creangă sau acvila pe o stîncă.

— Te admir, Trude Resch. Eşti definitivă şi nepăsătoare ca un *presse-papier* ; de ce nu pot fi ca tine ? Sînt foarte bicisnic şi nenorocit.

— Sînt eleva ta întru nesimţire, maestre ! Pare-mi-se însă că te-ai schimbat.

— „Ah ! organele-s sfărmate şi maestrul e nebun !" suspină Lucu cu o intonaţie pe care o vroia comică.

Trude Resch se întoarse spre el şi-l privi cu milă. Era mai mult decît de obicei plină de încredere în sine în acea zi, şi gîndul îi zbura, pus pe joacă. Starea lui Lucu n-o nelinіştea prea mult. Avea, în legătură cu el, preocupări cu totul altele.

— Te recunosc, tremoliză ea, eşti umbra lui Lucu Silion, fostul meu amant şi stăpîn. Ce pot face în amintirea ta ?

— Să mă asculţi pînă la plictiseală... am nevoie...

— Facă-se voia ta.

Lucu reluă cu sete şipotul întrerupt al povestirii lui. Povestirea îl uşura :

— Servitoarea mi-a spus că Jean Baudat şi cele două doamne vor lua masa împreună în oraş. Vin apoi tustrei acasă, iar către seară se duc la gară cu toţii : coana Elena ia trenul de şapte spre Rucăr. M-am hotărît să mă întorc după şapte, şi ca să-mi omor timpul m-am abătut pe la Laura.

— Nici nu se putea altfel.

El nu luă în seamă împunsătura.

— Cîteodată încrederea şi seninătatea Laurei mă scot din sărite. Mi se par o prefăcătorie, o tactică de aşteptare, o voinţă monstruoasă de femeie. Sînt totuşi conştient de cît sînt de mişel, de slab şi de nedrept. E destul o privire de-a ei, un tremur al glasului... ştie să se uite ca o stăpînă şi ca un cîine credincios... şi sînt iarăşi robul ei pe cine ştie cîtă vreme.

— De ce nu precizezi ?

— Pe viaţă, da, pe viaţă. Sînt prins, Trude, cu rădăcini cu tot, am de altfel şi mari răspunderi. Doctorul Barbu mi-a spus deunăzi că Laura se află la o cotitură primejdioasă, e vorba de viaţă şi de moarte.

— Frumos ! preţui Trude Resch, încremenită în eleganţa ei sportivă ; din nimic nu se putea ghici ce gîndeşte cu adevărat. El urmă :

— Seara, destul de devreme, m-am dus la Ana. M-a primit cu o linişte suspectă, mă lăsa să vorbesc, să-i pun întrebări, le răspundea cu un rictus. Buzele i-erau palide, tenul uscat ; am avut impresia că luase un calmant, ca să-şi poată juca jocul. A slăbit foarte mult în aceste cîteva zile : pomeţii ieşiţi, obrajii căzuţi, tîmplele scobite, ochii în fundul capului. Nu-i vorbă, nici eu nu arăt mai bine. Simţeam cum pîndea, cum aştepta întrebarea pe care o evitam, sau măcar o aluzie la urmărirea din noaptea trecută. Dar nu mai aveam nici un zor, ştiam acum că totul fusese aievea, că ea şi nu altcineva mă urmărise. Ar fi fost fireşte mai nimerit să deschid eu vorba, întîi şi întîi despre asta — dar cum să-mi justific purtarea dacă nu mă hotăram să tăgăduiesc acest lucru ? Aveam a face cu Ana şi nu cu Laura. Mă asculta şi tăcea. Aruncam în tăcerea ei, ca într-o prăpastie, ştiri, comentarii, anecdote, mă foloseam cu aproximaţie de felul în care

izbuteam să o duc cu vorba pe Laura, dar cu deosebire că de data asta eu eram cel fascinat şi Ana şarpele. Nu mai găseam nimic de spus ca să umplu tăcerea, să ocolesc tema fatală. Băteam cîmpii. Mă repetam. Ana se roşise uşor, se roşise pe încetul şi îi tremurau nările : semn de suferinţă şi de mînie. Din cînd în cînd îşi muşca buzele, ca să-şi astîmpere clocotul. Roşeaţa din obraji i se înteţea, îi suia în tîmple şi pe frunte, pînă la rădăcina părului. Îi scînteiau ochii. Iar eu bîiguiam ca un beat, maniac de abilitate, cu un surîs rătăcit şi prostesc în colţul gurii. O văzui pălind deodată, ca şi cum sîngele îi ţîşnise pe dinăuntru şi se împrăştiase prin ruptura unei vine. Se ţinea strîns cu mîinile de braţele fotoliului şi poate de aceea n-a căzut. Privirile negre — niciodată nu le-am mai văzut atît de negre — s-au aninat de ale mele.

— Cum ai putut să mă laşi singură ? m-a întrebat.

O durere sfîşietoare în glas şi o indignare dincolo de mînie. Într-adevăr, cum am putut să o las singură, în stradă, în noapte, după fuga dementă care ne-a cuprins, după toată acea stranie purtare şi a unuia şi a celuilalt ? De-abia acum înţelegeam mişelia de care fusesem în stare. S-a ridicat, m-a luat de mîini şi m-a zguduit, unghiile ei mi s-au înfipt în piele şi mi-a repetat întrebarea de cîteva ori, a repetat-o cu ură, cu revoltă şi parcă şi cu milă de ea însăşi :

— Cum ai putut ?

Ar fi trebuit să mă supun părerii de rău care mă copleşea, remuşcării care mă sugrumase. Inima, ca într-un pumn de fier. Fălcile, încleştate. Atunci a izbucnit într-un hohot lugubru, prăvălit din culmile disperării, un hohot de care m-am îndoit dacă e de rîs sau de plîns. Mi se făcuse frig. Căzuse înapoi în fotoliu. Hohotul se rostogolea ca un torent, mi-a fost

frică să nu tîrască minţile, viaţa, o dată cu răsuflarea ei tăiată în spasmuri istovitoare. Deschidea gura să muşte aerul, să prindă o respiraţie. Apoi totul s-a spart într-un plîns fără sfîrşit, care îi zguduia tot trupul şi care cu toată violenţa lui mă linişti niţel : durerea îşi făcuse loc, găsise o matcă anevoioasă, dar se pierdea de-a lungul ei fără să mai potopească fiinţa. Şi-a odihnit capul de spătarul fotoliului şi lacrimile îi curgeau şiroaie pe faţă, curgeau fără sfîrşit ; printre suspine o auzisem şoptind mereu :

— Cum ai putut... una ca asta...

Era sfîşietor de trist. Stam nemişcat şi neputincios, şi-mi spuneam însă că femeia aceasta zdrobită fusese totuşi în stare să iasă dimineaţa după cumpărături, să dejuneze în oraş cu o soră şi un prieten, să meargă apoi la gară, să se stăpînească, să se prefacă. Nu mă îndoiam de sinceritatea ei, dar invidiam această superioritate a femeilor asupra noastră. Datoria, înainte de toate. Pe cînd noi, cavalerii datoriei, sclavii ei pretenţioşi, lăsăm totul baltă la cea dintîi încleştare cu adversitatea şi ne prăbuşim de durere.

Treptat, Ana s-a liniştit. M-am apropiat de ea, m-a respins, mi-a impus distanţa de la care trebuia s-o ascult.

— M-ai părăsit, mi-a spus, m-ai trădat, pe mine care ţi-am dăruit dragostea, frumuseţea, sănătatea. Pentru o bolnavă, pentru o egoistă bolnavă care-ţi fură tinereţea, puterea şi viaţa. Ai trădat dragostea, frumuseţea, sănătatea. Vorbea pe tonul ei niţel răguşit, din clipe de exaltare sau de tristeţe. Nu ştiu de cîte ori a repetat melopeea ei despre dragoste, frumuseţe şi sănătate, parcă o premeditase, parcă şi-o ticluise anume şi o învăţase pe de rost, ca o bocitoare, un descîntec. Tot ce se poate. Ai să ai ce ai dorit, s-a mai

pronunţat ca un judecător, ca o Sibilă. Ai să rămîi cu ea, fără dragoste, fără frumuseţe, fără sănătate. Ai să rămîi cu remuşcările, cu visele rele, cu vedeniile. Am eu grijă. Are să ştie tot, prin mine.

Poate a crezut că vream să protestez, că a izbucnit năvalnic :

— Am dreptul să-i spun totul, eu care am renunţat la tot : la dragoste, la tinereţe, la viaţă. Pentru ea, pentru o bolnavă. Am renunţat numai ca să-ţi arăt cît e de meschină, de egoistă ; cît e de agăţată de viaţă... Că n-are să moară ea, am să mor eu. Tu ai vrut aşa.

... — Şi iată, încheie Silion, cum mi-am petrecut o parte din noapte. A urmat oboseala, capitularea în somn, cu nervii zdrobiţi, şi deodată, ca un acces, nebunia tristă şi înverşunată a înlănţuirilor deznădăjduite, pînă în zori. Cînd am plecat, mi-a spus cu un surîs rupt, zdrenţuit ca o rană de schijă, un surîs pe care nu-l pot uita :

— Să nu crezi că am renunţat, să nu crezi că m-ai readus la viaţă cu îmbrăţişările tale. Am fost sortită să fiu a lui Arghir : mă duc după el.

Nu ştiu ce înrîurire a avut asupră-mi această evocare neaşteptată a lui Arghir. Un cadavru nepoftit, între noi. Am întîmpinat-o cu o glumă proastă, îmi muşc buzele şi acum :

— Dar ai vîndut candelabrul, i-am spus.

— Candelabrul ? Hm ! îţi arde de glumă, o să vedeţi voi doi, o să aflaţi pe rînd, la timp potrivit.

Am ameninţat-o cu degetul ca pe un copil, ce puteam alt să fac ? şi ne-am despărţit livizi, storşi de viaţă, ca doi spectri în faptul dimineţii, şi-mi amintesc de toate astea ca de un vis urît de care mă îndoiesc, din cînd în cînd, dacă a fost cu adevărat.

Lucu tăcu. Parcă îşi pierduse glasul. Lincolnul înainta încetinit în spaţiul de aur, de smarald şi de argint. Un chiot pierdut ajunse pînă la ei : cineva încerca răsunetul primăverii. Zboruri de prigorii tăiau aerul de chihlibar, ca nişte podoabe scăpate din vraja străveche a juvaerului. Jos în rupturile rîului se tîrau căruţe cu prundiş, cai şi oameni pitici. Dar numai Trude Resch le privea cu pofta de viaţă care o umplea, ca un talaz. Ar fi vrut să-l poată consola pe Lucu, să-i dea sfaturile pe care, ca orice om încolţit, le aşteaptă. Un ajutor. Suferinţa lui o întrista, îl vedea aproape de prăbuşire. I se părea ciudat că nu suferise şi pentru ea pe vremuri, că se desprinsese de ea cu atîta rece hotărîre, încît nu se putuse opri de a-l admira în crîncena ei durere de învinsă. Şi acum eroul de altădată o chema, înfrînt de două femei mediocre, care nici măcar nu i-au dorit înfrîngerea.

— E poate o dreptate pe lumea asta, îi şopti ea la ureche.

Lucu se reculese.

— Cer onorurile războiului, protestă, respect şi azil pentru cei învinşi.

— *Mon pauvre ami*, exclamă Trude, nu pot nimic pentru tine : nu vezi că nici nu exist ?

— Prezenţa ta, tăgădui Lucu fără convingere.

— Te-aş sfătui să fugi, dacă ai fi în stare. Lasă totul şi vino cu mine ; plec peste cîteva zile în Elveţia.

Lucu îi strînse mîna în semn de recunoştinţă.

— Cum s-o las pe Laura în starea în care se află ?

— Şi pe Ana în halul în care ai adus-o ! completă Trude.

Tăcură. Treceau un pod lung de lemn, la pas.

Trude rupse tăcerea. Limpede şi aşezat, ca un comandant care dictează :

— Rămîne o singură soluţie : să nu mai cauţi soluţii. Aşa cum ai ajuns, nu mai poţi lua hotărîri. Lasă lucrurile în voia lor. Trăieşte-le cît mai poţi, cît s-o mai putea. Nu mai depinde de tine nimic. Du-te la Laura şi minte-o, dă fuga la Ana şi consolează-o. Nu eşti destul de obosit, de vreme ce mai poţi trăi viaţa asta. Odată şi odată trebuie să se întîmple ceva, şi vei avea atunci o soluţie. Las-o în seama lui Dumnezeu. *Advienne que pourra* ![1]

Înaintau încet şi hurducat pe grinzile mişcătoare ale podului. Lincolnul se opri la celălalt capăt pe o terasă înghesuită de cuburi de granit, de stive, de grinzi şi vagonete împinse pe linii înguste de lucrători goi pînă la brîu. Pregătiri vădite ale unui nou şantier. Pe dreapta şi pe stînga şoselei se întindea cît vezi cu ochii o pădure de plopi şi de sălcii de toate vîrstele, rară şi adîncă.

Vorbele Trudei Resch îl răscoliră pe Lucu. Poate pentru că sfatul se potrivea firii lui pe de-a-ntregul sau numai destrămării lui de acum. Poate fiindcă fusese rostit hotărît şi energic, şi tonul acesta, pe care i-l cunoştea de mult, părea şi chibzuit şi cuminte. Se lăsă în voia soartei, se odihni într-o clipă de renunţare. Trude Resch avea neîndoielnic ochiul cîmpului :

— Ce-ar fi să facem o plimbare pe jos ?

Şi fără să aştepte răspunsul coborî, trecu printre oameni fără să-i privească, sări peste şanţul şoselei şi pătrunse pe potecă în pădure. Lucu o urmă. Rămas de pază, şoferul decapotă maşina, dădu roţilor un ocol profesional şi-şi aprinse filozofic o ţigară. Frunzele, de un verde crud, vibrau în văzduh. Trude şi Lucu luau în paşi troienele galbene şi ruginii ale anilor desfrunziţi adînc pe cărări.

[1] Orice s-ar întîmpla !

— De ce te gîrboveşti aşa ? îl dojeni Trude, îndreaptă-te ! Îi puse o mînă rece şi catifelată în ceafă. O ascultă ca un copil. Ochii de aur ai Trudei Resch îl ţineau sub porunca lor magnetică. E primăvară ! explică ea, ca o chemare la ordine, ridicîndu-şi faţa în soare. Pletele i se răsfirau în inele de aramă. Îşi petrecu o clipă braţul pe după umărul lui Lucu. Nu era mult mai mică decît el. Fă ca mine, îi zise, depărtîndu-se şi respirînd profund, aerul ăsta te îmbată. Lucu o imită ca un copil. Ce galben eşti, *mon pauvre ami !*

În ochii lui obosiţi se oglindea făptura ei întinsă ca un arc, uşoară ca firul de iarbă. Îşi aminti deodată de Laura în zăcerea ei suavă şi tristă, în veşnica ei nostalgie de larguri şi orizonturi. Niciodată, niciodată Laura nu va răscoli cu un sprinten pas comorile de aur vechi ale potecilor. Ca şi cum i-ar fi ghicit gîndurile :

— *Mon pauvre ami*, reluă Trude, de ce să ne chinuim singuri ? Totul ni se oferă de pretutindeni : ascultă ! Se auzea cucul. Ascultară împreună. Să mergem ! îl urni Trude.

Porniră. Freamătul paşilor prin foi şi al ramurilor înfiorate de o boare umedă se îngînau mătăsos. Pe măsură ce se afundau printre trunchiurile netede şi lucioase ca pielea de şarpe, îi năpădea o mireasmă înteţită de pămînt reavăn, de frunze putrede, de iarbă fragedă, de muşchi umed, de flori timpurii, de ape mocnite, de spaţii lîncede. Era de vină mai ales răspîndirea vastă şi seminală pe suprafeţele acoperite de o mătasă verde şi vîscoasă a bălţilor ascunse prin văi, cu dospeala lor de ouă de ţînţari şi de broaşte, sau roiurile de gîngănii şi de fluturi minusculi, printre care se săgetau îndelung libelulele. Într-un luminiş trecură pe lîngă o babă încovoiată sub povara ei de vreascuri şi se grăbiră, printre copaci, să se însingureze în feeria soarelui şi a vegeta-

ției, departe de orice amintire omenească. Mireasma imensă și stăruitoare le pătrundea în plămîni, se răspîndea în sînge, le țîșnea prin inimă și prin minți, înviorînd în ei fiece firicel de viață, desfundînd comori de avînt, descuind izvoare de putere, ca dintr-o încremenire îndelungată. Trude Resch se rezemă de un arbore crescut pieziș. Răsuflă adînc. Nările-i fremătau. Cu ochii ei oblici, cu buzele lacome și sîngerii, cu pletele aprinse ca o flacără, părea o faunesă, o divinitate a pădurii, care trezea dorințele păgîne. Paloarea ei obișnuită se însuflețea de o văpaie trandafirie. Pletele ei străluceau aprinse.

— Sînt amețită ! suspină. Cu ochii pierduți în vraja ceasului, Lucu se apropie de ea. Nu ! îl țintui Trude, n-am nevoie de tine aici.

Și-l tîrî mai departe, spre miezul muzical și îmbălsămat al pădurii.

O urmă ca un rob, fără scop, fără vrere. E luat ca de un val : vrăjit de lumini și miresme. Se întrebă într-un rînd dacă nu e bolnav sau chiar nebun sau numai pe cale să înnebunească. Și-aduse aminte că au fost în viața lui răstimpuri cu fapte și întîmplări pe care le-a trăit într-o stare vecină cu nebunia, cu toate că nimeni și nici el însuși nu și-a dat seama de asta, pentru că prin nimic, în spusele și purtările lui în lume, nu și-a dat seama că n-ar fi fost în toate mințile. Și totuși acum, după trecerea anilor, e nevoit a mărturisi că numai o minte rătăcită sau întunecată ar fi putut să-l facă să greșească așa cum a greșit. De unde știe el că în clipele acestea, de care își dă seama totuși, nu se poartă din nou ca un nebun.

E gol ca o urnă din care miile de ani au spulberat pînă și cenușa și nisipul. E pătruns de cer, de pămînt și de verdeață. Ar vrea să o oprească pe Trude, să-i

spună tot. Dar Trude merge înainte, ca o văpaie alungată de vînt prin secetă. Pletele ei aprinse, gleznele ei îl cheamă la tot pasul, şi la tot pasul le pierde. Gleznele de aur ars, robuste şi strunguite în pielea lor subţire. Primăvară nouă, soare de apă, oră fragedă. Umbra se strecoară sfioasă, ca un suflu de fecioară, printre ramurile păgîne. Femeia din faţa lui, femeia de lîngă el e atît de întreagă, de plină de ea şi desăvîrşită. A fost un nerod, un nebun cînd a ocolit-o. Lîngă nepăsarea ei, lîngă avîntul ei, lîngă setea ei avea totul. Ce stăpînă e pe gîndurile, pe soarta ei. Fără toane, fără lacrimi, fără alte suspine decît ale uitărilor pătimaşe.

— Ce tot îngîni acolo, *mon pauvre ami?* Toate astea să mi le fi spus de mult. Acum nu mai am nevoie de ele. Ai rămas în urmă. Singur, în urmă.

Şi îi surîdea duios cu gura ei de fiară.

— Nu mai vorbi, crede-mă, *mon pauvre ami.* Nu e nevoie de vorbe. Păstrează-le pentru nebunele tale. Ai să te întorci la ele cînd vei fi sleit. Păstrează-le măcar vorbele, restul astăzi e tot al meu.

Pădurea roieşte de chemări, de îndemnuri parfumate. E ameţită din vîrfuri pînă în rădăcini. Potecile tremură şi ele, ca nişte şerpi uriaşi, dezmorţiţi de raze. Şi învierea frunzelor de jos freamătă. Adierile se dibuie, se împletesc, dezmeticite. Miresmele proaspete ţîşnite acum, miresmele vechi trezite la viaţă sînt lîna de aur dezlînat ce se pierde în lume. Trude şi Lucu merg, se împleticesc, nu mai pot bea şi li-e sete, nu mai li-e sete şi ar tot bea. Sînt două guri, pădurea le dă mai mult decît pot cere. Merseră prin legănarea însorită pînă ce între ei şi amintiri se înălţară legiuni şi legiuni de străji de plopi şi mesteceni, ca nişte martori orbi şi fără glas, prinşi în loc de o vrajă. Se aflau într-o poiană blondă, în jurul ei îngenuncheau sălcii,

o cinteză fluiera dulce şi apos ca o rază. Trude şi Lucu se opriră. Ştiuseră că se vor opri aci. Ochii lor se ocoliră, apoi dădură roată, scrutînd adîncurile cărărilor. Nimeni. Rămaseră aci, cu încredere, ca şi cum aria troienită adînc de toamnele pierdute şi cercuită de arbori albi ca frunza crudă şi verde, pe sub care se furişau în penumbră poteci misterioase, ar fi fost domeniul lor fermecat, grădina de demult care le-a aşteptat reîntoarcerea, paradisul regăsit.

Vîntul plăpînd trecu peste capetele lor şi ale pădurii şi crescu într-un talaz fără ţintă, îndreptat înspre larguri. Foile moarte dedesubt, un aşternut adînc şi uscat din care se desprindea o mireasmă de putregai şi de foc. Au stat aci sub timpul oprit. Cuvintele îngemănate li s-au pierdut în legănarea coroanelor uriaşe, în foşnetul potecilor ce se căutau în afund.

— Vreau să ne bucurăm unul de altul îndelung... ca goana vîntului sub pădure, gemu Trude. Ţii minte ? Aşa mi-ai scris odată, de ce nu-mi mai scrii aşa ?

Peste ochii lui Trude, cerul s-a răsfăţat albastru cu fulgi de nori ameţitor de albi şi de parfumaţi în zenit. Zăceau amîndoi alături, fără vreme, pe sînul pămîntului, în plutirea lui rotundă şi solemnă spre asfinţit. Din bolta verde, aurie şi înaltă, picura cîntecul lichid al păsărilor.

— Auzi ? îl întrebă Trude, în şoaptă.

— E minunat, răspunse Lucu.

— Se apropie cineva ! îl vesti Trude. Pune urechea la pămînt şi ascultă.

Faţă în faţă, amîndoi îşi lipiră urechea de iarba strivită şi ascultară. De foarte departe ajungea pe dedesubt pînă la ei o bătaie rară şi egală, ca a unei inimi ascunsă în adînc.

— Da, vine cineva, îi dădu dreptate Lucu. Se priviră înfiorați, ca doi copii care-și fac frică. Se tîrîră nițel de-a bușilea printre tufe de ismă, ca în poveștile cu Piei Roșii. Nu se vedea nimic decît coloanele tăcute și sumbre ale codrului. Ascultară din nou, pătrunși de-a binelea de jocul lor pe struna spaimei. Da, se aude deslușit acum. Cine să fie ?

— E inima pămîntului, șopti Trude.

— E cineva care nu trebuie să ne vadă ! îi spuse Lucu la ureche.

Un vreasc trosni undeva. Se ridicară, tresărind deodată. Auziră un pas, apoi altul. Fără îndoială, un suflet mai trăia prin apropiere. Grabnic își scuturară veșmintele. Cu nerăbdare, Lucu curăță părul Trudei de pulberea de frunze și firele de iarbă, agățate.

Pe cărarea largă din mijloc, înspre poiană, se ivi bătrîna întîlnită cu un ceas mai înainte, în luminiș. Înainta cu pasul greu pe care i-l tipărea povara din spate și adîncimea covorului inegal și ruginiu al potecii. Legătura de vreascuri resfirată în vîrfuri aspre și uscate o depășea cu mult pe dreapta și stînga, încît zgîria cu ghearele lor trunchiurile de pază care uneori o smuceau brusc într-o parte sau alta. Își îndrepta mersul ca un automat scăpat dintr-o împotrivire. Cu toată încovoierea spinării era neobișnuit de înaltă în portul ei peticit și în anii ei de babă. Ținea mereu capul în sus cu o ciudată și majestuoasă sforțare, pesemne ca să prindă pe obraz mîngîierea făcliilor subțiri, strecurate printre ramuri. Se apropia de-a dreptul de ei, ca și cum ar fi vrut să le vorbească, să le ceară socoteală sau să-i blesteme pentru singurătatea lor care pîngărește sfințenia pădurii. O așteptau ca doi inși osîndiți să o înfrunte pentru că le-ar fi fost rușine

să plece, fuga lor li s-ar fi părut o mărturisire. Sau apariţia ei îi ţintuia locului.

— Ce poate fi, la urma urmei ? Nu e decît o biată bătrînă, împovărată şi singură în pădure...

Şi Lucu, mînios pe sine şi totuşi neliniştit, Trude străbătută de un fior îngheţat în care presimţea începutul unui tremur. Foşnetul paşilor se apropiase prin roiul uscat al frunzelor. Trude prinse mîna lui Lucu şi i-o încleştă. Surîdea, un surîs sfios şi sfruntat de fetiţă. Bătrîna se smucise uşor cu povara împiedicată de ultimele trunchiuri ale cărării şi acum străbătea prin luminiş spre celălalt capăt care o continua. Gîfîia şi ţinea capul mereu sus şi ochii ei spălăciţi larg deschişi, fără să clipească. Nici o privire nu le arunca. Dar se opri cînd fu să treacă pe lîngă ei.

— E cineva pe aici ? întrebă ca şi cum ar fi aşteptat un răspuns din culmile arborilor.

Un glas şovăitor şi ascuţit, neaşteptat de slab pentru nesocotita lor sfială.

— Oameni buni ! răspunse Lucu.

— Fă-ţi pomană şi saltă-mi niţel povara, se rugă bătrîna. Lucu se apropie şi o ajută. O fi tîrziu ? tremură din nou glasul.

— Trecut mult de amiază.

— Cîţi sînteţi ? întrebă din nou, cu ochii spre culmile arborilor.

— Un om şi o femeie.

— Din care sat ?

— Din Bucureşti.

— Să v-ajute Dumnezeu.

Săltîndu-şi povara, bătrîna îşi potrivi faţa în soare şi, cu lumina pe frunte, şovăi.

— Drum bun, îi dori Lucu. Nu primi răspuns. Trude rîdea nervos şi înfundat. De ce rîzi ? o mustră Lucu. Se potoli.

— E oarbă, zise Trude, înfiorată. Poate că e muma pădurii... sau Sfînta Vineri...

— Aţi spus ceva ? bătrîna întinse gîtul şi urechea. Tăcere. Nu mai pleca. Aştepta poate ceva de pomană, dar ceilalţi doi nu înţelegeau. Sub privirea răspîndită pretutindeni, ca o ceaţă, a ochilor ei albi, Trude se zgribuli ca de frig şi zgîrci degetele pe mîna lui Lucu. Începu să i-o legene cu neastîmpăr pe măsură ce tăcerea se prelungea.

— Să mergem, îi şopti într-un tremur neastîmpărat, spulberînd frunzele pămîntului cu piciorul, şi-i repetă stăruitor : Să mergem, să mergem.

Aproape că se tînguia. El o ţinu locului, strivindu-i pumnul în palmă, cu nerăbdare.

Trude dete un ţipăt, strident şi scurt, îşi smulse mîna din strînsoarea lui şi o rupse de fugă pe potecă, în gangul metalic dintre trunchiuri. Lucu se uită înmărmurit. Fugea ca şi cum o haită de lupi ar fi fost pe urmele ei, fugea de ceasul morţii. Din goană, pletele i se desfăcură pe umeri, i se desfăcură somptuos sub degetele pădurii, pe sub care fugea ca Avsalon. Ţipătul ei rămăsese înfipt în creierul lui Lucu, ca un sfredel viu şi nesfîrşit, împlîntînd în el o întrebare chinuitoare. Fără să se mai sinchisească de babă, porni şi el, strigînd-o pe nume la răstimpuri, mîniat şi îngrozit că nu o poate nici opri, nici ajunge. Trude alergă ca o Diană, repede şi armonios, dar tăcerea ei şi zvonul paşilor în foi şi freamătul vîntului crepuscular, în singurătatea întunecată a trunchiurilor de copaci, dădeau alergării lor ceva straniu şi deznădăjduit. Coama înflăcărată a Trudei strălucea tot mai apro-

piată, îi umplea ochii, dădea foc pădurii, i se părea că aude o respirație căznită ca un geamăt, dar își dădea seama că nu el o ajunge, ci urmărita încetinește, iată, la o cotitură Trude se întoarse deodată, se lipi cu spatele de un copac, rămase cu capul dat pe spate, palidă, cu gura deschisă. Întinse mîinile spre el într-un gest de oprire. Lucu se opri.

— A fost îngrozitor, îi spuse Trude și, făcînd doi pași spre el, i se atîrnă de gît, cu inima zbătută, cu răsuflarea grea. O sprijini să nu cadă. Nu puteam suferi, continuă Trude, întretăiat, arătarea aceea, tocmai acum... tocmai atunci... O văd încă... Tresărind, se lipi de el : Îmi vine să țip. Auzi ? Se agăță de el cu putere. Să nu mă lași să țip. Ajută-mă să nu țip. Ajută-mă.

Ca pe un copil, o luă în brațe. Nu înțelegea ce se petrece cu ea. Atît de cumpănită și de calmă, de obicei, acum era pradă unei groaze de neînțeles.

Capitolul 24

Încremenise cu plicul în mînă, lîngă uşă. În marchiza de lemn scorojit şi de zid lepros a casei Feraru plutea clarobscurul multicolor al vitraiurilor roşii, vinete şi portocalii. Lucu privi în jurul său. Nu-l văzuse, nu putea să-l vadă nimeni, nici de afară, nici din holul întunecat şi pustiu. Zăbovi dinadins, să ştie ce are de făcut. Nu i se părea de mirare că pusese mîna pe misivă, că prevederile lui nelămurite, din zilele din urmă, îl puseseră la cale într-un chip atît de sigur, atît de miraculos. Venise de-a dreptul la ţintă, mînat de un ordin neauzit. Devreme, ca niciodată. Intrase pe portiţă cu băgare de seamă să nu facă zgomot şi grabnic, ca un hoţ care cunoaşte bine locurile. În tăietura dreptunghiulară din vechea cutie de scrisori ruginită, care se deschidea pe dinăuntru în marchiză, zărise numaidecît o dungă albă de hîrtie. Poşta venea foarte rar pe aci. Scrisoarea fără timbre fusese adusă de cineva, poate chiar de cel ce o scrisese. Cu strîngere de inimă a citit numele Laurei pe plic, tras cu scrisul Anei Ulmu. A urît literele acelea mari, ho-

tărîte şi virile, pline de o monstruoasă voinţă, de o forţă răufăcătoare, ce se desprindea chiar din porii hîrtiei, ca o agresiune magnetică, netălmăcită. Paginile largi îi tremurau în mînă. Le citi dintr-o dată, ca pe o partitură de orchestră, apoi rînd cu rînd şi în sfîrşit o a treia oară, cuvînt cu cuvînt, ca să se pătrundă mai bine de înţelesul lor cumplit :

„...Domnişoară sau doamnă, nu te cunosc şi nici nu ţin să te cunosc. În schimb, dumneata ai să faci cunoştinţă cu mine vrînd, nevrînd — începea scrisoarea — trebuie să recunosc că omul care, după spusele lui, îţi joacă de ani de zile comedia platonismului a făcut rezerve, cînd s-a îndrăgostit de mine, ba chiar a luptat cu el însuşi, fiindcă, tot după spusele lui, era osîndit pe veci să te întreţină în iluzia dragostei lui. Din nefericire, amîndoi ne-am trezit, la un moment dat, că nu mai putem trăi unul fără altul, că de unirea noastră definitivă depinde rostul unei vieţi. Atunci n-a mai avut nici o îndoială, n-a mai avut alt gînd decît să-şi aşeze viaţa laolaltă cu mine.

Mai întîi mi-a propus să stau la el. Am refuzat. Eu nu pornisem cu intenţia de a mă căsători cu el. Cînd a simţit că mie-mi mai rămăsese o frîntură de judecată, m-a învăluit cu atîta dragoste, încît m-a făcut să uit tot ce nu era el pe lume, m-a tîrît într-un vis irezistibil şi poate dincolo de real. A făcut planuri de viitor cu mine şi eu am crezut. Plănuia să se facă numit undeva în străinătate — vreun consulat, vreo legaţie — fiindcă numai aşa, stînd mai multă vreme departe de dumneavoastră, v-aţi fi putut obişnui fără el, l-aţi fi putut uita. Acest proiect era irealizabil, iar eu, cînd am văzut că dibuielile lui în această direcţie nu izbutesc, poate şi pentru că nu sînt duse cu destulă hotărîre, eu i-am propus să vă spună adevărul.

N-a avut curajul. Mai mult încă, i-am propus să ne despărţim, fiindcă nu mai puteam suporta ideea unei legături cu un om înlănţuit pe viaţă de o altă femeie. I-am cerut să aleagă între mine şi d-voastră şi n-a vrut. Nici să se despartă de mine, nici să pună capăt minciunii în care trăiţi amîndoi. De atunci nu m-am mai înţeles cu el. Era peste puterile mele să-l accept lîngă mine în serile cînd venea de la dumneavoastră. Într-un rînd mi-a cerut un termen de şase luni pentru ca să „aranjeze situaţia". Nu i l-am acordat. Ştiam că nu era decît un expedient, un mijloc de a cîştiga timp pentru a mă robi cu totul şi că niciodată nu va avea curajul să vă facă mărturisiri. Preferă despărţirea de mine decît să devină criminal, cum spune el, fiindcă e încredinţat că nu trăiţi decît pentru el. Mi-a mai spus că nu se va căsători niciodată cu d-voastră. Dar dacă relaţiile d-voastră cu el se reduc la un *mariage blanc*[1], cum afirmă că îl numiţi d-voastră, nu văd de ce v-ar nimici viaţa o renunţare totală.

Dacă mi-aş fi putut învinge sentimentele, vă rog să credeţi că l-aş fi părăsit fără să fi aflat vreodată d-voastră ceva. Dar mi-e peste putinţă.

Nu a fost criminal faţă de d-voastră. Crima o face cu mine. Şi poate şi cu el.

L-am văzut suferind, plîngînd cu hohote. Este peste poate ca dragostea lui pentru mine să fi fost un simplu capriciu. Ştiu că nu se va consola niciodată de pierderea mea. Ştiu că viaţa anormală pe care nu din iubire, ci numai legat de teama de a nu face rău, o duce cu o femeie ca d-voastră îl destramă, îl abate de la scopurile lui şi îl „ratează". Cînd l-am cunoscut, trăia în desfrîu. Un harem întreg. Mi-a mărturisit că s-a despărţit numai pentru mine de cîteva femei cu

[1] Căsătorie neconsumată.

care avea relații — cum să le spun ? — sporadice (fără joc de cuvinte) și care îl consolau efemer de marele amor nedeplin în care se zbătea încătușat. Mi-a și dat numele cîtorva din ele : d-na Trude Resch, soția bancherului, de pildă. Nu interesează celelalte. Au existat, fiți fără îndoială. Le cunoștea toată lumea, le știa tot satul, afară poate de d-voastră.

De-acum încolo își va relua viața de mai înainte, fără mine, și va continua să vă mintă ca și în trecut : măruntele aventuri care îi îngăduie să fie sublim în márețul lui sacrificiu. Și îi veți da crezare mai departe, pentru că astfel vă dictează interesul suspectei d-voastră iubiri.

Înainte de a muri, am ținut să vă spun adevărul. E de altfel cu neputință ca să nu fi auzit nimic din ceea ce făcea el. Cred însă că vi-l păstrați chiar așa cum îl știți că este, din simplu egoism. Știu că nu vă spun nimic nou. Eu ca femeie simt că nu o ucigătoare dragoste vă ține lîngă el. Știu că n-ar fi săvîrșit o crimă reluîndu-și libertatea. Sînt convinsă, repet, că din toată această sinistră situație, crima s-a săvîrșit numai cu mine.

Îmi accept soarta, dar mă dezgustă sacrificiul pentru o necunoscută. De aceea v-am spus cele ce aveam de spus.

Am auzit că sînteți o ființă superioară, „evoluată". Mă îndoiesc. Așa cum puteți trăi fără dragostea lui deplină, iar o ființă evoluată ar fi simțit adevărul și n-ar fi acceptat să trăiască într-o astfel de ficțiune, ați fi putut trăi și fără el. Eu, nu.

Mai mult, cred că și după ce veți fi citit acestea, veți stărui în viața de pînă acum cu el. Vă cred în stare și de această monstruozitate. Am mai avut ocazia să observ monstruozitatea ființelor superioare în genul

d-voastră. Nu rezist ispitei de a dărîma la pămînt, castelul de cărţi de joc. Adaug că pe el l-am prevenit că am să vă scriu. Nu mă crede însă în stare de această indiscreţie şi lipsă de eleganţă. Ca şi cum nu şi-ar da seama că e vorba de viaţă şi de moarte aci. Sau, cine ştie ? poate că mă crede în stare şi aşteaptă să mă ţin de cuvînt. Ce aşteaptă ? Josnicia omenească, aşa cum o întrezăresc din cînd în cînd, mă grăbeşte să isprăvesc cu mine şi cu tot ce m-a înconjurat.

Nu semnez, nu din laşitate. Dar mi se pare că semnînd consimt, în această clipă din puţinele care mi-au mai rămas, la un contact, la o legătură fugară între mine şi d-voastră. E ca şi cum v-aş întinde mîna de bun rămas. Nu pot. Sînt sigură, de altfel, că ştiţi cine vă scrie : naiva d-voastră ignoranţă nu poate fi atît de totală, pe cît e în stare să şi-o închipuie un egoist ca el."

Lucu şovăia, sfîşiat de îndemnuri potrivnice, se clătina pe loc, nu ştia ce să facă. Mototolită în palmă, scrisoarea îl ardea. Răsufla greu, înăbuşit de mînie, de revoltă şi dezgust.

E scrisoarea unei nebune, îşi zise, dar şi a unei canalii fără pereche. E o încercare de mişelesc, de josnic asasinat, e un atentat asupra unui copil, e asasinarea unui suflet fără vină. Niciodată nu-şi închipuise că e cu putinţă aşa ceva. Mi-e scîrbă de ea, îşi şopti, şi căuta zadarnic în el cuvîntul care să o stigmatizeze pe Ana. Canalia, scrîşni din nou, da, canalia, fiara... Nimic nu are sfînt, îşi zise, nici cuvînt, nici onoare, nu ştie de altă lege decît de voinţa ei, de puterea ei şi e gata să calce peste cadavre.

Ce agresiune sălbatecă, ce iscusită punere la cale. Totul socotit : fiece cuvînt, o picătură de vitriol, fiece gînd, un pumnal otrăvit. Şi cu ce sadică înverşunare

îl răsucea în rana hidoasă din sînul Laurei. Fără scrupul s-a folosit de destăinuirile lui de om slab, încrezător și vanitos (fie !), ca să-și facă din ele o armă care să o nimicească pe Laura. Și cuvintele, și șoaptele lor de amanți le-a cules și le-a pus pe toate la bătaie, el și le recunoaște, diformate, răstălmăcite, în scrisoarea infamă, le-a rostit într-adevăr ; dimpreună cu făgăduințele disperate ale patimei dezlănțuite, cu aiurelile cu care și-au amăgit amîndoi tristețea și vremelnicia le-a rostit, o recunoaște ; dar ea le-a cules, le-a pus deoparte ca un cămătar care pîndește un faliment, o moștenire și le-a trimis, ca printr-un portărel al crimei, să revendice tot. Ca un tîlhar, gîndul ei s-a năpustit asupra Laurei, plăpîndă și nepregătită. În ce scop ? În ce scop, de vreme ce dă de veste că moare ? Și nu minte cînd dă de veste că moare. Cine săvîrșește o astfel de faptă nu mai are încotro, moartea îi e singura ieșire. Nu cumva strînge în pumn scrisoarea unei moarte ? Își descleștează degetele, să slăbească strînsoarea, ca și cum hîrtia ceea ar fi un lucru viu. Poate că Ana nu a murit încă, e numai între viață și moarte. Mai are timp să alerge, să dea alarma. Dar Laura e singură aci și el nu cunoaște tot adevărul, nu face decît presupuneri sprijinite pe cîteva rînduri geloase, răzbunătoare, demente. Cine știe de ce atentat mai e în stare, ce se mai poate întîmpla. Silion e ca o sentinelă în fața necunoscutului, e de pază în fața unui blestem. Datoria lui e aci.

Netezi cu grijă scrisoarea și o puse în buzunar. Are să o arunce departe. Respiră adînc, își luă o înfățișare de toate zilele și, prin vestibul și hol, pătrunse în casă.

Laura era în așternut și citea. Pe umeri purta o lizeuză de lînă palid-roză, peste care se inelau pletele ei desfăcute și răvășite pînă pe paginile deschise. Un surîs de uimire îi lumină fața. Se înălță în perne,

sprintenă, şi întinse mîinile spre el. O mişcare a trupului întreg, nedezbinat, făcută fără premeditare şi efort, cu totul altfel decît înainte. Îl cuprinse pe după gît, îl privi, fără cuvinte. Niciodată nu se va obişnui cu bucuria ei mută, cu primirea ei caldă. Nu i se întîmplase nimic, gîndul duşmănos al Anei nu o săgetase, era liniştită ca totdeauna şi invulnerabilă în liniştea, în ordinea şi în singurătatea ei.

— Am vrut numai să te văd, îi zise Lucu, să-mi spui cum îţi merge, să te sărut şi să plec.

De-abia sta locului : Ana zăcea undeva în primejdie. Moartă poate. Şi poate mai e timp.

— Aşa de repede ? îl dojeni Laura. Nu-ţi dau drumu. Lucu dădu să se aşeze, dar Laura îl opri : Un minut, o să luăm o cafea. Îşi dezveli un picior după altul, ca pe nişte flori mari, mătăsoase, cu tulpini ciudate, şi dibui, cu vîrfurile, papucii pe carpetă. Să nu mă spui doctorului că am băut cafea, n-am voie decît după masă. Îmi merge din ce în ce mai bine, să ştii.

Lucu privea surprins şi cu o mirare ascunsă această primăvară a mişcărilor Laurei. Dar cînd Laura dădu să se ridice, şovăi într-un efort nesigur :

— Dă-mi mîna, îl rugă, nu sînt încă stăpînă pe mine. Tonul ei era trist şi cerea iertare. Sînt chiar foarte departe de a fi bine de tot, adăugă şi-şi căută o cumpănă, dreaptă şi zveltă în faţa lui, legîndu-şi peste mijlocul subţire halatul de mătasă, vătuit.

Se depărtă spre uşă, cu un mers care trăda încă nesiguranţă şi atenţie, dar care nu mai semăna de loc cu mersul tocat şi mecanic dinainte de sosirea lui Barbu. Un mers nou care se libera încet ca o fîntînă. Laura se întoarse către Lucu :

— M-aştepţi niţel să fac eu cafeaua : nu renunţ. Se înălţă niţel într-o graţioasă sfidare. Am să fiu totuşi în stare să mă compar cu orice rivală, în curînd... N-are să-mi mai fie frică de nimeni... Zîmbetul îi pieri pe buze, văzuse că Lucu o privea cu gîndul altundeva. Ce s-a întîmplat ? îl întrebă speriată. Se întoarse la el, îşi sprijini palmele pe umerii lui, eludînd o ezitare în cumpăna mersului. Tu ai ceva, îi zise, îmi ascunzi ceva, Luc. E poate ceva în legătură cu mine : tu nu vii niciodată atît de dimineaţă... Spune-mi ce ai de spus, Luc.

Lucu se gîndea la scrisoarea din buzunar şi se îngrozea la gîndul că ar fi putut să ajungă sub ochii Laurei. Se temea de petecul de hîrtie ca de ascunsa prezenţă a unui vrăjmaş.

— N-am nimic, o linişti, şi-şi adînci privirile în ochii fără fund ai Laurei. Mă bucuram privindu-te : atîta tot.

Laura clătină din cap :

— Nu te cred, Luc. În fine, e poate ceva neînsemnat. Ai să-mi spui tu, cînd o trebui. Totul se află la timpul său.

Se sprijini mai tare pe umerii lui. Pleoapele i se închiseră, nările îi tremurară. Lui Lucu i se făcu teamă. Poate că a vorbit aşa dinadins : totul se află la timpul său. Ah, teama lui mistică şi absurdă. Laura reluă :

— Am să-ţi spun ceva, Luc.

Glasul e niţel răguşit. Lucu aşteaptă : întîmplă-se orice. Laura urmă :

— În curînd ai să mă poţi lăsa şi singură de tot. Un tremur uşor şi continuă : N-am să mai fiu atît de nefericită fără tine... fiindcă n-am să mai fiu singură. Nici n-ai să mă poţi părăsi de tot. Şi asta numai datorită ţie. Nici n-am să te pot urî. Înţelegi ?

Deschise pleoapele şi-l învălui într-o privire de duioşie în care strălucea o lacrimă. Răsufla întretăiat printre buzele întredeschise.

Lucu o cuprinse în braţe. Laura se lăsă în voia lui. Apoi se îndreptă încet, ca pe un gînd pe care nu şi-l lămureşte.

— E ciudat, îi zise, e foarte ciudat...

Lucu o luă de mîini, o privi, nu înţelegea. Un vîrtej de îndoieli, de temeri, de nedumeriri :

— Ce e ciudat, Laura ?

— Că nu te simt, îi răspunse. Îşi desfăcu mîinile dintre ale lui şi se dădu înapoi cu un pas, să-l vadă mai bine. Nu te simt lîngă mine, nu eşti cu mine. Îşi duse mîna cu arătătorul întins la piept. Pentru întîia oară nu te simt : tocmai acum... tocmai astăzi.

— Laura ?! protestă Lucu.

Nu ştia ce să mai spună. Vestea îi sosise într-o clipă cumplită. În zadar căuta să-i socotească urmările, Laura era de faţă şi-l chema la ordine, iar scrisoarea Anei îl ardea în buzunarul de la piept. Se afla pe un teren mişcător pe care fiece cuvînt era ca un pas mai spre adînc. N-ar fi putut să joace comedia bucuriei. Nu mai avea puteri. O auzi pe Laura vorbindu-şi singură, cu un zîmbet de compătimire în colţul gurii :

— Bietul Luc, nu se aştepta... are să se deprindă cu gîndul... Să ştii, Luc, că nimic nu s-a schimbat. Eu singură mă voi îngriji de „el". N-ai să-l vezi, n-ai să-l auzi, n-are să te plictisească. Ştiu că bărbaţilor nu le plac copiii cînd sînt foarte mici. Dar are să se facă mare repede de tot.

Lucu îi sărută amîndouă mîinile. Bîigui ceva de neînţeles.

— Mi-a spus doctorul Barbu, reluă Laura, că de situaţia asta se leagă vindecarea mea. Totul reintră în

ordinea naturală, aşa a zis, cînd copilul acesta vine pe lume. A vrut să-ţi vorbească încă mai demult. L-am împiedicat, am vrut să-ţi dau ştirea numai eu. Rîse într-un chip straniu, ca să ne bucurăm împreună.

Lucu asculta împietrit.

— Mai am o rugăminte, Luc, să mă ajuţi să mă vindec; nu pentru mine. Să mă mai iubeşti cîtva timp, măcar pînă la venirea „lui“ : numai atît... Şi adăugă cu un surîs cochet, care lui i se păru dureros. Minte-mă, dacă nu poţi altfel. Mai fă un efort. Brusc, schimbă vorba : Am uitat cafeaua... numai cîteva minute.

Şi dispăru.

Se oprea gîfîind la cîte o răscruce. Făcea semne deznădăjduite cu pălăria ţinută în mînă, ca o pasăre împuşcată şi răvăşită în vînt. Îşi da seama că în goana lui alcătuia o arătare ciudată, dar nimănui totuşi nu-i păsa de el. Lumea se grăbea. Prin faţa lui taxiurile lunecau în goană — era forfota orelor dinspre amiază, cînd ministerele sînt copleşite de samsarii de lux, siliţi să fie de faţă pretutindeni şi în acelaşi timp. Un taxi gol la această oră e speranţa supremă a întîrziatului. Lucu o pornea din nou în pas alergător, în calea lui trecătorii se dădeau la o parte, i se părea că de-abia înaintează, niciodată nu fusese mai răzvrătit de soarta omului, ţintuit cum e de pămînt pe două ciolane verticale care de-abia foarfecă spaţiul între ele. Îşi pierdea răsuflarea, încetinea, gata să renunţe, dar spaima îi da brînci înainte şi alerga deznădăjduit şi tot mai greoi, despotmolindu-şi paşii ca din valurile cleioase ale unui mormînt. Îşi mai amintea cu teamă şi că fugise deodată din camera Laurei, fără să mai aştepte cafeaua ; fără să i s-audă măcar un cuvînt. O încurcătură mai

mult în visul urît în care se zbate, gonind. Ce însemnătate poate să mai aibe mărunţişul acesta, cînd în joc e totdeodată şi viaţa unei femei. Ca întotdeauna, va găsi el pentru Laura o lămurire care să o mulţumească, îi va spune, bunăoară, că şi-a luat cîmpii de fericire la auzul minunatei bunevestiri. Unu-doi, unu-doi, începu să-şi numere paşii, cu gîndul că ritmul îi va da mai multă rezistenţă în această cursă a lui. În ochii lui apăru, în sfîrşit, casa doamnei Ulmu. Alergase o veşnicie. Acum totul i se păru o poveste uitată şi absurdă. Se opri. Faţada, cuprinsă în liniile ei liniştite, cu ferestrele deschise în dimineaţa de primăvară, nu avea nimic misterios, necum funebru. În panica lui fără rost se aşteptase să vadă fluturînd doliul în poartă. Ana e la ea acasă, desigur. Totul n-a fost decît un gînd răzgîndit, de femeie înnebunită. Cu puteri noi străbătu curtea şi se repezi pe scara de serviciu în sus. Servitoarea îl întîmpină. Înfăţişarea ei palidă şi nedormită, cearcănele ei adînci şi vinete îi treziră, cu o zvîcnire a inimii, toate spaimele din nou.

— Unde e doamna Ana ? gîfîi Lucu.

— La sanatoriu.

Vru să-şi ducă şorţul la ochi, dar o împiedică, o apucă de umeri :

— Trăieşte ?

— Da. Dar cît am stat eu acolo, nu-şi venise încă în fire.

— Unde anume ?

— La Saint Vincent de Paul.

Lucu se întoarse, coborî o treaptă, dar servitoarea îl opri.

— E şi domnul Baudat acolo, îi spuse, dumnealui e cel care a găsit-o ieri, spre seară, pe divanul din hol. Un adevărat noroc că i se deranjase telefonul şi a in-

trat să vorbească de la noi. A bătut şi, fiindcă nu i s-a răspuns, a intrat. Eu credeam că doamna se odihneşte, de unde să-mi dea prin gînd aşa ceva. Nici nu eram acasă, mă trimisese mai demult coniţa să pun o scrisoare în cutie unei doamne Feraru : n-auzisem niciodată de ea. Cînd m-am întors, coniţa zăcea pe spate, vînătă la faţă, cu spume la gură şi horcăia. După cîteva minute a sosit Salvarea. Domnul Baudat, săracul, a stat toată noaptea la sanatoriu, s-a întors astăzi în zori şi a plecat din nou. Spunea că doctorii n-au pierdut cu totul nădejdea, au făcut cu schimbul la căpătîiul ei, dar pînă acum, nimic.

— Mă duc la Saint Vincent, hotărî Lucu, ca şi cum totul ar fi depins de ducerea lui acolo.

— N-are nimeni voie s-o vadă. Pe palierul îngust Lucu începu să se plimbe ca într-o cuşcă. Mi se pare că vine domnul Baudat, adăugă servitoarea.

Un pas se apropia în grabă. Amîndoi priviră în jos. Capul pleşuv şi opărit al tînărului Baudat se înălţa treptat din spirala treptelor.

— *Enfin, vous voilà* [1], exclamă Baudat, dînd cu ochii de Lucu. Dacă aţi fi dat aseară pe aici, continuă el în franţuzeşte, aţi fi prins prilejul să vă faceţi datoria.

— Cum îi este ? întrebă Lucu, nesimţitor la imputări şi ironie.

— Aşa cum îi poate fi cuiva care a înghiţit un tub de pastile de veronal, în sănătatea dumneavoastră pesemne : că altă explicaţie nu găsesc, deocamdată.

Lucu renunţă cu o ridicare din umeri. Nu era pornit pe ceartă.

— Domnule, imploră el, ce e de făcut acum ? Aş vrea s-o văd, s-o ajut, mi-aş da şi viaţa...

[1] Iată-vă, în cele din urmă.

Se opri. Căzuse în patosul cel mai ridicol, în faţa unui necunoscut care-l pîndea răuvoitor şi pizmaş.

— În starea de acum a bolnavei, prezenţa dumneavoastră ar trece neobservată, vreau să spun că binefacerile acestei prezenţe s-ar duce *en pure perte*[1], îi tăie vorba Jean Baudat, gargarisind „r"-urile, iar de ajutat n-o puteţi face decît cu bani : cît mai mulţi şi cît mai repede. Am instalat-o regeşte, continuă el, trei doctori fac cu schimbul la căpătîiul ei, i se administrează stricnină cu nemiluita, dar îngrijirile astea costă ochii din cap, *j'en sais quelque chose*[2], şi cu toate că am telefonat inginerului Androne, cu care am suportat frăţeşte şi funeraliile acelui bătrîn nebun de Arghir, am făcut şi fac singur faţă necesităţilor, fiindcă am fost cel dintîi şi unicul martor al nenorocirii. În asemenea cazuri *il n'y a que le premier pas qui coûte*[3], restul e în virtutea inerţiei. *C'est donc avec un grand plaisir, monsieur, que je vous verrais prendre place dans les rangs*[4].

Tăcu, subliniindu-şi invitaţia cu o uşoară plecăciune, în care Lucu citi o intenţie de ironie cu totul nelalocul ei. „Răutatea, îşi zise, nu-l face mai frumos pe acest devotat prieten al Anei : nasul lui rumen şi cărnos, cu vinişoare albăstrii, ochii aceştia bulbucaţi, luminişul roz-alb al cheliei, ce indecentă exhibiţie !"

— E de la sine înţeles, domnule, declară Lucu, că iau asupră-mi toate cheltuielile, dimpreună cu ceea ce aţi binevoit să avansaţi.

---

[1] Pe apa sîmbetei.
[2] Sînt bine informat.
[3] Doar primul pas contează.
[4] Am să vă văd, aşadar, cu mare plăcere, domnul meu, luînd loc alături de noi.

Se silise să vorbească cu simplitate, dar fără voie o luase cam de sus. Aproape ca un grand de Spania. Jean Baudat se grăbi să-l lămurească :

— Am plătit anticipat opt zile : *c'est le règlement !* [1] Aveţi prin urmare dinaintea dumneavoastră timp.

Lucu îi mulţumi şi îşi ceru iertare că întîmplător nu avea suma necesară asupră-şi.

— Mai e şi presa, adăugă Baudat, cincizeci de mii, n-am putut scăpa mai ieftin.

Lucu îl privi întrebător :

— Sînt zece ziare de informaţiuni şi de scandal, care au avut ştirea de la poliţie, care o aveau automat de la Salvare. Trebuia, *coûte que coûte* [2], să nu apară nimic cu privire la doamna Ulmu. *Vous voyez ça* [3] *:* „o sinucidere în lumea bună"... şi asta după „cazul Arghir". Am avut noroc că am tratat afacerea direct cu reporterii care „fac" poliţia şi care sînt constituiţi într-un fel de sindicat... dacă afacerea ajungea la administraţia ziarelor, ne-ar fi costat cel puţin dublul.

— Bineînţeles ! aprobă Lucu, silindu-se să pară neturburat.

Din fericire, Teodora îşi pierduse răbdarea :

— Ce face coniţa, şi-a venit în fire ? Ce spun doctorii ?

— S-a trezit. Dar nu m-a recunoscut şi nu-şi dă seama de nimic. Doctorii se căznesc s-o împiedice să adoarmă iar. E un chin.

Lui Lucu nu-i plăcu de fel observaţia că Ana Ulmu nu l-a recunoscut pe Jean Baudat la deşteptare. „Are pretenţii !" îşi zise, supărat totuşi pe sine că în asemenea momente se poticneşte de nimicuri.

---

[1] Aşa e regulamentul !
[2] Cu orice preţ.
[3] Înţelegeţi

— *A propos*, luă cuvîntul Jean Baudat către Teolora, ştii că te duci la gară : coana Elena soseşte la ›ra 13 fix, i-am telefonat aseară ; eu n-am timp, tre›uie să mănînc la iuţeală şi să mă întorc la sanatoriu.

Lucu era din ce în ce mai vexat. Nici măcar de ormă, francezul nu s-a gîndit să-i propună s-o întîmpine pe sora doamnei Ulmu la gară. Trecea peste l ca peste un străin, un nepoftit. „Se socoate mai lin familie decît mine. Şi de ce o fi crezînd că e ıeapărat nevoie de el la sanatoriu ?"

— Sînteţi medic ? îl întrebă el hotărît să-l pună în ncurcătură.

— Farmacist ! răspunse Baudat, dar n-am practicat ; înt reprezentantul uzinelor „du Rhône" şi profit de mprejurare să tratez cu administraţia sanatoriului ;aint Vincent o comandă de medicamente.

— *A quelque chose malheur est bon*[1], *monsieur* ›audat.

— Nu e din vina mea, *monsieur* Silion !

Servitoarea dispăruse. Lucu se înclină în faţa lui ›audat, rugîndu-l să-i permită a-i telefona după veşti. l lăsă în casa doamnei Ulmu ca pe un stăpîn. Îl dispreuia şi mai mult de cînd aflase că e farmacist : pentru l, această onorabilă îndeletnicire rămăsese legată de ›ersonajul lui Homais. Dar totdeodată îi era recuıoscător lui Baudat că nu i-a propus să meargă la ;ară. Îşi schimbase părerea. N-ar fi fost momentul cel nai nimerit să cunoască pe coana Elena. Ar fi fost o ntîlnire hotărîtoare, plină de urmări de neocolit : ‚Sînt un monstru de egoism, recunosc, dar pînă azi nici ın monstru nu s-a aflat într-o mai rea situaţie decît mine."

---

[1] Tot răul spre bine.

— Taxi !

În holul casei lui, doamna Aretie, zveltă şi juvenilă, rînduia veşminte şi rufe într-o valiză.

— Precum vezi, plec, răspunse ea privirii mirate a fiului. Nu ţi s-a urît cu mine ?

— Nu, mamă, închipuie-ţi că nu ! Şi nici nu te las să pleci. Trebuie să mai rămîi. Am nevoie de tine.

Într-adevăr, vestea îl turburase neaşteptat. Ar fi vrut să-i spuie tot ce se întîmplase, dar şovăia, cuprins de o sfială copilărească şi de oboseală. Doamna Silion surîdea fericită, dar neînduplecată :

— Eşti un fiu drăguţ, Luc, aproape un model de fiu. Dar trebuie să plec. Am terminat cu dentistul. Mă aşteaptă stropitul viei. Oricîtă încredere aş avea eu în moş Toader, logofătul, e mai bine să fiu acolo.

— Ce-ar fi, mamă, s-o laşi nestropită ?

— Glumeşti, Luc ? Anul ăsta, dacă scăpăm de grindină, o s-avem două mii de deca şi mai bine şi se zice că va fi şi preţ bun. Am replantat pe încetul toate golurile.

O privi neîncrezător :

— Cît costă stropitul ăsta, mamă ?

Doamna Silion îi spuse o sumă neînsemnată.

— Păcat : credeam că e mai mult...

Pe chipul mamei sale se zugrăvi părerea de rău.

— Tu ai nevoie de bani, Luc... la toamnă...

— Lasă, mamă, că mă descurc eu. Se opri izbit de o idee neaşteptată. După o pauză continuă : Tot ce te rog e să amîi niţel plecarea. N-aş vrea să rămîn singur. Dar dacă nu se poate... (Ideea de adineauri îl urmărea, fără voie.)

— Luc, ţi s-a întîmplat ceva ?

— Fii liniştită, mamă, s-a întîmplat ceva, dar nu tocmai mie. Iată.

Îi întinse scrisoarea Anei şi se retrase în dormitor. E mai bine s-o lase singură la citit: întîrzia fie şi numai cîteva clipe explicaţiile de neînlăturat. Şi mai trebuia să alunge gîndul cel neplăcut şi urîta lui ispită. N-avu însă răgazul dorit. Pe măsuţa de lîngă pat zări un plic galben cu firma forului constituţional. Îl deschise, în silă. Era o înştiinţare a Direcţiei Personalului prin care i se aducea la cunoştinţă că, din motive de economie, postul nebugetar de avocat al instituţiei se desfiinţează chiar pe zi-ntîia viitoare, iar titularul, domnul avocat Lucu Silion, e invitat să-şi ridice salariul pe trei luni, socotite ca termen de preaviz. Silion se lăsă pe pat. Asta era încă una şi cea mai urîtă din farsele pe care i le face Amidon. Cu coatele pe genunchi, Silion îşi luă capul între mîini. Imaginea spălăcită de făt bătrîn, cu pleoapele roşii, cu zbîrcituri mărunte şi ciopîrţite într-o faţă mototolită ca un ciorap îi apăru dinainte. Micul Amidon, directorul general. Primise o lovitură grea şi tocmai cînd avea mai multă nevoie de tributurile pe care i le plătea statul în schimbul bunăvoinţei lui de a le încasa. Nu se aşteptase. Să meargă să se milogească la directorul general, să se umilească la rotofeiul Amidon nici nu se gîndea, şi de altfel ştia bine că n-ar fi folosit întru nimic. Îşi da seama că soarta i se hotărîse mai de demult şi mai de departe. Se gîndi la primul-ministru — fost pe vremuri curtezan al doamnei Silion — dar renunţă repede la omul acela drăguţ şi molatec care n-ar fi îndrăznit să treacă peste Amidon şi peste protectorul acestuia. Într-adevăr, Amidon e ocrotit de cumnatul său, baronul Resch, don Juan în orele libere şi favorit statornic al Majestăţii-sale, care-l număra printre partenerii săi de bridge şi pocher. Ca din întîmplare, sfetnicii Măriei-sale erau norocoşi la joc şi cîştigau de la baron sume fabu-

loase. Nimic de făcut. Mai rămînea să ceară sprijin chiar Puicuţii, nevasta ministrului, care îi arăta atîta bunăvoinţă directorului şi care, mai înaltă decît el şi totdeauna cu gust îmbrăcată, semăna cu Albinosul leit. Trecere mare la soţ şi la frate. Ar fi fost o măiastră manevră să recurgă la ea. Pe vremuri, Silion şi Puicuţa fuseseră buni prieteni şi ca o urmare la care nu prea se gîndise, bunăvoinţa directorialului frăţior se revărsase asupra lui. Era răsfăţatul instituţiei. De pe atunci se obişnuise nici să nu dea pe la birou. Puicuţa semăna cu o şopîrlă albă, verticală, cu ochi miopi, smulşi de gene şi în neîncetată clipire pofticioasă, peste o privire fumurie, aiurită de lumină. Cînd a băgat de seamă că sentimentul de protecţie al Puicuţii pentru el prinde a se înteţi primejdios, Lucu şi-a rărit şi vizitele şi buchetele. Nu putea să uite amiaza în care, în faţa lui, Puicuţa clipea din ochi ameţitor de des şi cum la colţul gurii ei cu buze tivite şi subţiri se zbătea cîte un firuleţ de spumă deasă. Una din minunile îndeaproapei înrudiri era că şi pe buzele Albinosului, la colţuri, se alcătuiau asemenea spume îngroşate, cînd directorul vorbea mai cu însufleţire sau mai emoţionat. Puicuţa părea şi ea emoţionată. Vorbea mai înfundat şi mai din trîmbiţa nasului, mult mai din fund ca de obicei, vorbea mult şi fără şir şi cu întreruperi anevoioase, ca şi cum i se lăsase limba grea. În palmele ei asudate frămînta o batistă rară ţesută în funigei. Mîinile, atît avea frumos Puicuţa şi ştia prin jocul ei dramatic să le pună în evidenţă, dar pentru Lucu nu alcătuiau o îndreptăţire îndestulătoare la jertfa ce fără doar şi poate i se cerea. Lucu nu era omul care să rămînă mult timp nepăsător la zbuciumul unei femei. Răsufla greu. Dar cînd Puicuţa îşi apropie de obrazul lui gura

ei în chip de jertfă pătimaşă, asemănarea dintre soră şi frate se vădi cu atîta putere, încît i se păru că cele două virgule de scuipat erau un împrumut intim şi proaspăt de familie. Şi cum printr-un gest tot atît de nefericit Puicuţa îşi lăsase capul în piept ca o victimă resemnată care aşteaptă lovitura de graţie, Silion se întrebă care din doi, ea sau Albinosul, va cheli mai înainte, pînă într-atît părul lor semăna în spălăceală şi în felul în care arăta presărat cu economie pe ţeasta cît un pumn a capului. S-a prefăcut că nu înţelege nimic din ciudatul tremurici al ministresei, s-a înclinat şi a ieşit de-a-ndăratelea, ca şi cum s-ar fi temut de un atac mişelesc pe la spate. Şi n-a mai dat pe la ea.

Credea că s-a isprăvit. În cîteva ore, în cîteva zile, uitase. Dar o dată pe lună, măcar atît, trebuia să meargă în audienţă de lucru la directorul general. Prilej să-şi reînnoiască repertoriul de glume pe teme neschimbate că la Contenciosul Consiliului Juridic nu era niciodată de lucru. La cea dintîi asemenea întrevedere Albinosul l-a întîmpinat cu un zîmbet oţeţit. Un funcţionar adevărat, fie chiar sinecurist, s-ar fi alarmat. Silion n-a luat seama. Nu se sinchisea de toanele directorului. S-a mirat numai că glumele şi anecdotele lui n-au avut succes.

— Ce e cu şeful ? l-a întrebat secretarul general, care-şi aştepta rîndul.

— Nu-i prieşte în aer liber, e grăbit să se dezbrace, să se întoarcă în borcanul cu spirt.

Acum s-a isprăvit de-a binelea, şi recapitulările sînt de prisos. Se întinse pe pat. Uneori viaţa îţi lasă un gust de cenuşă. Totul te trădează chiar şi cînd n-ai crezut în iubire şi prietenie. Complicii lui de la Forul Intercultural au călcat faţă de el chiar şi legile complicităţii.

Nu le-a cerut decît să fie buni complici. Şi n-aveau cuvînt nici cît tîlharii. Numai lui i-au cerut socoteală de salariul luat statului de pomană şi l-au dat afară de la conovăţul copios în jurul căruia şi-au strîns rîndurile, să se înfrupte mai departe, nestingheriţi. Numai faţă de el şi-au îngăduit să ia o măsură drastică, o măsură primejdioasă cu oricare altul. De ce ? Pentru că dintre ei toţi, el e cel care a fost găsit mai slab şi mai neputincios, cel fără de rădăcini şi de ocrotire. Una peste alta, aceasta trebuie să fie părerea lor despre dînsul. O dată pe dinafară, numai el nu e în stare să dea cu piciorul în baracă. Moale şi bun — un izolat, un muieratec. E drept însă că îi jignise. Lipsa lui prelungită de la „şueta“ zilnică îi jignise. I-a mai jignit cînd a renunţat la cinstea de a lua parte la şedinţele prezidate de Amidon, cam o dată la două săptămîni, cînd se discutau chestiuni de doctrină. Adică de ce numai el să refuze să joace puţină comedie ? Colegii lui nu iartă chiulul în materie de făţărnicie profesională. Cinismul e primejdios, e o desolidarizare, e un denunţ. *Eurika !* Silion se lumină la faţă. Înţelesese de ce l-au părăsit colegii, de ce l-au lăsat pradă Amidonului. Găsise o tîlcuire care-l umilea mai puţin. Dar asta nu schimba nimic. Temelia materială a existenţei lui se prăbuşise. Iată-l pe drumuri sau puţin lipseşte. Preavizul de trei luni cu care l-a miluit Amidon l-ar fi ajutat să se descurce un scurt răstimp, dar avansurile şi împrumuturile pe care le ridicase de la casierul general depăşeau suma celor trei salarii : casierul general, singurul coleg cinstit de Silion cu o prietenie mereu atentă. Totul fusese socotit cu viclenie la Forul Intercultural, chiar şi generozitatea. Nimeni să nu păgubească din izgonirea lui. Atîta meschinărie, atîta şiretlic mărunt şi feroce îl dezgustă : bine că a

scăpat din acea șoricărie birocratică, din acel iz de arhivă somptuoasă. Mai curînd sau mai tîrziu, tot aci ar fi ajuns, atîta doar că de data asta ar fi fost mai bine dacă despărțirea întîrzia pînă la toamnă. Pînă atunci soarta i s-ar fi hotărît într-un fel sau altul, nici el nu știe cum, dar fără lipsurile bănești care pun vîrf la toate. Două femei între viață și moarte, una la spital, cealaltă, Laura, mai vulnerabilă ca oricînd, în spitalul ei de acasă... Și amîndouă așteaptă totul de la el.

Gîndul care îl fulgerase și se stinsese adineauri în hol, de față cu doamna Silion, i se aprinse din nou în minte, dar sfios, ca un bec electric aprins într-o criptă : o șuviță de lumină. Mîntuirea. Limpede și simplu, cu puțină hotărîre și curaj, putea fi adusă la îndeplinire fără să știe nimeni. Treaba se putea face pe tăcute și ușor prin mijlocirea lui Giuseppe, despre care Filip îi spusese că se pricepea în materie. Iar Aretie Silion n-ar fi să afle decît mai tîrziu. Va avea el grijă de ea, își lua în această privință toată răspunderea. Și pentru el, și pentru ea, e mai bine așa. Politica faptului îndeplinit e totdeauna cea mai bună. Dar de unde să ia el tăria de a-și călca pe inimă. Silion se cutremură. De unde oare îi vin asemenea gînduri ? E o neagră trădare, un asasinat pe la spate al unei sfinte făpturi. Niciodată, desigur, sufletul său nu se va îndupleca la o astfel de mîrșăvie. Niciodată.

O bătaie în ușă îl întrerupse. Aretie se apropie ușor, cu scrisoarea Anei Ulmu în mînă. O clipă, Lucu închise ochii să nu i se poată citi în ei tainica ispită pe care o izgonise. Acum că Aretie e lîngă el, e din nou liniștit, ca un copil care știe că o mamă are grijă de toate. Ar fi vrut să și doarmă nițel. Doamna Silion se așeză la picioarele lui, pe marginea patului și așteptă.

— Ce e, mamă ? începu el.

În tăcere dînsa îi înapoie scrisoarea şi din nou aşteptă. Lucu se ridică într-un cot şi cu ochii ţintiţi pe fereastră vorbi. Îi spuse tot ce i se întîmplase, îi împărtăşi de asemeni şi neaşteptata veste pe care i-o dăduse Laura în cursul dimineţii. În tot acest răstimp privirile lor nu se întîlniră. Aretie ascultase ca de piatră.

— Dacă moare Ana, adăugă Lucu încet şi privind de data asta în tavan, eu n-am să pot îndura una ca asta... ştiu ce-mi rămîne de făcut.

Nu minţea vorbind astfel. Îşi dădu însă seama că marile deznădejdi nu se spovedesc. Silion îşi stăpîni o tresărire.

— Tu n-ai nici o vină, Luc.

— Cum poţi spune una ca asta, mamă ? întrebă Lucu trist. Mă crezi oare nevinovat ?

Doamna Silion ocoli întrebarea.

— Femeia asta n-avea dreptul să facă ce-a făcut. Te ştia legat de o alta. Şi pe urmă nu mai e un copil. Nu mai e la vîrsta cînd femeile se omoară din dragoste.

— Logodnicul ei, întîmpină Silion, avea cincizeci şi cinci de ani, mamă, şi s-a omorît din dragoste. Sînt poate şi eu vinovat de moartea lui. Dar dacă moare Ana, glasul îi tremură niţel, viaţa mea nu mai poate fi trăită. Şi n-am s-o trăiesc.

— Nu tu ai împins-o la sinucidere, se îndărătnici Aretie, încercînd să nu pară înfricoşată. Tu nu i-ai făgăduit nimic. Ai şi uitat cele întîmplate între voi în noaptea logodnei ei cu Arghir... Te-a dat afară cu lacrimi în ochi, dar te-a dat afară. Acum s-a agăţat de tine. N-avea alt logodnic la îndemînă... altminteri...

— Nu fi nedreaptă, mamă.

— Încerc să fiu dreaptă cu tine. Ai fost leal, cu toată slăbiciunea ta. I-ai spus că ai o altă femeie pe care n-ai să o părăseşti. A acceptat totuşi. Nu din dragoste. Din perversitate sau din calcul. E totuna.

— Dar a plătit cu viaţa.

— Hm... n-a plătit încă.

— Nu vorbi aşa, mamă : e neîndoios că a vrut să moară. Şi scrisoarea pe care a lăsat-o Laurei...

— O infamie, Luc.

— Plătită cu viaţa, repetă Lucu.

— Nu importă preţul, ripostă ea, şi sprîncenele ei subţiri se încruntară. Gîndeşte-te : dacă scrisoarea cădea în mîinile Laurei...

Telefonul sună în hol. Lucu smulse receptorul de lîngă el. Se sprijini în cot să asculte. Aretie îşi apropie şi ea urechea. Glasul lui Jean Baudat metalic şi nazal umplu încăperea. Dădea de veste că Ana Ulmu merge mai bine. Niţel mai bine. Mai întîi a recunoscut pe cei din jurul ei, printre care se află acum şi sora ei Elena. Pe încetul şi-a amintit de tot ce făcuse. A avut o criză de plîns şi a imputat doctorilor că n-au lăsat-o să moară. Vorbeşte rar şi încet ca un suflu. Încearcă să facă un semn, dar mîinile îi cad în pleduri. Mai tîrziu a vorbit de el, de Lucu, şi îl cheamă acum la căpătîiul ei. Îi rosteşte numele mereu, tresare şi-l cheamă. Doctorii n-au nimic împotrivă. Lucrul de căpetenie, pentru ei, e ca Ana să nu adoarmă din nou.

Glasul amuţi. Părea că aşteaptă.

Cu frică, Lucu întrebă dacă o emoţie prea violentă n-ar face totuşi rău bolnavei.

— Prezenţa dumneavoastră, răspunse vocea lui Baudat în franţuzeşte, nu poate avea nicidecum efecte adormitoare. Nici scena duioasă care va urma *inman-*

quablement[1]. Lucu i-ar fi aruncat cu plăcere telefonul în cap, dacă ar fi putut. Faceţi cum vă dictează conştiinţa, continuă Jean Baudat, dar îmi permit să vă atrag atenţia că va trebui să mergeţi pînă la capăt. *Jusqu'au bout*[2], repetă Baudat, înţelegeţi ? E momentul să vă hotărîţi într-un fel. *Plus de tangage !*[3] altminteri e de o mie de ori preferabil să nu veniţi de loc. În sfîrşit, faceţi cum vreţi !

— Trebuie să vin numaidecît ? şovăi Lucu.

Drept răspuns Baudat trînti receptorul.

— Mama şi fiul se priviră. Făceau amîndoi o singură fiinţă acum.

— Am auzit tot, spuse Aretie.

— Mă duc, o înştiinţă Silion, fără să se mişte de pe pat. Trebuie să o văd : mă cheamă.

— Te-ai gîndit bine ? întrebă cu băgare de seamă Aretie.

— Ce să mă mai gîndesc, mamă ? Ana s-a trezit şi mă cheamă.

Fără să se urnească, aşteptă răspunsul.

— Slavă Domnului că trăieşte, suspină Aretie, ar fi fost groaznic pentru tine, dacă...

Lucu se ridică, se pregăti de plecare.

— Te duci ?

— Fireşte, răspunse Lucu şi aşteptă din partea ei un îndemn, o încuviinţare.

— Eu nu te pot împiedica, Luc ! păru că se scuză Aretie, hotărăşte singur... Dar dacă te duci, înseamnă că ai ales, Luc. Asta e şi părerea mea : ai ales, între Ana şi Laura, pe Ana. Irevocabil.

Lucu o privi rătăcit. Ştia bine că aşa este, totuşi întrebă : De ce ?

---

[1] Cu siguranţă.
[2] Pînă la capăt.
[3] Fără ezitare !

Vroia să audă prin alt glas decît al lui cum îl sileşte întîmplarea să ia o hotărîre. Vroia să hotărască mama pentru el, dar mai ales spera încă într-o păsuire a sorţii :

— De ce trebuie să mă hotărăsc, mamă ?

— Pentru că nu mai merge, Luc, exclamă ea. Îi întîlni privirile rătăcite şi îi vorbi încet, aproape blînd, cum se vorbeşte unui copil. Înţelegi bine că la căpătîiul Anei eşti al ei, rămîi al ei, pentru totdeauna. E un moment suprem. Vor mai fi şi alţii de faţă, martorii împăcării voastre pentru totdeauna, sora ei, prietenii... E o întîlnire solemnă între tine şi Ana, îţi dai seama, Luc ?

Lucu tăcea copleşit. Îşi auzise gîndul rostit limpede şi răspicat de un altul. Îşi roti privirile în gol, după un ajutor disperat. Aşteptă.

— Nu pot, mamă. Glasul i se înecă. Orice hotărîre e cu două tăişuri.

Se lăsă pe un scaun.

— Da, întări Aretie, orice hotărîre e cu două tăişuri. Atunci...

Lucu ridică fruntea întrebător, ca un om care nu mai speră decît în voinţa altuia.

— Nu vei mai hotărî nimic, Luc ; n-ai să faci nici un pas. Nu te mai las.

Lucu asculta consternat, dar supus.

— Ana nu va muri nici din asta, continuă doamna Silion, sau cel puţin nu lipsa ta de la căpătîiul ei are să o omoare sau să o vindece... Numai Dumnezeu... Dar tu nu te mai frămînta. Pleacă dacă poţi undeva. Aşteaptă pînă mîine.

— Ana poate muri între timp.

— Cine aşteaptă nu moare, afirmă Aretie, sentenţios.

— Şi dacă nu mă duc, întrebă cu teamă Lucu, înseamnă că am ales-o pe Laura ?

Aretie îl privi îndelung, cu înţelegere şi cu milă.

— Nu !

Lucu suspină.

— Jean Baudat mă dispreţuieşte, spuse el ca izbit de acest gînd care-l pîndise undeva în suflet, ştie tot, Ana i-a împărtăşit toate secretele mele.

— Lasă-l pe Jean Baudat, îl îndemnă Aretie, bine că e acolo, lîngă ea. Şi bine că el te preferă departe.

Lucu o privi cu surprindere şi recunoştinţă :

— Eşti tare, mamă, eşti tare.

Surîse umilit.

— Sînt mama ta ! îl lămuri ea.

...Deci n-are să meargă la chemarea Anei : golul unei după-amiezi întregi de aşteptări şi nelinişti îi apăru lui Lucu ca o prăpastie.

— Eşti obosit, interveni Aretie, te las să te odihneşti. Caută să dormi, ai să fii mult mai calm după.

La auzul acestui cuvînt, Lucu clătină amarnic din cap. Aretie stărui :

— Te sfătuiesc chiar să te dezbraci şi să te bagi în pat. Ca şi cum ai fi bolnav. N-ai idee cum întremează.

Şi, pentru a pune capăt şovăielilor lui, se apropie de el, îi dezlegă cravata şi i-o aruncă pe un fotoliu.

— Aşa se procedează şi la poliţie, mamă ; ţi-e teamă să nu mă spînzur ?

— Haide, Luc, eşti băiat mare ; cred că n-ai pretenţia să te şi descalţ.

Singur, Lucu îşi luă în primire aşternutul. Îşi trecu braţul sub perne, îşi ascunse faţa în parfumul lor stins de lavandă şi se întinse dureros de lung. Gemu. Ca o undă, oboseala din gînduri şi din nervi i se împrăştia în sînge, apoi o simţea în vertebre şi încheieturi, în

respirație și pînă și în piele. Dacă izbutește să adoarmă, are să o piardă cu totul în somn. De uitat nu poate uita așa dintr-o dată și nici pentru multă vreme. Dar are atîta de gîndit, încît nu știe cu ce să înceapă. Laura, Ana, spitalul, doctorii, banii, copilul, viața, moartea... Își căută loc în pat, cînd pe o parte, cînd pe alta, în zadar. Se întoarse atunci cu totul la picioare, luîndu-și cu ele pernele și descoperi, cu încîntare, din această poziție inversă, tavanul, pereții, lucrurile din cameră. Mica lui lume de toate zilele i se păru nouă, ca printr-o minune măruntă, la îndemîna oricui, ceva ce cam seamănă cu oul lui Columb. Și viața lui, își zise, putea fi privită altfel de cum o privise pînă acum. N-are decît să schimbe punctul de vedere ca să se regăsească într-o existență mai netedă, mai lină și nouă, așa cum e și odaia lui pe care se obișnuise, ani de-a rîndul, să o vadă de la căpătîi și care acum i se arăta, văzută de la celălalt capăt al patului, cu totul alta.

Capitolul 26

Bancherul Resch îşi potrivi monoclul. Privirea lui ascuţită şi pătrunzătoare îl măsura pe Lucu din cap pînă-n picioare. Un surîs înflori sub o mustaţă retezată, neagră-colb. Nici un fir alb în părul rar pieptănat cu cărare. Resch nu arăta mai mult de treizeci de ani cu toate că, după socoteala lui Lucu, se apropia de vîrsta psalmistului. Ştia să primească, să asculte, să acorde şi să refuze cu un farmec deosebit, pe care-l datora îndeosebi glasului său armonios şi persuasiv. Lucu fu poftit într-un cabinet capitonat şi banal: birou american, fotolii de piele, covor persan, portretul cu semnătură al reginei Maria. Luă loc în faţa baronului şi-l complimentă pentru calităţile lui de sirenă masculină. Resch îşi scutură ţigara de foi parfumată şi zîmbi măgulit. Se interesă cărei împrejurări datorează rara şi neaşteptata plăcere de a primi pe fiul unui vechi şi regretat prieten.

— Îmi trebuie bani! îi răspunse Lucu de-a dreptul.

Resch replică printr-un hohot muzical, un hohot plăcut auzului, în orice împrejurare.

— E într-adevăr amuzant ! consimţi Lucu după ce aşteptase în zadar şi cîteva cuvinte care să-l lămurească. Da, continuă el, numai ca să umple tăcerea dintre ei, e o situaţie amuzantă să ai nevoie de bani, cu condiţia să-i găseşti.

— Şi ai crezut că îi găseşti la mine ! îl completă încet, ca din guşă, sfîrşindu-şi cuvintele în acelaşi hohot, de data asta cu o octavă mai jos, sacadat şi liniştit.

Un rîs sigur şi plin, un rîs inexpugnabil. Lucu înţelese că nu era nimic de făcut : aşa ar rîde o citadelă de cremene, atacată de un biet arcaş. Şi totuşi ochii vii, negri, ca două mărgele, ai lui Resch, îl învăluiau cu simpatie şi bunăvoinţă, şi în figura lui de păpuşă fără viaţă, fără vîrstă, buzele zîmbeau. Nimeni nu se putea supăra pe un bancher cu asemenea metode şi antrenament. Lucu dădu să se ridice, căutînd în minte o formulă de retragere, dar, cu un gest potolit şi expresiv, baronul îl opri :

— Bani, dragul meu, nu se mai găsesc decît la Banca Naţională ; iată un an de cînd mi se refuză portofoliul, şi în situaţia mea se găsesc toate băncile din Bucureşti...

— Ofer garanţii serioase, îl întrerupse Lucu, o ipotecă rangul întîi pe o vie pe rod şi giruri de valoare, sînt şi înalt funcţionar de stat, am două slujbe, minţi el şi continuă : Am şi o căsuţă confortabilă la mahala, dar n-aş vrea să o angajez pentru atîta lucru. (Minţea. De fapt căsuţa era ipotecată.)

Fu mulţumit pentru acest „atîta lucru“ găsit la capătul răsuflării şi prin care arăta cu dibăcie bancherului că nu era vorba de o sumă prea mare. Resch se aplecă spre el, îi puse confidenţial pe genunchi o mînă surprinzător de mică, o mînă a cărei micime părea

precumpănită de un inel gros de aur, o adevărată armă de pugilat, la unul din degetele lui păroase şi brune. Era gestul lui profesional prin care oprea debitul verbal al clienţilor, îl oprea cu un efect aproape mecanic.

— Ştiu, ştiu, sîntem în preajma sezonului, lumea pleacă la băi, cere bani puţini şi pe termene scurte : realitatea e că nimeni nu mai acordă împrumuturi de consumaţie, e dezesperant, suspină bancherul, trecem printr-o criză nemaipomenită, conversiunea datoriilor agricole ne-a omorît... nu ştiu ce se urmăreşte... În asemenea condiţii toate garanţiile din lume nu ajută la nimic, crede-mă, e inutil.

Cu toate că mîna lui Resch îl ţinea prizonier, Lucu izbuti să se ridice. Bancherul rămase în scaunul lui cu pivot, ceea ce-l sili pe Lucu să-l asculte pînă la capăt.

— De altfel, precum vezi, banca mea nici nu mai e bancă, e o biată colectură a loteriei de stat, de aceea ai şi găsit deschis la ora asta : mîine e tragerea. *Grandeur et décadence*[1]. Resch se ridică : La revedere, dragul meu, mai treci pe la mine. Îmi pare rău din tot sufletul. Stai un moment. Dacă îţi pot fi de folos cîteva mii, cu titlu personal...

Îşi duse mîna la buzunarul de la piept. Lucu îl atinse pe manşetă şi-l opri.

— Mulţumesc, refuză el intimidat, nu te deranja, situaţia nu e atît de disperată...

Resch străbătu cu el sala ghişeelor şi-l conduse pînă în pragul de ieşire, la trotuar.

— La revedere, îi surîse el şi surîsul îi venea din inimă, dar al cui e taxiul ăsta ? Faci risipă ! Îl învălui încă o dată cu o privire duioasă ca într-o cataplasmă

[1] Mărire şi decădere.

de sentiment. Cu bine, îi zise, şi-mi pare rău că te-am costat parale.

Între poliţie şi Esplanade, taxiul lunecă două minute, cu opriri la răscruci, în cîte un lac de lumină, şi Lucu avu răgaz să-şi dea seama de starea lui nouă de solicitator fraudulos pe care trebuia s-o treacă sub tăcere. Nici chiar lui Filip n-are să-i spună că a fost concediat de la Forul Cultural, deşi e un rar dătător de sfaturi şi ar avea nevoie de sprijinul lui, fie şi numai platonic. Îl găsi scufundat în citirea gazetelor, la măsuţa lui predilectă, de după stîlpul de marmură care marca punctul strategic de unde se poate supraveghea casieria, oficiul şi uşa turnantă. Sectorul era aproape deşert. Filip părea că nu bagă de seamă nimic. Cu un bobîrnac plesnit în paravanul de hîrtie al ziarelor, Lucu îl făcu să tresară. Filip ţinti spre el un nas furios, cu nările aprinse puse pe afetul lor nazal şi sub roţile ochelarilor :

— Ce sînt manierele astea ?

— Altă dată să nu te mai faci că nu mă vezi. M-ai zărit de la intrare.

— Asta nu-ţi justifică grosolăniile.

— Am nevoie de bani ! curmă cearta Lucu. Vorbise înfipt şi apăsat. Căutam un fel de a te cîştiga dintr-o dată.

Prin atac bruscat Filip îşi înălţă ochelarii pînă pe smocul de păr ce rezistase cheliei şi-l privi cu ochii goi.

— O mie de lei ?

Celălalt dădu din cap.

— Şezi colea ! Lucu rămase în picioare.

— Două mii? Trei? îl îmbie Filip. Şi după o mică pauză: Cinci?

Lucu se propti cu mîinile de masă, se aplecă spre el, mirat în sine de propria-i îndrăzneală, şi, sfidînd artileria nazală inamică, scandă:

— Două sute de mii.

Filip îşi potrivi ochelarii pe ochi şi fără un cuvînt îşi înfundă liniştit nasul în gazetă. Isprăvise cu el.

— Acesta e un fel de a-mi întoarce spatele, zise Lucu.

Filip îl măsură îmbufnat:

— Dacă nu te formalizezi, poţi lua loc: nu mai eşti primejdios.

— Găseşti? întrebă Lucu intrigat.

— Cîtă vreme te mărgineşti la sume mici, eşti un adversar redutabil, pentru că n-am cum să te refuz. Dar dacă treci de cinci mii primejdia a trecut şi putem lua masa împreună.

— Eşti amabil, mulţumi Lucu, dar ştii că serile sînt prins totdeauna. Şi pe urmă trebuie să găsesc fără zăbavă cele două sute de mii. Eşti chiar hotărît să nu mi le dai?

— Dacă insişti, chem chelnerii.

Lucu oftă.

— Am să mă adresez lui Giuseppe.

— E la postul lui, la *Gasttisch*.

Filip îşi înfundă din nou nasul în gazete, în semn că audienţa luase sfîrşit. Dar, de îndată ce Lucu se îndepărtă, îl urmări pe după scutul lui de hîrtie, în felul detectivesc în care-şi supraveghea chelnerii şi clienţii, apoi înălţă din umeri cu ciudă. Lucu se aşezase la o măsuţă cu Giuseppe. Filip se întoarse în scaun în aşa fel, ca să nu-i vadă.

Convorbirea cu Giuseppe nu ţinu mult, pentru că Lucu citise în toate biografiile nababilor celebri că afacerile se tratează în stil telegrafic şi prin intrare de-a dreptul în subiect. Din capul locului şi-a dat seama că-şi găsise omul. E drept că şi Giuseppe a început cu văicăreli despre nemaipomenita criză care usucă literalmente piaţa (expresia era a lui Giuseppe), dar Lucu a căutat să taie şiragul de lacrimi prin gesturi şi exclamaţii care tindeau să spună : „Ştiu, ştiu, bineînţeles, lasă astea, dar în schimb", şi care gesturi şi moţăieli şi exclamaţii au culminat în întreruperea plină de subtilitate şi experienţă în materie (credea el) că, pentru cineva în căutare de împrumut, piaţa e totdeauna în plină criză „fără precedent" şi că aşa a fost de la fenicieni încoace, acum şi pururea şi-n vecii vecilor amin.

Zicînd acestea, Lucu se şi minuna de preciziunea şi rezistenţa propriului său spirit, zgîlţîit ca un arbore în furtună de toate dezlănţuirile destinului. I se părea că asistă ca spectator la scena pe care o juca dimpreună cu Giuseppe şi se vedea pe sine cum sta aplecat peste măsuţa rotundă de marmură, spre lata figură a samsarului de împrumuturi. Îl privea ca pe o lună plină, ca şi cum ar fi vrut să se autohipnotizeze, se agăţa cu ochii de prezenţa lui, nu cumva să-l piardă ca pe o fantomă şi să uite şi de el şi de sine însuşi. Din cînd în cînd, lumea şi prezentul îi scăpau, ca unui înecat care nu mai pipăie fundul cu piciorul, şi, cu pleoapele deschise, Lucu plutea în plin vis : parcuri, turnuri, trepte cu păuni şi o muzică de jaz şi un pod plin de vuiet peste un braţ de mare... Numai cu o smucitură de voinţă ateriza din nou şi se ţinea treaz în mijlocul grijilor materiale. Pînă la urmă, gîndurile i se vor risipi ca un abur într-un neant de nepăsare. Giuseppe se mai boci niţel pe refrenul de jale :

„Nu sînt bani", pînă își socoti partenerul destul de pregătit sufletește pentru jertfe mari în materie de dobînzi și de garanții.

— Numai la cămătari se mai găsesc parale, iar în condițiile de astăzi, cînd creditul e distrus, nimeni nu-și mai aventurează capitalul fără un douăzeci la sută pe lună, și asta numai dacă ai noroc. Coborînd apoi tonul îi destăinui că un mare bancher din centru — „bărbat levent, îl cunoaștem amîndoi"... — știa acum de unde e Giuseppe la curent cu aceste amănunte date și înțelese că Giuseppe e agent al băncii Cornea.

(Lucu avu impresia că același chip de om pogoară ca Sfîntul Duh între ei.)

— Șșșt! făcu Giuseppe cu degetul la gură, nici un cuvînt, *nomina odiosa!* un mare bancher din centru lucrează printr-un bancheraș de periferie, împrumuturi pe termen scurt, dar cu mari precauțiuni în ceea ce privește restituirea sumelor. El, Silion, de pildă, va trebui să facă, față de un „terț", un act de vînzare, nu de ipotecă, ci de vînzare, îi accentuă cu cinste în glas Giuseppe, un simplu act sub semnătură privată, cum că i-a vîndut „terțului" via din regiunea Dunării: să zicem pe trei sute cincizeci de mii de lei. Dacă plătești la scadență polițele pe care le emiți pentru aceeași sumă, actul de vînzare e nul, dacă nu plătești, atunci vînzarea e legalizată: pierzi o vie de aproape un milion. Lucu se credea obligat să păstreze o figură de nepătruns. *Dura lex,* adăugă Giuseppe, dar dacă n-ai de gînd să plătești, nu te las să semnezi: nu mă bag, nu m-amestec.

— Ah, protestă Silion, cine ți-a spus că n-am de gînd să plătesc?

— Ţi-atrag numai atenţia că pentru două sute de mii, bani gheaţă, vei avea de plătit, peste trei luni, trei sute cincizeci de mii bătuţi pe muche şi pentru nimic în lume nu vei obţine o amînare. În tot acest timp actul de proprietate al viei rămîne în păstrarea împrumutătorului.

— S-a făcut ! hotărî Silion ridicîndu-se ; pune-te pe lucru.

— Nu s-a făcut încă nimic ; să vedem ce zice jupînul... mă duc la el, e la doi paşi ; lucrează azi pînă tîrziu, că mîine e tragerea loteriei de stat : ţine şi colectură. Îşi duse la buze degetul alb şi grăsun : Ssst ! Nici un cuvînt : *nomina odiosa.* Fantoma comună se destrămă insinuant între ei. Ne vedem mîine seară aici, la aceeaşi oră. Pînă atunci mai gîndeşte-te la vechiul nostru proiect cu Arhondologia. Dacă ne-am fi apucat la vreme de ea nu mai alergam azi pe la cămătari să le vindem potcoave de cai morţi.

Pe sub felinarele rare ale bulevardului, Lucu se îndreptă pe jos spre casa Feraru. Potcoave de cai morţi ; îl urmărea această expresie. Via, rămăşiţele averii părinteşti, mulţumită cărora izbutise să asigure exilul, iar pentru mai tîrziu bătrîneţile Aretiei Silion, nimic alt decît potcoave de cai morţi. Un fel de speranţă absurdă îl făcea să lupte cu strîngerea de inimă care-l încleşta şi să se îndărătnicească. „Mai întîi banii şi pe urmă voi vedea.“ Dacă ar fi avut putere să mai gîndească şi-ar fi dat seama că speranţa lui nu e decît un cuvînt : pe urmă.

Seara era umedă şi stelele mari. Pe măsură ce se apropia de casa Laurei îşi încetinea mersul, ca în faţa unei primejdii noi. Mergea tot mai încet, aproape cu

opriri de o clipă, cum fac cei ce vor să-şi aducă amînte de ceva, şi se grăbi, cinci, şase paşi, cu o hotărîre lîncedă. Nimic nu se întîmpla care să-l scutească de acest drum, nici o minune nu-l răpea în depărtare, dincolo de răspundere şi griji. Îşi purta inima strînsă şi surîsul amar spre ceea ce putea să-l mai aştepte, de data asta însă din partea Laurei, pe care o lăsase singură în dimineaţa aceea, aşa cum ştia că o lăsase. Îşi da seama numai atît, că pentru întîia oară se purtase cu atîta nepăsare.

O găsi în sufrageria spaţioasă şi slab luminată, cu mobila demodată şi grea, pe care tocmai aşternea faţa şi cele două tacîmuri la unul din capetele mesei, mişcîndu-se cu siguranţă, aproape cu graţie, între bufetul cu sculpturi vînătoreşti şi scaunele de piele de bivol. Tinereţea ei contrasta cu acel decor vetust, paloarea ei de femeie care stă prea mult în casă şi părul ei metalic şi îmbelşugat păreau întemniţate între capitonajul de stejar al pereţilor, uşa monumentală şi grinzile care împărţeau între muchiile lor tavanul.

— Iată-te, exclamă ea cînd îl zări în prag, pe unde ai mai umblat? şi îşi văzu de treabă în linişte. Lucu se opri surprins de această întrebare care nu cerea răspuns, de această primire indiferentă. Se aşteptase la un reproş, sau, dacă nu, la întîmpinarea duioasă de totdeauna. Calmul ei părea izvorît din adînc şi nu da de bănuit. Femeia a plecat azi, îl lămuri ea cu o voce placidă, şi a trebuit să mă ocup eu de toate. De cînd mă mişc singură, îmi place foarte mult să fac treabă. Lucu o urmări cum se apleacă dinaintea bufetului şi cum se întoarce cu un teanc de farfurii pe care-l aşează

şi-l împărţi, cu o firească siguranţă, la locul cuvenit. Se urni să o ajute. S-a făcut, îl opri ea cu un zîmbet, de acum încolo pun eu singură masa. Cred că eşti mulţumit de mine. Încă niţel şi vei avea o nevastă ca toate nevestele : sănătoasă şi vrednică. Numai s-o meriţi.

Niciodată nu se mai numise pe sine „nevastă". Taina ei, îndelung ascunsă, şi, în sfîrşit, mărturisită, o însufleţea. Lucu o invidia. Totul era simplu, drept şi firesc în ochii Laurei. Dar pentru el, firele vieţii se încîlciseră fără dezlegare.

— De acum încolo cinăm în sufragerie, hotărî Laura. S-a isprăvit cu mesele ca la sanatoriu, cu tăvile aduse la pat... Erai aşa de neîndemînatec cînd făceai pe fata din casă.

Se aşeză lîngă el pe o canapea îngustă care da ocol de-a lungul pereţilor sufrageriei.

— Nu ţi-e foame ? izbucni ea, trebuie să fi avut o zi grea. Ai plecat ca un nebun, nu ştiam ce să cred. Ţi-ai adus aminte de ceva. A telefonat mai adineauri o doamnă. N-am înţeles mare lucru. Spunea că e cineva la spital, între viaţă şi moarte, şi că te cheamă să te duci numaidecît. Desigur că e tot nenorocita de Ada Fulga. Te cheamă cu disperare. Ce e cu ea ?

Lucu respiră adînc. Sîngele îi năvăli în obraji, dar cu o sforţare îşi păstră o figură obişnuită.

— Într-adevăr Ada asta mi-a dat de lucru. A luat veronal şi e între viaţă şi moarte : la infirmeria închisorii.

— Dar doamna ceea mi-a vorbit de sanatoriul Saint Vincent de Paul, întrerupse Laura...

De data asta Lucu păli uşor.

— Ai dreptate, rectifică el, între timp am obţinut să fie transportată la Saint Vincent, unde e mai bine îngrijită. Se speră că va scăpa. Dar n-ar fi un noroc pentru ea. Tentativa asta de sinucidere i-a agravat situaţia în faţa justiţiei. Închipuie-ţi, continuă Lucu, pentru care atenţia Laurei era ca o prăpastie fără fund, astăzi de dimineaţă cînd stam de vorbă cu tine, cînd mi-ai spus ce mi-ai spus (se apleacă şi-i sărută mîna), aveam în buzunar scrisoarea prin care Ada Fulga mă anunţa că se omoară.

— Păreai aşa de liniştit.

— N-o citisem. Închipuie-ţi că n-am deschis-o decît cînd te-ai dus la oficiu să faci cafeaua. Am parcurs-o ca un nebun şi am luat-o la fugă. Credeam că în douăzeci de minute voi fi înapoi, cînd colo am căzut în mrejele unor formalităţi fără sfîrşit. Cît p-aci să fiu bănuit că eu i-am procurat veronalul la puşcărie. Numai eu aveam voie să o vizitez, ca avocat. Asta îi interesa pe domnii aceia, comentă cu o stăpînire de indignare, Lucu, să stabilească de unde avea otrava. De starea clientei mele nici nu se sinchiseau. A trebuit să-i chem la ordine, să-i fac să-şi dea seama de gravitatea situaţiei. Au consimţit să o lase sub pază, cu sentinelă la uşă, la Saint Vincent. Biata Ada Fulga : de cînd mă tot străduiesc să-i schimb soarta mi-a devenit aproape simpatică.

— Ştii, Luc, că şi eu m-am gîndit la aşa ceva, spuse Laura îngîndurată, poate că ai să întîlneşti o femeie care să-ţi placă. Eu nu sînt decît o bolnavă... Îţi încurci viaţa cu mine. Eu cred că o iubeşti pe Ada Fulga...

— Ce te face să spui așa ceva ?

— Te leagă de ea primele tale succese... Poate că și mila... Felul cum vorbești de ea... O anumită expresie pe chipul tău...

— Și perspectiva unei vieți între tribunal și arestul preventiv...

— Mai sînt însă atîtea femei frumoase, sănătoase, bogate... insistă Laura. Știi, Luc, că de-ar fi să mă lași pentru alta, acum ar fi momentul cel mai potrivit pentru amîndoi, mai ales pentru mine. Mai înainte era prea devreme, mai tîrziu ar fi prea tîrziu. Acum. Acum cînd mi-aștept copilul. Gîndește-te. Acum mai poți să pleci, dacă ai vreun gînd de ducă. Decide-te.

— Sînt decis de mult. Încă de pe cînd eram numai doi. Astăzi, cu atît mai mult, Laura, ești femeia mea, rosti Lucu și se înfioră de ceea ce spusese.

Se lega din nou, sub legea vieții. Surprinse în ochii Laurei ceva neobișnuit, o răsfrîngere nouă, care venea dinăuntru și înălța spre el o lumină de încredere și recunoștință. „Lumină din lumină, își zise, căutînd să definească ceea ce vede. Ce repede poți face fericită o femeie... E de ajuns un cuvînt, o promisiune..."

Telefonul tresări într-o spulberare de sunete metalice. Laura se uită întrebător spre Lucu, care pălise din nou.

— Lasă-l să sune, oricine ar fi. Nu vreau să ne mai deranjeze nimeni, nu vreau să mai aflu nimic.

— Chiar dacă e din partea Adei ?

— Mai ales dacă e din partea Adei. Să mă lase în pace la ora asta.

Vorbind, Lucu își auzea cuvintele sunînd în gol și se mira că nu se simte lipsa lor de adevăr și de convingere.

— Te cheamă cu disperare, spuse Laura pe gînduri. Doamna aceea te implora să i te trimit. Ca şi cum ar fi fost vorba de o muribundă. Luc, eu cred că ar trebui să te duci.

— Pentru nimic în lume.

Telefonul zbîrnîia mereu. Lucu se ridică şi-l scoase din priză.

— Mi-e foame, exclamă el, ca şi cum i s-ar fi luat o piatră de pe inimă, şi fii liniştită : Ada e în afară de pericol.

Şi pînă către miezul nopţii Lucu se legănă pe sine şi pe Laura cu visuri de viitor, cu descrierea vieţii lor de mîine, cînd vor avea un cămin, o lampă şi un copil... „Da, totul se va limpezi, îşi zise, numai dacă Ana Ulmu scapă cu viaţă, ca să nu ducă pe umerii lui biruitori povara unei amintiri tragice."

În puterea nopţii, se întoarse acasă. Storurile lăsate filtrau o lumină turbure şi ciudată. Cînd pătrunse în hol, lămpile erau stinse, dar pe toate mesele şi în toate colţurile ardeau zeci de lumînări de ceară, plînse şi muribunde. Toate icoanele, mari şi mici de prin casă, icoane de lemn, fumuite şi şterse, icoane de sticlă în culori vii, icoane tainice de aur şi argint, străluceau de o lumină roşiatică, adunate în această sală ca într-o capelă de foc. În fund, în faţa unui iconostas improvizat, Lucu zări pe mama sa, îngenuncheată în rugăciune. Se cutremură.

— Mamă, ce s-a întîmplat ?

Aretie Silion se întoarse, îi făcu un semn de liniştire şi se ridică spre el.

— Nimic rău. A telefonat domnul Baudat. Ana nu conteneşte să te cheme. Plînge, imploră, ameninţă. A

încercat să se dea jos din pat, să vie la tine. Au ţinut-o cu forţa. A leşinat, a adormit, dar au trezit-o. Jean Baudat şi-a schimbat atitudinea, a devenit ameninţător. O doamnă i-a luat receptorul din mînă şi mi-a vorbit pe un ton despre care i-am spus că nu l-aş fi tolerat în alte împrejurări. A persistat. I-am spus atunci că nu e cazul să ne amestecăm în această afacere. Că doar nu e vorba de Romeo şi Julieta. Ne-am luat totuşi o grea răspundere cînd ne-am hotărît să nu mergi la sanatoriu. Am strîns toate icoanele să ne rugăm pentru ea să scape. Vreau să mă rog pentru ea şi pentru tine.

— Roagă-te, mamă, poate că foloseşte la ceva.

Retras în camera sa, Lucu şi-aprinse o ţigară. În paloarea lucidă a nopţii cu lună, ruinele vechiului arsenal creşteau transfigurate de tăcere. Strada pustie parcă aştepta zgomotul unui pas care nu mai reînvie. Acum, cînd hotărîrea lui de a nu se duce la sanatoriu se înfăptuise, oboseala se retrase din el ca o apă. Clipe lungi rămase fumînd, respirînd mireasma de vară a straturilor de flori de sub geam. Totul se liniştea. „E mai bine, gîndi el, că lucrurile au ajuns aci." Cine ştie cîtă vreme încă ar fi fost ţinut să ducă o astfel de viaţă. Acum cînd nu mai are încotro, destinul are să aleagă pentru el. Alegerea e ceva de neocolit, ceva fatal şi se va face de la sine, peste el, peste legămintele făcute, peste răspunderile lui. Şi atunci el are să piardă sau pe Laura sau pe Ana. Poate că mai demult şi-ar fi putut înjgheba într-altfel existenţa. Dacă s-ar fi încumetat să-i spună Laurei adevărul, ea l-ar fi înţeles şi ar fi primit rolul de sacrificiu ce i se cuvenea. Şi-ar fi dat seama că în starea ei trebuie să se re-

semneze. Astăzi însă nu se mai poate. Laura nu mai e bolnava de mai înainte şi-şi cere dreptul la viaţă şi la iubire. Nu mai e femeia pe care a îmbărbătat-o şi a îngrijit-o. Va fi în curînd o femeie nouă, o necunoscută. O necunoscută. Tot ce a fost între el şi Laura ţine de trecut. Poate chiar şi copilul lor e al trecutului. Laura astăzi e altcineva. Cine e Laura?

Lucu azvîrli ţigara şi închise fereastra. Stinse lampa. Pe sub uşă zări o dungă roşiatecă de lumină. Doamna Silion se ruga.

Zilele următoare, Silion se împărţi cum putu, între drumurile obligatorii la Laura şi alergăturile după bani. Ţinea morţiş să plătească el sanatoriul, nu numai pentru că se recunoştea drept pricină fără voie a nenorocitei întîmplări şi drept singur amant al Anei Ulmu. Dar îl detesta pe Jean Baudat, cu un amestec de ciudă şi mînie. Cu plăcere l-ar fi jignit şi umilit, i-ar fi dat una cu piciorul ca unei javre, sau pur şi simplu l-ar fi luat la palme pe acest martor auditiv al nopţilor lui cu Ana. Închidea ochii şi se vedea plesnind cu dosul palmei chipul acela moale, opărit şi spînatec care-l înfuria cu cît arăta mai bocciu, cu toate că nu i-ar fi convenit de loc să se fi înfăţişat mai bine. Şi pentru că aşa ceva nu era cel puţin deocamdată cu putinţă, Lucu se hotărîse să nu fie el însuşi cel umilit : măcar atît. Arma lui Jean Baudat era banul. Cînd băga mîna în buzunar, părea în ochii Anei Ulmu un înger salvator, înger civil şi scund, dar sublim şi atotputernic. Dacă Lucu achita el nota la sanatoriu, ce-i mai rămînea de făcut lui Jean Baudat ?

Nimic decît o sarcină de trepăduş, săritor şi bun de pus la treburile mărunte care se lasă pe seama băieţilor cumsecade, lipsiţi de alt farmec decît serviabilitatea. Pentru nimic în lume nu-i va îngădui acestui venetic, reprezentant de doftoricale, să-şi dea faţă de el aere de senior care-şi asumă răspunderile şi plăteşte. Pornirea lui Lucu îi orbea judecata. Ştia că nu trebuie să se înalţe cu nimic în ochii Anei Ulmu, că pe măsură ce-i va părea mai nemernic şi mişel va fi regretat mai puţin, şi suferinţele ei vor fi uşurate. Dar nu putea. Şi pe urmă, îi şopti un gînd, soarta nu se rostise încă. Se hotărî să o vadă pe Trude Resch. I se părea o idee cu atît mai nimerită, cu cît era mai greu de înfăptuit. Trebuia să treacă şi prin această încercare, dar o clipă de umilinţă putea să răscumpere o viaţă întreagă. Un asemenea scop merită jertfa mîndriei lui, făcută în taină. Nu se îndoia de fel că Trude îl va ajuta : E bogată, e săritoare, cel puţin aşa i se părea lui ; în sfîrşit, e femeie. Şi pe urmă, nu se sfia să şi-o mărturisească, avea o atît de veche şi stăruitoare slăbiciune pentru el, că părea fără de leac.

Cu un vîrtej impresionant, cu un scrîşnet metalic al frînei siluite, Trude Resch oprise maşina ei de două locuri la trotuarul din capul podului sub turnurile rococo ale vechiului minister. Trezit din aşteptare, Lucu se repezi cu pălăria în mînă. Portiera se deschise şi Trude îi făcu semn să ocolească vehiculul şi să urce. Purta un fel de beret de fetru, sub care părul ei dispărea cu totul, descoperindu-i pe de-a-ntregul şi cu dinadinsul urechile. Conducea cu o brutalitate prefăcută şi nu întorcea capul, ca să-şi arate numai din profil chipul ei precis şi dur de beliduce. Din cînd în cînd, în drumul lor pe sub tei, îl privea totuşi cu

coada ochiului, ceea ce îi punea în valoare croiala pleoapelor şi lungimea genelor. Îl cîntărea.

— Nu e nimic de făcut cu tine azi, *mon pauvre ami,* constată ea drăgăstos, arăţi ca un cadavru fardat.

— Anticipez numai cu puţin, recunoscu Lucu.

— Atunci spune tot, îl îndemnă Trude, privind numai înainte. M-ai chemat să te ascult : sînt numai urechi.

Încetini viteza. Aerul filtrat de ramurile verzi pătrundea prin fereastra portierelor, le înviora sîngele. Lucu îşi făcu pe scurt spovedania. Ajunşi în pădurea Băneasa, Trude opri îndărătul unui şirag de maşini de nichel şi cristal. Îşi dete capul pe spate, alunecă niţel cu picioarele sub volan, îşi încordă trupul şi gemu, istovită :

— *Mon pauvre ami,* sînt incapabilă să-ţi dau un sfat. În locul tău aş fugi, ţi-am mai spus-o.

— Nu-mi da sfaturi, Trude. Altceva îmi trebuie.

Îl întrebă, cu ochii şi gîndul aiurea. Se vedea că veşnicele lui frămîntări o oboseau.

— Anume ?

— Două sute de mii de lei.

Trude se destinse din încordarea ei voluptuoasă, deveni atentă :

— De unde-i iei ?

— De la tine, Trude, fă-mi te rog acest serviciu. Ţi-i restitui pînă în şase luni. Îţi dau în gaj via mamei.

Trude se propti în scaun la volan, ca şi cum se pregătea să pornească maşina. Se roşise pînă în rădăcina părului.

— Nici în glumă, *mon pauvre ami...* mai întîi n-am bani, pe urmă...

— Am înţeles, întrerupse Lucu oftînd, „pe urmă" e povestea lui Napoleon şi a clopotarului...

— „Pe urmă", reluă Trude înciudată, pe urmă e cel puţin bizar din partea ta să-mi ceri tocmai mie bani ca să-ţi scoţi o metresă din spital şi s-ajuţi pe cealaltă să nască. Unde mai pui că ar trebui să iau banii de la bărbatu-meu ca să ţi-i dau ţie. Frumos.

— Nu ştiam, se scuză Lucu vag, credeam că...

— *Mon pauvre ami*, credeai că am avere personală. N-am. Şi chiar dacă aş fi fost bogată, dacă vrei să ştii, nu ţi-aş fi dat un ban. Nu ştiu ce prejudecăţi femeieşti m-ar fi împiedicat să te ajut.

Lucu clătină din cap.

— Înţeleg, înţeleg. Va trebui totuşi să vînd via mamei.

— Asta e şantaj sentimental, *mon pauvre ami ;* vinde tot ce vrei, numai, pentru Dumnezeu, nu insista.

— Nu insist, vorbeam de unul singur.

Vorbise resemnat şi trist. Nu mai avea încotro : va lăsa pe Giuseppe să lucreze. Trude se îmbună :

— Îmi pare rău, *chéri*, că nu-ţi pot fi de folos. E o sumă exorbitantă. Îşi încleştă mîinile pe volan. Dacă ar fi vorba de zece, cincisprezece mii de lei... bucuros...

O rază de soare, trecînd prin parbriz, făcu să scînteieze pe degetul Trudei un briliant de o limpezime rară. Ochii distraţi ai lui Lucu se aţintiră pe feericul şi minusculul focar. Trude îşi retrase mîna instinctiv şi amîndoi tăcură, încurcaţi de a se fi întîlnit pe acelaşi penibil gînd.

— Mulţumesc, Trude, refuză Lucu, văd eu ce e de făcut.

— E tot ce pot face, stărui Trude, şi dacă te răzgîndeşti, sînt gata oricînd.

Puse motorul în mişcare şi deodată şovăi :

— Vrei poate o plimbare pe jos ?

În amîndoi se trezi amintirea ultimei lor escapade. Fiecare însă o retrăi într-altfel.

— Credeam că o simplă plimbare prin pădure nu ţi-ar face rău, se dezvinovăţi Trude, apăsînd pe vorbele „simplă plimbare".

Îşi trase mănuşile de muşchetar şi puse în mişcare. Maşina porni încet, apoi se avîntă ca o fiară tînără, lacomă de spaţiu.

„Poate că ar fi fost mai bine, gîndi Lucu pe drumul de întoarcere, dacă aş fi primit plimbarea. Am fost un nătărău. Să ne fi plimbat întîi şi să-mi fi prezentat doleanţele *după ;* ar fi fost, poate, cu totul altfel primite. Nu trebuia să tratez chestiunea la rece. Nimic la rece cu femeile. N-aş fi fost un bun Potemkin."

— De ce zîmbeşti, Lucu ?

— Mi-e ruşine să spun, Trude.

— *Pauvre ami*, bagă de seamă : la început ţi-e ruşine, pe urmă te resemnezi şi cazi. *On n'insulte jamais une femme qui tombe...* [1]

Satisfăcută de puterea ei de pătrundere, Trude tăcu. Şi cu piciorul pe accelerator, cu ochii ţintă înainte se năpusti ca o furtună, pe sub tei şi castani, pînă în oraş.

*

Acasă Lucu găsi un mesaj telefonic de la Giuseppe care-i fixa o întîlnire pentru după-amiază, la Esplanade. Fu exact. Samsarul îi expuse greutăţile în-

[1] Nu trebuie insultată niciodată o femeie care cade.

tîmpinate şi sorţii de reuşită. Făcea parte dintre oamenii care cotcodăceau în jurul fiecărui amănunt, comentîndu-se pe sine pas cu pas. Se folosi de prilej ca să-i vorbească în amănunt şi de proiectul Arhondologiei, care nu-i mai ieşea din gînd.

— Este singura noastră scăpare, îi repeta, solidarizîndu-şi soarta lui cu a lui Lucu.

După cîteva zile tîrgul se făcu. Lucu trebui să primească un împrumut cămătăresc, aşa cum îi vorbise Giuseppe. N-avea nici o speranţă că la capătul celor trei luni are să plătească şi să salveze aceea ce în dreptate adevărată era singurul bun al mamei sale. Dăduse o adevărată luptă ca să despartă, în scrisoarea de vînzare, o bucată de pămînt, „parchetul", cum se spunea prin partea locului, de o jumătate de pogon, a cărui soartă se despărţea de a grosului viei, dimpreună cu locuinţa părăginită, umbrită de nuci bătrîni şi de peri răsuciţi şi reumatici, de peste o jumătate de veac. Se mîngîia cu gîndul că avusese această grijă şi izbutise ca Aretie Silion, sărăcită de tot ce avea, să nu rămînă chiar pe drumuri. Îşi făgăduia de altfel să o ajute din răsputeri şi n-avea cuvînt să se îndoiască de bunele lui intenţii. Conştiinţa lui de fiu şi de om de onoare era, dacă nu pe de-a-ntregul, cel puţin în parte împăcată. Se mai amăgea şi cu părerea că pînă la urmă se va întîmpla totuşi ceva, ca un fel de minune, care să înlăture catastrofa. Pînă atunci împrumutul acesta va rămîne o taină; mama lui n-are să ştie nimic. „E timp destul, socotea Lucu, să-i spuie adevărul, să o împace cu faptul îndeplinit şi chiar să o consoleze." Dacă o fi să se mute în paragina pe care i-a păstrat-o, are să meargă să stea şi el în ea o săptămînă, două.

Toate aceste frămîntări îl ajutară să reziste împrejurărilor, să rămînă surd la apelurile din spital, ale Anei și să mai înșire, pentru Laura, cîte ceva din povestea Adei Fulga.

O dată cu banii în buzunar, Lucu nu zăbovi o clipă. Se întîlni cu Jean Baudat și-i plăti datoria. Baudat nu se așteptase la una ca asta. Încasînd o sumă pe care o socotise pierdută, holbase ochii lui bulbucați, spre bucuria, scump plătită, a lui Lucu. Îi mai rămînea acestuia o jumătate din împrumutul luat. Despărțindu-se de Baudat, își pipăi pieptul plin de bancnote, cum își pipăie gangsterii din film, în buzunar, arma cu care înfruntă viața.

*

— Am să-ți spun ceva, Luc, îi spuse doamna Silion, intrînd în cameră. El își lăsă pe muchea fotoliului o carte pe care se străduise să o citească și privi spre mama lui cu teamă. Trăia mereu în așteptarea unor vești rele. Nu e nimic, îl liniști ea așezîndu-se, vreau numai să-ți fac o propunere.

„Să fi aflat ceva ?" se întreba Lucu.

— Luc, tu ești supărat, continuă Aretie. Nu trebuie să fii supărat.

— Ce pot să fac, mamă ?

— Vreau să te ajut. Știi părerea mea : lucrurile se vor dezlega de la sine, nu e nevoie să iei o hotărîre... Dar pînă atunci, sînt alte greutăți care te apasă. Am găsit plicul acesta : de ce nu mi-ai spus nimic ?

Dintr-un buzunar al rochiei de casă, scoase plicul galben prin care Forul Constituțional îi aducea la cunoștință lui Lucu că-l concediază. Lucu plecă ochii în pămînt.

— Era deschis şi mi-am aruncat ochii : nu din curiozitate, crede-mă.

— N-are importanţă, mamă. Nu ţi-am spus, ca să te cruţ de o supărare.

— Ce-ai de gînd să faci ?

— Nu m-am gîndit încă. Voi găsi eu o soluţie.

— Nu mă îndoiesc. Dar pînă atunci ai datorii urgente. Cît ?

— La ce bun, mamă ?

Aretie stărui :

— Cît ?

— Pe puţin o sută de mii, sanatoriul şi banii daţi de Baudat pentru presă, ca să nu apară nimic în gazete. Pe urmă Laura, îngrijirile, datoriile şi copilul : altă sută de mii.

— E mult. E mai mult decît credeam. Atunci... Aretie se gîndi şi reluă : Nu mai încape şovăire ; trebuie să vindem via.

Lucu păli, dar de teamă şi ruşine :

— Să nu faci asta, mamă.

Era turburat. Nu ştia ce să creadă.

— E singurul lucru, Luc. Via e a ta şi nu vreau să-ţi fiu piedică. Vinde-o şi vom vedea ce mai e de făcut.

— În ruptul capului, mamă, protestă cu o hotărîre nesigură Lucu. Via e a ta şi e singurul tău mijloc de trai.

— Voi şti să mă descurc, Luc ; mai pot munci, ca profesoară, ca guvernantă, ca *dame de compagnie*... Nu sînt atît de bătrînă : ai spus-o şi tu că primeşti complimente pe seama mea.

Şi Aretie surîse, aproape mulţumită.

— Tu, mamă, profesoară sau guvernantă ? *La belle Aretie !* Nici nu-mi mai vorbi.

Într-adevăr, nu se putea împăca cu gîndul.

— Aproape toate prietenele mele muncesc... N-am să fiu nici prima, nici ultima bătrînă care-şi cîştigă existenţa. Şi pe urmă, Luc, eu stau mai bine decît ele : eu am un fiu care n-are să mă lase, cu toate că nu voi avea nevoie de el. Sînt mult mai privilegiată decît ele.

Se ridică :

— Vindem via, Luc. S-a hotărît.

— Nu s-a hotărît nimic, mamă. Şezi, te rog.

Aretie se reaşează.

— Nu mai încape vorbă : n-avem timp. Vinde.

Cu un gest încăpăţînat Lucu refuză.

— Fii om de înţeles, Luc. Putem vinde pe cel puţin cinci, şase sute de mii, socotind şi recolta. Plătim şi ne rămîne destul ca s-o mai ducem un an, doi, pentru că nici noi nu vom sta cu mîinile-n sîn, Luc, îţi ordon să vinzi via !

Lucu nu răspunse numaidecît. Îl dureau tîmplele. I se adusese aminte de recoltă şi el nici nu pomenise de ea în actul de vînzare care supragaranta împrumutul şi ipoteca. Uitase cu desăvîrşire, şi nici bancherul, nici samsarul nu-i amintiseră de ea. Îl mai sîcîia şi teama că totuşi aflase ceva. Nu cumva juca o comedie numai ca să-l înlesnească. Dar prea se ruga de el cu glasul tremurat şi răguşit al rugăciunii. Nu. Aretie nu se prefăcea. Iar el, deşi cu capul în clocot, mai urmărea un plan.

— Să ne mai gîndim, mamă ; poate că ar mai fi ceva de făcut.

— Nu mai e de stat pe gînduri. Vreau să te văd scos din încurcătură. Să ieşi din starea asta.

— Am o idee... dacă ai avea răbdare să mă asculţi...

— Vorbeşte, Luc. Repede.

Ca toate femeile cînd au luat o hotărîre, era grăbită să o aducă la îndeplinire.

— Să știi însă că asta e tot ce pot face, glăsui Lucu, ca unul care ar avea de pus condițiuni, pentru nimic în lume nu merg mai departe.

— Să vedem, se impacientă ea.

— Am un prieten bancher, care, cu siguranță, ar consimți să mă împrumute dacă i-aș da via în garanție și o scrisoare de vînzare pe deasupra : neautentificată, bagă de seamă. E felul lui de a lucra. Mă duc la el.

Aretie se gîndi cîteva clipe.

— Cunosc și eu un bancher, și-aminti ea, dar nu mai știu nimic de el. O mai fi trăind ? Iată unul care, cu siguranță, nu m-ar refuza. A fost pe vremuri dansatorul meu preferat și unul din pretendenții cei mai asidui. Mă implora să divorțez și să-l iau. He ! Dacă n-ai fi fost tu la mijloc...

— Cum îl chema ?

— Resch.

Lucu își stăpîni o tresărire.

— E ruinat cu desăvîrșire. Banca lui nu mai lucrează. Se ocupă de o colectură a loteriei de stat.

— Poate că n-ar fi rău să-l consultăm ?

— N-ai încredere în mine, mamă...

— Cum vrei tu, Luc. Numai să nu ne încurcăm mai rău.

— Voi lua toate precauțiunile, mamă. *Tiens !* mai am o idee.

Aretie așteptă.

— Pentru orice eventualitate, să zicem chiar o catastrofă, sporovăi el printre cuvinte, dar asta numai prin reducere la absurd...

Lucu se opri ca un inculpat extrem de încolţit în faţa unui judecător de temut.

— Nu înţeleg...

— O simplă idee, reluă Lucu, oul lui Columb.

Aretie se impacientă :

— Spune ce-ai de spus, Luc.

— M-am gîndit că n-ar fi rău ca în scrisoarea de vînzare-garanţie — i se păru extrem de dibace această împerechere de cuvinte — să defalcăm „parchetul" de jos, de la şosea, cu nucii şi casa cea veche.

— Asta se face numai prin tribunal, Luc...

— Între oameni de bună-credinţă o scrisoare e de ajuns, deocamdată, o întrerupse Lucu. Formalităţile se fac mai tîrziu, dacă, Doamne fereşte, ajungem acolo.

— Mi se pare, de altfel, cu totul inutil...

— Simplă precauţie, mamă. Să presupunem, prin absurd, că nu plătim datoria şi că pierdem via. Ne rămîne un *pied à terre* [1] acolo unde avem atîtea amintiri. Un adăpost, un refugiu...

— E aproape o ruină, Luc.

— Cu puţină cheltuială o facem locuibilă dacă, Doamne fereşte, ar fi să avem nevoie de ea. Îţi repet, e vorba numai de un exces de precauţie. Nu înţeleg de ce te opui.

— Mi se pare totuşi de prisos şi chiar ciudat. Dar dacă ţii neapărat... Fie ! Şi cînd crezi că poţi realiza împrumutul ?

— Poate chiar în douăzeci şi patru de ore.

Aretie răsuflă uşurată. Se ridică să plece. Lucu se apropie de ea, îi sărută mîna şi o sărută şi pe frunte. Se înfioră niţel gîndind : sărutul lui Iuda.

— Ai binecuvîntarea mea, Luc.

---

[1] Refugiu.

— Eşti atît de tînără şi de frumoasă, mamă, că nu te prind vorbele astea bisericeşti.

— Te vreau mulţumit, Luc. Măcar atît.

— Chiar dacă o fi să pierdem totul, mamă, noi nu ne mai despărţim. (Emoţia îl făcea liric. O pregătea pentru nenorocirile viitoare şi-şi lua propriile cuvinte drept consolări.) Poate că aşa a fost să fie : să rămînem împreună. E loc destul aci, la mine. E loc destul şi acolo, în casa veche. Mă văd serile cu tine, pe treptele celea înverzite şi despicate. Esenţialul e că sîntem împreună.

— Mă ierţi că te-am silit să urci pînă la mine, gîfîi Giuseppe cu zîmbetul său spîn şi răsuflînd scurt, ca şi cum ar fi fost el cel care a suit scările, dar sînt suferind şi nu ies din casă. Şezi, te rog.

Ca să ajungă la el Lucu urcase o scară destul de largă, de piatră, cu rampa de lemn unsuros, de-a susul celor cinci etaje ale unui vechi imobil care înconjura o curte interioară de bazalt, în plin centru bucureştean. La catul al cincilea un iz călduţ de rîntaş şi de ceapă îl înştiinţă că ajunsese în spaţiul rezervat locuinţelor de familie. Culoarul clarobscur pardosit cu scîndură scîlciată şi ieşită la vopsea îl călăuzi printre uşi spălăcite pînă la un geamlîc din fund. Pe o carte de vizită neobişnuit de mare, fixată cu ţinte largi, citise : *Camil Giuseppe.* Iar dedesubt : *Agentură de publicitate şi impresaj. Comision-Import-Export. Teze pentru bacalaureat, licenţă şi doctorat în toate materiile. Discursuri parlamentare şi lucrări de diferite specialităţi. Discreţie.*

Îl găsise pe Giuseppe într-un halat de mătasă, pe alocuri tăiat de vechime, și cu papuci de marochin în picioarele-i boante. Două cearcăne vinete se adînceau sub ochii-i bulbucați, și de pomeții viguroși obrajii i-atîrnau gălbejiți, cu firișoare viorii în filigrană. Spectacolul acesta de suferință nu-l înduioșă pe Lucu de loc, pentru că era inestetic. Giuseppe îi surprinse privirea și, înșelîndu-se asupra ei, se mărturisi :

— Era să dau ortul popii : cinci crize în două zile. Nu mai am voie nici un fum de țigară. Dar te rog să fumezi. E singura plăcere care mi-a rămas : fumul altuia. Te rog ia o țigară. E prima zi cînd mă simt mai bine.

Îl îmbia cu un portțigaret de lemn în chip de dudăpior, de pe o măsuță de fumat. Lucu aprinse și aruncă o privire împrejur. Un interior modern cu un divan-studio într-un colț, cu fotolii plușate cu șină de metal și un dulap-bibliotecă, totul fățuit cu nuc, nou și cojit. Cleiul uscat rînjea printre crăpături.

— E sărăcăcios la mine și banal cît poftești, oftă Giuseppe căruia nu-i scăpa nimic : în schimb e pretențios și de prost-gust. Așa a vrut nevastă-mea, continuă el, așezîndu-se pe divan și recuperînd o respirație pierdută. Am avut niște mobilă în stil venețian, *echt* venețian : dormitor și salonaș cu *secrétaire*, o bijuterie, și o oglindă ca o floare. Logodnica mea, nevasta de azi, m-a obligat să bazardez totul. „Asta e nemaipomenit, zicea, numai vechituri în casa asta, nici un singur lucru nou, nici măcar un divan-studio ! Nu mă mut în cimitirul ăsta pentru nimic în lume. Trage a sărăcie." Pe scurt, a făcut din chestia mobilierului o condiție *sine qua non* a fericirii care mă păștea și am lăsat-o să-și facă de cap : într-un ceas s-a dus și s-a

întors cu troacele astea nou-nouţe, aduse dintr-o hală de mobile din Sfînta Vineri.

— Nu te ştiam însurat...

— Consoarta nu e acasă : regret că nu te pot prezenta.

Giuseppe se opri să hăpăie o gură de aer, ca pe o muscă.

— Vorbesc cam mult.

Cu degetele lui rotunde şi scurte îşi toboşări stînga pieptului, privindu-şi musafirul cu ochi galeşi de bun rămas :

— Nu mai merge... s-a defectat motoraşul.

— Nu intra în idei, îl îmbărbătă Lucu, ai să ne îngropi pe toţi.

Giuseppe se rezemase în perne.

— Să-ţi arăt ceva, îi zise, cu un rînjet de melancolie. Mi-am luat toate măsurile. Nu-mi fac nici iluzii, nici spaimă.

Scoase dintr-un portvizit o scrisoare pusă acolo în evidenţă, o desfăcu, îşi ceru voie şi îi citi calm şi lăbărţat :

— „Testamentul meu : las averea mea mobilă, precum şi numerarul ce s-ar găsi în casă şi asupra mea, soţiei mele, Silvia Giuseppe, născută Văleanu, afară de o sumă ce se va prevala asupra acestui eventual numerar, în proporţie de cinci la sută, sumă care se va împărţi rubedeniilor ce s-ar întîmpla să-şi facă apariţia, ca o compensaţie pentru dezamăgire şi deranj. Doresc să fiu înmormîntat cu dricul primăriei, fără cortegiu şi fără altă slujbă religioasă decît o simplă rugăciune care să nu depăşească cinci minute, şi aceasta numai pentru a nu jigni sentimentul de pioşenie al doamnei Giuseppe. În cazul cînd ar fi să mor căzînd în stradă, ceea ce, dată fiind starea mea, nu e de loc

cu neputință, dorința mea e să fiu trimis de-a dreptul la morgă și de acolo la crematoriu, fără zăbavă. Oricum s-ar sfîrși comedia, esențialul e să fiu expediat cît mai repede. Camil Giuseppe."

— Ce părere ai, întrebă Giuseppe, căutînd în ochii lui Lucu impresia pricinuită. Celălalt înțelese că trebuie să laude.

— E scrisoarea unui înțelept, domnule Giuseppe. Chipul acestuia se lumină de mulțumire. Totul, continuă Lucu, e cumpănit cu măsură ; liniștea, resemnarea, bunătatea, ironia... Dar testamentul dumitale are un cusur.

— Anume ? se posomorî Giuseppe.

— E un testament prematur. Nu-și va face efectul. Ți-am mai spus : ai să ne îngropi pe toți.

Chipul lui Giuseppe se lumină din nou :

— Spune-mi, scumpe prietene, ce te aduce la căpătîiul unui muribund ?

— Scadența de poimîine : nu-i pot face față.

Cu deznădejde Giuseppe își luă tîmplele între mîini :

— M-am așteptat.

— N-am. N-am nici cu ce plăti amînarea. Trebuie să amînăm.

Ținîndu-și mereu capul între mîinii ca pe un vas prețios de China, Giuseppe se clătina amarnic, în dreapta și în stînga, deasupra unui scump cadavru imaginar.

— Trebuie să amînăm, repetă Lucu ferm.

Într-un sfîrșit, capul lui Giuseppe se arătă, dintre mîini, nemișcat și dureros.

— Cu neputință. Condițiile au fost puse la punct de la început : nu există amînare. Ți-aduci aminte :

nu plătești, pierzi via. *Sehr klar gesprochen*[1]. Te-am prevenit.

— Domnule Giuseppe, glumești. Pentru două sute de mii nu pot pierde o vie de șase sute, plus recolta... Pentru că există și o recoltă, domnule Giuseppe, pe care, nu știu cum se face, am uitat să o punem la socoteală.

— Era de datoria dumitale, domnule Lucu, să nu uiți ; eu nici nu m-am gîndit la recoltă. Aud de ea pentru prima oară. În materie de viticultură sînt ageamiu.

— Ar fi suficient să acopăr cu ea dobînzile și o parte din capital.

— Nu mai vorbi de dobînzi, că vorbești degeaba. Găsește banii și plătește.

— Cum ?

Giuseppe ridică din umeri. În focul discuției părea înzdrăvenit și inspirat :

— Ucide pe cineva.

Lucu îi aruncă o privire de ură.

— În orice caz, nu pe mine. N-am în casă nici un ban. Ucide și pradă un nabab, fără să lași urme, fă o crimă într-adevăr artistică, unește frumosul cu utilul.

Lucu se făcu alb de mînie.

— Ia seama, domnule Giuseppe, nu e momentul să-ți bați joc de mine.

— Așa-mi trebuie ! exclamă Giuseppe. Iată-mi răsplata ! Eu n-am vrut decît să te servesc, domnule Silion, n-am luat comision la împrumutul dumitale. Două sute de mii ai cerut, două sute de mii ai băgat în buzunar. Și drept mulțumire mă amenințí.

— Iar dumneata îmi dai sfaturi.

[1] Foarte clar spus.

— A fost o simplă demonstrație *per absurdum*, că nu mai e nimic de făcut. Fii *gentleman*. Ai pierdut bătălia.

— Du-te la cămătar și convinge-l.

— În halul în care sînt să mai și conving. Să conving un turc, un catîr, o piatră. Crede-mă, domnule Silion, eu nu mai am nici un rol : maurul și-a făcut datoria, ma...

— Dar eu pierd via, domnule, înțelegi ?

Îl apucase de umeri, îl zgîlțîia :

— Și nu e via mea, e via mamei. E un jaf de rînd, e o tîlhărie.

— Sînt cu totul de părerea dumitale, gîfîi Giuseppe, liberat, dar decît să mă sugrumi pe mine gîtuie-l mai bine pe bancher. Cu astfel de argumente s-ar putea chiar să ai succes.

— Îl cunoști bine, rînji Silion, sînteți prieteni.

— Nu e nevoie de cine știe ce intimitate, răspunse Giuseppe, ca să știu de mai înainte rezultatul, mai ales în cazul dumitale. Ai ascuns lucrurile, domnule Silion, și numai așa ai obținut împrumutul. Iartă-mă că trebuie să ți-o spun, dar astăzi toată lumea știe că ai fost dat afară de la Forul Constituțional. E secretul lui Polichinelle. Cum vrei ca un cămătar să te mai amîne în asemenea condițiuni ?

Silion tresări.

— Dar garanțiile ? întrebă el înăbușit.

— Garanțiile sînt în funcție de situația socială a debitorului, îl lămuri Giuseppe răspicat. Le salvezi sau le pierzi în măsura în care ești cineva. Or dumneata, cu toată marea dumitale personalitate, nu mai ești nimic. Ești domnul fost consilier, ești domnul nimeni. Ai pierdut bătălia.

Silion își lăsă capul în piept. Părea că se gîndește. Apoi se ridică încet, își culese pălăria de pe divan și, fără să se mai uite la Giuseppe, dădu să plece.

— Unde te duci ?

— Mă privește.

— De ce atîta rău pentru o bătălie pierdută, întrebă insinuant și din ce în ce ridicînd glasul Giuseppe. Dumneata poți încă să cîștigi războiul, domnule Silion.

— Mă prind că am ghicit, rînji Silion oprindu-se : Arhondologia Romîniei Mari. Idee fixă.

— Idee măreață. Am să o pun în aplicare și fără dumneata.

— Cine te împiedică ?

— Nu-mi place să lucrez singur. Dumneata ai fi fost un asociat ideal pentru mine. Am fi făcut treaba asta, jucîndu-ne. E făcută pentru noi doi. Nu-ți închipui ce echipă sîntem. O distracție de un ceas pe zi la amiază. Nici mie nu-mi place să muncesc, cunoști sistemul meu : săptămîna de șase ore.

— Hm... mă tem că exagerezi.

— Dumneata vorbești ? Ai în materie de economie și sforțări o reputație solidă. Cu toate acestea nici în vis n-ai visat „săptămîna de șase ore".

— Mă dau bătut.

Și ca să nu pară ademenit prin curiozitate, Silion se îndreptă spre ușă.

— Fă-te tovarăș cu mine și te pun în testament, rînji Giuseppe, oprindu-l cu gestul, din mers.

— Ca să-mi lași divanul-studio și cota parte din drepturile de autor ? răspunse Silion din cadrul ușii.

— Îți las altceva : o comoară, exclamă Giuseppe, îți las carnetul strategic.

— Adică ?

— Secretul săptămînii de șase ore : cheia vieții libere.

Dintr-un sertăraș al divanului scoase un carnet de piele verde cu muchiile aurite, pe care-l răsfoi din deget. În văzul lui Silion. Foile sfîrîiau. Erau scrise cu cerneală.

— Sper că n-ai de gînd să-mi mai citești ceva. Mă duc.

— Fără să fi aflat secretul vieții liberate de păcatul originar ?

— Literatură. Literatură proastă. Rămîi sănătos.

— Stai ! numai un pic.

Și îi zvîrli carnetul. Silion îl prinse din zbor. Pe copertă sta gravat cu litere de aur : Carnetul strategic pe anul...

— Ia loc și uită-te mai cu atenție. Un minut, ce naiba...

Silion se supuse. Nu era curios să afle mai mult, dar îl mai îndemna o slabă speranță să-l înduplece pe samsar să intervină pentru amînarea cambiei. Giuseppe îl urmărea. Cu satisfacție, desluși pe chipul lui Silion oarecare surprindere. În cele cîteva minute cît ținu cercetarea carnetului, Giuseppe exclamă de mai multe ori :

— Ei, vezi, ce-ți spuneam ? Așa-i că face ? E blestemul lui Adam înlăturat de pe cîmpul individului ? Pîinea cea de toate zilele, transformată în cozonac, fără sudoarea frunții... o oră pe zi, șase pe săptămînă.

Carnetul strategic cuprindea, în ordine alfabetică, o listă a căpeteniilor politice din industria și comerțul întregii țări. Numele, întreprinderea, capitalul, averea, trecutul, gusturile, temperamentul fiecărui individ, precum și sumele încasate de Giuseppe de la acesta pentru diferite agenții de publicitate sau de-a dreptul pentru

presă, societăţi de binefacere, dimpreună cu data încasării. Silion citi la întîmplare : „Arnund Buchhalter, preşedintele soc. Abundenţa, cap. 50 milioane. Înalt. Burtos. Blond. Ras. Ochelari. Pistrui. Dinţi falşi. Însurat. 55 ani. Fumează pipă. Amator coniac. Îi plac ţigăncile pînă la cincisprezece ani. Sobru cu dactilografele : se teme de ochiul doamnei Buchhalter, melomană. Garsonieră în pasajul Imobiliara. Agent recrutor în materie de ţigănci, secretarul său Cleante, bibliofil. D. Buchhalter : amator de cancanuri politice şi alcov. Ţine să fie primit în lumea bună, pierde la bridge şi pocher intenţionat. Nervos dimineaţă, afabil după-amiaza, seara grăbit. Vechi dosar clasat la parchet, materie moravuri, o foarte vagă aluzie glumeaţă nu strică. De vizitat lunar, de atins trimestrial. Luat 50.000 la 22/XI..."

Lucu mai deschise la întîmplare carnetul strategic la diferite pagini şi parcurse în diagonală alte asemenea texte din ele amuzante.

— Mulţumesc, rosti el, restituind documentul, cred că sînt destul de lămurit. Carnetul acesta e strategic pentru că evită greşelile în materie de psihologie şi frecvenţă...

— Ai ghicit. Toată această lume, Giuseppe bătu carnetul de genunchi cu un gest de stăpîn, e tributara mea şi nu-mi bat capul cu ea mai mult de o oră pe zi, afară de duminecă. Vreau acum să o înscriu şi în Arhondologie ; tributarii mei, politicieni şi oameni de afaceri, vor fi veseli că îi voi înzestra cu cîte un arbore genealogic. Dar asta e materie care depăşeşte consiliile de administraţie, parlamentul, cercurile financiare şi comerciale. Arborele genealogic e ca arborele

din satira a treia de Eminescu, el se înalţă şi umbreşte întreaga ţară. Poate hrăni, fără să-i pese, doi oameni ca noi, ani de-a rîndul. E de ajuns să începem, şi continuarea e asigurată şi plăcută : face *boule de neige.*[1] M-am săturat de publicitate, să ştii de la mine că de cele mai multe ori publicitatea *frizează* cerşetoria şi şantajul, îi datorez boala mea de inimă, numai dumitale îţi fac această mărturisire. Pe cîtă vreme Arhondologia e numai chestie de vanitate şi, dacă prin imposibil întîmpini un refuz, nu face nimic ; sar în schimb zece nătărăi să se boierească, fără să ne milogim şi fără să exercităm asupra lor o delicată presiune morală, cum se face în publicitate. Nimeni nu te înjură de mamă în gînd, cînd i-ai trecut pragul.

Ca să poată vorbi liniştit, Silion şi-aprinse o ţigară :

— Şi-ai vrea să mă înhăitez cu dumneata la porcăria asta ?

— Nici nu cerşim, nici nu ameninţăm, unde-i porcăria ? întrebă Giuseppe nevinovat. Iar dumneata te asociezi numai cu numele, ţi-am mai spus. Acela care lucrează pe teren sînt eu. Dumneata n-ai să apari decît din cînd în cînd, în cazurile interesante, istorice, ca un *deus ex machina.* Poţi să revezi şi textele, să le dai cîte o întorsătură a condeiului dumitale măiestru. Strict în cadrul săptămînii de şase ore, nici un minut în plus, fii fără grijă.

— Şi cît crezi că poţi scoate cu o asemenea meserie ? Te întreb numai aşa „ca chestie".

— Îţi garantez un salar îndoit decît salariul pe care l-ai avut la Forul Constituţional şi pînă într-un an o sumă cu care să-ţi răscumperi via sau să-ţi iei alta.

[1] Avalanşă.

— Văd că viei mele i-ai pus cruce. Aici ai vrut să vii cu vorbăria asta. Eu nu renunţ la vie. A mea a fost, a mea va fi.

— Eu nu sînt proroc. Dar pot să mă rog lui Dumnezeu. Pentru că nu văd altă ieşire decît să te pui pe lucru, mai ales acum cînd mama dumitale a rămas pe drumuri, mă ierţi că mă ating de aceste chestiuni dureroase, ai însă de îngrijit un suflet de om ! *Charge d'âme.*

Cu o înverşunare strunită, Silion strivi şi iar strivi ţigara pe fundul scrumierei, apoi se ridică din nou. Cearcăne albastru-închis îi măreau privirile.

— Nu-mi dai nici un răspuns, domnule Silion.

— Ca să fiu sincer, ţi-aş da mai curînd o pereche de palme, domnule Giuseppe ; dar mă tem că începînd, nu m-aş mai putea opri. Consideră-te plesnit şi rămîi cu bine.

Giuseppe tresări. Palid şi schimonosit.

— Ruşine ! gîfîi el, ruşine !

Trase aer în piept şi continuă cu o voce sugrumată :

— Sînt un om bolnav : faci un abuz de putere.

Silion înălţă din umeri şi dădu din nou să plece.

— Dumneata faci teatru : e mai rău.

— Eu ştiu de ce mă dispreţuieşti, gemu anevoie Giuseppe, pentru că sînt urît. Te întărîtă urîţenia mea. Eşti ca un copil sălbatec şi crud cînd prinde un broscoi. Şi te crezi superior. E o bază şubredă ! sughiţă Giuseppe, şubredă !

Căzu în perne. Fruntea i se brobonă de sudoare : privirile înspăimîntate i se aţintiră în gol. Vroia să spună ceva. Din gîtlej scotea numai scîncete scurte şi înecate. Cu un gîfîit lugubru se căznea să respire. De durere figura i se schimonosi.

Izbucnită, criza se desfăşură cu violenţă. Giuseppe se îneca, înghiţea, încerca pe apucate să vorbească.

— Fiolele! gemu el şi se uită deznădăjduit în jurul lui.

Urmărindu-i privirea, Silion descoperi fiolele într-un sertar, rupse una din ele şi i-o oferi bolnavului. Mirosul pătrunzător şi subtil al eterului se răspîndi în odaie.

— Fii liniştit, domnule Giuseppe, fii calm, nu e nimica... eu sînt de vină.

O jumătate de ceas Silion stătu la căpătîiul lui Giuseppe, slujindu-l cu fiole şi cu vorbe de îmbărbătare şi de părere de rău, pînă ce bolnavul se linişti şi treptat se întremă, pînă ce îi trecu pe deplin criza. În sfîrşit, privirea i se însenină, respiraţia se înlesni, se făcu normală.

— Îţi mulţumesc, domnule Silion, oftă Giuseppe: n-ai fugit şi nu te-ai speriat. (Îi vorbea cu o voce slăbită şi întretăiată.) Se întîmplă uneori să fie lîngă mine cîte un idiot care-şi pierde capul, dă alarma, de cred că mi-a sunat ceasul... Dumneata m-ai susţinut de minune, calm şi ferm, ca un doctor...

— Te rog încă o dată să mă ierţi, reluă Silion.

— D-aia cred eu, îl întrerupse Giuseppe, că sîntem sortiţi să lucrăm împreună. Arhondologia! Dacă ţii într-adevăr să te iert că era să mă trimiţi pe lumea cealaltă, promite-mi că ai să te mai gîndeşti.

Silion făcu o superbă tentativă:

— Promit orice, numai să-mi obţii o amînare.

Giuseppe tăie aerul cu palma:

— Nu pot. În schimb promit că după un an, un an jumătate de colaborare ai să-ţi răscumperi via.

— Un an jumătate!

— Ca mîine trece!

Cele din urmă răspunsuri, Giuseppe le dăduse aproape maşinal, cu gîndul parcă aiurea. Chipul lui căpătase o expresie nouă, un cîine de pază care prinde cu urechea un zgomot perceptibil numai lui. Se auzi uşa din vestibul. Giuseppe îşi stăpîni o tresărire.

— Iat-o, suspină el, cine ştie de unde vine. Silion se îndreptă grabnic, plin de o hotărîre bruscă.

— Te las, îl vesti el, sînt în mare întîrziere.

— Nu înainte de a face cunoştinţă cu nevastă-mea, decretă Giuseppe.

În prag apăru o femeie înaltă şi tînără. Formele-i robuste păreau cam la strînsoare într-un taior de fantezie. Roti prin încăpere o privire de şef de patrulă :

— Iată-mă, papicuţ, salută ea cu o însufleţire voită. Se vedea că nu se îndoieşte că simpla ei sosire acasă însemna pentru fericitul consort o răsplată din cer. Într-o faţă oacheşă cu pometii proeminenţi străluceau ochi oblici şi vioi, al căror verde-cenuşiu răspundea cu violenţă buchetului de violete artificiale înfipte dimpreună cu o tichiuţă de paie în vîrful părului ei negru şi bogat.

Giuseppe se uită ostentativ şi în tăcere la ceas.

— Am întîrziat, papicuţ ?

— E două şi douăzeci şi şapte ! fu răspunsul lăbărţat şi răguşit dat acestei răzgîiate şi naive întrebări.

— Ai mîncat ceva ? se interesă cu precipitare şi alarmă nou-venita.

— Cît p-aci, mormăi alene Giuseppe, să iau o gustare din trupul şi sîngele Domnului.

Ochii mici verzi se dilatară a mirare îngrozită, între genele lor încărcate cu funingine grasă de rimel.

— Ţi-a fost rău, papicuţ ?

Dintr-un pas fu lîngă el, îşi lepădă pe divan poşeta şi mănuşile, îi netezi fruntea şi-şi trecu mîinile prin

părul lui rar, îi pipăi pulsul, îi îndreptă gulerul pijamalei cu gesturi repezi de maimuţă. Părea de două ori mai înaltă decît Giuseppe.

— Papicule drag !

O îndepărtă cu o mînă moale şi în glas cu răsfăţ întristat :

— Nu-i nimic... a trecut ; domnul Silion m-a salvat ; mai calm şi mai energic decît un medic... dar puteai să-ţi aduci aminte că domnul Silion e la noi.

Îndreptase spre Silion un arătător obosit şi grăsun. Silion se înclină, doamna Giuseppe îi surîse într-un moţăit electric care făcu să-i tremure pe creştet firicelele de violete.

— Poate că domnul Silion ar fi luat masa cu noi ? îi imputà Giuseppe.

Doamna sări în picioare.

— Nu, vă rog, nu, se apără Silion aproape speriat, sînt invitat la...

— Sau măcar un aperitiv, corectă Giuseppe, iar tu umbli haihui la ora cînd gospodinele...

— Dar tocmai pentru că te ştiam cu domnul Silion, papicule, protestă doamna Giuseppe, mi-am luat orice grijă ! Tu singur mi-ai dat voie să mă duc la Buftea ; am fost la aniversarea liceului de la Buftea, îl informă ea pe Silion.

— Pînă la două jumătate ?

— Sînt douăzeci de kilometri de şosea mizerabilă.

— Cine ştie cu ce hăidăi te-ai oprit pe la vreo cîrciumă, la aperitiv... pe cînd eu îmi trăgeam sufletul în braţele lui Silion. Adineauri cînd te-ai apropiat de mine duhneai a ţuică.

— Ce hăidăi ? Care ţuică, papicuţ ? Domnul Silion are să te certe că maltratezi o femeie.

Se întorsese cu fața către Silion și cu o mimică însuflețită și complice îl îndemna să intervină.

— Cine te-a dus în oraș ?

— De unde știi că m-a dus cineva în oraș ?

— Te cunosc eu : nu era să dai tu opt sute de lei taxiului.

— Trancviceanu, bătrînul. Vechiul director al liceului.

Termenii „bătrînul" și „vechiul" erau vădit strecurați cu scopul să potolească temerile soțului.

— El ți-a dat țuica ?

— N-am băut nici o țuică !

— Duhnești !

Cu indignare, doamna Giuseppe se întoarse către Silion.

— Domnule, te rog, spune dumneata dacă miros eu a țuică sau a altceva. Uite !

Se apropie furtunos, îl apucă de ambele brațe și, deschizînd o gură mare de copil pus în fața medicului de gîlci, îi trimise tot duhul ei în plină față.

— Acum spune ! îl somă ea.

— Nu miroase a țuică ! atestă Silion uluit.

Giuseppe nu se dădu bătut.

— Cred că nu te-ai simți de loc la largul tău dacă te-aș ruga să-mi faci o mică dare de seamă a serbării : o mică și amănunțită...

— Bucuros, papicule ! întrerupse cu multă nevinovăție doamna Giuseppe. Își netezi rochița cu mîinile. Își luă un aer important și comic. Mai întîi corul liceului sub conducerea maestrului de muzică, al cărui nume din nefericire îmi scapă, a intonat imnul regal.

— Bineînțeles.

— Pe mine mă scuzați, interveni Silion, trebuie neapărat să plec.

Doamna Giuseppe sări :

— Vai de mine, domnule Silion, aperitivul în două minute a venit.

— Nu vă deranjaţi, mi-e imposibil. Nu vă supăraţi, trebuie să plec ; trebuie !

— Numai un singur minut, imploră doamna Giuseppe. Stai, domnule, nu fi urîcios, stai un minut să te cunosc ; de ani de zile papicuţ mi-a excitat curiozitatea cu dumneata. Îşi împreună mîinile : *Bitte, bitte,* numai un minut.

— Poţi să-i rezişti ? întrebă Giuseppe demonstrativ. Stimate maestre, eşti pierdut. Cu atît mai mult, cu cît prezenţa dumitale este necesară doamnei ca să iasă din încurcătură. N-am încotro. Trebuie să-i accept toate explicaţiile. Şi să nu-ţi închipui că face risipă de ingeniozitate.

— Eşti mojic, papicuţ. Domnule Silion, sper că-ţi vei face o idee justă despre mine. Dar trebuie să vii la ţară la noi. Cum se face că papicuţ nu te-a invitat încă ?

Rîse şi trecu grabnic în camera vecină, lăsînd uşa deschisă ca pentru a nu întrerupe conversaţia.

— Ca să nu mă vorbiţi de rău, explică ea.

Silion sta ca pe ghimpi. Ajunsese să creadă el însuşi că e aşteptat undeva. Cînd, într-un timp record, doamna Giuseppe se reîntoarse triumfal cu o tavă de farfurii, clondire şi păhărele, Giuseppe păru că cedează dreptei judecăţi.

— Evident, declară el, are şi părţile ei : e harnică, sprintenă, econoamă ; dovadă aceste măsline pricăjite culese din sarcofagul lui Tutancamon. Dar să vezi cum are să ne stimuleze la întocmirea Arhondologiei. I-am vorbit şi de proiectul nostru. În felul ei e o adevărată muză. Nevoile ei sînt atît de urgente şi de inexorabile,

că dau din colț în colț numai să le satisfac. Prosper și mă ruinez simultan.

— Ai să colaborezi cu papicuț la Arhondologie ? se gudură doamna Giuseppe în al nouălea cer. Sînt încîntată că am să vă pot fi de folos. Am să vă cer bani tot mereu, ca să nu leneviți niciodată. Dar să știi un lucru : în escrocherii nu mă bag. E specialitatea voastră. Eu nu știu, n-am văzut !

Turnă țuicile și ridică țoiul.

— *Prosit !*

Ciocniră și dădură pe gît. O țuică apoasă, gustări uscățive și firave, bucăți de brînză pălită, ca niște tomuri vechi. La al doilea rînd, doamna Giuseppe închină pentru sănătatea vechilor prieteni deveniți asociați în regulă și pentru succesul moral și material, că una fără alta nu se poate, al Arhondologiei Romîniei Mari. Un entuziasm subit îl făcu pe Giuseppe să se ridice ca să ciocnească în picioare.

— E aproape o sinucidere ceea ce fac, declară el, mă scol din pat abia înviat din morți și torn în mine două țuici una după alta, dar ce-are-a face ? Mor pentru un ideal.

De teamă să nu strice cheful soților Giuseppe și să nu prelungească ședința într-o inutilă discuție, Silion nu avu tăria să schițeze nici cel mai slab protest, nici să facă cea mai sfioasă rezervă. Ciocni, deșertă și bătu în retragere, escortat de-a lungul coridorului uscat ca un pod și plin de izul de rîntaș, pînă la scara cu rampa unsuroasă, de perechea inegală și încîntată. Coborî vertiginos.

— Și nu uita că ești invitatul nostru la fermă, o mai auzi o dată pe doamna Giuseppe strigînd din înaltul palierului. Înălță privirea și o văzu ca dintr-o fîntînă, cu sînii rezemați voluptuos pe balustradă și re-

liefaţi în două valuri moi prin bluză, cu obrajii rumeni, figura zîmbitoare. Părea veselă că a răscumpărat printr-un succes o scenă conjugală.

Se duse la Poşta Centrală, unde funcţionarii se reîntorseseră la lucru, şi trimise mamei sale o telegramă. Ar fi fost mai bine să se repeadă el însuşi pînă la vie, gîndea, sau cel puţin să o cheme la Bucureşti. Sau măcar o scrisoare, ar fi fost mai potrivită decît o telegramă. Dar nimeni nu era mai credincios decît Silion legii străvechi a celui mai mic efort.

Dintr-o scrisoare a doamnei Ana Ulmu către Lucu Silion :

„M-am trezit dintr-un somn greu, în toiul nopţii, şi cel dintîi gînd ai fost tu. Nu-mi dădeam seama cît dormisem, nici unde mă aflam, eram însă într-un loc şi într-un pat străin. Mai respira cineva în întunerec pe lîngă mine, am desluşit aceasta după cîteva clipe, dar nu mi-era de loc teamă şi nici nu doream să ştiu cine e. Gîndul la tine mi-era de ajuns, era odihnitor ca o candelă într-un colţ de odaie şi nu-mi trebuia nimic mai mult. Puteam rămîne aşa, cu ochii în tavanul spălăcit, să plutesc la nesfîrşit, fără să aştept nici ziua, nici vreo lămurire, fiindcă respiraţia uşoară şi liniştită a celui adormit pe aproape nu mă turbura de loc. Pe urmă, treptat, ca un val, viaţa a început să crească în mine, cu tot felul de ameţeli şi suspine. Mă gîndeam totuşi mereu la tine, fără să-mi fie dor, gîndul acesta a devenit însă dureros, s-a legat de o mare suferinţă necunoscută, de care mă căzneam să-mi amintesc fără să prind nici un amănunt ca să ştiu de ce sufăr şi de

ce tot mereu îmi vine să plîng. Era ca și cum am pierdut ceva, o mare pierdere, copilăria sau glasul și chipul mamei. Cel adormit aproape de mine trebuie să fi făcut vreo mișcare în somn, răsuflarea lui s-a înăbușit o clipă și am auzit-o apoi ca pe un suspin. E poate curios că suspinul acesta m-a lămurit că tovarășul meu de singurătate nu respira culcat, ci așezat în vreun jilț, era, adică, un suspin de sus în jos, un suspin vertical, nu știu cum de-am avut această impresie. A fost de ajuns ca să mă trezesc de-a binelea și să-mi aduc aminte de tot. Pentru că cel ce respira în plină noapte, așezat și nu culcat, înseamnă că era de veghe pentru mine și asta mi-a amintit și de spital și de ceea ce a fost mai înainte și mai ales de ceea ce a urmat. Mi-am mai dat seama că era cea dintîi noapte pe care am dormit-o întreagă fără treziri metodice din două în două ore, și cu lumina stinsă, așa cum se doarme, fiindcă nu mai încăpea teama să adorm și să nu mă mai trezesc. Atunci un cuțit înghețat mi-a străpuns inima, era gîndul că nu mai pot să mor, că sînt osîndită să trăiesc, să-mi amintesc tot ce țin minte și să îndur tot ce am îndurat. Nimic nu mă mai poate scăpa de această soartă, fiindcă nu mă mai simt în stare să reîncep, să mai fac o dată sforțarea spre moarte, pe care am făcut-o și am greșit-o ; nu din vina mea am greșit-o. E o prea grea și nemeritată pedeapsă viața care mi s-a dăruit cu sila. Lacrimile au început să-mi curgă șiroaie pe față și pe gît pînă în perne. Durerea mă strîngea de beregată și mi-am înăbușit hohotele ce se zbăteau în mine, de frică să nu se trezească infirmiera din fotoliu și să-i rabd din nou îngrijirile searbede. Ce putea ea pricepe ? Și mi-am mai adus aminte, fără nici o altă trecere, că ai avut foarte mare grijă să-ți iei asupră-ți cheltuielile sanatoriului, da, în

restriştea mea m-am gîndit tocmai la acest comic amănunt şi mi-a venit să rîd cu hohote, un rîs care mă încorda şi mă zguduia în pat, din creştet pînă în tălpi, ca un fior de friguri. Decît rîsul acesta bezmetic, era mai bun plînsul cu durerea de adineauri, îl înduram mai uşor, fiindcă nu-mi pierdeam şirul gîndurilor şi nu mă pierdeam într-un fel de spasm al inconştienţei. Ai avut deci grijă să achiţi nota, asta e tot ce ai găsit cu cale să faci, ca să nu-ţi pierzi ideea de tine că eşti un perfect *gentleman,* mai ales această idee, în mica ta criză, nu trebuia să o pierzi. Ţi s-a părut că pentru asta o simplă factură e de ajuns. N-ai ştiut să găseşti mijlocul care să îndrepte dezastrul revenirii mele la viaţă (văd că nenorocul m-a urmărit şi cînd a fost să sfîrşesc), şi nici măcar nu ai vrut să-mi spui sincer ceea ce nu pot să înţeleg, ceea ce te rugasem în lacrimi, sfîrşită de suferinţă, să-mi spui, să-mi spui ce te-a făcut să te porţi cu mine (cînd mă aflam între viaţă şi moarte şi te chemam) cum nu te-ai fi purtat nici cu un cîine bolnav. Dacă mi-ai fi dezvăluit adevărul — oricît de crud, oricît de mizerabil — aş fi putut măcar să înţeleg, să te iert şi chiar să mă resemnez. Dar să mai trăiesc cu obsesia cruzimii tale şi a lipsei tale de scrupul, cu obsesia inexplicabilei şi înfiorătoarei tale nepăsări şi, pe deasupra, cu inima strivită sub călcîiul tău, cu un sentiment pe care, din nefericire, nici bunăvoinţa, nici sforţările, nici revoltele mele nu l-au atenuat măcar, mi-este cu neputinţă. Gîndeşte-te că am vrut să mor (te-ai întrebat cel puţin de ce am vrut să mor ? Nu, nu te-ai întrebat, fiindcă ai socotit, pesemne, că era doar sacrificiul firesc al vieţii mele adus existenţei tale de idol), am vrut să mor numai pentru că într-o seară mi-ai spus politicos că nu rămîi noaptea ceea la mine, nu pentru că nu ţi-ar

fi dor să rămîi, dar fiindcă ești obosit. Am înțeles atunci că te-ai hotărît să mă părăsești. Am umblat ore întregi ca o nebună, cu o cumplită durere în inimă, și am înțeles că nu mai puteam trăi fără dragostea ta. L-am înțeles atunci — prea tîrziu — și pe Arghir, a cărui sinucidere mă indignase, mă revoltase, ca o jignire adusă mie, ca un atentat la liniștea mea, ca o slăbiciune demnă de dispreț, dar ce-i puteam face, și eram acum prea nenorocită ca să mi se facă, postum, milă de el. Gestul meu a fost serios, serios și sincer, numai soarta păcătoasă a făcut să fiu descoperită cu o oră mai devreme decît socotisem. Socotisem la maximum douăsprezece ore rezistența mea, așa, ca pe o absurdă eventualitate, ca pe o precauție inutilă, dar o socotisem totuși, fiindcă, mă cunoști și îți închipui că nu voiam să scap, să mă fac ridicolă, ca o comediană de mahala.

Care mi-a fost vina ? Că am crezut în vorbele unui om în toată firea ? Că am fost de bună-credință ? Puteam eu să-mi închipui că lacrimile tale nu erau adevărate ? Nici azi și niciodată nu voi putea înțelege în ce scop m-ai mințit. Cum puteam să mă îndoiesc că lîngă mine ai găsit fericirea și extazul, cînd mi-o repetai și o simțeam în fiecare clipă ? Cu cîtă căldură îți învăluiam în schimb sufletul, cu toate că eu n-am fost niciodată deplin fericită, fiindcă nimic nu mă putea face să uit că de îmbrățișările tale atîrnă lanțurile celeilalte femei. Iar astăzi cum era să nu mă izbească, să nu mă nimicească încă o dată, de-abia ieșită din moarte, refuzul tău atroce de a veni la căpătîiul meu ? Dacă ai fi venit, dacă m-ai fi făcut să simt în tine cel puțin o părere de rău, numai atît, în sufletul meu nu s-ar fi dezlănțuit acea îngrozitoare revoltă și s-ar fi mîngîiat cu gîndul unei renunțări, ar fi înțeles că

poate nu erai vinovat de nestatornicia ta, ar fi devenit mai simțitor la durerea unei surori care nici azi nu și-a revenit din lovitura ce i-ai dat. Dar ai avut cruzimea să mă lași să mă chinui pe îndelete, să mă lași să cad pradă obsesiei minciunii tale și revoltei zadarnice care mă macină. Cu cîtă deznădejde am așteptat de la tine o destăinuire, o spovedanie care m-ar fi putut libera. Mintea mi se clatină, și oricît m-aș strădui nu pot, nu pot să nu-mi otrăvesc fiecare clipă și să nu-mi sleiesc gîndul, gîndindu-mă tot mereu la ceea ce e pentru mine de neînțeles.

Am scris mult mai mult decît am avut de gînd și fără scop și fără să urmăresc să te mișc — doar știu cît a putut nenorocirea mea să te miște — nu știu nici eu de ce am scris atît, mai ales că nimic nu mă îndreptățește să sper că mă vei citi pînă la urmă. Ar fi o sforțare prea mare, și sforțări n-ai făcut, în ceea ce mă privește, decît ca să mă faci să cred în dragostea ta. Ce mizerie. Și de cîtă bestialitate ești în schimb în stare. Îmi dau seama de asta cînd îmi amintesc ceea ce am aflat cu certitudine, că anume, în chiar clipele în care eu mă trezeam și te chemam, tu alergai la căpătîiul celeilalte. (Pesemne să te rogi de iertare.) Nu știu cum de nu m-am golit într-o singură clipă de dragostea mea pentru tine, cînd am aflat totul. Nu știu cum de mai pot sta locului, cum de mai pot trăi, cum nu mă spulberă în neant revolta și suferința din mine. Viața mea nu mai poate continua, și continuă. Mă lupt să-mi îndur disperarea și nu știu pînă la urmă care va fi sfîrșitul. Și mă mai lupt să nu mă mai răzbun pe tine, așa cum mă îndeamnă sîngele și gîndul meu batjocorit. Ce rău ți-am făcut, ce interes meschin, josnic și drăcesc te-a îndemnat să mă minți, ca să mă aduci unde m-ai adus? Cum de ai mai putut să te

întonci să cruţi prin gingăşiile tale perverse numai pe acea femeie prefăcută care, pentru a te înlănţui de patul ei veşnic, te-a făcut să crezi în superioritatea ei? Ce lesne e să fii superior cînd în loc de sentiment ai numai planuri şi socoteli. Sînt sigură că te-a şi iertat pentru greşelile tale pe care i le-am adus la cunoştinţă prin scrisoarea mea, numai din perversitate, bineînţeles — te-a iertat pentru că în superioritatea ei a şi calculat avantajele unei iertări. Iar pentru libertina cealaltă care dă buzna la tine din cînd în cînd ca un beţivan într-un bordel şi care s-a oferit să te consoleze (sînt mai bine informată decît ţi-ai putea închipui) şi ai urmat-o ori de cîte ori ţi s-a oferit... ah, nu cer monstrului care se cheamă Dumnezeu să te pedepsească, fiindcă ştiu că nu pedepseşte criminali ca tine, dimpotrivă, dar nu ştiu de nu-mi voi face singură dreptate, nu ştiu dacă voi rezista ispitei de a mă răzbuna, dacă mă voi putea împotrivi gîndului îngrozitor că pe cînd eu sufăr mii şi mărunte morţi, tu îţi duci mai departe viaţa pe lîngă cele două mizerabile femei."

*

Lucu fu răscolit adînc la citirea scrisorii acesteia, care fireşte că pe un cititor indiferent nu l-ar fi mişcat cîtuşi de puţin.

În ciuda ameninţărilor şi a blestemului nerostit care străbăteau printre rînduri, el se vedea iertat pentru răul făcut şi se socotea liber de-acum încolo de orice îndatorire. Vedea bine că Ana nu aflase şi nici măcar nu bănuia că scrisoarea ei dintîi, prin care îşi împărtăşise Laurei hotărîrea de a-şi pune capăt zilelor şi prin care, totodată îi dezvăluise felul de viaţă, cu minciunile şi apucăturile lui Silion, nu ajunsese în

cuvenitele mîini. Fără îndoială că, în restriştea ei, îşi găsise o mîngîiere rea în aceea că prin denunţul făcut o smulsese pe Laura din visul de iubire neprihănită în care o legănase el. Ar fi fost foarte primejdios ca Ana să bage de seamă că acest lucru fusese evitat şi desigur că revolta ei n-ar mai fi cunoscut margini. Pentru că ar fi constatat că în cele cîteva ore, tragice pentru ea, singura grijă a lui Lucu a fost să pună mîna pe scrisoare şi să o ascundă Laurei, a cărei linişte trebuia cu orice preţ pusă la adăpost. Da, el luase cunoştinţă de cuprinsul scrisorii, ştia că în clipele cînd o citea Ana se omorîse, sau cel puţin zăcea pe undeva în nesimţire — o cunoştea destul de bine ca să nu se îndoiască de cuvîntul ei. Şi totuşi nu alergase să o scape, nu dăduse el cel dintîi alarma, ci dimpotrivă, un străin, Jean Baudat, o găsise aproape neînsufleţită şi o salvase. Deci Lucu aşteptase neturburat, sau în tot cazul, foarte stăpîn pe sine, ca moartea Anei să se săvîrşească, aşa precum ea însăşi dase de ştire. Sau chiar dacă nu aşteptase cu dinadinsul această moarte, lăsase în orice caz ca întîmplarea singură să hotărască de soarta Anei, fără ca el să sară în ajutor, el care ştia ce se petrece. Se făcuse complicele ei, tăcut şi neştiut, în hotărîrea ei de a-şi lua viaţa, fiindcă era de netăgăduit că moartea ei însemna pentru el o încurcătură mai puţin. Pe urmă fireşte că ar fi plîns-o cu lacrimi amare şi ar fi şi uitat-o, ca un criminal feroce şi duios ce era. Nu încăpea îndoială, pentru Lucu, că aceasta şi nu alta ar fi fost judecata prăpăstioasă a Anei Ulmu, dacă s-ar fi întîmplat să afle de soarta scrisorii ei. Nici un argument, nici un jurămînt nu l-ar fi apărat în ochii de voinţă şi de patimă ai Anei de această învinuire care acum îl străbătea cu un fior de gheaţă. Mai mult ca oricînd trebuia să vegheze ca Ana să nu afle

de îndemînatecul, de nevinovatul şi îndreptăţitul lui amestec, altminteri tot zbuciumul prin care trecuse ar fi fost în zadar, totul ar fi reînceput de la capăt. Liniştea şi libertatea lui recîştigată depindeau numai de păstrarea tainei lui. Plănui să plece cu Laura undeva în provincie, să se ascundă o bucată de timp, dar greutăţile călătoriei i se părură de neînvins. La drept vorbind, libertatea de care se bucura nu i se arăta tocmai deplină, de vreme ce grele şi noi îndatoriri îl aşteptau lîngă Laura. Dar calea vieţii i se netezise, nu i se mai înfăţişa dezbinată în două poteci deosebite care îl cereau deopotrivă. Se întorsese cu vremuri lungi înapoi, la ziua cînd se gîndea să-şi simplifice şi să-şi refacă existenţa, cînd tinereţea lui se mai bucura de farmecul clipei, cînd „amiaza se răsfăţa în hamacul de aur al toamnei", îşi aduse aminte cu duioşie de această frază care îi purtase noroc. Aerul devenise mai respirabil, căpătase alt gust.

Reciti de mai multe ori misiva primită, ca să se întărească în credinţa lui că e o scrisoare de bun rămas. Pentru el, fiece cuvînt al Anei avea felul lui de a fi rostit, îl auzea în gînd, cu glasul şi cu accentul Anei, şi flacăra ei îl cuprindea la fel ca şi altă dată. E limpede că îl mai iubeşte încă şi, cu toate că o astfel de dragoste nu mai e potrivită pentru el, îşi mărturiseşte însă că e bine să fii iubit aşa. Cine ştie dacă nu va mai avea nevoie firea lui, cîndva, de clipele de foc pe care le-a trăit cu Ana Ulmu. Poate că mai tîrziu vor şti amîndoi să trezească, într-o efemeră văpaie, jarul păstrat sub cenuşă. Vor fi atunci ca doi înţelepţi care nu uită că jocul cu flacăra e primejdios mai ales pentru copiii bătrîni. Ştiinţa lor înfiripată de amintiri, din suferinţi, are să-i facă stăpîni pe acest joc, are să le arate legile lui, marginile îngăduite şi

răstimpul cuvenit. Regretul i se va adăogi să-i sporească farmecul cînd ei se vor mai întîlni să învie în chip vremelnic trecutul. Un trist surîs înlocuieşte îndeajuns plînsul zadarnic, o tumultuoasă comemorare arată, ca o simfonie, că semnele păstrate în suflet nu dau alcătuire unui text mort.

Astfel, în trecerea zilelor, cugetul lui Lucu se legăna în visuri potrivnice. Zile fără de frămîntări urmară, zile de linişte, pentru că Lucu nu mai avea nimic de ascuns acum. Timpul se încetinise ca o apă ajunsă într-o matcă încăpătoare. Lucu putea să se mişte în voie şi, cînd serile îşi lua rămas bun de la Laura, pleca fără născociri şi fără grabă. Asemenea tihnă nu mai cunoscuse de mult, aproape din vacanţele de altădată. Era totuşi în căutare de ştiri despre Ana. Servitoarea doamnei Ulmu îi aducea la cunoştinţă tot ce se petrecea. La început veştile l-au lăsat nepăsător. Le-a primit totuşi, fiindcă şi-a spus că nu din curiozitate urmărea mişcările Anei, ci numai pentru a-şi apăra liniştea lui şi a Laurei. Mai întîi fu mulţumit de cele ce aflase, avu chiar un surîs ironic, aproape un rînjet de satisfacţie şi dispreţ : Jean Baudat devenise cîinele devotat, îngerul păzitor al Anei. „Iată unul, îşi zicea Lucu, care calcă pe urmele fericitului Arghir."

În curînd, Ana Ulmu, vindecată de-a binelea, părăsi sanatoriul şi se întoarse acasă. Lucu nu mai găsi cu cale să-l caute pe Baudat să plătească ce mai era de plătit. Socotea că răspunderile trecuseră pe seama rivalului şi că, de la o anumită dată, reşedinţa la sanatoriu a doamnei Ulmu însemna un lux şi un răsfăţ care nu-l mai priveşte. Atît ar mai lipsi : să-şi asume cheltuielile unui duo, ale unui început de lună de miere într-un imaculat cadru de spital. Trimise totuşi un uriaş buchet fără să-l facă însoţit de nici o carte de vizită.

„De ce nu mă astîmpăr", se întreba nedumerit de propria lui faptă. Ar fi trebuit să o lase în pace, în așa fel încît să fie dat uitării, și cînd colo se apuca să zgîndăre o rană de-abia închisă, fără să aibă nici un gînd cinstit de întoarcere, nici un fel de gînd. Se căznea să priceapă că Ana nu-i mai aparținea, că ieșise din viața lui ca dintr-o casă părăsită. În zadar. Se purta ca și cum ar fi păstrat un drept asupra ei, un drept draconic de amant gelos.

Uneori o uita cu totul. Se minuna el singur cît de deplin o uita, era ca și cum nici n-ar fi cunoscut-o. Dar pe neașteptate, în după-amiezele solitare la el acasă, i se făcea dor de Ana, o aștepta să intre pe ușă, o vedea intrînd, și-o închipuia sosită la el. Clondirul de Hennessy se golea treptat dinaintea lui, pe măsură ce obrajii lui se înflăcărau și îi sticleau ochii. Cît p-aci să creadă în puterea lui de a o ademeni cu gîndul, de a o aduce pînă în pragul ușii. I se părea chiar de mirare că nu-l simte și nu dă ascultare chemării lui, cum e oare cu putință ca ea să trăiască undeva în liniște, fără să se turbure de gîndul lui săgetat cu deznădejde înspre ea? „Toate acestea, își zise într-un rînd, sînt frămîntările bolnave ale nehotărîrii și ale lașității." Se uită la ceas. E ora de siestă cînd Ana dormitează cu telefonul la căpătîi. Lucu îi telefonă, ascultă și numaidecît puse receptorul în furcă. Îi răspunsese vocea de tenorino răgușit a lui Jean Baudat. „Își iau mesele împreună", constată Lucu, cu amara satisfacție a bărbatului sacrificat într-un schimb pe care-l socotea nedemn de el. Mai telefonă o dată și trebui din nou să închidă fără să dea răspuns. Baudat părea că stă de strajă la aparat. Vreme de un ceas, Lucu se constrînse să aștepte plecarea cerberului. Și încă o dată, cu încăpățînare și emoție, telefonă.

— Sînt eu, exclamă el, recunoscînd glasul de răsfăţ al Anei.

— Care eu ?

— Eu, eu ! (Cum era oare cu putinţă să nu recunoască dintr-o dată glasul bărbatului iubit ?) Ana, tu eşti ? Nu ştia ce are de spus. Vreau să te văd, Ana. La capătul firului o respiraţie uşoară, o ascultare poate duşmănoasă, poate numai emoţionată. De ce nu răspunzi, Ana ?

Auzi receptorul trîntit cu oarecare violenţă la locul lui. Refăcu numărul, nevrînd să creadă într-o întrerupere voită, şi aşteptă : dincolo nici un apel, numai ascultare mută.

— Alo ! făcu Lucu intimidat.

Telefonul se închise în chip cu totul demonstrativ. Lucu stărui. Iară şi iară. Mereu acelaşi fel de răspuns.

Zilele următoare, la răstimpuri, Lucu îşi mai încercă norocul la întîmplare. La primul apel răspundea glasul Anei, apoi numai pocnetul metalic al aparatului care i se închidea ca o uşă în nas. Cînd îşi repeta chemările în serie, telefonul Anei nu mai răspundea de loc. Lucu clocotea de o mînie copilărească. Îi părea rău că se descoperise astfel în faţa Anei şi mai cu seamă a lui Jean Baudat. Îi era ciudă că se purta aşa cum n-ar fi vrut, că îşi nesocoteşte propriile hotărîri, că e stăpînit de vanitate şi de dorinţi şi că nu e în stare să vrea cu dinadinsul altceva decît a satisfacţie trecătoare. I se părea că cei doi adversari de la capătul firului îşi bat joc de el, aşa cum şi merită. O dată, după o asemenea lungă serie de apeluri fără rezultat, auzi vocea lui Jean Baudat, o voce părintească plină de dojană :

— Ah, tot dumneata eşti ? Haide, nu mai fi copil, e ruşine : *Calmez-vous, monsieur !* [1]

Sîngele îi năvăli pînă sub rădăcina părului. Chemă din nou şi, la răspunsul lui Baudat, răcni :

— *Salaud !* [2]

Celălalt tăie în tăcere, fără grabă, ca şi cum ar fi vrut să arate că din partea lui Lucu nimic nu-l mai poate supăra, şi nimeni nu-i mai răspunse cînd, ruşinat şi ridicol, încercă, de repetate ori, să reia contactul întrerupt.

Jocul începuse să-l obsedeze. I se întîmpla să telefoneze din oraş, alteori, pe furiş, chiar de la locuinţa Laurei, sau noaptea, în orele de insomnie. Într-o zi îi răspunse o voce necunoscută.

— Acesta nu mai e numărul casei Ulmu, îl lămuri vocea, s-a schimbat.

Pe loc, Lucu telefonă la centrală şi ceru numărul telefonic al Anei, cel nou.

— Secret ! fu răspunsul centralei.

Orele, zilele, nopţile treceau pentru Lucu risipite în această luptă măruntă, care îi absorbi toată luarea-aminte şi toate eforturile lui, încordate spre un scop — îşi da seama — de nimica toată. Făcu demersuri să pătrundă secretul telefonic al Anei, şi pentru acest lucru se duse la prieteni pe care nu-i mai văzuse de mult şi care se uitară la el zîmbind. Dar trecerea de care se bucura n-a folosit la nimic. Încercase, fireşte, şi prin femeia de serviciu a doamnei Ulmu, dar nici ea nu i-a fost de nici un ajutor : teamă sau într-adevăr neştiinţă ? În schimb, prin ea a prins de veste că se hotărîse căsătoria lui Jean Baudat cu Ana Ulmu. Cu toate că se aşteptase la aceasta, Lucu a aflat că lu-

---

[1] Liniştiţi-vă, domnule !
[2] Ticălosule !

crurile nu s-au petrecut atît de ușor, că săptămîni de-a rîndul Ana s-a împotrivit stăruințelor pasionate ale lui Baudat. El s-a rugat, a plîns, a amenințat că își pune capăt zilelor. I-a mărturisit Anei că de luni și luni de zile e îndrăgostit de ea, că și-a petrecut nopți întregi, în genunchi, cu urechea lipită de peretele despărțitor, dincolo de care Ana se desfăta în brațele celuilalt, că a pîndit fiece zgomot, fiece șoaptă, că a fost cumplită suferința acelor întunecate ore în care adesea crezuse că e pe cale să-și piardă mințile. Pînă la urmă Ana s-a înduioșat. Jean Baudat o acoperă cu daruri, e de altminteri mult mai bogat decît arată. A și scris în Franța părinților lui, care și-au dat binecuvîntarea prin poștă. A rămas hotărît că vor face căsătoria civilă la București și vor pleca la Paris pentru ceremonia religioasă. Pînă atunci Ana trece la catolicism, ceea ce înseamnă că și părinții lui Baudat sînt oameni cu stare. În vederea botezului, care se va face într-una din diminețile următoare la catedrala Sf. Iosif, Ana se străduie să învețe crezul pe de rost pe latinește. Seara, soții vor da o recepție în cerc restrîns la *tante* Adela, o mătușă a doamnei Ulmu. Lucu și-amintea că a cunoscut-o o dată, dar că a ocolit-o cu dinadinsul și cu toate că fusese invitat nu s-a dus să o vadă, tocmai ca să nu intre în legături de familie. Era o bătrînă înaltă, cu părul ondulat și alb, și Ana se mîndrea cu această rubedenie, pentru că avea o casă arătoasă pe Plantelor și îi făcea cinste cu felul ei de a se înfățișa și a primi.

Cum oare a izbutit Baudat să mai pună și condițiuni confesionale după ce a cerșit în genunchi mîna Anei și cum ajunsese Ana să le primească ? Desigur că s-a petrecut o schimbare acolo. Lucu nu-și lămurea lucrurile decît prin aceea că Ana devenise metresă lui

Baudat mai înainte de a-i fi soție. Cu bruschețea nepăsătoare a celui care pune o întrebare penibilă pentru el, Lucu căuta să afle ceva amănunte: încă o dată servitoarea nu putu să-i spună nimic. Silion fu încredințat că găsise adevărata pricină a ceea ce numise el o răsturnare de roluri și faptul împlinit îl durea. Ar fi vrut ca Baudat să treacă și el prin amînările care l-au dus pe Arghir la spînzurătoare, sub același pretext al formalităților civile și religioase. Cît p-aci să pretindă că Ana numai lui putea să-i fie femeie fără felicitările primăriei și fără binecuvîntarea bisericii. Un adevărat scandal, această ușurință a doamnei Ulmu față de Baudat. A făcut-o oare fiindcă n-a putut să-i mai reziste, sau numai ca să facă pasul hotărîtor care o desparte de Lucu? Totul în funcție de el: Lucu nu poate vedea lucrurile altfel. Cu toate că maimuțoiul opărit, cum îl numește acum pe Baudat, are avantajul tinereții: e cu cinci ani mai tînăr decît el. E tocmai la vîrsta cînd ți se iartă o înfățișare mai ștearsă. Și după ce ți s-a făcut supremul dar al virtuții femeiești, ce mai înseamnă o simplă schimbare de confesiune?

Aștepta, se informa, sta la pîndă. Se socotea încleștat într-o luptă fantastică în care numai gîndurile adversarilor se căutau, se pipăiau ca niște săbii. Dar poate toate acestea se petreceau numai în închipuirea lui, iar cei doi logodnici, însingurați în fericirea lor, nici nu-și mai aminteau de el. A fost ispitit să meargă la catedrală, la botezul Anei. Și-a zis că se va afla într-o situație de melodramă. Socotea că botezul acesta face parte din cununia solemnă a doamnei Ulmu, așa cum un preludiu face parte dintr-o simfonie. Se stăpînea cu greu să nu facă vreo faptă necugetată. Cu ochii închiși de furie, se vedea pălmuindu-l pe Baudat,

silindu-l să renunţe la căsătoria lui cu Ana, aşa, prin simplă teroare fizică, printr-un „aşa vreau! aşa fac" al celui mai tare. Ca pe un copil prins asupra faptului interzis, l-ar fi înghesuit şi îngenuncheat. Nu şi-ar fi luat nici o răspundere, nici un angajament: ar fi zdrobit numai acest plan de căsătorie, ca pe un vas spurcat, numai aşa, din toanele răzbunării. Şi s-ar fi depărtat, ridicînd din umeri, ca un învingător care s-a luptat prea puţin, înălţat din nou în gîndurile Anei Ulmu, care-l vede astăzi micşorat, ridicol şi terfelit. Dar n-a făcut nimic. Rînjea: nu se găsea în stare nici măcar să-şi piardă capul, pentru cîteva minute de faptă bărbătească.

Aburi de ploaie umpleau amenințători seara caldă de iulie. Deasupra naltelor acoperișuri de zinc nu se mai vedea nici o stea. Lucu aștepta într-o mașină de piață, oprită într-un colț de bezne, peste drum de casa luminată a mătușii Adela. Ședea în față, lîngă Coman, fostul său șofer și actualul stăpîn al „Ford"-ului său de altădată, pus astăzi pe piață. Îl chemase, potrivit unei vechi învoieli, aproape uitate, iar Coman se grăbise să răspundă la apelul patronului din tinerețea lui dintîi, bucuros să ia parte, ca spectator, la vreo aventură, ca pe vremuri. Ora tîrzie a întîlnirii îl îndreptățise să creadă că nu putea fi vorba de altceva. Amîndoi începuseră a găsi cam lungă așteptarea. Nu mai aveau să-și spună nimic. Fumau țigară după țigară, aruncînd cîte o privire plictisită spre fațada, încremenită între lumini atît de multe, că păreau festive, a locuinței Adelei. Cu o voce arsă de suferință, Silion povestise fostului său șofer tot ce avea de povestit și îi spusese și scopul venirii lor aci. Coman era mai degrabă dezamăgit. Socotise că fusese deranjat pentru prea puțin lucru, dar se resemnase dintr-o rămă-

șiță de afecțiune și respect. Lucu nu voia alt decît să vadă fără a fi văzut. I se părea că viața se depărtase de el, într-un cortegiu de nuntă, și nu-i mai rămînea decît să-l urmărească cu ochii, pînă se pierde în noapte. Într-adevăr, azi, înainte de amiază, Ana Ulmu și Jean Baudat se căsătoriseră la primăria piața Amzei. Servitoarea Anei îl informase din vreme. Iar seara, casele tantei Adela se deschideau în cinstea mirilor, la a căror plecare Lucu ținea să fie de față, ca să se încredințeze bine, în sufletul său, că pentru el povestea s-a sfîrșit. Din pornirile nimicitoare, stîrnite de închipuirea lui întărîtată, nu mai găsea în el nici o urmă. Resemnat și abătut, aștepta momentul suprem cînd un pumnal răsucit în rană îl va face să înțeleagă ceea ce mintea lui nu poate realiza. Clipele treceau, provizia de țigări scăzuse simțitor, lămpile electrice scînteiau egal și nepăsător în noapte. O ploaie măruntă și călduță de vară prinse a răpăi pe frunzișul tăcut și întunecat al acelui cartier de grădini. Rău venită această ploaie : cei din casă vor trebui să aștepte pînă o sta.

Departe, un orologiu bătu miezul nopții. Șoferul dormita discret la volan. Ploaia încetini. Corul sfios al burlanelor se ridica încet, ca într-un orășel de provincie. Silion îl ascultă. Stăpînea risipirea orașului întunecat prin întinderea nopții, așa cum la țară, corul nevăzut al broaștelor umple bolțile văzduhului. Și deodată un val de lumină îl depăși, smulgîndu-l din nostalgica lui ascultare. La casa mătușii Adela se aprinsese încă un rînd de lumini. Grădina sumbră de pînă acum se ivi, străvezie. Frunză cu frunză, în urzeala rară, subțire și strălucitoare, a ploii.

Ușile dinspre scara de recepție se deschiseră deodată pe un fundal de purpură din interior. Ana Ulmu apăru cea dintîi. Ochii ei negri și umezi se dădură nopții, măsurînd-o. Oprită în cadrul ușii, amintea de ctitorița zugră-

vită în stînca vechiului schit. Făcu doi paşi şi se întoarse spre intrare. Jean Baudat, cu capul gol, în ţinută de gală, ieşi de-andaratelea, ploconindu-se. Apoi dădu Anei braţul, destinse cu un gest de scamator clacul pe care-l ţinea în mînă şi se acoperi. Ajunşi sub poartă, în faţa trotuarului, se opriră. Cu nările în vînt, cu faţa spre cer, Ana adulmecă ploaia. Lucu şi Coman urmăreau scena cu o încordare exagerată.

— Un taxi ? propuse întrebător Jean Baudat şi fără să mai aştepte răspunsul făcu : hep-hep ! către vetustul Ford de peste drum.

Coman clacsonă. Vru apoi să pună motorul în mişcare, dar, cu toate repetatele lui încercări, mecanismul nu se lăsă înduplecat.

— Manivela ! porunci Silion, care de-abia sta locului. Coman coborî, Silion îi luă locul la volan. După cîteva sforţări amarnice, Coman se sui în maşină, luînd lui Silion conducerea. La repezeală, Silion îi luă cascheta, care-i ajungea pînă peste sprîncene şi urechi. Apoi trase încet la trotuar, în dreptul mirilor. Coman coborî grăbit, ocoli maşina şi deschise portiera, înclinat în aşteptare. Pitulat între cascheta înfundată şi gulerul ridicat, Lucu trăgea cu urechea la motorul intermitent, de teamă nu cumva să se oprească şi să fie iarăşi nevoie de deznădăjduitele opintiri cu manivela. Ana sui şi luă loc în taxi. Un parfum scump şi binecunoscut lui Lucu se răspîndi în interiorul capitonat.

— Lumină ! se răsfăţă glasul Anei. Lucu bîjbîi în zadar după buton, Coman îi veni într-ajutor, potrivi anevoie două fire de sîrmă rebele, cărora numai el le ştia rostul. Aprinse şi rămase alături, lîngă volan. Nu vii ? se adresă ea lui Baudat, prin portiera întredeschisă.

— *Tout de suite !* [1] răspunse Baudat, cocoşat sub un

[1] Imediat !

felinar, la cîţiva metri depărtare. Cu degetele înmănuşate scotocea într-un portmoneu. Caut mărunţiş, explică el.

Un suflu brusc de vînt năpusti stropi subţiri înăuntru. Maşinal, Coman se întinse şi închise portiera, rămînînd cu mîna pe ivăr şi cu braţul în diagonală prin interior între Ana şi Lucu, gata să deschidă din nou cînd Baudat va fi sfîrşit cu scotocitul. Lucu îşi sîcîia îngrijorat motorul, ca pe o fiinţă între leşin şi viaţă. Ştia ce are de făcut. Planul său neaşteptat i se părea propriu să lase o amintire neştearsă, aproape o remuşcare veşnică, necredincioasei. Va duce pe miri la locuinţa lor, Coman le va deschide portiera, iar el, înainte de a porni, le va rosti o melodramatică, o mefistofelică urare : „Petrecere frumoasă !" şi se va pierde ca un uragan, în noapte. Motorul însă era în stare să strice pînă şi cele mai romantice socoteli. Gîndi că ar fi mai bine să pornească imperceptibil de încet maşina, pentru a preveni un nou atac de paralizie a motorului. N-are să se supere mirele că va trebui să facă o jumătate de pas. Binişor, în gîfîitul astmatic al motorului, Lucu puse în mişcare, ca în vis. Alunecară abia simţit pe lîngă Baudat şi îl depăşiră cu o încetineală de melc. Îl văzu pe Baudat cu jobenul pe ceafă, cu buzele ţugui, fluierînd preocupat peste portofelul plin de monede şi de loc grăbit în operaţia lui încîlcită ; cu degetele înmănuşate şi fără să-i pese de ploaia rară şi subţire, alegea anevoie monedele cele mai mărunte dintr-un purcoi, desigur ca să se debaraseze de ele pe seama şoferilor. Taxiul lunecă mai departe de-a lungul trotuarului. Se mai depărtă cu şapte, opt metri.

— Hep-hep ! se auzi glasul lui Baudat, sînteţi grăbiţi dumneavoastră ?

Coman sta mereu cu braţul în diagonală, cu mîna pe ivărul portierei.

— Fă *marche-arrière*, îl sfătui el pe Silion, motorul e destul de cald acum.

„Mergem mai bine pînă la capătul străzii, gîndi Silion, şi ne mai întoarcem să-l luăm."

Nu mai condusese de mult. Suta de metri pe care şi-o propunea s-o parcurgă în viteză îi va servi. Apăsă pe accelerator şi porni. Prin oglinda din faţa volanului descoperi deodată chipul Anei şi i se păru că citeşte pe el surprindere şi teamă. O idee neaşteptată îl fulgeră.

— Nu vă temeţi, doamnă, îi zise, ne întoarcem numaidecît. Şi-i şopti lui Coman : Ţine bine portierele.

— Numai una, îi răspunse Coman, cealaltă nu se deschide.

Se depărtau.

— Hep-hep ! îi ajunse apelul lui Jean Baudat.

— Hep-hep ! urlă Silion, exaltat.

Anticul taxi luase vînt. Ana se înclină cu repeziciune spre portieră, dădu cu mîna de pumnul lui Coman, încleştat pe ivăr, încercă o clipă să-l dizloce, să-l zgîrie, dar se retrase numaidecît în perne şi se rezemă cu o linişte prefăcută, într-o atitudine de resemnare şi dispreţ. Un surîs ciudat i se închegase pe gură.

Cu sunete răguşite şi neîntrerupte, clacsonul fierăstruia noaptea în lung.

Maşina rablagită şi sforăitoare străbătu nebuneşte oraşul, scrîşnind metalic din frîne, la virajurile scurte pe care Lucu, aplecat la volan ca un jocheu pe coama calului, le lua în gît, cu apăsări furioase pe accelerator.

Pe cît putu, ocoli străzile principale. În urma lui, trecătorii întîrziaţi însoţeau cu o privire uluită caroseria demodată care trecea lîngă ei cu o viteză ce părea comică, în contrast cu aspectul vehiculului. Un agent trezit din visare sub portal fluiera în van după taxiul fantomă, care dispăru după colţ. În cîteva minute de goană de film

american, Lucu ajunse la ţintă şi brusc, cu un suprem ţipăt al mecanismului martirizat, opri în faţa casei lui. Aci, toate greutăţile pe care şi le uitase de-a lungul bezmeticei curse printre umbre şi felinare îl întîmpinară deodată.

Cînd îi deschise portiera să-i ajute să coboare, Ana rămase nemişcată, cu ochii în gol, cu faţa împietrită.

— Nu vii ? o întrebă. Nici un răspuns. Lucu îşi muşcă buzele. Va trebui oare să o ia pe sus ? Fără ajutorul lui Coman n-ar fi în stare. Ana Ulmu nu era dintre femeile care pot fi siluite. O dungă hotărîtă i se crestase între sprîncene şi de la creştet la picioare trupul ei amplu şi mlădios părea gata de luptă. Şi dacă are să strige ? Cum seamănă cu Matilda, îşi aminti, printre gînduri, Silion. Îi făcu semn lui Coman să se depărteze. Ana, nu vii ? întrebă din nou, cu teamă, cu nerăbdare, cu rugă. Clipe de tăcere grea. Lucu se aplecă prin portieră, înăuntru, în motorul de parfum şi de praf, în care felinarul străzii arunca o lumină statornică şi pală. Încercă să ia mîinile Anei. Ea se smuci cu o putere nemăsurată. Lucu îşi retrase capul pe sub portieră, cu precipitarea unuia care scapă dintr-o cursă. De îndată ce se surprinde ridicol, Lucu se simte pierdut. Ana însă era prea îndîrjită ; sau poate prea calculată (cine ştie ce gînduri se perindau pe sub fruntea ei de erete) ca să-şi mai dea seama de teama lui. Nările i se zbăteau.

— Ascultă, îi zise ea, şi glasul i-era răguşit, gluma asta proastă a durat destul. Du-mă acasă !

Lui i se păru că fraza ei tipică şi banală suna fals. Dar încruntarea feţei, întunecatul fulger din priviri i-alcătuiau o mască de mînie.

— Vino, Ana ! imploră el deznădăjduit.

Cum sta într-o înclinare silită, cu amîndouă mîinile sprijinite de cadrul portierei, primi în plină faţă violenţa răspunsului ei :

— Să viu ? Unde ? Îţi baţi joc de mine ?

Ca nişte pumnale, privirile ei se înfipseră adînc în el. Lucu fu răscolit ca de o lumină crudă, necruţătoare ; avea atîtea de ascuns. Ana recăzuse în perne. Un suspin o străbătu. Buzele şi pleoapele îi tremurară. Dar nu izbucni în plîns. Îşi adună puterile. Îl ţintui din ochi, cu dezgust, cu ură :

— Eşti o secătură sinistră, îi şuieră, un dement hidos, o canalie.

Cutremurat, Lucu tăcu. În jurul lor, tăcerea unei străzi de provincie, cu storuri oarbe, cu grădini neclintite. Ploaia de vară se cernu iar, molcom, pe ramuri şi acoperişuri. O umbră străbătu fără zgomot strada, departe. Lucu şi-aminti de Jean Baudat. Uitase de el. Dacă i-ar da prin gînd să vie aci ? Dacă soseşte, cu ajutoare, să-şi scape soţia ? E chiar de mirare că nu s-a ivit încă.

— Ana ! se hotărî Lucu, de ce nu vii ? Rămîi cu mine. Niciodată nu ne mai despărţim.

În privirile Anei, mereu ţintuite asupră-i, păru că un nor se schimbă cu altul, o uimire, apoi o aşteptare îndestulată. O clipă numai ! şi tot trupul i se zgudui, capul i se clătină în dreapta şi în stînga, scurt, cu putere.

— Nu, nu, zise, e prea tîrziu... nu mai cred... nu mai vreau.

Lucu se năpusti lîngă ea, prin portieră. Înfrigurat, îi luă mîinile.

— Trebuie ! exclamă, trebuie ! Eşti a mea... sîntem sortiţi... nu vezi că nu se poate altfel ?

— Nu ! protestă Ana, am suferit prea mult. Nu mai vreau să sufăr. Nu mai pot. Du-mă acasă.

Se ruga de el.

— Casa ta e aici. Te implor, vino !

— E de prisos, răspunse Ana, resemnată deodată şi calmă ; lasă-mă... dă-mi pace o dată : nu mai vreau să fiu înjosită... destul am fost victimă... nu mai pot !

— Tu eşti soţia mea, Ana ! izbucni Lucu, şi, alunecîndu-i la picioare, îi îmbrăţişă genunchii, îi sărută mîinile. N-ai să mai fii înjosită... am fost un rătăcit... nu mi-am dat seama. Chiar mîine voi face tot, să nu mai fie nimeni între noi. Auzi ? Nimeni ! Chiar mîine. Şi adăugă cu patimă : Vino, vino !

Încet, ca o lunatecă, Ana se îndreptă, se strecură şi coborî.

Trecură înlănţuiţi printre firele ploii.

Laura se mai privi o dată în oglindă. Inima îi bătea grăbită. Îmbrăcase un *tailleur* mai de demult, refăcut şi încercat în secret, în timpul din urmă, şi croit dintr-un postav englezesc de vară cu pătrate subţiri, de-abia limitate în şterse culori. Nu apucase să-l poarte, fiindcă boala o ţintuise în fotoliul cu rotile, iar acum cînd l-a scos la iveală din straturile de naftalină ale unui cufăr străvechi, ca să-l lărgească şi să-l modernizeze, era ca şi nou. Găsea că îi vine de minune. Cu toate că se împlinise niţel la trup, starea ei nu se prea cunoştea, de-abia se putea bănui, talia-i înaltă se rotunjea către şolduri şi întreaga ei statură, de la umerii largi pînă la gleznele plăpînde, o umplea de o tainică mîndrie.

O îngrijora pălăria. Turburarea ei în această clipă sporea cu aceste preocupări mărunte. Se temea ca la cea dintîi întîlnire a ei cu lumea, să nu arate demodată şi ridicolă. I se părea că patru ani de zăcere au trecut-o în rîndul bătrînilor. Un avînt nerăbdător o umplea totuşi cu un suflu de larguri. Se aşeză pe fotoliul pitic din faţa oglinzii şi-şi apăsă pieptul cu amîndouă mîinile. Trebuia

să se astîmpere. Altfel nu va putea să ajungă la țintă. E de necrezut ce i se întîmplă. A sosit clipa. A așteptat-o atît de mult, că uneori a și uitat ce mai așteaptă. Ca în basme a așteptat. Acum, în locul așteptării, s-a răspîndit în ea o durere fără loc. S-ar strînge singură în brațe să cuprindă și durerea. Se ghemui, cu gura în pumni, cu coatele strînse lîngă coaste, cu picioarele sub fotoliul scund, cu genunchii ridicați. E prea singură pentru o asemenea clipă. Dacă Lucu ar fi fost lîngă ea, s-ar fi bucurat împreună, și-ar fi împărtășit bucuria ca pe o durere și ar fi plîns amîndoi. Ea n-a vrut însă. Și-a păstrat taina care acum o înăbușă, taina drumului ei celui dintîi, taina celui dintîi drum pînă la el. Dintr-o dată se ridică. Se văzu în oglindă, cu ochii plini de lumină, căutînd în neștire dincolo de orice. Nu e cuminte. Se uită la ceas. Se gîndi că dacă mai zăbovește, s-ar putea ca Lucu să plece de-acasă, e atît de ocupat de la un timp, și atunci lucrurile se vor petrece cu totul într-altfel de cum le-a visat în nesfîrșitul ei vis de speranță în zăcere. Nu-l va trezi cu mîinile ei pe tîmple. N-are să mai dea, pe neașteptate, cu ochii de ea, care va fi pătruns în casa lui știută pe de rost, prin largile uși cu draperii de brocart, dinspre terasă. Ca prin farmec durerea i se risipi. Durerea ei fusese frica de fericire. Să se grăbească. Să nu piardă întîlnirea unică pe care i-a făgăduit-o și lui, datoria ei supremă, întîlnirea fără oră, fără zi. Își culese mănușile și poșeta. Se îndreptă spre ieșire, prin holul cenușiu, cu pași rari, cu fața ridicată spre ziua care se cernea feerică prin vitraliile colorate. N-a încuiat ușa. Prin tălpile subțiri simți ca o mîngîiere poteca de mușchi ce ducea spre portiță. Tot aerul dimineții i se păru că o întîmpină, că o poartă. În prag șovăi. Lăsă în urmă casa întunecată cu zidurile roase, cu cercevelele cojite, fără să arunce o privire. Ca și cum ar fi aruncat trecutul peste umăr, porni pe drumul pe care de

mii de ori şi-l închipuise, pe care pas cu pas şi-l închipuise. Are să-l facă pe jos ca pe un drum sfînt. Mergea cu un fel de exaltare solemnă, ca un osîndit în mers trufaş spre eşafod, mergea fără să vadă pe trecătorii matinali, printr-o lume de lumini şi umbre. Trotuarul strălucea ca un pod de argint la capătul căruia, undeva departe, pe culmile închipuirii ei, sta casa lui. Casa lui printre clopotele înalte. Auzea peste oraş clopote înalte. El o aştepta în neştire. Poate că doarme încă şi o aşteaptă în somn. Nu trebuia să o simtă cum înaintează, cum se apropie. Totul ar fi stricat. Are să-l trezească ea şi va fi atît de uimit. Această dimineaţă e unică între toate dimineţile vieţii lor. E dimineaţa victoriei şi a veşnicului paradis. A fost aşa la facerea lumii. Şi trotuarul tremură ca un pod de argint şi curg cu vuiet de pretutindeni apele dimineţii. Timpul se numără în mersul ei. Pămîntul se destramă. Pasul Laurei pipăie văzduhul, caută podul, podul şovăie în strălucirea lui nesfîrşită. Capătul i se îngustează şi se pierde tremurător într-o învolburare de stele albe. A purtat-o prin pieţe de oţel, cu furnicar de trăsuri şi automobile. Cît să fi lunecat împreună aşa către stelele albe ? Laura mai face cîţiva paşi mai rari şi adînci ca pe o pardoseală blîndă de nouri. A rătăcit drumul. Sau visează şi nu se poate trezi. Se opreşte să se simtă pe picioare. Cu mîna dreaptă se sprijină de un zid. Îi recunoaşte asprimea zgrunţuroasă, pipăită şi altădată, nu-şi aminteşte cînd. Auzi înteţindu-se peste oraş clopotele înalte. Ca un parfum, sunetul lor o înăbuşă. Să nu cadă. Să-şi dea seama. Iată scara de zid, iată lespezile, iată pietrele. Treptele se înşiră în faţa ei ca valurile mării. Laura începu să le suie, crescînd în sus, prin turnul îngust, cu răsuflarea oprită, cu ochii deschişi şi orbi ca o fantomă.

*

I se părea ciudat lui Lucu, dorul acesta care-l hărţuia prin somn. Dormea şi i se făcea dor de Laura şi se minuna singur, fără să se trezească, de suspinul care-l străbătea, de aşteptarea care-şi săpa loc în el. De-abia se obişnuise cu fericirea lui nouă, atît de nouă, că i se părea şubredă şi ameninţată la tot pasul. Nu de Jean Baudat se temea el, cu toate că-l văzuse pîndind prin apropiere. Nu ştia nici el de ce-i era teamă, poate fiindcă se temea de sine însuşi. Dar Ana e în sfîrşit a lui. Se zăvorîse cu ea la el în casă, făcuse din storul care-l despărţea de lume un zid de nepătruns. Dormeau împreună, uniţi în adevăratele lor nopţi, lungi şi fără alarme şi fără despărţiri. Somnul împărtăşit, care face din doi inşi o singură fiinţă, de care-şi dau seama obscur şi adînc amîndoi. S-a desprins din acest somn, furat de dorul lui de neînţeles spre zorile care se cern în noapte din odaie. Ceva neobişnuit se petrece, e neliniştit. E poate o presimţire. Cu ochii încă închişi, ascultă. Prin tăcerea străzii, sub ferestre, o cariolă de lăptar se depărtează la pas, cu opriri la porţile vecine. Nu era un semn după care să ghicească ora, putea fi deopotrivă devreme sau foarte tîrziu. Căută să prindă un zvon care să-l desluşească. Răsuflarea Anei se stinsese lîngă el, dar o auzea încă, aşa cum mai auzi marea cînd te-ai jucat în ea pînă la istovire. Pornit din adîncul străzii, zgomotul metalic al unei balanţe de precupeţ, izbită de pămînt, îi lovi auzul. „E destul de tîrziu", îşi zise, şi totdeodată înţelese că de mai multă vreme e singur în pat. Întinse o mînă încă leneşă. Locul în care dormise Ana era însemnat printr-o adîncitură caldă, în perne şi-n aşternut. Se ridică în coate şi privi. Pe un scaun, în semiîntunericul albastru al storurilor, zări o grămadă plăpîndă ; rufele Anei. Jos, ciorapii îşi dormeau somnul lor de şerpi de

mătasă încolăciţi pe covor. O teamă îl cuprinse : dacă a fugit ? La început, Ana protestase cu furie împotriva a ceea ce numise ea o sechestrare şi urmaseră între ei aprige discuţii de-a lungul cărora ea îl ameninţase că dacă nu limpezeşte totul în trei zile, are să plece la cel dintîi prilej. Numai trei zile îi dăduse ca să se despartă definitiv de Laura. Erau în a patra zi. Aseară Lucu raportase că n-a văzut-o pe Laura — şi nu minţise. Ana primise ştirea cu linişte, o linişte care i se păruse lui Lucu un semn de siguranţă de sine ; după cele întîmplate, ce importanţă mai avea o întîrziere de o zi, de vreme ce el nu mai putea da înapoi. Dar astăzi, această linişte îi da de bănuit. Deşteptat de-a binelea, Lucu o asemuia cu liniştea încărcată ce urmează unui ultimatum expirat. Îşi aminti că Ana îi adusese la cunoştinţă că toată după-amiaza de ieri văzuse pe Jean Baudat dînd tîrcoale casei şi că a trebuit să scoată telefonul din priză ca să-l împiedice de a-i telefona mereu. Pesemne că de cîte ori ajungea la debitul de la capătul trotuarului, Baudat încerca să telefoneze Anei. Amintindu-şi de Jean Baudat, sări din pat ca la un semnal de alarmă. Îşi căută halatul prin toată camera, în zadar, i-l luase Ana. Această constatare îl linişti. Pendula îi arăta nouă şi jumătate. Nici un zgomot în toată casa. Dar din sala de baie venea sfîrîitul robinetelor nu de-a binelea închise : răul obicei al Anei. Perdelele erau trase şi fluturînd uşor de-o adiere care trecea prin uşile de cristal întredeschise spre terasă. Se apropie şi privi printre cute în grădină. Rămase locului galben şi împietrit. Privirile i se aţintiră cu putere ca şi cum ar fi vrut să pipăie de la depărtare o vedenie de necrezut. Pe banca de piatră din fund, Ana şi Laura stăteau de vorbă liniştit. Măsurat şi grav şi aproape alene, stăteau de vorbă ca după o lungă destăinuire în care tot ce fusese demn de luare-aminte a fost spus : nu mai rămîneau acum decît amănunte. Şedeau

alături, întoarse nițel una către alta, ca două vechi prietene, dar nu se priveau. Picioarele aproape li se atingeau în pietriș. Laura ținea capul în piept, cu ochii pironiți mai departe spre muchea treptelor casei, cu mîinile crispate pe mănușile și poșeta ținute pe genunchi, și părea că ascultă. Din cînd în cînd, buzele i se mișcau, punea, desigur, cîte o întrebare. Ana răspundea pe îndelete, fără șovăire, urmărind cu privirea-i neagră și ușor încruntată ceva care ar fi plutit peste acoperiș, deslușit în firul amintirilor și amănunțit apoi în cuvinte. Privirile negre, concentrate și precise ale Anei, privirile violete și fără de margini ale Laurei ; Lucu credea că visează, inima i se oprise, clipa de demult temută îl înșfăcase de guler. Laura și Ana se întîlniseră, și chiar aci, la el. Totul se da pe față. Iar ele alcătuiau un pașnic și grațios tablou cu contrastul lor de culori și ținută, în acel colț de pietre și flori. Nimic nu se întrevedea din încordarea sufletelor, din apriga încrucișare a spiritelor și nu arăta cît trebuie să se fi urît, în acele clipe, cele două femei. Ana se înfășurase strîns în halatul lui încăpător, picioarele ei goale se piteau sfioase în papucii lui, prea largi. Lucu înțelese că Laura, sosind, o surprinsese în grădină, sau că Ana îi ieșise înainte, și chiar dacă ar fi vrut să dea un alt înțeles prezenței ei în locuința lui, găteala ei destul de comică și părul de-abia strîns la ceafă o trădau mai mult decît trebuia.

Într-o clipă, Laura aflase totul. Numai curiozitatea și mîndria o ajutaseră să îndure lovitura de moarte fără a se prăbuși. A avut puterea să meargă însoțită de Ana, să se așeze pe bancă, să-și supravegheze mersul și mișcările încă nesigure, să-și stăpînească tremurul din glas. A putut să asculte, să pună întrebări, să-și confrunte amintirile cu ale Anei, să primească adevărul fără să plîngă, fără să cadă în genunchi și cu încordarea deznădejdii și-a păstrat conștiința. Numai paloarea feței spunea dezastrul lăun-

tric. Toate astea Lucu le ghicește, le vede. În cîțiva pași, ar fi lîngă ele. Dar nu mai are ce căuta : e prea tîrziu. Nici Laura, nici Ana nu vor mai veni către el. Una singură se va întoarce și pesemne că Ana va fi aceea. Ele au hotărît așa. Nu-i pare rău. Nu-i mai pasă de nimic acum. N-are să fugă : ideea ridicolă și lașă îl ispitise o clipă. Are să aștepte în casă cît va trebui.

Văzu pe Laura cum se ridică să plece. Ana se ridică și ea. Se priviră, și sub masca bunei-cuviințe se înfruntară încă o dată. Erau la fel de înalte, Laura mai amplă și mai înceată, cu mișcările precaute, cu talia îngroșată, nu uita că e însărcinată. Ana mai subțire și mai nervoasă. S-au măsurat pe furiș, ca două feline, au spus cîte ceva, fără să zîmbească, în tăcerea expresivă în care le însingura depărtarea, apoi au pornit agale pe potecă, spre scăricica ce duce în jos spre poartă. Atunci și-a dat seama el că Laura din fața ochilor săi e alta decît aceea pe care o cunoscuse. Făcea un efort să se ție dreaptă. El întîrziase lîngă Laura pe care o îngrijise timp de patru ani și acum pe cărarea îngustă din grădina lui s-a ivit Laura cea nouă și adevărată. Laura din visurile lor, în care el nu crezuse. Liberă și stăpînă pe ea însăși, ca toate femeile. De-abia o întrezărește și o și pierde, fiindcă e descătușată și o pornește, încet dar sigur, pe drumul ei. Trecură încet pe lîngă el, ca două arătări de mai, pălăvrăgind despre lucruri indiferente și ocoliră colțul terasei.

Lucu se retrase în camera de dormit. Aproape imediat apăru Ana.

Văzîndu-l, avu un suspin plictisit și adînc. Se priviră, fără un cuvînt.

— E de necrezut, rupse Lucu tăcerea.

— Precum vezi, confirmă Ana ; și totuși nu s-a întîmplat nimic. Nici măcar un mic leșin.

El nu luă în seamă această crudă constatare.

— Şi a venit singură.

— Şi mai ales a plecat singură : aici e minunea. Ana îl privea cu batjocură şi dispreţ ; femeile au început să te piardă fără să moară, iubitule ; ce-ai să te faci ?

Lucu îndură sarcasmul Anei fără să răspundă. Rezemat de perete privea ţintă într-un colţ. O nenorocire se abătuse asupra lui. Aştepta să afle cum.

— Mă întreb, reluă Ana, ce fel de bolnavă este această Laura. Se ţinea foarte bine. Şi nu pot spune că nu i-a mers rău. N-aş fi vrut să fiu în pielea ei.

Se lăsă istovită deodată, pe fotoliu.

— Nu vrei să-mi spui şi mie ce s-a petrecut ? se încumetă, înfrigurat, Lucu.

Îşi frîngea unghiile în palme. O privea pe Ana cu ură. Ar fi strîns-o de gît.

— Sînt mulţumită că lucrurile au venit de la sine, declară Ana, ca şi cum acesta ar fi fost lucrul cel mai de seamă. Eram hotărîtă să mă duc astăzi la ea, să-i spun tot, să termin cu ezitările tale. Azi e a patra zi, accentuă ea cu gravitate. Dumnezeu n-a vrut să fiu călău. A trimis-o pe Laura la mine.

— E totuna !

— Legitimă apărare ! S-o fi văzut cum mă cîntărea. Dintr-o privire a înţeles totul. Restul n-a mai fost pentru ea decît detalii. A luat taurul de coarne : „Cine eşti dumneata ? Dumneata eşti Ana ? Ce cauţi aici ?“ m-a întrebat ca şi cum ar fi fost stăpîna, întoarsă acasă şi care găseşte un străin în grădină.

— Şi ai răspuns ?

— Că sînt soţia ta, fireşte. A îngălbenit. „Nu ştiam că Luc e însurat“, a bolborosit. De-abia vorbea. Aşa a început conversaţia. Pe urmă lucrurile s-au lămurit.

M-a supus unui interogator amănunţit. M-a rugat să-i spun din fir în păr tot ce ştiu. I-am satisfăcut curiozitatea. Are, de altfel, multă autoritate şi un ascendent subtil asupra sufletelor. Pentru un ins slab ca tine...

— Ce-a vrut să ştie ? întrerupse Lucu.

— Adevărul.

— Ce ştia ?

— Totul. Femeia asta simţea că trăieşte într-o minciună, dar nu izbutea să iasă din ea, nici n-avea curajul să încerce. Se zbătea ca într-un vis adînc şi ciudat. Sînt chiar vorbele ei.

— Ce te-a mai întrebat ? insistă el.

— A vrut să ştie de cînd ne cunoaştem şi de cînd ne iubim. I-am dat date precise. Noi femeile avem memoria datelor. I-am descris, la cerere, felul de viaţă pe care-l ducem împreună. Era îngrozită, buimacă. „Înţeleg, mi-a spus, şi tocmai cînd puteam să-i dau şi eu toate acestea..." Se gîndea, pesemne, la vindecarea ei recentă. De cîteva ori a căzut pe gînduri, atît de adînc, că mă temeam că le pierde şirul. Se trezea şi-mi punea întrebări foarte chibzuite. A izbucnit în plîns, dar s-a stăpînit numaidecît. N-am ce zice, iubitule, eşti o patentă canalie. În această privinţă rămîn la vechea mea părere.

Lucu scutură din cap ca un boxer ameţit :

— A plîns, îngînă el, zici că a plîns ?

Ana izbucni deodată într-un rîs hohotit şi gras.

— M-a întrebat de un proces, de o crimă din gelozie, urmată la un răstimp de încă o crimă. Spunea că zărindu-mă a crezut că sînt Ada nu-ştiu-cum, eroina procesului, cu care, după descrierile tale, semăn leit. Nu înţelegeam nimic, credeam că aiurează. Ha-ha-ha ! Zicea că de m-ar fi întîlnit pe stradă m-ar fi oprit şi m-ar fi strigat pe nume : Ada. Clienta pe care tu te

zbăteai să o scapi din ghearele justiției. Ha, ha, ha! Ești bolnav, iubitule, mult mai bolnav decît crezi... Cînd i-am explicat că procesele tale sînt imaginare, că nopțile tale laborioase se petreceau la mine în pat, s-o fi văzut atunci, biata femeie... Îți repet, ești o canalie, iubitule, un nebun superficial și sinistru. Mi se făcuse frică. Am vrut s-o susțin : s-a dat înapoi cu un pas și n-a căzut. S-a așezat apoi pe bancă. „Vrei apă ?" am întrebat-o. „Mulțumesc, mi-a zîmbit din colțul gurii, vorbele dumitale sînt cel mai bun întăritor." Am trecut apoi la lucruri mai intime. Ținea să știe tot. În ce mă privește, aveam și eu nevoie de oarecare lămuriri. Am știut totdeauna că mă mințeai și pe mine. E drept că în ceea ce mă privește dezmierdările tale, mi s-a confirmat că îmi făceai partea leului, dar asta nu m-a măgulit de loc ; eram doar cea nouă. Și ne spuneai fiecăreia în parte aceleași cuvinte și ne împărtășeai din același tezaur de dezmierdări. Toate acestea ni le-am destăinuit pe un ton confidențial și științific. Pfui !

Silion tăcea. De teamă să nu pară prea calm sau pur și simplu cinic, ținea fruntea în pămînt.

— Făceai planuri de viață ; cînd cu ea, cînd cu mine și te pierdeai în fiecare în parte în aceleași visuri paradisiace. Singurătate, primăvară și amor. Pînă la urmă ni s-a făcut milă de noi înșine și scîrbă de tine, iubitule ! Ți-ai bătut joc de cele mai sfinte lucruri, și cu ce te-ai ales din toate acestea ? Ești răufăcător. Îți plac încurcăturile și suferințele. M-a întrebat ce-am de gînd să fac, n-am știut ce să-i răspund. Am răspuns ca la pocher : *passe-parole.* Atunci mi-a răspuns cu un zîmbet resemnat, dar luminos : „Eu nu mai am nevoie de el, eu am copilul". A fost singurul ei moment de superioritate asupra mea. Răzbunarea ei. Nenorocita asta de care ți-ai bătut joc mă compătimea pe mine, pe care

m-ai călcat în picioare. Ba, a mai avut unul, își aminti Ana Ulmu, a fost cînd i-am istorisit sinuciderea mea și bestialul tău refuz de a veni să mă vezi. „Cum a putut face una ca asta ?“ m-a întrebat, și de compătimire a întins mîna spre mine, dar și-a retras-o imediat. Ar fi fost și de prost-gust să ne cădem în brațe. Mai ales că ne dădeam seama că am fost amîndouă victimele unui depravat, unui neisprăvit, unui nemernic, iubitule, dar asta ești.

— Poate că ai dreptate. Dar n-am făcut-o înadins.

Ana avu un rînjet crud :

— Dar scrisoarea mea către Laura tot din nebăgare de seamă ai furat-o ? Și tot din zăpăceală ai ținut-o în buzunar pînă s-o hotărî dacă am murit sau nu ?

Îl țintuia cu ochi scînteietori.

— Ana !

— Tot e bine că mai poți roși. Dar nici o roșeață nu te mai spală, iubitule !

Era ciudat cît de duios știa să despartă acest cuvînt de asprimea celorlalte.

Ana îl privi adînc, îl măsură din nou și încheie :

— Cît de slab trebuie să te simți, iubitule, ca să fii atît de abject. Unde ți-e gîndul ?

— Mă întreb cum a venit pînă aici, era doar la primul ei drum... Și cum o să ajungă acasă, după lovitura primită. De ce-ai lăsat-o singură ?

— Poate ai fi vrut să mă reped după un taxi ? M-a și întrebat unde e stația. Fii pe pace, era în toate mințile.

— Mă tem să nu și le piardă pe drum. Mă tem...

Ana se încruntă.

— Tot nu-ți vine a crede că n-a murit la auzul porcăriilor tale ? Măcar de-ar înnebuni puțintel, de disperare. Ce satisfacție pentru un don juan. Știi una ? iz-

bucni Ana cu hotărîre. Du-te la ea. Du-te să te dea afară. Şi vino-napoi să te consolez.

O asculta încurcat. Propunerea i-ar fi convenit de minune, dacă ar fi putut să o ia în serios. Era ca un cîine afară din casă, tocmai cînd de-abia aşteaptă să-şi ia cîmpii, dar se teme şi de o lovitură de baston în clipa cînd se va strecura printre uşi.

— Da, bolborosi el, n-ar fi rău să mă duc să văd... Mă duc şi viu numaidecît... Poate nici nu intru, dacă nu s-a întîmplat nimic... Eşti şi tu de părere, nu-i aşa ?

Ana îi întoarse spatele şi ieşi. O auzi trecînd prin hol şi încuindu-se în sala de baie. Lucu se îmbrăcă în grabă şi porni alergînd.

Se răzgîndi şi găsi în sine destulă putere de stăpînire, izvorîtă din lunga lui deprindere în prefăcătorie, ca să coboare scara de piatră cu un pas mărunt, pe care-l păstra de-a lungul parapetului de piatră a locuinţei sale. De îndată însă ce se socoti la adăpost de privirile şi de auzul Anei, pe care şi-o închipuia urmărindu-l din fereastră, o luă la fugă spre staţia de taxi din colţ. Suişul lung îl obosi curînd şi încetinise simţitor alergarea cînd un necunoscut cu panamaua pe ochi, mărunt de statură, i se propti în drum cu braţele desfăcute ca un stîlp de răspîntie şi-l sili să oprească. Recunoscu pe Jean Baudat.

— Ce doriţi de la mine ? îl întrebă pe franţuzeşte. Gîfîia.

— Unde e Ana ? fu răspunsul rostit cu ameninţare, al lui Baudat.

— Lasă-mă, n-am timp acum.

Dădu să ocolească şi să treacă mai departe. Celălalt îi tăie hotărît drumul. Lucu îl privi. Baudat era palid şi tras. Orice urmă de roşeaţă îi dispăruse. Sub

arcadele umflate, lipsite de sprîncene, ochii spălăciţi fulgerau.

— Fă-mi loc, porunci Lucu şi adăogă pe un ton mai paşnic. Să amînăm pe altă dată... s-a întîmplat ceva... e în joc viaţa cuiva.

— O nenorocire ? se îngrijoră Baudat. E vorba de Ana ?

— E vorba de altcineva, răspunse Lucu şi dădu din nou să plece.

Încă o dată Baudat i se înfipse în faţă.

— Nu-mi pasă de încurcăturile dumitale. Unde e Ana ?

Lucu înălţă din umeri nerăbdător.

— Ţi-am mai spus că n-am timp acum.

Glasul îi vibra mînios. Strada era luminoasă şi pustie, de-abia departe, pe creasta dealului trecea de-a latul un tramvai. Baudat rămase nemişcat.

— În cazul acesta n-ai să treci. Şi ai să-mi spui unde e soţia mea, Ana.

Tremura. Dar vorbise clar şi apăsat. Celălalt clocotea de nerăbdare.

— Nu sîntem la Verdun aci : „N-ai să treci". Şi sper că n-o să mă sileşti să trec peste dumneata.

Privirile li se înfruntară. Fu ca un contact fizic.

— Încearcă ! îl sfidă Baudat.

Sta cu picioarele depărtate, ca unul care ar fi gata să se ia la trîntă. Lucu îşi simţi hotărîrea de nestrămutat.

— Bagă de seamă, domnule Baudat, îmi pierd răbdarea.

Făcu un pas spre el. Ca pe arcuri, Baudat sări înapoi şi mîna lui dreaptă scoase din veston un minuscul revolver de sidef. Ţinîndu-l lîngă corp, aproape cu totul acoperit în palmă, îl ţinti spre Lucu.

— *C'est petit, mais ça mord.* [1] Unde e Ana ?

Sub ochi i se adînciseră două cearcăne albastre de oarbă mînie. Dar luă o poziţie pe loc repaos şi cu o încetineală şi îndemînare afectate îşi trase din buzunarul de afară de la piept un pachet de *gauloises*, scoase cu dinţii o ţigaretă şi şi-o aprinse, fără să-şi piardă adversarul din priviri.

— Pentru ultima dată, Baudat, scrîşni Lucu, lasă-mă să trec. Sînt mîine la dispoziţia ta, oriunde vrei.

— Unde e Ana ? îi tăie vorba celălalt, cu ţigara ţinută sfidător în gură şi jucîndu-şi revolverul în palmă. Unde ?

Lucu vedea roşu. Cînd vorbi, sunetele îl durură de sforţarea de a rosti ceea ce avea de spus.

— Vino cu mine, îi propuse lui Baudat, şi vom discuta pe drum.

— N-am timp de palavre. Spune-mi unde e Ana. Şi Baudat îşi ţinti din nou revolverul. Unu ! numără el. Lucu aşteptă nemişcat. Două ! numără Baudat şi despiedică arma. Celălalt nu-l pierdea din ochi. Două ! repetă ameninţător Baudat.

— Trei, sări Lucu, apucîndu-l de pumnul înarmat.

Cu o încordare uriaşă încercă să-i sucească mîna. Dar îl apucase cu stînga şi Baudat rezista. Îşi scuipase ţigara. Pălăria i se rostogolise. Trupul i se apleca din ce în ce spre dreapta, sub apăsarea opintită şi neîntreruptă a adversarului. Ochi în ochi îşi vedeau firicelele roşii ale scleroticii, vinele tîmplelor umflate şi se auzeau gîfîind. Cum se vedeau unul pe celălalt cu feţele apropiate şi aproape lipite, fiecare din ei gîndi : „Ce urît e". Şi fiecare : „Ce-ar fi să-l muşc".

---

[1] E mic, dar muşcă.

O clipă ţeava revolverului fu între ei, cu gura spre Lucu. Răsună un pocnet sec. Lucu simţi un fulger scurt pătrunzîndu-l în piept, sub umărul drept. În aceeaşi clipă Baudat scăpă arma pe trotuar şi răpus, cu pumnul sucit în mîna lui Lucu, cu spatele întors spre acesta, se dădu prins ca într-o joacă de copil. Lucu puse piciorul pe arma căzută şi făcîndu-i vînt lui Baudat o culese de jos.

— Se confiscă, rînji el, pe cînd mîna dreaptă îi atîrna inertă de-a lungul corpului. Un junghi dureros i se oprise sub claviculă. Uitînd cu desăvîrşire de Baudat, porni în pas alergător spre piaţeta din capătul străzii. Pe măsură ce înainta, se deşerta de puteri. Ajunse clătinîndu-se la un taxi şi, grăbit ca şi cum s-ar fi temut să n-o uite, dădu şoferului adresa casei Feraru.

Dar Laura nu era acasă. Servitoarea ei nu ştia nimic decît că sosind la serviciu înainte de opt, găsise casa pustie... Acum îl sîcîiau mereu aceleaşi întrebări pe Lucu, prăbuşit într-un fotoliu şi se minuna de vestea plecării Laurei în oraş. Se plimbă în sus şi-n jos prin odaie, frămîntîndu-se şi frîngîndu-şi mîinile. „Ce s-o fi întîmplat, Doamne ?"

Cu privirile turburi, Lucu căuta să-şi aducă aminte. Era sigur că Laurei i se întîmplase ceva, de vreme ce nu se întorsese acasă. Icoane sinistre i se perindau în minte. Trebuia să o caute, dar nu ştia unde. S-ar fi repezit în neştire pe urmele ei, ca un lunatec, şi ar fi găsit-o oriunde, dar nu mai avea vlagă. Totul în jurul lui se înnegura. Lumina soarelui la ferestre se turbura cu cenuşă, zgomotele străzii, glasul servitoarei îl ajungeau ca printr-un perete de vată. „Unde-o fi ?" întrebă el, şi glasul îi sună înfundat în auz. Ca într-un film mut, văzu servitoarea cum se apropie de el, cum îşi

împreună mîinile, rostind cuvinte fără glas, cum pironeşte asupră-i priviri îngrozite şi dă un pas înapoi să vadă mai bine. O aude în sfîrşit spunîndu-i, spusele ei trebuie să fi fost strigăt:

— Ce e cu dumneata, domnule? Cămaşa ţi-e plină de sînge.

Lucu dădu să se ridice. Dinaintea lui se căscă un abis întunecat, aerul se înnegri şi la ferestre se porni o ninsoare deasă de funingini. Se lăsă încet pe spătarul fotoliului şi închise ochii, învins.

*

Dormise un somn de moarte.

Cînd se trezi nu putu să deschidă ochii, pleoapele îi erau grele; niciodată nu crezuse că pleoapele pot fi atît de grele şi e nevoie de atîta putere ca să le deschidă. Se afla pe un aşternut tare de care numai trupul lui îşi amintea şi nu-l găsea cu gîndul. De multă vreme nu s-a mai culcat în acest aşternut pe care-l simte atît de bine că trebuie să fi fost cîndva al lui. În odaie se făcuse ziuă după o noapte fără sfîrşit, şi un tiv de lumină îi răscoleşte genele. Aerul din jur e proaspăt, însă mărginit de ziduri vechi, şi nările lui Lucu sînt parcă de mult obişnuite cu acest parfum. Zgomote nedesluşite se însufleţesc prin casă, trebuie să se petreacă ceva şi, nu ştie de ce, îşi dă seama că pregătirile din apropiere îl privesc pe el. El e pricina acestor pregătiri. Aude paşi înăbuşiţi pe covor, cineva se plimbă încet chiar în odaie şi e neîndoielnic că îl aşteaptă pe el să se trezească de-a binelea. Nu ştie cine îl aşteaptă şi nu se grăbeşte să deschidă ochii fiindcă îi e teamă că nu va izbuti, e foarte slăbit: a fost pesemne bolnav şi mai este încă. Firul gîndurilor i s-a rupt undeva,

parcă e într-un fund de prăpastie. Ar trebui să plece de unde e, nu e bine pentru el aici, e ca un străin care a întîrziat prea mult la gazdă. Aude o tuse uşoară lîngă el, e o femeie care tuşeşte nervos din cînd în cînd. Apoi o pendulă prinde a bate în camera vecină. Lucu numără zece bătăi şi îşi spune că fără îndoială a mai auzit de multe ori în somnul lui aceste bătăi de bronz, i-au umplut noaptea ca nişte planete încet trecătoare, s-au amestecat în delirul lui cînd a vorbit în neştire. Trebuie să fi vorbit şi de data asta în frigurile somnului, atîta tot, nu poate şti nimic mai mult. Paşii de lîngă el s-au depărtat, s-a deschis o uşă, a năvălit ca nişte frunze pe covorul de toamnă al unei poteci aer mai mult şi de dincolo aude un glas bărbătesc :

— Nu e nimic dacă se trezeşte, îl putem transporta cu atît mai uşor.

Uşa s-a închis, paşii s-au apropiat din nou de el. Oprită la picioarele patului îl privea o femeie. Îl privea cu ochi fără duioşie, ochi cercetători de soră de caritate. Îi rosti numele ca să se încredinţeze că nu doarme încă : Matilda. Femeia dădu din cap. Era Matilda Feraru. Purta un chimonou gros de mătasă neagră, presărat cu flori de aur, părul i-era strîns în vîrful capului, după moda niponă, şi-şi încălţase pantofi cu toc înalt, care-i exagerau statura mîndră. Lucu recunoscu holul casei Feraru, vechiul divan pe care i se aşternuse pe vremuri de dormit, cînd se făcea prea tîrziu ca să mai plece acasă. Amintirile se desfăşurară ameţitor, şi într-o clipă Lucu îşi dădu seama că un leşin îl abătuse aici şi-l ţintuise cine ştie cît.

— Te-ai trezit ? îl întrebă Matilda cu un glas mai blînd decît privirea, îţi dai seama unde eşti ? Lucu dădu din cap afirmativ. Ai fost foarte bolnav, ai pierdut mult sînge, continuă Matilda, dar rana nu e gravă.

Uite glonţul. Dintr-o scrumieră de lîngă divan culese glonţul şi i-l puse în palmă, închizîndu-i degetele peste el. Eşti pe vindecate, dar încă slab, reluă Matilda, ca şi cum ar fi pregătit de mai înainte ce avea de spus. Revolverul domnului Baudat a fost prea mic, i se păru că Matilda face cu părere de rău această constatare, şi peste cîteva zile vei putea să umbli.

Matilda respiră adînc, Lucu tăcea cu ochii în tavan.

— Cît am stat aici ? întrebă.

— Azi e o săptămînă.

Lucu respiră uşurat :

— Mi se părea că am zăcut luni de zile în neştire. Şi Laura ? întrebă el.

— N-ar fi momentul să te interesezi de Laura, îi spuse Matilda sever, dar trebuie să-i faci loc să vie acasă. Bineînţeles că nu poate veni cîtă vreme eşti încă aici. Ai să înţelegi asta mai uşor cînd te vei înzdrăveni. Deocamdată sînt eu aici şi răspund de toate. Vei fi transportat chiar azi la dumneata acasă. Te va îngriji aceeaşi soră ca şi pînă acum. Dacă vrei, cheam-o şi pe mama dumitale.

— Nu e nevoie, se împotrivi Lucu, care asculta ca la o hotărîre de judecată. Şi întrebă : Nu e nimeni la mine acasă ?

— Absolut nimeni. Matilda rîse fără voia ei. Doamna aceea a plecat cu soţul ei la cîteva minute după neizbutita dumitale asasinare de către el. *A propos*, afacerea s-a cocoloşit, dar dacă nu-ţi convine poţi să mai faci plîngere.

Lucu făcu un semn de tăgadă.

— E inutil, zise.

Matilda îl cercetă cu coada ochiului.

— Poate că vrei s-o mai recucereşti o dată. Femeia asta seamănă cu acele fortăreţe care trec din mînă în

mînă. E dreptul dumitale, continuă ea, faci o plîngere, îl arestezi pe Baudat şi te duci la domiciliul lui să-ţi culegi trofeul : eroina. Dar fă repede : el pleacă în Franţa. E dreptul dumitale. Altfel rămîi singur. Singur de tot.

— Singur ? repetă Lucu, ca şi cînd n-ar pricepe.

Matilda se aşeză cu hotărîre la picioarele patului. Figura ei întunecată, cu sprîncenele încruntate, deveni tot mai gravă şi, pe măsură ce vorbea, i se însufleţea de o mînie nestăpînită, de o satisfacţie sălbatică :

— Ascultă, Lucu, trebuie să-ţi dai seama că s-a sfîrşit. Ar fi fost mai bine dacă te-ai fi retras singur şi n-ai fi aşteptat să fii dat afară. Ţi-ai bătut joc de vieţile a trei femei, mă pun şi eu la socoteală, şi o pun şi pe nenorocita aceea. Taci. Ştiu tot ce ai putea să spui. Nu interesează ce-ai avut de gînd, ci numai ce a ieşit. O încurcătură care era să ducă la catastrofă. Am avut noroc. Dar nu trebuie să ne bizuim pe noroc. Ascultă. Laura nu mai vrea să te vadă. N-ai s-o mai vezi. Copilul ei n-a murit. E băiat. Am izbutit să-l salvăm, cu toate că s-a cam grăbit să vină pe lume. Matilda surîse unei imagini. Va fi singura mîngîiere a Laurei, deocamdată, acest copil. N-ai să-l vezi nici pe el, nici n-are să te vadă. Nu-ţi seamănă de fel : mare noroc şi ăsta. Din punct de vedere legal am aranjat să aibă un tată. E ruda noastră de departe, bătrînul domn Feraru, pe care l-ai cunoscut, odată, la ţară la noi.

Lucu se ridicase în coate. Ştirile despre copil nu-l turburau de loc. Dar cuvintele Matildei îi aduseră sîngele în obraz. Umilit şi revoltat, încerca să protesteze :

— Nu văd, îngăimă el, cu ce drept îmi răpiţi...

— Fără fraze, te rog ! îi reteză avîntul Matilda ; văd că nu te-ai dezmeticit încă. Am să aştept să-ţi vii în fire. Că de unde nu...

Matilda nu sfîrşi. Apăsă pe un buton de sonerie. O soră de caritate se ivi în prag.

— A venit Salvarea ?

— De un sfert de ceas.

— Brancardierii ?

— Aşteaptă la intrare.

Matilda se ridică.

— Ajută-l pe domnul Silion să se îmbrace. Schimbă-i pijamaua şi cheamă oamenii.

Se întoarse apoi către Lucu :

— Nu trebuie să mulţumeşti atît. Oricine ar fi făcut la fel. Te rog numai să mă ierţi că te cam grăbesc. Dar sora mea şi copilul aşteaptă la spital. Vreau să-i văd acasă chiar azi pînă-n amiază. Drum bun şi sănătate.

Peste zece minute, ridicat pe o targă şi înfăşurat într-un pled obştesc, Lucu Silion, palid şi supt, părăsea singur casa Feraru, împins încet în duba elegantă a Salvării. Sora de caritate îl însoţea.

Capitolul 32

Într-o după-amiază de noiembrie, Lucu se încumetă singur la cel dintîi drum lung după boală. Fusese poftit stăruitor la Giuseppeni — aşa se numea ferma domnului Giuseppe, lîngă Săftica. O mai vizitase o dată pe soare, înainte de dejun, cînd domnul Giuseppe venise să-l ia la plimbare într-o maşină de piaţă. Fusese un simplu pretext ca să se bucure împreună de toamna fastuoasă care-şi risipea purpura şi aurul pe bulevardele şi pe aleile lungi din prelungirea oraşului.

Aceea ce numea domnul Giuseppe, cu lăudăroşenie, fermă i se păruse atunci lui Lucu o biată grădiniţă cu uluci scunde care mărgineau de-abia un pogon de arbori pe rod, de brazde de flori pe care se veştejeau cîrciumărese şi crizanteme, cu o gheţărie şi o seră miniaturală, în pămînt, o poiată de păsări de rasă, şi cîte şi mai cîte, şi chiar o piscină de doi pe doi, săpată în preajma unui puţ american cu pompă şi roată. Un cîine roşcat îl lătră, scuturîndu-şi spinarea jumulită, lanţul şi coada :

— E Samurache, i-l prezentă Giuseppe.

Lîngă cuşca lui de lemn, de sub un gutui cu frunza galbenă şi rară, apa dintr-o strachină de lut secase de mult. O bucată de mămăligă se dezagrega, dispreţuită, în apropiere. Zărindu-şi stăpînul, cîinele lătra şi da să sară cît îl ţinea lanţul, care-l smucea îndărăt, la fiece avînt. Un lătrat curios, împletit din tonuri felurite, în a căror subţirime se piţigăia bucuria, plîngerea şi protestarea în contra unui regim fără îndoială cîinesc. Giuseppe întinsese o mînă să-l mîngîie pe cap, dar de la o depărtare ce nu-i îngăduia cîinelui să-l atingă cu labele lui pe care se lipiseră foi moarte. Ochii animalului exprimau deopotrivă duioşia revederii şi amărăciunile captivităţii. Rămînea o clipă în echilibru pe picioarele dinapoi, bătînd aerul cu labele lui înfrunzite, şi cădea din nou în raza lanţului întins, pe cînd din gîtlej îi scăpau chelălăieli care îl făcură pe Lucu să se gîndească la supliciul lui Tantal. Înduioşat, Giuseppe se apucă să căznească pompa şi să toarne cîinelui, în şipote sacadate, apă de băut. Cu coada între picioare, cu burta lipită de şira spinării, Samurache s-a adăpat zgomotos, cu o poftă care spunea că e însetat de zile în şir, şi, numai după ce a deşertat o strachină întreagă, a catadicsit să se uite la bucăţica de zahăr pe care, cu discursuri dulcege de stăpîn grijuliu şi milos, i-o îmbia stăpînul. Tîrît apoi de o pornire generoasă, Giuseppe împinse îndurarea pînă la a da drumul cîinelui din lanţ. Samurache l-a mai privit în ochi, vibrînd de o aşteptare nesăţioasă, s-a mişcat încoace şi încolo cu o neîncredere deplină într-o soartă mai prielnică, dar cînd şi-a dat seama că într-adevăr nu mai e legat, şi-a tîrcolit, scurt şi încet, cu botul în pămînt, musafirii, adulmecînd o urmă nevăzută şi nesimţită oamenilor, apoi a lărgit cercul, treptat, încă şi încă, l-a desfăcut în spirale din ce în ce mai largi, pînă

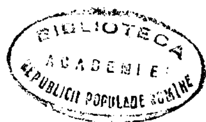
ce se furişă printre floarea-soarelui şi, printr-o spărtură din gard, pe uliţa dintre fermele învecinate. Domnul Giuseppe a fluierat autoritar, l-a strigat pe nume zadarnic.

— S-a dus la dame! a rînjit el cu îngăduinţă.

— Cine-l îngrijeşte?

— Avem un vecin care vede de el, e singurul om care stă tot anul la Giuseppeni — numea astfel întregul grup de vile şi bungalouri de pe acel cîmp parcelat — afară de soacră-mea, adăugă Giuseppe. Dar nici ea nu e din întîmplare pe aci. Lucu privi împrejur. În toată vecinătatea, numai obloane trase, pierdute în vegetaţia lor desfrunzită şi scheletică. Nici un fum. Locuinţa lui Giuseppe era o clădire mică, din jumătăţi de bîrnă, de culoarea şocolatei, şi ridicată pe o platformă de cărămidă care alcătuia prispa împrejurul pereţilor. Soacră-mea e plecată la nişte rude, nevastă-mea nu vine pe-aici decît în *week end*. Dar ea a organizat totul. Pe o palmă de loc ai flori, fructe, legume, floarea-soarelui, ricin, albine, peşti, viermi de mătasă, ai să vezi: nici arca lui Noe nu era mai felurită în cuprinsul ei.

De toate acestea îşi amintea Lucu în autobuzul care-l ducea spre Băneasa, la aerodrom. De acolo, un alt autobuz, hîrbuit de alergătură, avea să-l ducă pînă la o cîrciumă la zece minute depărtare, cu piciorul, de Giuseppeni. Va rămîne acolo peste noapte şi se vor înapoia, împreună, cu cursa de dimineaţă, la oraş. Aşa fusese vorba. Giuseppe îl încredinţase că drumul şi şederea la ţară, fie şi numai o jumătate de zi, îi vor prii într-atîta, încît se va întrema fulgerător, ah! aerul Giuseppenilor, şi va scăpa de moliciunea şi de tristeţea vagă ce i-au rămas în urma glontelui şi a schimbărilor survenite în viaţa-i. Doamna Franţi Giuseppe stăruise şi ea ca Lucu să vină. Doar îl invitase de la prima vedere.

„Mă duc la ţară ca să te primesc, îi spusese : îndrăzneşte să nu vii !" Lucu se resemnase. Ar fi preferat să rămînă acasă, cu toate că avea clipe în care singurătatea îl apăsa. Starea lui însă îl făcea să găsească un fel de mulţumire întunecată în chiar acea melancolie care-l copleşea ca un clopot străveziu de culoarea plumbului. Îi era drag să privească de pe movila lui din dealul Spirii, de la fereastră, amurgul înteţindu-se pe cupolele din zare, şi cotropind, sub el, valea tomnatecă a mahalalei în ruină. Asculta tictacul sonor al pendulei, în liniştea din odăi, vedea oglinzile adăpate de umbră, portretele îngîndurate în creşterea serii, gusta uitarea dureroasă de lume, desprinderea de viaţă. Ore întregi se izola în nemişcare, în nesimţire, ca într-un mausoleu în deşert. Îşi retrăia trecutul pînă în depărtările copilăriei, căuta să învie fiece amănunt, şi uneori se străduia să găsească momentul precis care, după credinţa lui, l-a abătut din drum, momentul greşelii iniţiale care a continuat într-o serie de greşeli şi de păcate pînă la dezastrul final. Nu mai nădăjduia în tîrzii îndreptări. Avea numai curiozitatea lucidă a muribundului care se observă murind.

În mai multe rînduri, soţii Giuseppe veniseră să-l scoată din această adîncire în noaptea minţii şi Lucu trebuia să convie că adesea vulgaritatea lor i-a fost de folos. De altfel, chiar din ziua în care Matilda Feraru îl expediase pe targă în propriul lui domiciliu, domnul Giuseppe fusese singurul suflet care s-a îngrijit de el. A fost poate numai întîmplarea care a hotărît aşa, deoarece domnul Giuseppe, mereu preocupat de proiectul lui cu Arhondologia, venise chiar în acea zi la Lucu, cu gîndul să-i facă propuneri noi. Trebuia să-l ia cu încetişorul, ca pe o fată mare, se destăinuise el doamnei

Franți Giuseppe, care nu avusese cruzimea să-l întrebe cîtă pricepere are naivul ei soț în materie de fete mari.

Cînd l-a văzut în pat, nemișcat și livid, Giuseppe a dat alarma. A chemat un doctor, a concediat sora de caritate și a pus în locul ei pe doamna Giuseppe, să vadă de Lucu, să-i facă de mîncare, să-i citească gazetele. I-a dat bolnavului și bani să-și plătească datoriile și să facă față cheltuielilor noi. Nu i-a mai vorbit de Arhondologia Romîniei Mari decît cînd Lucu a început să se plimbe prin grădină, într-un halat persan, brodat cu păsări și flori, și cînd a căutat, fără succes, să o deprindă pe doamna Giuseppe cu citiri din Gide și Valéry. I-a spus atunci că nu-i mai pretinde lui Lucu să-l însoțească în vizitele de achiziționare de biografii genealogice pe la granguri. Se mulțumea cu simple scrisori de recomandație, în care Lucu ar fi arătat că ia asupră-și redactarea textelor. În mintea lui Giuseppe, acesta nu era, firește, decît începutul, o simplă etapă. Își va convinge el mai tîrziu asociatul și la demersuri personale, are să se dea pe brazdă.

Lucu nu putu să refuze. Știa că datorează bani. N-are de unde să-i restituie și, pe măsură ce-i revin puterile, cresc și nevoile. Astfel, pe nesimțite, se înfiripează asociația Silion-Giuseppe și au fost puse la cale primele pagini ale Arhondologiei. Iar Lucu se află în drum spre locul de întîlnire cu Giuseppe care-l ducea pentru întîia oară în sînul familiei, fiindcă-i anunțase că însăși mama-soacră va face onorurile.

Și mai primise chiar atunci și vestea că fusese concediat și de la Domeniile Coroanei, și cu toate că primise lovitura cu inima ușoară (în destrămarea vieții sale, nimic nou nu i se mai părea cu însemnătate), era nevoit să-și dea seama că se află pe drumuri și că avea

nevoie, în acea zi, dacă nu de mîngîiere, cel puţin de un zvon de glasuri amicale în jurul lui.

Schimbînd autobuzul la aerodrom, o luă pe înserate spre Giuseppeni, printr-o ceaţă umedă şi rece, care te pătrundea treptat, o ceaţă prielnică epidemiilor şi gripelor rele. Se grăbea de frig. Toamna asta prelungită pînă adînc în noiembrie nu aduce decît secetă şi neajunsuri. Pămîntul îngheaţă. Paşii lui sunau pe drumul uscat, foşnind frunzele otrăvite ale vremii. Din cînd în cînd încerca temperatura cu aburul răsuflării. „Ai să vezi, ai să vezi, mîine ai să fii alt om", îşi zicea, consolîndu-se. Cînd intră în Giuseppeni, singura fereastră luminată în toată colonia era la casa lui Giuseppe. Un glas bărbătesc străbătea dinăuntru prin storul de americă roză, subţire şi luminat de o lampă de petrol, şi răsuna destul de ciudat în liniştea sumbră din jurul acelor bîrne de şocolată. Lucu nu prinse numaidecît înţelesul acelor cuvinte ce ajungeau nedesluşite pînă la dînsul, dar recunoscu în chip neîndoios vocea lui Giuseppe. După tonul acela umflat şi de o sonoritate căutată, lui Lucu i se păru că Giuseppe declamă ceva, plimbîndu-se cu paşi neregulaţi şi grei prin încăpere. Într-adevăr, paşi răsunau din cînd în cînd pe duşumea, părînd că punctează anumite înţelesuri. Pesemne că nevăzutul vorbitor se mai oprea la răstimpuri să cugete. Apoi, deodată, se făcu tăcere şi ţăcănitul repede şi hodorogit al unei maşini de scris se repezi ca o grindină metalică în auzul celui ce fără voia lui asculta afară.

— Scrie, răsună glasul nevăzutului Giuseppe, şi te rog fără comentarii. O tuse îl înăbuşi în treacăt, horcăită şi grasă, şi apoi cu un oftat de neastîmpăr, glasul limpezit urmă cu totul pe alt ton : Du-te, nu mai zăbovi, du-te, o îndemnă bătrînul conte pe care duşul glacial îl întinerise şi-l făcea să se simtă ca un tînăr de

douăzeci şi trei de ani, da, de douăzeci şi trei de ani, dar, vai ! numai pentru o clipă putea bătrînul conte să se mai simtă de numai douăzeci şi trei de ani, du-te, repetă el, du-te, spune-i că tatăl tău a uitat totul şi că-l aşteaptă cu braţele deschise. Vor tăia împreună viţelul cel gras.

Maşina de scris însoţea cu un uruit de rîşniţă cascada cuvintelor lui Giuseppe şi le sublinia cu scrîşnete de angrenaj neuns, care arătau virtuozitatea dactilografei. Ea se folosi de pauza dintre două paragrafe ca să întrebe cu o placiditate care ar fi scos din sărite pe orice autor :

— Dar de ce tocmai de douăzeci şi trei de ani ? Fă-l mai bine de treizeci. Şi pe urmă viţelul cel gras nu-mi place. Fă-l mai bine miel, cum a mai fost.

Tacîmuri şi farfurii răsunară deodată. Lovitură de pumn în masă, tălmăci Lucu. Răspunsul lui Giuseppe nu întîrzie :

— Te-am ascultat cu răbdare numai ca să-mi fac o idee de gradul de stupiditate pe care l-ai atins... Pauză. Se vedea că Giuseppe face o uriaşă sforţare să-şi stăpînească mînia. Cum se poate să nu-ţi dai seama că viţelul cel gras e folosit aci în înţeles metaforic ? Ce e aia : „nu-mi place ?“

— Metaforic, metaforic ! întîmpină dactilografa : dar e vorba de miel, nu de viţel, dacă-mi dai voie. Anecdota din Biblie de miel vorbeşte, şi te rog nu denatura textele sacre.

— Fie şi miel, dacă ţii musai să fie miel. La urma urmei poate că ai dreptate. Şterge şi scrie acolo : mielul cel gras.

— Uşor de zis. Dar sîntem în iulie, că dacă nu mă înşel acţiunea se petrece în iulie ; mielul se găteşte de

Paşti. Ăl din iulie e berbec în toată legea. Sper că n-ai de gînd să scrii că tai berbecul cel gras.

— Femeie pisăloagă ca tine nici n-am pomenit, răspunse Giuseppe. Mă persecuţi cu logica ta de gospodină. Află, doamnă, reluă Giuseppe pe un ton didactic, află că arta nu are nimic de-a face cu logica.

Lucu socoti că nu e nimerit să asculte mai mult.

Intră într-un vestibul îngust ca un dulap, în care atîrna o lampă cu reflector, ieftină, de perete. Înghesuindu-se, izbuti să se dezbrace de palton. Uşa se deschise. Franţi Giuseppe îi ură bun-venit şi îl pofti într-o sală despărţită printr-o vatră mare de ceramică, în care erau cîţiva tăciuni. O lampă cu acetilenă lumina ca un far. În această clădire de scînduri şi şindrilă, paşii răsunau pe parchet, umplînd încăperea de un zgomot care venea din toate părţile. Lucu se afla ca într-o uriaşă cutie de pălării. Franţi îl întrebă cu grijă dacă n-a răcit pe drum şi se încredinţă, pipăindu-l, dacă a fost îndeajuns de cuminte să îmbrace un pulover.

— Trebuie să mă gîndesc la toate, bărbaţii sînt nişte copii.

Dintru început îşi luă asupră-şi drepturi de soţie şi de mamă. Lucu se simţi adoptat. Lucru ciudat, doamna Giuseppe nu se apropie de papicuţ, să-l sărute, să-l pieptene, să-i îndrepte cravata. Se ţinea în faţa lor dreaptă şi prevenitoare, pătrunsă de rolul de gazdă de ţară, stăpînă şi castelană. Peste cîteva minute se ivi şi soacra domnului Giuseppe, doamna Beatrice, o sexagenară oxigenată, cu buzele înroşite şi a cărei figură lătăreaţă, cu vădite urme de frumuseţe, purta în cute şi priviri o întreagă poveste. După ce făcu prezentările, doamna Giuseppe se lipi drăgăstos de mama ei şi privi galeş spre oaspe :

— Ce zici, domnule Silion, ce mamă tînără şi frumoasă am. Lucu le învălui în privire admirativă de rigoare. Cele două femei nu semănau decît la trupuri, păreau două cariatide în mijlocul sălii. Ce zici ? insistă doamna Giuseppe, să vezi ce surîs tînăr are ! Şi întorcîndu-se spre doamna Beatrice : Mamă, arată dinţii ! Doamna mamă, care se lăsase strînsă în braţe, cu un surîs de fericire şi de modestie bine măsurate, găsi cu cale să protesteze :

— Franţi, sfîrşeşte odată !

— Arată dinţii, mamă, mamă arată-i odată.

O zguduia înteţindu-şi îmbrăţişarea.

— Franţi, dă-mi drumul : nu te încăpăţîna.

— Dacă vrei să-ţi dau drumul, arată dinţii. Arată-i.

Doamna Beatrice oftă prelung şi din adînc. Surîse apoi ca în silă, un surîs izmenit, plin de plictiseală şi părintească indulgenţă, apoi cedă, rînjind larg, rînjet cap-de-mort, ca la dentist, sau ca o mostră de proteză pe un panou de clinică dentară.

— Admirabilă gură, exclamă Lucu, care avea impresia că asistase la o scenă bine pusă la punct şi de numeroase ori jucată.

Doamna Beatrice îi mulţumi cu o galeşă ocheadă strecurată printre pleoapele veştede şi încărcate cu *kohl*, iar pe la margini înfrăgezite cu ulei vîrtos. Cele două cariatide se despărţiră. Giuseppe aplaudă.

— Ehei, dumneata nu ştii ce număr a fost soacră-mea la vremea ei. Se tăiau în săbii grofii şi baronii pentru ea şi tot ea îi împăca, săraca : inimă bună ! Întreab-o cu cine a făcut-o pe Franţi : nici ea nu ştie.

— Papicule ! răsună ca o chemare la ordine reproşul doamnei Franţi.

După o adîncă plecăciune de pinguin, Giuseppe continuă :

— Trebuie să fi fost, în tot cazul, un om bine ! Şi arătînd spre doamna Franţi ca spre o călăreaţă de circ adăugă : Eu cred că se cunoaşte.

Doamna Beatrice se mărgini să-l ameninţe din depărtare cu degetul. Franţi nici nu mai lua seama la el. Traversînd holul ca o aripă de vînt, se năpusti în vestibul.

— Lampa ! lampa ! strigă ea.

— Ce s-a întîmplat, întrebă speriat Lucu.

— Nimic, îl linişti Giuseppe, Franţi a uitat lampa aprinsă în vestibul. Se consumă petrol în mod inutil. Cred că n-o să vă plictisiţi fără mine, continuă el depărtîndu-se de-a-ndăratelea spre fundul sălii, eu am niţel de lucru în bucătărie.

Masa fu servită în a doua jumătate a holului, în unghiul alcătuit de vatră şi de peretele de-a lungul căruia se întindea, descriind un cot, un divan îngust şi destul de lung ca să doarmă pe el, cap la cap, doi, trei inşi. Aceasta-i era desigur şi destinaţia. Din pardoseala de cărămidă, frigul se înteţea treptat, pătrundea pe sub uşi, prin crăpăturile ferestrelor şi cobora din tavan, ca şi cum s-ar fi cernut prin porii subţiri ai tencuielii. Doamnele slujeau pe rînd : ridicîndu-se amîndouă deodată, întrecîndu-se care de care să ia locul celeilalte, ori de cîte ori trebuia cîte ceva. Lucu recunoscu ţuica sălcie şi apoasă, măslinele minuscule şi zbîrcite, slănina tăiată cu briciul, brînza gălbejită şi tare a primului aperitiv luat în apartamentul Giuseppilor. Urmă un castron cu supă de lapte şi o farfurie cu mici cuburi de pîine prăjită, s-ar părea, în unt.

— La noi în familie, luă cuvîntul doamna Giuseppe, ţinînd degeţelele în văzduh, crema de lapte e o tradiţie. O adorăm.

— E excelentă pentru ficat şi pentru ten, adăugă doamna Beatrice.

Lucu observă că rula r-urile ca Trude Resch.

— Sănătatea înainte de toate ! aprobă el cu întîrziere, sorbind din fiertura subţire şi călie. „Fericit cine găseşte ceva de spus !" încheie el în sinea sa.

Doamna Giuseppe îndemnă cu generozitate pe comeseni să se mai înfrupte din felul acesta turbure şi îmbelşugat. Doamna Beatrice turnă vinul, şi Giuseppe închină pentru sănătatea şubredă încă, dar pe cale de grabnică înzdrăvenire, a invitatului. Vinul acriu şi zeama de lapte se înfruntară în stomacul lui Lucu ca două vîrtejuri învrăjmăşite.

— Al nostru eşti, proclamă Giuseppe, deşertîndu-şi din nou cupa, şi să ştii că din mîinile lui Franţi şi ale Beatricei nu mai scapi, spre binele dumitale, bineînţeles. Dumneata n-aveai familie : noi sîntem familia dumitale de-acum încolo. Poate că ai să te şi muţi la noi. Vinzi sau închiriezi casa, tot e ipotecată peste cap, şi te muţi la noi. Ai să te simţi ca în sînul lui Avram.

Vru să umple din nou paharele, dar Franţi îi luă carafa din mînă şi o aşeză pe masă. Îl privi cu asprime.

— Dacă o bem toată azi ce mai rămîne pe mîine ?

— Ca în sînul lui Avram, repetă Giuseppe, ca să acopere intervenţia năprasnică a doamnei Franţi.

— Protestez ! sări doamna Beatrice, rostogolind r-urile în gîtlej, nu înţeleg ce tot îi dai zor cu sînul lui Avram, la noi în casă. Pe cît mă pricep eu, sînul lui Avram al dumitale nu poate oferi nici o atracţie domnului Silion, aşa ca să se simtă bine în el, un sîn păhros şi muhrdahr de babalîc. În materie de sîni cred că se găsesc în familie exemplare mai acătăhrii ! încheie cu un surîs gras şi triumfal Beatrice.

— Mama are sîni de fecioară, luă cuvîntul doamna Giuseppe, un sîn bine format, evident, dar pietros şi de o formă sculpturală.

— Iahr ai început, Fhranţi dhragă ! o dojeni moale doamna Giuseppe, pehrsoanele de faţă sînt excluse, ştii bine !

Frigul pătrundea în oase, Lucu strîngea din spate, luptînd să nu dîrdîie, se aştepta să o audă pe Franţi : „Mamă, arată sînul", şi chiar se pregătea sufleteşte pentru acest spectacol, căutînd în minte o expresie admirativă care să iasă din banal, dar nu se mai întîmplă nimic. Focul se stinsese de mult, gura vetrei sufla cu frig.

— Ţi-i cam rece, domnule Silion.

— Bea, şi te vei încălzi, îl îndemnă Giuseppe, dar Franţi puse o mînă protectoare pe carafă.

Fu rîndul doamnei Beatrice să se ridice. Se întoarse cu pui fript garnisit cu legume.

— Iată un gest nobil ! comentă Giuseppe. Ţi-am mai spus, domnule Silion, că nevastă-mea e plină de calităţi invizibile la prima vedere. Nu ţi-am spus ce calităţi anume, fiindcă, mai presus de toate, eu apreciez rasul şi tunsul. Am o barbă aspră şi rară pe care nevastă-mea o rade ca un maestru. Detest să pierd o oră la bărbier cu tunsul şi nevastă-mea mă ajustează pe la ceafă la repezeală. Dacă ai să te însori, domnule Silion, să-ţi iei o nevastă care ştie tunde şi rade. Franţi mai ştie încă ceva : îmi scoate punctele negre de pe nas fără să simt. Toate acestea nu înseamnă încă nimic. Principala ei calitate, că de calităţile ei ascunse nu mai vorbesc...

— Ce ştii tu, papicuţ !

— E generozitatea, unită cu *le savoir faire* [1].

[1] Arta de a şti să procedezi.

Și domnul Giuseppe își bulbucă ochii lacomi asupra puiului rumenit. Privirile i se mișcau tubular ca la un melc codobelc.

— Oh, eu n-am nici un merit, protestă Franți, s-a rătăcit la noi în curte un pui străin și cît ai zice pește l-am prins, am pus să mi-l taie, și l-am jumulit. Altfel nu sacrificam eu ditamai pasăre, nu te teme.

— Nevestei mele îi place să facă pe zgîrcita, observă domnul Giuseppe.

Cu îndemînări chinezești, doamna Beatrice reteză puiul în fragmente infinitezimale. „Picior? Piept? Aripă?" Și, fără să aștepte răspuns, împărți prin talere porțiuni homeopatice din mădularele invocate. Apoi întinse cu sfială farfuria cu legume și cartofi prăjiți către Silion și Giuseppe. Ochii celor două doamne supravegheau mișcările bărbaților, cu privirea indiferentă, dar căreia nimic nu-i scapă, a crupierilor. Silion nu mai avea poftă de mîncare. Un fior îl străbătu.

— Ți-e frig! exclamă doamna Giuseppe.

— Tremuri! adăugă Beatrice.

— Papicuț, unde mi-e șalul? Se ridică, găsi șalul și i-l puse lui Silion pe umeri. Ți-au înghețat picioarele? îl întrebă. Cam trage aici, e o pivniță dedesubt. Las' că ți le încălzesc eu. Ai să vezi.

Doamna Giuseppe și Lucu ședeau față în față. Pe sub masă, Lucu simți două tălpi pipăindu-i picioarele cu o caldă și repetată apăsare. O galeșă privire însoți această îngrijire, în vădit scop calorific.

— Papicuț, am găsit! Mi-am pus picioarele peste pantofii musafirului nostru. Ca să te simți mai bine, se adresă ea de-a dreptul lui Lucu, ar trebui să-ți scoți pantofii și să-ți pui picioarele pe stinghia mesei. Așa-i că sînt caldă ca o vrabie? De ce taci? Nu te simți mai bine?

— Într-adevăr ! confirmă Lucu.

— E drept că de cînd m-am însurat, interveni Giuseppe, n-am mai simţit nevoie de foc în camera de culcare. Vru să mai adauge ceva, dar se bătu deodată cu palma pe frunte. Stop ! porunci el, nu v-atingeţi de pui ! Un moment !

Răsturnă scaunul de sub el şi dispăru. Se întoarse, legănînd cu graţie în palmă o saladieră. Strălucea de mulţumire.

— Salată de andive, anunţă, cu untdelemn şi muştar.

Se aşeză radios, cercetînd pe feţele tuturora efectul.

— De unde ai luat andivele ? întrebă Franţi, ca un judecător de instrucţie.

— Andive forţate, din sera noastră.

— Şi ce-a mai rămas în seră, dacă le-ai prăpădit pe toate ? Dar untdelemnul ?

— Din bufetul din bucătărie.

Franţi bătu cu palma în masă. Se ridică. Cu saladiera într-o mînă, cu un pahar gol în cealaltă, scurse untdelemnul dintr-un vas în celălalt, pînă la ultima picătură.

— Tot am mai salvat ceva. Vă puteţi servi. Aruncă o privire duioasă lui Lucu, reaşezîndu-şi picioarele peste ale lui, cu apăsare şi fricţie. Iartă-mă, te-am lăsat să degeri. Ţi s-a cam învineţit nasul : trebuie să-ţi fie rece ca la căţei.

Cina se termină pe la zece, într-o atmosferă glacială din toate punctele de vedere.

— Ar trebui să ne cînţi ceva înainte de culcare, propuse Franţi.

După roşeaţa care năvălise pe faţa lui Giuseppe, Lucu ghici că e vorba de un talent ascuns al amfitrionului.

Giuseppe se aşeză la pian. Lucu se lipi cu deznădejde de vatră.

Cu mîinile lui albe și umflate, pătate cafeniu, Giuseppe izbi grosolan cîteva acorduri, ca unul care ar încerca starea instrumentului. Amănunt uimitor, pianina nu era dezacordată. Dar, sub degetele brutale, firele de metal dinlăuntrul instrumentului dădură un țipăt de suferință. Giuseppe se aplecă peste clape, ca și cum ar fi frămîntat un aluat, se dădu apoi pe spate, cu capul pe ceafă, se legănă, obținu la întîmplare cîteva armonii, le alteră ușor, le alteră insinuant și dezlănțui o furtună crescîndă, aspră, tristă și furioasă, pe care o prelungi într-un geamăt sălbatec și monoton. Corpul lui masiv se clătină lupește deasupra unei genuni. Și, deodată, din acest sac îndesat și diform, îngulerat cu alb, izbucni un șipot turbure, un fel de urlet muzical, răgușit și prelung, care se plimbă tremurător pe mai multe note, ca și cum un suflu de vînt l-ar fi înfiorat și abătut din drum ; Giuseppe cînta. În felul lui, cu glasul lui, mai bine zis cu lipsa lui de glas, de care însă nici nu se sinchisea, așa cum nu-i pasă unui om biciuit și torturat de vaietul lui de durere. Sub mîinile boante, pianul clocotea ca o vîltoare de patimi. Urletul spart și dogit al lui Giuseppe suia stăpînitor, trecea zidurile, se pierdea în noapte, luptîndu-se cu sine însuși, într-un chip tragic, aproape bestial, căznindu-se să spună ce are de spus. Așa ar fi cîntecul unui rănit, uitat de ai săi în întunerec. Cîntecul unui maestru care și-a pierdut glasul. Sau deznădejdea unei fiare cu laba prinsă în capcană, sau cîntecul unui demon. De cîteva ori vocea lui Giuseppe se împleti cu a celor două femei, care îl îngrijeau cu zadarnica lor mîngîiere. Tăceau și la răstimpuri se porneau din nou, ca fără voia lor, tîrîte într-un ison nestăpînit, nervos, animalic, așa cum se pornesc cîinii, cînd îi zgîndăre și-i smulge din tăcerea lor un pian sau o flașnetă. Și, după o șovăială stridentă și falsă pe marginea melodiei, cele

trei glasuri se înfrăţeau din nou pe cîte un vaier muzical, neajutorat şi urgisit, mereu altul, ca un cîntec de stepă, ca un bocet de moarte. Şi întunecat şi vijelios, pe un tropot infernal, în suire de la un capăt la altul al pianului, pe o cavalcadă de demoni spre creştetul treptelor nopţii, glasul lui Giuseppe se năpusti deodată într-un iureş de deznădejde finală, se sparse de trei ori în accente de revoltă neîmpăcată şi explodă sus de tot într-un răcnet de fiinţă spulberată.

Mîinile umflate, braţele de pinguin ale lui Giuseppe atîrnară de-a lungul trupului, capul pe piept. Tăcere. Femeile aplaudară. Lucu le imită, impresionat. Ca un titirez care învie, Giuseppe se învîrti cu taburetul pianului şi, cu faţa la micul său auditoriu, mulţumi cu autoironie. Apoi, în chip de scuză, către Lucu :

— M-am dat niţel cu capu de pereţi în seara asta.

Franţi îl luă de gît şi-l strînse la sîn.

— Să trăieşti, papicule ; ai cîntat ca un vrăjitor... a văzut şi domnul Silion ce poate papicuţ cînd îşi dă drumu... acum de-abia înţelege şi dumnealui cum de-am luat eu de bărbat un broscoi ca tine...

Giuseppe se desfăcu încet din legănarea soţiei sale, clipi din ochii lui tiviţi şi hotărî că a venit vremea să meargă toată lumea la culcare.

Femeile îl poftiră pe Lucu să-i arate camera în care va dormi. Era despărţită de sală printr-o uşă cu geam lung, cu perdeluţă de iută. O simplă chilie umedă şi îngheţată, în care Lucu desluşi o sobă de faianţă, ceva mai mare decît un samovar, un pat de îngustimea unui culcuş din vagoanele de dormit, o lădiţă de noapte din brad ars, cu un sfeşnic de ceramică şi cu mica lui valiză.

— Nu-i aşa că dumneata nu citeşti în pat, domnule Lucu ? Atunci, n-ai nevoie de lumînare. O să punem lampa pe o măsuţă în hol. În dreptul ferestrei : dai

numai perdeaua la o parte şi eşti luminat *a giorno*. Beatrice adusese din sală trepiedul din fund, pe care se afla de obicei un asparagus, potrivi lampa, trase perdeaua şi închise uşa pe dinăuntru. Iată. O lumină turbure se răspîndi în încăpere. Cînd vrei să stingi, îl instrui Franţi, n-ai decît să baţi din palme, *a la turca*. Sîntem cu toţii în hol. Îi descoperi aşternutul. E proaspăt, îl asigură, numai o dată m-am culcat în el... l-am lăsat expre : să visezi urît la noapte.

Plimbă o ultimă privire de stăpînă prin odaie, pipăi sobiţa de teracotă cu o prudenţă cu totul de prisos.

— Cred că nu lipseşte nimic, şi înainte de a-şi lua rămas bun se aplecă şi întredeschise demonstrativ lădiţa de noapte, aşa încît Lucu să poată întrezări că într-adevăr nimic nu a fost uitat. Sculare, mîine la şapte. Autobuzul la opt. Între timp, vizitarea domeniului. Noapte bună.

Singur în odaia polară, Lucu îşi plimbă mîinile pe plăcile de faianţă ale sobei, ca un orb care ar pipăi un cadavru răcit. Se strecură în grabă între linţoliurile pătrunse de aburii reci ai aşternutului care mirosea a busuioc şi a rufă întinsă la uscat. Pătura în care se înfăşurase, căptuşită de un cearşaf necusut, i se păru subţire şi destrămată. N-ar fi îndrăznit să le mai ceară încă una : poate că nici nu aveau. Se gîndi să-şi tragă puloverul peste pijama, dar n-avea curajul să se aventureze în spaţiul vrăjmaş. Rămase nemişcat şi înţepenit ca într-o imensă compresă. Un fior îl străbătu şi-l sîcîi cu scuturături scurte şi repetate din tot trupul. Micul far din geamul uşii îl privea ironic şi aburit, ca un ochi de beţiv. Un gînd luminos îi veni. Scotoci lîngă pat în valiza întredeschisă şi trase nelipsitul lui flacon de Hennessy. Trei sorbituri lungi, nesfîrşite, trei pauze, trei

reînceputuri. Un şarpe de foc îi alunecă pe gîtlej. Cu capul în perna de *Seegrass*, aşteptă, ca Socrate, efectul. Curînd o arşiţă îi bătu în gînduri, o limbă de foc îi încinse şalele, o primăvară sălbatecă îi urni sloiurile sîngelui. Pluti de-a lungul aşternutului, de-abia atingîndu-l, ca un fachir în levitaţiune, legănat de o fericire supremă. De dincolo de uşă, glasul lui Franţi îl opri pe spiralele somnului.

— Mai ai nevoie de lampă, domnule Lucu ?

Uitase de toţi. Se dezbrăcaseră în tăcere, n-auzise un pas, o şoaptă. Nu răspunse. Preferă să-l creadă adormit. Călcîiele goale izbiră parchetul. Se făcu întunerec. Cineva suflase lampa. Casa de lemn se aventura într-o linişte mare. Printre storurile unei lucarne clipea o singură stea. Un lătrat răguşit măsura depărtările şi tăcerea. Lucu închise ochii şi porni în căutarea fericirii efemere de adineauri, pe care glasul doamnei Franţi i-o spulberase. Trupul însă nu-şi mai regăsi plutirea pierdută, ancore grele îl ţintuiau de fundul patului, şi capul i se înfunda în uitare. Nu e, la urma urmei, atît de rău în sînul familiei Giuseppe, e poate chiar mai bine decît în sînul păros, ca o pernă de *Seegrass*, al lui Avram. Acesta fu, pesemne, cel din urmă gînd al lui Lucu. Trebuie să fi dormit o bucată de vreme. Îşi da seama că se trezeşte încet, nu fiindcă şi-a făcut somnul, ci fiindcă trecuse efectul alcoolului, după care de-abia o să urmeze somnul cel adevărat. Ştia că e în casa lui Giuseppe, casa de lemn răsuna întreagă la cel mai mic trosnet, întocmai ca o cutie de pălării, o cutie din care îşi făcuse tobă cînd era copil. Dar nu era frig în cutia de pălării, ci numai un joben negru, turtit şi cu resort. Se întoarse şi se zgribuli cu luare-aminte, nu cumva să clintească rînduiala de haine şi rufe pe care şi le aşternuse peste pătură şi căuta acum somnul pe partea nouă dinspre

odaie. I se păru deodată că aude ceva. Un scrîşnet metalic abia simţit. Poate numai o părere. Cu răsuflarea oprită aşteptă. Scrîşnetul metalic se auzi iar, foarte încet, foarte aproape. Deschise ochii în beznă. Cineva încerca să deschidă, cu multă băgare de seamă, uşa. O străvedea, albă, neclintită, ca o fantomă, în umbra opacă. Se urni încet, se întredeschise, un curent sfios de aer mai îngheţat ajunse pînă la Silion. Parchetul trosni sub un pas nevăzut. Apoi o a doua fantomă, lăptoasă, înaltă. Înainta în odaie cu şovăiri prelungi, cu clătinări încete, de dansator pe frînghie. Se oprea cînd trosnea parchetul. Se apropia de piciorul patului. Lucu nu se simţea ispitit să întrebe cine este. I se părea că o complicitate se iscase în noapte între fantomă şi el. Nevinovatul joc cu picioarele de sub masă, din timpul cinei, i se lămuri pe deplin. Îl punea în îndoielnică legătură cu această vizită nocturnă. De astă dată Franţi venea să-l împărtăşească din căldura trupului ei întreg. O aştepta cu resemnare. Poate că aşa e obiceiul casei. Dar dacă nu e Franţi ? Gîndul îl umplu de o hotărîre de rezistenţă eroică. Fantoma se prelingea încet pe lîngă pat, în tăcerea diafană a ectoplasmelor. Lucu încremenise. Se străduia totuşi să respire adînc şi regulat, vroia să fie surprins în somn, să nu facă, în nici un caz, nici o înlesnire. Socotea că neajunsurile ospitalităţii îl îndreptăţeau să se joace astfel. Iar Franţi nu e o femeie care să se dea bătută cu una, cu două. Fiindcă nu se mai îndoia că e Franţi. Se mai gîndi că Beatrice şi Giuseppe, în somnul lor niţel sonor din hol, nu sînt cu totul străini de tainele acestei nopţi.

Izgoni însă o presupunere menită să-i altereze şi picul de agrement al unei aventuri nedorite. Umbra misterioasă ajunse la căpătîiul lui Lucu, atît de aproape, că îi simţi suflarea călduţă a miresmei ei de femeie... O

clipă încă şi se va apleca deasupră-i. Închise ochii. Pasul trosni pe parchet, o dată, de două ori. Umbra îl depăşise. O urmări cu privirea, nedumerit. O văzu din spate, alburie, şovăielnică, înaintînd spre sobă. Apoi, lumina fumegoasă a unui tăciune igrasios i-o arătă deodată, lăsată pe genunchi, cu crupa umplîndu-i cămaşa de noapte, cu coadele masive pe ceafă, ghemuită la gura sobei, pe care o deschisese. Ţinea în mîini un făraş şi un cleşte de foc. Cu o îndemînare veche, Franţi trase tăciunele pe făraş. Spasmul flăcării spori, odaia pîlpîi toată de un joc de lumini şi umbre muribunde. Ca într-un vis dintre somn şi viaţă, o mai văzu pe Franţi ridicîndu-se cu ciudata ei torţă culcată pe făraşul întins, cu faţa bizar luminată şi pornind lunatec spre uşă. Fugi cu paşi mărunţi, fără să-i arunce o privire.

Cafeneaua scînteia de lumina mată a marilor globuri care atîrnau din plafon din loc în loc, ca niște uriașe fructe pîrguite la soarele tînăr al altor planete. Serbarea fără muzică se înfiripa pe măsură ce lumea sosea în jurul meselor imaculate, așternute cu damasc, cu argintărie, cu porțelan și cristal de Boemia. Cu vuiet de cascadă, ușa rotativă dansa neîntrerupt, împrospătînd aerul parfumat dinlăuntru cu suflul proaspăt al nehotărîtei primăveri de dincolo de stocurile venețiene ale înaltelor vitre. Se iveau perechi, se îmbulzeau grupuri sau singurateci în căutarea unei tovărășii de o seară, femeile în găteală de mătasă, cu blănuri subțiri de sezon și bijuterii de bal, bărbații în sobră ținută de solemnitate, așa cum domnul Filip, printr-o propagandă discretă și iscusită, își deprinsese pe încetul clientela, în scopul ca Esplanade să se deosebească total, prin rigorile-i elegante, de nepăsarea și neglijența ce domneau în localurile decadente din vecinătate. Impusese mai întîi chelnerilor această grijă de veșminte, îi alesese cu un rafinament de mesalină, înalți, subțirateci și

chipeşi, îi îmbrăcase, îi înmănuşase, îi încălţase ca pe nişte *dandy* ai veacului trecut, astfel că numai prin simpla lor înfăţişare, clientela s-a primenit pe nesimţite, sub imboldul femeilor şi arbitrilor de eleganţă care mişună în orice local de lux, pînă ce un public pretenţios, dacă nu şi rafinat, s-a obişnuit să ia parte, seară de seară, la o tăcută întrecere de croială, fantezie şi calitate.

Numai domnul Filip sta deoparte, gazdă şi demon, într-un sacou negru cu vestă anacronică, albă, cu pantaloni dungaţi, aproape tot atît de discret îmbrăcat ca detectivul localului, şi în această modestie a lui, înconjurat de un stat-major de picoli, de chelneri şi ţali, în livrele şi fracuri, părea întocmai ca Napoleon, simplu ofiţer cenuşiu, încadrat de mareşali şi adjutanţi în fireturi şi în stele.

Cafeul Esplanade alcătuia un poligon neregulat şi vast ca o catedrală, împărţit în boxe şi unghere înlesnite de numeroasele şi albele coloane cu mijiri trandafirii, de marmură de Ruşchiţa, ce susţineau bolta localului, adevărat planetarium care strălucea fără să orbească, închipuit şi realizat de fantezia lui Filip. Aşternut cu scoarţe scumpe, orientale, acest poligon alcătuia pe una din laturi o adîncitură dreptunghiulară, în dreptul unei arcade, cu draperia dată de perete, ce ducea la casierie şi oficiu. Aşternut cu acelaşi lux, dreptunghiul acesta cuprindea o singură masă mare în fund şi două măsuţe rotunde în părţi, şi părea un fel de adaos al cafeului, un loc ferit şi mai discret luminat. I se zicea „Impasul". Era un refugiu al celor ce căutau singurătatea. Întîlnirile oamenilor de afaceri şi ale îndrăgostiţilor aici şi-aveau locul, şi mai ales în orele pustii apăreau clienţi stingheri, să-şi scrie scrisorile sau să citească în linişte gazetele. Lipsa de ferestre alcătuia

o atmosferă cenuşie, prielnică pierderii de timp şi reveriei. Dar masa aceasta aparţinea cu deosebire unui grup de oaspeţi ai lui Filip, care nu erau oaspeţii de onoare, găzduiţi dincolo, în partea aglomerată a localului.

Filip privea îngrijorat către „Impas". Îşi scutura mereu şi stăruitor trabucul în scrumiera de pe măsuţa din faţă-i şi de cîteva ori chiar şi pe covor, semn de neobişnuit neastîmpăr. Desluşea, prin ochelari, patru siluete la masa cea lungă din fund. N-avea nevoie să vadă mai de aproape. Ştia bine cine erau oaspeţii de acolo, din fund. Se înfiinţaseră parcă mai devreme. Nici în seara asta nu-l scutiseră de prezenţa lor, care pentru Esplanade devenea pe zi ce trece mai infamantă. Cu atît mai rău pentru ei şi într-o oarecare măsură şi pentru el, pentru Filip. Ar fi dorit să evite răfuiala. Le-ar fi putut da de înţeles, puţin cîte puţin, prin cîte o vorbă, cîte un gest mai plictisit, fiecăruia în parte. Dar cum să scape de ei, pe loc, în seara asta de echinox de primăvară? Trebuie să ia taurul de coarne, să-i înfrunte pe cîteşi patru. Îşi tot morfolea trabucul, schimbîndu-l dintr-un colţ într-altul al gurii, scuturîndu-l nervos pe covor.

*

Nici n-a ştiut cum s-a pomenit în faţa celor patru ciudaţi musafiri. Fără să-i salute, luă loc în faţa lor pe un fotoliu pluşat, pe care-l trase la sine cu o apucătură de stăpîn. Trabucul din mîna lui stîngă puncta în aer, ameninţător ca ţeava unui pistol. Scutură scrumul de două ori, ceea ce la domnul Filip mai era şi un fel de semnal că are ceva de spus. Nimeni nu scoase un cuvînt. Silion îl privi cu neruşinare în ochelari, să-l

intimideze. Giuseppe zîmbi cu amabilitatea prin care-şi închipuia să dezarmeze un adversar oricît de aprig : simţise că Filip venea la masa lor cu intenţii îndoielnice. Stolz făcu o mină desprinsă de realitate şi pătrunsă de o filozofică nepăsare. Diogenid îşi înclină capul ras şi cucuiat, gata la orice umilinţă, ca un şcolar bătrîn, obişnuit cu pedepsele. Cu toate că auzea foarte bine, îşi duse două degete la căptuşeala pavilionului urechii, ascultător şi supus.

— Vin la dumneavoastră cu o rugăminte, începu Filip cu severitate, şi sper că voi fi înţeles prieteneşte, ca să nu fiu nevoit să o transmit personalului de serviciu.

— S-auzim, îl îndemnă Silion, sec şi ţeapăn, ca la tratative de armistiţiu.

Ridicînd nasul, Filip aruncă o privire în felul său cunoscut, care arăta îndeajuns că nu catadicseşte să stea de vorbă cu Silion în particular. Îl miluise şi pe el, trecîndu-l printre pensionarii localului. Nu crezuse să-l vadă căzut atît de jos. Acum, ca pentru a rupe acest nedorit contact, trase adînc din trabuc, şi-l afumă cu două trîmbe de dispreţ, care îi îngăduiră, ca unui bastiment de război, să se facă nevăzut într-o negură albastră.

Dacă cei din faţă-i nu l-ar fi privit cu atîta amestec de bănuieli nedumerite, ar fi surprins în căutarea lui dezamăgirea şi mila pe care i-o pricinuia înfăţişarea prietenului de odinioară. Silion nu mai semăna cu sine însuşi. Se buhăise la faţă şi la trup. În chipul rotunjit, trăsăturile i se îngroşau de o grăsime palidă şi lucie, în care ochii i se înecau între cearcăne umflate. Purta capul tot sus, într-o zadarnică sfidare a propriei lui decăderi, răsfrîntă în privirile observatorilor. Părul îi albise aproape de tot, şi-l purta lung, în inele unsu-

roase ce-şi scuturau peste gulerul strîmt ninsoarea lor de mătreaţă. Hainele roase îl strîngeau în mai multe chingi, mînecile se scurtaseră, şi pe sub cămaşa care n-ar fi făcut faţă unei cercetări mai cu luare-aminte se boboşeau rotunjimile noi ale unui corp în treptată preschimbare din bărbat în femeie. Nasturii nu-l mai ajungeau. Cînd se scula în picioare arăta şi mai greoi, cu greabănul crescut, cu şoldurile-i pline, cu burta boltită binişor în afară şi cu genunchii pantalonilor ieşiţi, ca şi cum formele lui sporite l-ar fi împovărat niţel. Desigur, Filip se socotea îndreptăţit să refuze să-l mai recunoască astfel metamorfozat.

— Cînd v-am invitat la mine, la Esplanade, continuă el adresîndu-se tuturora, în calitatea voastră de oaspeţi perpetui, n-am urmărit alt decît să vă fac dumneavoastră un bine, iar mie o plăcere.

Scurtă oprire. Simultan, cei patru musafiri moţăiră, drept mulţumire, fiecare bineînţeles felurit : Silion scurt şi marţial, Giuseppe zîmbitor şi cu o înclinare a bustului, Stolz numai din bărbie, iar Diogenid cu un gest care sugera o prosternare cu fruntea pînă în covor, ca într-o moschee. Numai în privirile lui de cîine blînd, se putea citi o îngrijorare : oare unde voia să ajungă patronul ? Ceilalţi se semeţeau plini de dispreţul cuvenit unei gazde ospitaliere care-şi închipuie că şi-a cumpărat dreptul de a-i egala, cu un blid de linte. Şi-ascundeau turburarea.

— N-am de gînd să vă suprim tainul, îi linişti Filip, ghicindu-le gîndul, vreau numai să ne învoim asupra unui orar care să ne convină tuturora.

— Un orar ? exclamară cei patru împricinaţi dintr-o dată.

Nu mai pricepeau nimic.

— Vrei poate să mîncăm la bucătărie ? ! rînji dureros Silion.

— Nu m-am gîndit așa departe, răspunse Filip împăciuitor, dar tot fără să-l privească, am zis orar, și nu plan topografic.

Silion atacă :

— Vrei poate să lansezi prin noi *breakfast*-ul și să prînzim dimineața la șapte ?

— Nu tocmai.

Filip își pierdea răbdarea și, pe măsură ce vorbea, i se pițigăia glasul, plîngăcios și supărat. Se străduia să cruțe mîndria celor patru cavaleri, dar să-și verse asupra lor focul și să arate în ce condițiuni putea să-i mai ospăteze și de-aci încolo. Le imputa că nu sînt cîtuși de puțin cu obraz în alegerea bucatelor și că se reped în chip statornic la felurile cele mai scumpe și mai rare : homard, langustă, nisetru, morun, ciuperci, trufandale. Și s-a întîmplat nu o dată că au cerut și adevărații clienți (cei cu parale) din aceste feluri din care se gătise, firește, cu economie, și n-au mai găsit nimic. Era ca și cum Esplanade și-ar fi ademenit clientela cu momeli mincinoase. Faima localului a suferit, ca să nu mai vorbim de pagubă. În modul acesta, ospitalitatea începea să-l apese greu pe domnul Filip. E o povară să aibe la masă, de două ori pe zi, mai bine de o jumătate de duzină de bărbați zdraveni și cu gust pentru scumpătăți, la infinit.

— Nu sîntem decît patru, observă Diogenid, pe care numărătorile îl interesau deosebit.

— Mai sînt și alții pe care nu-i știți, răspunse Filip cu falsă resemnare ; fusese surprins în flagrant-delict de filantropie. Se opri, răsuflă și-și trecu batista parfumată pe frunte. Sărise hopul. Nu se crezuse în stare să spună protejaților săi atîtea lucruri tari, fără să-i jignească.

Putea merge şi mai departe. Domniile-lor, de pildă, ar trebui să ţină seama de interesele localului care-i hrăneşte. Să nu se socoată numai prieteni şi musafiri, ci mai degrabă nişte asociaţi ai întreprinderii.

— În cazul acesta, obiectă Silion, ar trebui să ne dai participare la beneficii.

...De aceea Filip, ca şi cum nici n-ar fi auzit această neobrăzare, îi poftea să nu se mai înghesuie la mese în orele de aglomeraţie, cînd publicul nu mai găseşte locuri. Să aibe grijă de a veni să ospăteze la douăsprezece ale amiezei, nu mai tîrziu, şi să fie gata în trei sferturi de oră. Să ia loc totdeauna la „Impas“, şi nu în boxele din faţă. Iar asta cu atît mai mult, cu cît ţinuta lor vestimentară lasă din ce în ce mai mult de dorit. Din lună în lună cei patru arată tot mai neîngrijit. În ultimul timp au început să poarte bărbi de trei, patru zile, vădit semn de delăsare şi decădere.

— Pe vremuri, aspectul vostru trezea interesul, astăzi nici măcar mila. Şi cînd te gîndeşti, încheie Filip ridicîndu-se, că unul din voi era considerat ca un arbitru al eleganţelor. Zicînd acestea, Filip trăsese scaunul şi aştepta. Cei patru schimbară o privire furişe. Localul se umpluse de lume, grupuri elegante staţionau printre mese în căutare zadarnică de locuri. Filip se uita rînd pe rînd la spectacolul imensei săli, la cei patru nesimţiţi care stăpîneau în linişte o masă de douăsprezece locuri şi îi luă de mărturie cu un gest de neputinţă suferindă : Judecaţi şi voi dacă n-am dreptate.

Stolz şi Diogenid se frămîntau pe scaunele lor, gata să se ridice. Giuseppe îl întrebă din ochi pe Silion ce e de făcut, acesta scoase liniştit din buzunar un teanc subţirel de bancnote şi le puse în evidenţă :

— În seara asta plătim.

— Arhondologia ! lămuri Giuseppe.

Filip se roşi. Bucuros i-ar fi dat afară pe toţi, dar se temea de scandal, şi în afară de asta firea lui blîndă îl îndemna la stăpînire de sine şi la trecere cu vederea. Se folosi totuşi de mînia lui de o clipă.

— Am dat ordin oberului să nu vă mai servească decît *menu-fixe* plus cîte o cafea. Îmi pare rău că nu m-am putut bizui numai pe discreţia voastră.

Cei patru îl privira surprinşi.

— *Menu-fixe*, repetă amărît Silion, şi îşi lăsă capul în piept, ca un rănit. Măsura era dureroasă, jignirea completă. Clipe de tăcere. Brusc Silion ridică fruntea să spună ceva, să renunţe în numele tuturora şi pentru totdeauna la generozitatea lui Filip, să se retragă numaidecît în capul micii trupe, dar Giuseppe, cu mîna ridicată, îl opri. Pentru el, dar mai cu seamă pentru ceilalţi, *menu-fixe*-ul însemna totuşi pîinea asigurată, şi apoi, la Esplanade, o măsură administrativă nu putea să dureze veşnic, mai ales cu Filip şi toanele lui.

— Iată-ne la tocană ! rezumă, resemnat, Stolz.

— Domnul a dat, Domnul a luat, oftă Giuseppe, cu ochii în tavanul plin de mizericordia divină.

Părea, în ce-l priveşte, că făcea un sacrificiu de mîndrie, numai de dragul unor camarazi nefericiţi, pe cînd el accepta pomana doar din diletantism, fără să-i simtă nevoia, ca acei cerşetori la care se găsesc sub saltea milioane. Se gîndi însă şi la Franţi şi la Beatrice, le văzu în sufrageria glacială de acasă, în faţa unui ceai trezit cu halva şi pîine rece, şi-i adresă lui Filip un zîmbet seducător.

Silion se înclină cu o curtuazie exagerată.

— Şi acum, spuse către Filip, o să ne faceţi onoarea să benchetuiţi cu noi : sînteţi invitatul nostru.

Cu trabucul înfipt agresiv în colţul gurii, Filip îi întoarse spatele şi se depărtă în tăcere. Provocator,

Stolz bătu din palme să cheme chelnerul. Ştia că Filip detesta asemenea purtări.

— O listă ! Porunci Stolz, pe care vederea banilor îl îmbărbătase, şi o glasieră cu şampanie.

Cheful fără lăutari începu.

Ciocniră mai întîi paharele, într-un chip care arăta hotărîrea lor de a fi veseli dintru început, şi le repetară a doua şi pe urmă a treia oară, ca să dea bici apetitului, sîngelui şi imaginaţiei. Se răzbunară pe crema de sparanghel, presărînd-o din belşug cu piper, că altfel gurile şi stomacurile lor aprinse de trăscău nici n-ar fi simţit-o. Alte cîteva minute le petrecură tot în tăcere, ca nişte veterani între două bătălii, şi cu nasurile în farfurie, cuprinşi de o poftă de mîncare cîinească, potolită de-abia după primul fel. Ca după o goană mare se opriră să răsufle şi să descopere pe îndelete lumea de pe la mesele dimprejur. Începură prin a numi pe nume pe cunoscuţii din sală, adăugînd şi cîte un scurt şi acru comentar. Numai Diogenid nu scotea o vorbă, ci se mulţumea să asculte şi să se îmbuibe.

— Uite-l pe Jeannot, care pesemne nu joacă în astăseară, de vreme ce e aici la ora asta. S-a matofit de tot, e ca o planşă de anatomie. Dar ochii i-au rămas plini de foc şi de spirit. E şi niţică melancolie în el. E la masă cu fosta lui soţie şi cu actualul ei bărbat. Îi place să sufere în prezenţa lor şi să achite nota de plată. S-a împrumutat şi de data asta, ca să-i invite. Are casă grea, tinerii căsătoriţi îl costă scump. Şi se înmulţesc în fiecare an. E socru la fosta nevastă. Uite-o şi pe domniţa Raluca în toată măreţia ei. Superbă şandrama. Umerii sînt încă bine, dar de braţe i-atîrnă pieile. S-a operat din nou la obraji şi nu mai poate zîmbi de loc. Cînd deschide gura i se strîng pleoapele.

E la masă cu cele trei genii prin care duce de nas politica, finanţele şi muzica. Dar muzicantul nu mai e gelos de cînd a zăcut şi s-a amorezat de fosta lui soră de caritate. Dimpotrivă, Raluca e aceea care-i face scene de cîte ori îl vede că-şi ia nelipsita lui umbrelă să plece de-acasă. Şi de fiecare dată se încinge o bătaie pe înfundate în pragul uşii. Dar geniul muzical e mai tare : lasă cîţiva fulgi şi fuge. Ce-o fi găsit la „sestriţa“ ceea ? Nimic, şi e tot ce-i trebuia. Lîngă ea uită că e genial. Şi-şi permite să fie banal şi simplu precum este. Mare lucru ! Diogenid tresări deodată :

— Premierul ! Era cel dintîi cuvînt pe care-l rostea. Cu toţii se uitară spre boxa spre care-şi îndreptase el privirile. E chioru în persoană. Ce imprudenţă ! Şarpele cînd i s-a făcut de ciomag iese în drum şi-aşteaptă. În ciuda monoclului negru, arată bine. Hm, da, are un profil bine cioplit. Ştie ce vrea, inspiră teamă. A făcut tăcere în ţară, se-aude musca. Dar şi-a luat amantă la mahala, nu se mai păzeşte. N-am încredere în bărbaţii care au descoperit femeia la cincizeci de ani. E cu Gogu cel Frumos de la Externe. Frumos şi prost. Talleyrand de mahala. Las'că are nevastă-sa minte şi pentru el. Minte şi încă ceva. Nu e atît de prost, pe cît e de aiurit... Face pe aiuritul ca să nu pară că-şi dă seama ce e cu el. Poveste veche ! S-a prescris de mult. Ce să se prescrie ? Că a luat-o pe ţiitoarea lui Sturm, care i-a înzestrat-o cu bani, tipografie şi gazetă ? Nu fi Catone ! Tocmai de aceea, zic, Gogu e distrat şi uituc. N-aude, n-avede. Ce-ar fi să-i punem o pilă la Arhondologie ? Ne pierdem vremea, e un zgîrie-brînză.

Cupele de şampanie scînteiau o clipă şi se deşertau, lui Stolz, Giuseppe, Silion şi Diogenid le creştea inima de o bună-voie cunoscută lor şi din alte prilejuri în feeria localurilor de noapte. Dar de la o vreme Silion

tăcu, și ochii lor părură că nu mai deslușesc nimic în spectacolul din sală. Își trecu o mînă pe după ceafa vălurită a lui Diogenid, care continua să înfulece în tăcere din farfuria lui plină mereu. Silion îl învălui cu o privire duioasă și îl dezmierdă pe capul cucuiat și tuns. Firele de păr, aspre, îl gîdilau în palmă.

— Mă iubești, stăpîne ? îl întrebă cu gura doldora, Diogenid.

— *Sancta simplicitas !* suspină Silion, privindu-l cu invidie și milă. Ce grijă ai tu, mă Diogenid ! Ești un om fericit la urma urmei. Diogenid nu răspunse nimic, se mulțumi să surîdă, cum ar da un dulău din coadă. Silion răpăi cu degetele în dreptul inimii. Te-a durut pe tine vreodată ceva, aici ? Diogenid înghiți cu poftă, își trecu șervetul peste gura pofticioasă de copil.

— M-a durut pe vremuri, dar acum nu mă mai doare nimic... am devenit nesimțitor.

— Cum ai făcut ? întrebă Silion numai urechi.

Diogenid clătină din cap amarnic.

— Asta nu se învață ; trebuie mai întîi să suferi ani de-a rîndul ca un cîine.

— Ani de-a rîndul, repetă Silion, și eu sînt de-abia la început.

— Ești un debutant, interveni Stolz, îți știu eu leacul. Și demonstrativ turnă încă un rînd de șampanie. Silion deșertă cupa și o întinse din nou. Așa te vreau, îl îndemnă Stolz, nu uita că Spinoza a zis : supărările speranței și ale fricii nu pot fi bune prin ele însele.

— Slăbește-mă cu Spinoza, îl somă Giuseppe, care n-avea chef de discuții.

— Ne-ar trebui ceva femei, opină Diogenid și sub privirile uimite ale celor de față se roși. Vreau să spun,

o singură femeie decoltată şi cu bijuterii să ne împodobească masa : ar fi frumos !

— Nu vreau femei, mormăi Silion. Le urăsc. Vorbea cu capul în piept, cu buze şi limbă grea. O singură femeie, repetă el amarnic, o singură... ştiu eu una. Ceilalţi trei schimbară o privire de înţelegere. Dar Stolz umplu din nou cupele. Silion o înălţă pe a sa, ţinînd-o într-un primejdios echilibru deasupra capului său mereu aplecat. Cu ascuţişuri, glasul i se ridică întretăiat de emoţie. În sănătatea... unei singure... femei ! Toţi, pînă la fund ! răsună pe un zig-zag de tonuri urarea şi porunca lui jalnică. Stolz umplu iar. O singură femeie... suspină Silion, şi răsuflarea i se zbuciuma zgomotos în piept.

Giuseppe îi puse mîna pe umăr.

— *Voyons, maître !* [1]

Ochii maestrului aruncară fulgere negre. Silion apucă mîna lui Giuseppe şi i-o azvîrli cu dispreţ :

— Rogu-te, îi zise, şi urmarea se pierdu într-o bolboroseală care ar fi vrut să însemne : fără familiarităţi.

Cu ochii aţintiţi în vag, pe sub sprîncene, se cufundă într-o reverie grea. Poate că asculta muzica. Stolz cuvîntă :

— Cu toate că Spinoza n-are ce căuta aici, în cartea lui *De servitute...*

Silion se trezi şi-l întrerupse cu un gest.

— Să vă spui mai bine... versurile unui nebun... le-am tradus eu... Răsuflă adînc şi-şi luă capul între mîini, să-şi adune gîndurile. Ceilalţi aşteptau. Stăpînind un oftat dureros, Silion începu :

„Oh, de-ar fi fost făţarnică sau mîndră
nu m-aş fi tînguit acum,

---

[1] Ascultă, maestre !

nici că potirul dragostei făgăduite
de-a pururi nu-l voi deşerta."

Glasul tremurat tăcu. Giuseppe aplaudă discret.

— Foarte frumos, maestre !

— Păcat că n-are rime, obiectă Diogenid.

— Rima ca rima, interveni Stolz, dar mie nu-mi place acel : nici că. Trebuie să schimbi.

Silion n-asculta. Două lacrimi i se prelingeau pe obraji, pierzîndu-se între firele proaspăt crescute ale bărbii.

— Voi ce credeţi, întrebă el cu o şoaptă atît de sfioasă, încît cei trei se aplecară spre el să-l audă. Nu-i aşa că are să mă cheme ?

— Cine să te cheme ? întrebă îngrijorat Diogenid.

Silion se încruntă şi puse pumnul pe masă cu o izbire molatecă.

— Nătărăule, cine vrei să mă cheme ? Ridică fruntea şi aţinti asupra lui privirea de lacrimi negre dintre pleoapele lui înroşite : Ea ! proclamă el ; ea are să mă cheme, înţelegi tu ? Îl apucă de reverurile hainei, dar mai mult se sprijini de el decît îl zgudui. Ea are să mă cheme, nu-i aşa ? Spune, se rugă el, nu-i aşa că are să mă cheme ? Cu mîinile sprijinite apoi de marginea mesei, îşi legănă trupul şi capul bălăbănit înainte şi înapoi. Nu se poate să nu mă cheme... are să mă cheme... să mă cheme... să mă...

Se păru că tăcerea lui se prelungeşte cu ochii deschişi, cu gîndurile lipsă, într-un somn suspendat peste abisul lumii, aşa cum adoarme, la război, călăreţul istovit, pe calul său. Poate că visa acelaşi vis, poate că numai repeta în neştire la răstimpuri : „are să mă cheme", pe cînd ceilalţi continuau să bea, fără să mai ia seama la el. În jurul lor rămîneau tot mai multe mese goale,

cu scaunele în neorînduială, cu tacîmurile şi paharele nestrînse. Localul se pustiise. Dincolo de perdelele uriaşe, noaptea se turbura ca de o ninsoare. Giuseppe dădu semnalul la urechea lui Silion :

— Să mergem, stăpîne. Unde ţi-s banii ?

Silion tresări, ridică bărbia în sus şi-şi cambră talia, ca şi cum ar fi vrut să pună în valoare un frac impecabil pe care l-ar fi purtat.

— Să mergem, îngînă el, dar trecem întîi pe la Ea. Trecem şi atîta tot.

— Trecem, îi făgădui Giuseppe.

*

În dreptul casei Feraru, se opri cu ochii mari de uimire. Priveliştea obişnuită dispăruse. În locul sumbrei şi elegantei arătări se ridica o ruină geometrică, o alcătuire de ziduri retezate la înălţimea podului suprimat, rămas fără acoperiş, totul fără uşi şi ferestre. Văzduhul cenuşiu umplea golurile dreptunghiulare, între pereţii lăuntrici ai camerelor dezbrăcate, care îşi păstrau numai culorile de pastel şters, albastre, ocru-vişiniu, în pete rectilinii ce se întretăiau la nivelul etajului lipsă. Fîşii desprinse, de tapet colorat, tresăreau tomnatec în aer. Faţada desfigurată de tîrnăcop, ca un craniu şlefuit de vremuri. Prin deschizăturile dărîmării şi prin holul desfundat, se vedea ca printr-un defileu pînă în grădina din dos. În amîndouă curţile, grămezi de bîrne înnegrite şi de cărămizi de un roşu-închis, igrasios aşteptau un cumpărător sub cîte o cruce de smîrcuri pe care sta scris cu cărbune : de vînzare. Numai arborii întunecaţi, cu ghearele abia punctate de muguri, ca

nişte cerşetori uriaşi şi scheletici în trenţele turburi ale înzoririi, mărturiseau trecutul isprăvit. În cerul şi orizontul liberat, nici o margine nu mai zăgăzuia straja lor zadarnică, nici un freamăt nu mai înfiora nepăsarea lor zgîrcită şi dură. Urmat de Giuseppe, Stolz şi Diogenid, Silion dădu să intre. Abia acum băgă de seamă că grilajul de fier dimpreună cu blocurile de granit, ale împrejmuirii, fuseseră ridicate, şi în locul şters rămăseseră numai tufele de liliac bătrîn şi gardul viu de lemn cîinesc în nemijlocita continuare a trotuarului. Îl căută din ochi şi îl descoperi într-un ungher, în stive ruginite, rezemat de calcanul casei vecine. Oricînd şi oricine şi fără nici o piedică putea pătrunde în curte şi pînă şi între zidurile în care nu mai era nimeni de întîlnit. Călcînd cu băgare de seamă printre movilele de moloz, de scînduri, de grinzi şi table de tinichea răsucită, semănate pretutindeni, cei trei prieteni îl urmară, într-un mers întortocheat, încet şi în tăcere. Cînd trecură pragul pustiu care se clătina în matca lui de pulbere, se opriră ca în faţa unui loc de doliu. În răcoarea umedă a dimineţii şi în mirosul de tencuială şi de cărămizi pătrunse de ninsori şi ploi, se reculeseră o clipă. Cu pălăria în mînă, Silion contempla nimicirea şi realcătuia în gînd încăperile ; aşa cum le-a ştiut mai ieri. Recunoştea, dincolo de vestibulul absent, holul întunecos de altădată, astăzi cotropit de aer şi lumină, din care mireasma de mosc pierise. Din sufrageria îmbrăcată în piele brună, cu înflorituri în relief, şi din împleteala masivă a romburilor de bîrne sculptate din tavan mai dăinuiau numai pereţii jupuiţi, cu urme mai clare de tablouri luate din loc şi jos pardoseala de zgură. În dormitorul Laurei, tapetul peticit

şi smuls atîrna nemişcat într-o încremenire de toamnă. Cu inima strînsă şi cu ochii goi, Silion trecea prin cadrele fostelor odăi, cu băgare de seamă, aproape cu teamă, şi în gîndul lui aşeza la loc tot ceea ce clintise, într-o melancolică străduinţă de a reînvia chipuri, glasuri şi aşezări din trecut. Cînd mica ceată înaintă spre terasa din dosul casei, găsi o uşă închisă, singura în picioare din toată dărîmarea. Lucu Silion şi-aminti că dădea într-una din camerele de serviciu, nefolosite, ale casei Feraru. O împinse la întîmplare. Privirile tuturora se înfundară într-o încăpere îngustă, profundă, cruţată de tîrnăcop, cu o ferestruică spălăcită, cu o sobă de zid în adîncul ei şi fără nici un fel de mobilier. Pe scîndurile nevopsite, praful se aşternea de un deget. Pe toţi îi izbi aerul cald dinăuntru. Uşa nu se deschisese pe de-a-ntregul, şi de după ea Silion simţi un obstacol, apoi o mişcare. Înaintă cu un pas. Întins pe jos de-a lungul peretelui dormea un lucrător, cu căciula trasă pe urechi şi pe sprîncene, îmbrăcat cu cojoc şi înfăşurat cu o pătură destrămată de lînă. Trezit din somn, se ridică într-un cot şi privi cu linişte la cei veniţi.

— Cine eşti dumneata ? îl întrebă Stolz.

Era paznicul de noapte al şantierului. Omul întrebă la rîndul său :

— Cît e ceasul ?

— Cinci, răspunse Stolz şi adăugă : Ciudat paznic de noapte care stă de pază dormind.

Un zîmbet şiret destinse buzele groase şi leneşe ale paznicului.

— Cînd aţi început dărîmarea ? se interesă Silion. Voce răguşită, avinată.

— De vreo zece zile.

Vru să ştie mai mult. Află că o societate de construcţii cumpărase casa de la fostele proprietărese, două surori, care se mută la ţară. Cea mai tînără avea un copil mic. Pe locul cumpărat se va clădi un bloc „cît toate zilele“.

— Care va să zică, doamnele proprietare au locuit aci pînă mai acum două, trei săptămîni ?

Lucrătorul înălţă din umeri. Nu ştia decît că la data cumpărării casa era de mult nelocuită.

— Tot ce v-am spus am aflat de la portarul blocului de peste drum.

— Să vorbim cu el, propuse Silion prietenilor.

— E plecat în concentrare, îl informă lucrătorul şi adăugă : S-au repezit la regimente ca la pomană : nici n-au aşteptat ordinele.

Ceilalţi nu-l mai ascultau, îl urmară pe Silion în curte. El se depărtă pe aleea încă năpădită de negurile zorilor, rar înviorată de o crudă şi vegetală mireasmă de primăvară. Îşi aminti de dimineaţa în care o surprinsese chiar pe acest loc pe Laura, căznindu-se cu primii săi paşi sub privegherea doctorului Barbu. Pe atunci singurul ei gînd era să se vindece, ca să fie a lui, a lui Silion. Alt rost viaţa n-avea pentru ea. Vroia să se vindece şi se temea totuşi de sănătate ca de o aventură care ar putea să o îndepărteze de el. Ceea ce părea cu neputinţă s-a întîmplat. Niciodată ochii ei nu-l vor mai privi cu acea încredere care-i învăluia sufletul şi nu-i va mai auzi glasul chemîndu-l pe el pe nume cum ar fi chemat tot ce poate fi mai sfînt pe pămînt şi mai curat. Era de ajuns numai să o audă, ca să ştie că nu e stingher pe lume printre oameni, că

și dincolo de viață și de moarte, în singurătatea oarbă și înfricoșată, îl însoțește cineva. Cum e cu putință ca nimic să nu rămînă din toate acestea ? Cum de e în stare voința și hotărîrea cuiva să schimbe ceea ce a fost o dată jurat cu glasul inimii și pecetluit cu sărutul veșniciei ? Silion se lăsă pe un bolovan de moloz, își luă capul între mîini, cu coatele pe genunchi.

Au trebuit cîteva luni ca totul să se schimbe ca în basme, și vechiul castel să cadă sub un tîrnăcop nevăzut, ca sub un blestem. De el n-a mai ținut seama nimeni. Atît de firesc Laura și-a văzut de drum, a vîndut, a plecat, a început o altă viață. El a rămas ca un trup care se topește într-un șanț cu ape și foi moarte. Ba nu, a rămas să-și ducă zilele escortat de cei trei credincioși care îl vor urma din prag în prag pînă la spital sau pînă la azilul de noapte. Așa cum e acum e de-abia în drum către un sfîrșit. Ar rămîne aci pe piatră, pînă tîrziu, pînă la capăt. Ar fi plîns cu hohote, dacă ar fi putut. Și nu era nici singur. Îl durea gîndul ca un fier înroșit. Un spasm îl sugruma. Viața se smulgea din el încet, ca un bocet. Stolz, Giuseppe și Diogenid se uitară unul la altul. Așteptau. Zorile se limpezeau peste salcîmi, peste naltele ziduri retezate ca niște metereze. Dimineața, înfiorată de un lung suflu răcoros, venit din bălțile Dunării, din ghiolurile sărate ale Mării Negre, se încadra în dreptunghiurile goale, în arcadele aeriene ale casei Feraru. De peste clădirile masive din stradă se auzi vuietul mînios al celor dintîi tramvaie. Stolz, Giuseppe și Diogenid își făcură un semn. Se îndemnau, mutește, unul pe altul. Giuseppe se hotărî. Se apropie încet de Silion, care sta încovoiat și copleșit în tăcerea lui zadarnică. Ceilalți doi se apropiară și ei.

— Maestre, îi zise Giuseppe, hai să mergem. Nici un răspuns. Îl apăsă mai tare pe umăr. Să nu-ţi închipui că nu te înţelegem, maestre. Ne doare că te vedem aşa. Dar trebuie să mergem, maestre.

Nici un răspuns, nici o mişcare. Giuseppe chemă, din ochi, în ajutor pe Stolz şi Diogenid. Se aplecară cu blîndeţe spre Silion şi-l luară fiecare de cîte un braţ.

— Haide, maestre.

Încet, cu stăruinţă duioasă, cei doi din părţi începură a-l ridica, trăgîndu-l în sus, cu respectul cuvenit şefului în suferinţă, trăgîndu-l de braţe ca pe un struţ de aripi, în vreme ce din spate, Giuseppe, lăsîndu-se uşor pe genunchi, îl săltă din subsuori, cu palmele petrecute sub umeri. Silion se lăsă greu, se ridică frînt şi moliu, ca un manechin de cîlţi. Capul i se bălăbănea, privirile i se zgîiau de sforţarea de a pricepe, zgîite ca ale unui arhivar bătrîn care s-ar uita peste ochelari. În sfîrşit, păru că binevoieşte să facă un efort, se îndreptă niţel de mijloc şi-şi ridică în vînt faţa de ceară, buhăită, nerasă, indiferentă. Ascultă. Pe stradă trecea o trăsură, uruit de roţi, tropot lent de copite şi un cor tărăgănat şi răguşit, în lungi sughiţuri ; ajunse pînă la el :

Morgenro-ooot... Morgenro-ooot
Leuchtešt mir zum frühen To-ooood...

Glasuri ascuţite şi aspre, de femei băute, se împletiră cu ale bărbaţilor, în leneşe tînguiri muzicale, împleticindu-se în cuvintele nemţeşti rostite lăbărţat şi balcanic :

Bald wird die Trompette bla-aa-sen
Dann muss ich mein Leben la-aaas-sen
Ich und mancher Kamera-aaaaad.

— Se duc la hale, maestre, îți dai seama ? îl îndemnă Giuseppe.

— Toți bețivii sînt la hale la ora asta ! îl stimulă Diogenid.

— E ora ciorbii de burtă ! îi proclamă Stolz în ureche.

— Hura ! urlă Lucu, atît de subit, încît ceilalți tresăriră și se uitară unul la altul, speriați. Dar nu se întîmplase nimic.

La un semn, cu o sforțare unică, izbutiră să-l proptească pe picioare și mereu ținîndu-l, cei doi de cîte un braț, iar Giuseppe săltîndu-l de subsuori de la spate, porniră tuspatru, ca un singur om, spre ieșire. Se sprijineau, totodată și ei între ei, fiindcă nici unul nu se simțea pe deplin stăpîn pe mișcări... Urcară cu caznă treptele din dosul fostei locuințe, nu fără să șovăie, de-a-ndăratelea, de două, trei ori. Pătrunseră între zidurile sparte ale holului scalpat și potopit acum de auroră, călcînd în străchini prin molozul inegal și presărat cu tot felul de cioburi, bolovani și crîmpeie, și trecură cu bine pe sub traversele despovărate, pe sub bolțile știrbe — vane arcuri de triumf și false columne ce susțineau geometria ruinelor. În magia soarelui-răsare, cuprinși în cadrul epic al arhitecturii rezemate pe cer, ei păreau, ducîndu-și șeful greu rănit, un grup viteaz ce părăsește, împleticit și înfrînt, locul apărat pînă la ultimul foc.

În stradă se desfăcură să răsufle. Se așezară la rînd pe marginea trotuarului, fiecare în gîtlej cu gustul lînced al nopții nedormite... Holbau ochi decolorați pe storurile oarbe ale blocurilor dimprejur. S-ar fi întins pe pietre să zacă. De după colț, un claxon tuși stri-

dent şi răpciuga lui sonoră trezi în ei sentimentul datoriei. Dintr-un salt, Diogenid fu în mijlocul drumului şi, făcînd faţă taxiului ce sosea, şi-agită pălăria ca şi cum ar fi aţinut calea unei păsări de poiată ; Stolz şi Giuseppe îl imitară greoi şi însuşi Silion se ridică singur, ţinîndu-se de şalele suferinde. Fu ajutat să suie în vehicul, în fund, între Giuseppe şi Diogenid ; Stolz luă loc lîngă şofer.

— La hale !

SUMAR

Capitolul 14 5
Capitolul 15 . 30
Capitolul 16 . 62
Capitolul 17 . 77
Capitolul 18 . 98
Capitolul 19 . 114
Capitolul 20 . 119
Capitolul 21 . 137
Capitolul 22 . 150
Capitolul 23 . 165
Capitolul 24 . 183
Capitolul 25 . . . 193
Capitolul 26 . 211
Capitolul 27 . 226
Capitolul 28 . 238
Capitolul 29 . 256
Capitolul 30 . 271
Capitolul 31 . 279
Capitolul 32 . 299
Capitolul 33 . 319

Redactor responsabil : CONST. POPESCU
Tehnoredactor : IONEL GHEORGHIU

Dat la cules 09.11.1964. Bun de tipar 08.05.1965. Apărut 1965. Tiraj 18 180 ex. Broşate 17 080 ex. Legate 1/1 1 100 ex. Hîrtie tipar înalt tip B de 63 g/m². Format 540×840/16. Coli ed. 14,71. Coli tipar 21,5. A. nr. 14 082/1964. C. Z. pentru bibliotecile mari 8R. C. Z. pentru bibliotecile mici 8R—31.

Tiparul executat sub comanda nr. 40894 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti — R.P.R.